

REPUBLIKA HRVATSKA
SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
Ž U P A N
KLASA: 302-02/18-01/03
URBROJ: 2176/01-02-18-2
Sisak, 27. lipnja 2018.

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA
n/r predsjednice Županijske skupštine
gđe. Ivanke Roksandić, prof.

Na temelju članka 44. Statuta Sisačko-moslavačke županije («Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije», broj 11/09, 5/10, 2/11, 3/13 i 5/18), župan Sisačko-moslavačke županije 27. lipnja 2018. godine razmotrio je Županijsku razvojnu strategiju Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020. godine i utvrdio Prijedlog Odluke o donošenju Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020. godine.

Župan Sisačko-moslavačke županije predlaže Županijskoj skupštini Sisačko-moslavačke županije da razmotri Županijsku razvojnu strategiju Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020. godine i donese Odluku o donošenju Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020. godine.

Za izvjestitelja na Županijskoj skupštini određuje se Marijan Belošević, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove Europske unije.

Ivo Žinić, dipl.ing.arh., v.r.

PRIJEDLOG

Na temelju članka 13. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 147/14 i 123/17) i članka 28. Statuta Sisačko-moslavačke županije („Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije«, broj 11/09, 5/10, 2/11, 3/13 i 5/18), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije na ____ sjednici održanoj _____ 2018. godine, donijela je

O D L U K U

o donošenju Županijske razvojne strategije
Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020. godine

I.

Donosi se Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020. godine.

II.

Županijska razvojna strategija iz točke I. ove Odluke nalazi se u prilogu ove Odluke kao njezin sastavni dio i objavljuje se na web stranici Sisačko-moslavačke županije www.smz.hr.

III.

Ova Odluka stupa na snagu prvoga dana od dana objave u „Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije“.

KLASA:
URBROJ:
Sisak,

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

PREDSJEDNICA
ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE

Ivanka Roksandić, prof.

OBRAZLOŽENJE

uz prijedlog Odluke o donošenju Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020.

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020. (skraćeno: ŽRS) osnovni je strateški planski dokument za održiv društveno-gospodarski razvoj županije i predstavlja nastavak Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2011. – 2013. (2017.) te njezino usklađivanje s promjenama u okolini, a prema zahtjevima Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 147/14).

Na temelju članka 44. točka 2. Statuta Sisačko-moslavačke županije („Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije“, broj 11/09, 5/10, 2/11 i 3/13), članaka 11., 13., 24., 25. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine br. 147/14), župan Sisačko-moslavačke županije dana 16. veljače 2016. godine donio je Odluku o pokretanju postupka izrade Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020.

Za poslove koordiniranja i sudjelovanja u izradi Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. -2020. i pripadajućeg Akcijskog plana za provedbu ŽRS SMŽ 2017. - 2020. zadužuje se regionalni koordinator Razvojna agencija SIMORA d.o.o

U svrhu izrade Županijske razvojne strategije održane su 4 sjednice partnerskog vijeća. Javno savjetovanje o sadržaju Županijske razvojne strategije bilo je otvoreno od 4. rujna do 3. listopada 2017. godine paralelno s javnim savjetovanjem o Strateškoj studiji o utjecaju na okoliš Razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije do 2020.

Partnersko vijeće Sisačko-moslavačke županije jednoglasno je, na sjednici održanoj 25. travnja 2018. godine, donijelo zaključak o upućivanju prijedloga Skupštini Sisačko-moslavačke županije za usvajanje Nacrta Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020.

Kao vizija odnosno željeno buduće stanje županije definirano je „Županija gospodarskog rasta temeljenog na inovativnoj, elektroničkoj i izvozno orijentiranoj industriji, poljoprivrednoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji, turističko odredište prepoznatljive očuvane povijesne i kulturne baštine i očuvanih jedinstvenih prirodnih resursa, jedinstvenog doživljaja, razvijene infrastrukture, poželjna ulagačima te za rad i življenje“.

Vizija predstavlja sažetu i jasnu zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju županije. Zasniva se na rezultatima Analize stanja i SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem okruženju te idejama o budućnosti županije.

Strateški ciljevi ŽRS-a su:

- Strateški cilj 1. Gospodarski rast i zapošljavanje
- Strateški cilj 2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
- Strateški cilj 3.. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života

Strategija je izrađena u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju (NN 147/14) i Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN, 53/10) (skraćeno: Pravilnik), te Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe objavljenim 2015. godine od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU (skraćeno: Smjernice). Županijska razvojna strategija je uz citirani Zakon, Pravilnik i Smjernice usklađena i sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, koja je donesena na 4. sjednici Hrvatskog sabora 14. srpnja 2017. godine.

Cjeloviti dokument ŽRS-a sadrži sljedeće dodatke:

- Dodatak 1. Rezultati konzultacija s Partnerskim vijećem Sisačko-moslavačke županije
- Dodatak 2. Cjelovita analiza stanja
- Dodatak 3. Izvještaj o prethodnom vrednovanju
- Dodatak 4. Konačno mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i energetike i Izvještaj o strateškoj ocjeni utjecaja na okoliš (Strateška studija utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020.)
- Dodatak 5. Akcijski plan i financijski okvir
- Dodatak 6. Komunikacijska strategija

Ovaj dokument je važan ponajprije stoga što daje osnovu za usmjeravanje i rangiranje razvojnih projekata županije te stvara preduvjete da se razvojni projekti u skladu sa strateškim odrednicama kandidiraju za financiranje sredstvima iz nacionalnih i EU fondova te ostalih izvora, te se predlaže Skupštini Sisačko-moslavačke županije na raspravu i donošenje.

Upravni odjel za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE 2017. – 2020.

Konačan prijedlog, lipanj 2018.

IMPRESSUM

Izdavač: Sisačko-moslavačka županija, 2018. godine

Za izdavača: Župan Ivo Žinić, dipl.ing.arh.

Urednik: Župan Ivo Žinić, dipl.ing.arh.

Uredništvo: Ivo Žinić, Roman Rosavec, Ivan Celjak, Mario Čelan, Stjepko Zelić, Ljiljana Križanić, Marijan Belošević, Darjan Vlahov, Darko Srbljanin, Vesna Krnjaić, Zdravko Has, Blanka Bobetko Majstorović, Stipo Šapina, Dragica Vugić, Adolf Cvanciger, Ivica Ružička, Klementina Karanović, Milena Trkulja, Snježana Tomašević, Sandra Nikolić, Mišel Novosel, Hrvoje Krmelić, Vlasta Vuglec, Mihael Jurić, Ladislav Lazić, Zdenka Zovko Brodarac, Marko Badrić, Stjepko Rupčić, Alen Kos, Ivan Dodić, Boris Mesarić, Brankica Grd, Jozefina Kranjčec, Ivana Šiško, Božidar Antolec, Siniša Bukal, Goran Dragić, Ivana Mačković Marenic, Milan Sladojević, Krunoslava Kosina-Milutinović, Ivica Perović, Ivan Mužek, Anto Rajić, Ivica Marić, Štefica Ponder, Marica Grudenić, Andreja Šeperac, Elmor Baraković, Amor Baraković, Alan Đozić, Vesna Butorac, Lidija Tomljenović Kovačić, Sonja Švigel.

Autori tekstova: Sandra Mahnik, Katica Matijašević, Brankica Grd, Agan Velić, Ana Posavec, Margita Malnar, Blaženka Karakaš, Tihana Likarević, Marija Žilić, Ingrid Padjen Đurić, Vlasta Mesić, Marijo Pušić, Kata Benac, Gordana Krznarić, Vesna Mikšić, Tatjana Puškarić, Tina Novak, Magdalena Došlović.

Vanjsko vrednovanje: AC plus

Lektura: Nerina Sarkotić, prof.

Izrazi koji se koriste u ovoj Strategiji, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

SADRŽAJ

0.	Sažetak.....	11
1.	Analiza stanja – sažetak.....	15
1.1.	Društvo	15
1.1.1.	Zemljopisni položaj i osnovne karakteristike.....	15
1.1.2.	NUTS podjela i indeks razvijenosti.....	15
1.1.3.	Stanovništvo	16
1.1.4.	Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi.....	18
1.1.5.	Društvena i zdravstvena infrastruktura	20
1.1.6.	Obrazovanje.....	21
1.1.6.1	Obrazovna struktura	21
1.1.6.2	Obrazovna infrastruktura	23
1.2.	Gospodarstvo.....	25
1.2.1.	Opća gospodarska kretanja	26
1.2.2.	Investicije	29
1.2.3.	Vanjsko trgovinska razmjena.....	29
1.2.4.	Obrtništvo	30
1.2.5.	Tržište rada	30
1.2.6.	Poslovno okruženje.....	31
1.2.7.	Turizam i kultura	32
1.2.8.	Poljoprivreda.....	35
1.2.8.1	Minski onečišćena poljoprivredna površina	35
1.2.8.2	Broj i struktura obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva na području Sisačko-moslavačke županije.....	35
1.2.8.3	Navodnjavanje – strateški projekt Sisačko-moslavačke županije.....	36
1.2.8.4	Pokazatelji učinka proračunskih sredstava županije na razvoj poljoprivrede Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2005. - 2015. godine.....	36

1.2.8.5 Ratarska proizvodnja	37
1.2.8.6 Dugogodišnji nasadi.....	37
1.2.8.7 Povrčarstvo	37
1.2.8.8 Ekološka poljoprivredna proizvodnja	37
1.2.8.9 Stočarstvo	37
1.2.8.10 Šumarstvo	38
1.2.8.11 Lovstvo	38
1.3. Stanje u okolišu/prostoru	39
1.3.1. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima	39
1.3.1.1 Zrak	40
1.3.1.2 Vode	41
1.3.1.3 Tlo	41
1.3.2. Miniranost.....	43
1.3.3. Otpad	43
1.3.4. Klimatske promjene	45
1.3.5. Brownfield područja	45
1.3.6. Primarna infrastruktura	46
1.3.6.1 Vodoopskrba.....	46
1.3.6.2 Odvodnja.....	46
1.3.6.3 Obrana od poplava	47
1.3.6.4 Energija	47
1.3.7. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost	48
1.3.7.1 Cestovni promet	48
1.3.7.2 Željeznički promet.....	50
1.3.7.3 Riječni promet.....	50
1.3.7.4 Zračni promet	51
1.3.7.5 Širokopojasna infrastruktura	51
1.3.8. Zaštićena područja i prirodna bogatstva	54

1.4.	Institucionalni kontekst	57
1.4.1.	Javna uprava	57
1.4.2.	Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o.	58
1.4.3.	Lokalne akcijske grupe	59
1.4.4.	Privatni sektor	59
1.4.5.	Civilni sektor.....	60
1.4.6.	Ostali subjekti	60
2.	Rezultati provođenja prijašnjih strategija.....	61
2.1.	Institucionalni učinci.....	61
2.2.	Financijski učinci	64
2.3.	Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala	67
2.3.1.	SWOT analiza	67
3.	Strateški okvir	70
3.1.	Vizija.....	70
3.2.	Hijerarhijska struktura Ciljevi – Prioriteti - Mjere ŽRS SMŽ 2017. - 2020.....	71
3.3.	Obrazloženje hijerarhijske strukture Ciljevi, Prioriteti i Mjere ŽRS SMŽ 2017. – 2020.	73
4.	Politika županije prema teritorijalnom i urbanom razvoju	143
5.	Provedba.....	147
5.1.	Načela i mehanizmi provedbe	148
5.1.1.	Načela provedbe	148
5.1.2.	Provedbeni mehanizmi	149
6.	Praćenje i vrednovanje strategije	153
7.	Partnersko vijeće	157
8.	Horizontalna načela	160
9.	Izješće o prethodnom vrednovanju	162
10.	Izješće o provedenoj strateškoj procjeni utjecaja na okoliš - sažetak	165
1	Uvod	169
1.1	Svrha i ciljevi Strategije	169

1.1.1 Cilj 1. Gospodarski rast i zapošljavanje	170
1.1.2 Cilj 2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	172
1.1.3 Cilj 3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	172
2 Okolišne značajke područja na koja provedba Strategije može značajno utjecati	173
3 Utjecaji Strategije na okoliš	174
3.1 Procjena utjecaja Strategije na sastavnice okoliša	174
3.1.1 Kvaliteta zraka i klimatska obilježja	175
3.1.2 Georaznolikost	178
3.1.3 Bioraznolikost i zaštićena područja	178
3.1.4 Krajobrazna obilježja	186
3.1.5 Tlo	188
3.1.6 Površinske i podzemne vode	189
3.1.7 Poljoprivreda	194
3.1.8 Šumarstvo	195
3.1.9 Divljač i lovstvo	198
3.1.10 Kulturno-povijesna baština	199
3.1.11 Socio-ekonomske značajke	201
3.1.12 Turizam	207
3.2 Procjena utjecaja na okolišne ciljeve	209
3.2.1 Okolišni cilj 1. Dobro stanje tla, voda i zraka	209
3.2.2 Okolišni cilj 2. Dobro stanje vrsta i staništa	209
3.2.3 Okolišni cilj 3. Prilagodba klimatskim promjenama	209
3.2.4 Okolišni cilj 4. Osiguranje kvalitetnih uvjeta za život stanovništva	210
3.2.5 Okolišni cilj 5. Očuvanje i održivo korištenje krajobraza i kulturne baštine	210
4 Mjere zaštite okoliša	210
5 Zaključak	212
Dodaci ŽRS-u	213
Dodatak 1: Rezultati konzultacija s partnerskim vijećem za područje županije	213

Dodatak 2: Cjelovita analiza stanja	213
Dodatak 3: Izvještaj o prethodnom vrednovanju	213
Dodatak 4: Izvještaj o strateškoj ocjeni utjecaja na okoliš.....	213
Dodatak 5: Akcijski plan i financijski okvir.....	213
Dodatak 6: Komunikacijska strategija	213

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj i gustoća stanovnika po jedinicama lokalne samouprave SMŽ.....	17
Tablica 2. Obrazovna struktura stanovništva Sisačko-moslavačke županije	22
Tablica 3. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe - društvo	24
Tablica 4: Bruto domaći proizvod za RH i SMŽ od 2007. do 2014. godine.....	27
Tablica 5: BDP na županijskoj razini, usporedni prikaz 2007. i 2014. godina.....	28
Tablica 6. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe - gospodarstvo.....	34
Tablica 7. Broj gospodarstva prema tipu poslovanja	36
Tablica 8. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe - poljoprivreda.....	39
Tablica 9. Gustoća širokopojsnih priključaka (nepokretna komunikacijska mreža) i broj širokopojsnih priključaka (nepokretna komunikacijska mreža) u 2015. i 2014. godini	53
Tablica 10. Područja NATURA 2000 u SMŽ	55
Tablica 11. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe – okoliš i prostor.....	56
Tablica 12. Razvojni problemi i potrebe institucionalnog konteksta	61
Tablica 13. Pregled projekata uvrštenih u Elektroničku bazu razvojnih projekata SMŽ u razdoblju od 2011. do 2015. godine	63
Tablica 14. Pregled provedbe skupine mjera po područjima razvoja za razdoblje od 2011. do 2014. godine	65
Tablica 15. Ukupno utrošena sredstva po područjima razvoja po godinama u odnosu na ukupno utrošena sredstva u razdoblju 2011. - 2014.	65

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Kretanje BDP-a u SMŽ i RH 2003. - 2014.....	26
Grafikon 2. Investicije u zaštitu okoliša prema području zaštite u 2014. godini u SMŽ (%)	40
Grafikon 3. Udio potrošnje energije u pojedinim sektorima u odnosu na ukupnu potrošnju energije u Sisačko-moslavačkoj županiji 2014. godine	48
Grafikon 4. Prikaz korištenja brzina širokopojsnog pristupa 2 - 100 Mbit/s u Sisačko-moslavačkoj županiji	53

Grafikon 5. Prikaz kretanja udjela pojedinih područja razvoja po godinama	67
---	----

POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz područja korištenja brzina širokopoasnog pristupa 2 - 100 Mbit/s operatera u Sisačko-moslavačkoj županiji.....	51
--	----

Uvodna riječ Župana Sisačko-moslavačke županije

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020. temeljni je strateški planski dokument za utvrđivanje i provedbu gospodarskog i društvenog razvoja županije. Izrađena je sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Strategiji regionalnog razvoja Republike Hrvatske i Strategiji Europa 2020.

Strategija je osnovna metodologija kojom želimo usmjeriti razvojne procese u našoj županiji kako bismo potaknuli gospodarski rast i zapošljavanje, zaštitili okoliš i očuvali prirodnu i kulturnu baštinu te razvili infrastrukturu i unaprijedili kvalitetu života svih stanovnika. Polazeći od razvojnih potreba, ali i mogućnosti naše županije, ovom se strategijom utvrđuju vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere, što predstavlja okvir i neophodnu osnovu za oblikovanje proračuna, ali i za pripremu, financiranje i provedbu razvojnih projekata koji predstavljaju ključni pokretač promjena u gospodarstvu i društvu.

Primarni izvori financiranja ulaganja na regionalnoj i lokalnoj razini bit će sredstvima strukturnih i kohezijskih fondova. Ravnomjieran razvoj županije podrazumijeva uključivanje svih resursa u pojačanom osnaživanju ruralnih i manje razvijenih područja te poticanje daljnjeg razvoja razvijenijih područja županije.

Proces planiranja, izrade i donošenja Županijske razvojne strategije usmjeren je ostvarenju vizije razvoja Sisačko-moslavačke županije kao županije gospodarskog rasta temeljenog na inovativnoj, elektroničkoj i izvozno orijentiranoj industriji, poljoprivrednoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji, turističkog odredišta prepoznatljive očuvane povijesne i kulturne baštine i očuvanih jedinstvenih prirodnih resursa, jedinstvenog doživljaja, razvijene infrastrukture poželjne ulagačima i stanovnicima za rad i življenje. Nizom povezanih ciljeva, prioriteta i mjera jamči se ostvarenje upravo takve vizije.

Osobito važan dio ove razvojne strategije predstavlja sustav za praćenje i vrednovanje provedbe, za ocjenu razvojnih rezultata i učinaka svakog razvojnog projekta, a time i uspješnosti i učinkovitosti ostvarivanja strategije. Ovaj sustav omogućuje da se strategija kontinuirano preispituje i revidira, kako bi se moglo brzo odgovoriti na promjene u bližem i širem okružju. Budući da razvojna strategija nije samo dokument već proces, način mišljenja i djelovanja svih uključenih u razvoj naše županije, njezino usvajanje nije završetak jednog pothvata nego tek prvi korak u zajedničkom naporu prema ostvarivanju ciljeva koje želimo, koje možemo i koje trebamo ostvariti. U tome, osim nositelja razvoja, predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora okupljenih u Partnerskom vijeću Sisačko-moslavačke županije, a kojima ovim putem iskreno i s poštovanjem zahvaljujem na aktivnoj ulozi u stvaranju ovog dokumenta, izuzetno važnu ulogu imaju i svi građani naše županije.

ŽUPAN

Ivo Žinić, dipl. ing. arh.

0. SAŽETAK

Županijska razvojna strategija je temeljni strateški planski dokument jedinice područne (regionalne) samouprave u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za područje županije u svrhu jačanja njenih razvojnih potencijala s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja te na razvoj slabije razvijenih područja.

Županijsku razvojnu strategiju donosi jedinica područne (regionalne) samouprave u skladu s načelom partnerstva i suradnje nakon prethodno pribavljenog mišljenja Partnerskog vijeća za područje županije. Županija je nositelj planiranja razvoja za svoje područje. U svrhu učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave osniva regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu ili trgovačko društvo, odnosno ustrojava upravno tijelo (u daljnjem tekstu: regionalni koordinator). Osnivači i vlasnici, odnosno suosnivači i suvlasnici regionalnih koordinatora dužni su osigurati odgovarajuće financijske i druge uvjete za kvalitetan rad regionalnih koordinatora.

Regionalni koordinator, Razvojna agencija SI-MO-RA d.o.o. obavlja sljedeće poslove od općeg gospodarskog interesa za Sisačko-moslavačku županiju:

- koordinira i sudjeluje u izradi županijskih razvojnih strategija i drugih strateških razvojnih dokumenata na području županije
- koordinira izradu akcijskih planova za provedbu županijskih razvojnih strategija
- prati i potiče provedbu županijskih razvojnih strategija
- sudjeluje u koordinaciji izrade i provedbe strategija razvoja urbanih područja te strategija razvoja jedinica lokalne samouprave s područja županije
- koordinira poslove vezane uz središnju bazu
- koordinira poslove poticanja regionalne konkurentnosti i sudjeluje u poslovima poticanja urbanog razvoja
- koordinira aktivnosti jedinica lokalne samouprave vezane uz regionalni razvoj te sudjeluje u pripremi i provedbi razvojnih projekata jedinica lokalne samouprave
- obavlja administrativne i stručne poslove za potrebe rada Županijskog partnerstva
- sudjeluje u radu Županijskog partnerstva i Partnerskog vijeća statističke regije te Partnerskog vijeća urbanog područja
- sudjeluje u pripremi i provedbi razvojnih projekata čiji su nositelji javnopravna tijela od interesa za društveni i gospodarski razvoj županije i statističke regije te cijele Hrvatske, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije

- sudjeluje u pripremi i provedbi zajedničkih razvojnih projekata s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave
- surađuje s drugim regionalnim koordinatorima radi pripreme i provedbe zajedničkih projekata
- sudjeluje u provedbi programa Ministarstva i drugih središnjih tijela državne uprave.

ŽRS se izrađuje i donosi u postupku savjetovanja s odgovarajućim Partnerskim vijećem, u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju (NN 147/14) i Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada Partnerskih vijeća (NN 103/15). Temeljno načelo politike regionalnog razvoja je načelo partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora. Partnerstvo djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina dionika i ima savjetodavnu ulogu u izradi i provedbi planskih dokumenata. Partnersko vijeće osnovano je 31. ožujka 2016. godine Odlukom župana gospodina Ive Žinića, a na prijedlog Regionalnog koordinatora, Razvojne agencije SI-MO-RA i čine ga 21 član sa zamjenicima koji ravnomjerno zastupaju sve sektore i područja SMŽ-a.

ŽRS Sisačko-moslavačke županije je izrađena u skladu s odredbama Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10) te Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe (MRRFEU, rujan 2015.).

Strukturom ŽRS određena je detaljna analiza stanja bazirana na opsežnim, relevantnim i ažuriranim podacima. Strateški pristup razvoju županije unutar jasno određenog vremenskog razdoblja utvrđuje hijerarhiju ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera koji moraju biti mjerljivi za suočavanje s unaprijed utvrđenim izazovima. Definirani su očekivani rezultati s uključenim sustavom relevantnih pokazatelja koji će biti korišteni za praćenje provedbe ŽRS-a. Također, razrađen je sustav provedbe ŽRS-a uključujući i financijski okvir za provedbu ŽRS-a.

Sadržaj Županijske razvojne strategije čine sažetak, analiza stanja (sažetak), poglavlje o rezultatima provođenja prijašnjih strategija, prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala (SWOT analiza), strateški okvir s opisom ciljeva, prioriteta i mjera s pokazateljima, poglavlje o politici Županije prema teritorijalnom i urbanom razvoju te mehanizmi provedbe, praćenja i vrednovanja. Dio ŽRS čine i podatci o sastavu i načinu rada Partnerskog vijeća te horizontalna načela koja se primjenjuju sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju. Sukladno propisanoj metodologiji, nositelj izrade ŽRS ugovorio je i uslugu prethodnog vrednovanja (*ex ante* evaluacija) čije se izvješće također nalazi u ŽRS. Za potrebe izrade i provedbe ŽRS proveden je postupak strateške procjene utjecaja na okoliš te je i o tome izrađen izvještaj.

Dodatak 1 Županijske razvojne strategije čini opis rezultata konzultacija s Partnerskim vijećem za područje županije tijekom izrade ŽRS-a te opis na koji način će isto biti uključeno u praćenje provedbe (uključuje odluku o osnivanju Partnerskog vijeća, opis provedenog postupka partnerskih konzultacija,

popis održanih sastanaka s navedenim brojem prisutnih članova, prikaz doprinosa Partnerskog vijeća izradi ŽRS-a te popis članova Partnerskog vijeća itd.). Dodatak 2 čini cjelovita Analiza stanja koja koristeći multisektorski pristup prikazuje gospodarsku i društvenu situaciju, demografsko stanje, stanje u okolišu/prostoru, razvojne potrebe županije u području prirodnih i demografskih resursa, komunalne infrastrukture, tržišta rada, društvenih djelatnosti i upravljanja razvojem.

Podatke prikupljene Analizom stanja obrađuje kvalitativna analitička metoda koja kroz 4 čimbenika nastoji prikazati snage, slabosti, prilike i prijetnje u županiji. Obrazlaže i tumači koji su i kakvi stvarni čimbenici razvoja i potencijali za razvoj, ali i ograničenja i prepreke razvoju.

Sadržaj SWOT analize je poveznica između (do)sadašnjeg razvoja i željenog razvoja izraženog u viziji, strateškim ciljevima i prioritetima razvoja županije.

Strateškim okvirom Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020. određena je prioritizacija identificiranih potreba i definirane su one na koje se treba usmjeriti. Strateškim okvirom osigurana je usklađenost s politikama i strategijama na višim teritorijalnim razinama i na razinama pojedinih sektora, odnosno usklađenost s nacionalnim i EU strateškim dokumentima te sektorskim strateškim dokumentima na razini županije i lokalnoj razini.

Nakon što su Analizom stanja i SWOT analizom prepoznate prioritetne razvojne potrebe, promjena koja se želi postići na razini županije izražena je u obliku vizije i hijerarhije ciljeva, prioriteta i mjera.

Vizija predstavlja sažetu i jasnu zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju županije. Zasniva se na rezultatima Analize stanja i SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem okruženju te idejama o budućnosti županije.

Za svaki strateški cilj definirani su očekivani rezultati, tj. pokazatelji učinka koje treba postići kako bi se ostvario svaki cilj. Ciljevi su konzistentan i sažeti opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih pa doprinose ostvarenju vizije.

Prioriteti razvoja županije sadrže razradu ciljeva te logično proizlaze iz vizije i ciljeva. Oni konkretiziraju i utvrđuju sve sastavnice ciljeva. Prioritet po svom sadržaju objedinjuje određeni broj mjera koje su tematski slične i komplementarne te čija će provedba doprinijeti ostvarenju prioriteta.

Mjere za razvoj županije su prikazane kao intervencije i aktivnosti u nekom sektoru/području i predstavljaju okvir za pripremu i izradu konkretnih razvojnih projekata. Mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu. Vrijednosti mjera zbrojene su po prioritetima za koje su navedene ukupne financijske vrijednosti i njihovi izvori.

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. veliku važnost pridaje razvoju inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane proizvodnje, ponajprije putem provedbe mjera koje potiču industriju, inovacije i suvremene tehnologije. Razvoj obrta, poduzetništva i poduzetničke infrastrukture temelji se i na poticanju povoljnog financijskog okruženja, ali i daljnjem razvoju

kvalitetne poduzetničke infrastrukture. Održiva i ekološka poljoprivreda te razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje doprinijet će gospodarskom rastu i zapošljavanju nizom mjera kojima se planira poticati različite oblike poljoprivredne proizvodnje, korištenje poljoprivrednih površina, ali i neproizvodne aktivnosti u svrhu povećanja vrijednosti poljoprivrednih proizvoda i prerađevina. Razvoj obnovljivih izvora energije i učinkovito upravljanje energijom također su prepoznati kao veliki razvojni potencijal ove županije. Razvoj turizma kao jedan od prioriteta naglašava potrebu povezivanja sudionika turističkog razvoja i obogaćivanje turističke ponude, unaprjeđenje promocije turističke ponude na području SMŽ-a i poticanje razvoja selektivnih oblika turizma. S ciljem razvoja gospodarstva nužne su i promjene i prilagodbe obrazovnog procesa te je jedan od prioriteta razvoj obrazovne infrastrukture temeljene na visokoj tehnologiji, razvoj ljudskih resursa i aktivnog tržišta rada. Nesumnjiv doprinos navedenim prioritetima činit će i daljnji razvoj investicijskog okruženja i poticanje međunarodne suradnje.

Strateški cilj Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine usmjeren je k očuvanju i unaprjeđenju zaštite okoliša te održivom korištenju prirodnih resursa i kulturne baštine. Mjerama je planiran niz aktivnosti koje se odnose na razminiranje, gospodarenje otpadom, zaštitu voda i zaštitu od štetnog djelovanja voda, unaprjeđenje kvalitete okoliša, njegovanje i održivo korištenje kulturne baštine te učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima.

Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života treći je strateški cilj kojim su određeni prioriteti unaprjeđenja socijalne uključenosti, razvoja zdravstvene infrastrukture i usluga, unaprjeđenje komunikacijske i prometne povezanosti (mobilnosti), razvoj širokopojasne infrastrukture mreža. Jedan od iznimno važnih prioriteta ove županije je demografska obnova i povećanje stope nataliteta te borba protiv siromaštva.

Svim ciljevima i mjerama pridodani su i opisani pokazatelji učinka i ishoda kojima će se mjeriti ostvarenje ciljanih vrijednosti i rezultata cijele strategije. O tome će posebnu brigu voditi Sisačko-moslavačka županija i Razvojna agencija SI-MO-RA, no za uspješnu provedbu neophodna je uključenost svih tijela državne uprave, ustanova koje djeluju na području županije, jedinica lokalne samouprave, udruga, poduzetnika, obrtnika, poljoprivrednika itd.

1. ANALIZA STANJA – SAŽETAK

1.1. DRUŠTVO

1.1.1. Zemljopisni položaj i osnovne karakteristike

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne novine» broj 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13) Sisačko-moslavačka županija je dio administrativno-teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske sa sjedištem u Sisku. Smještena je u južnom dijelu središnjeg dijela Republike Hrvatske, na području na kojem se dotiču Panonska i Gorska Hrvatska. Županija graniči sa Zagrebačkom, Karlovačkom, Bjelovarsko-bilogorskom, Brodsko-posavskom i Požeško-slavonskom županijom, a na jugu i s Bosnom i Hercegovinom. Obuhvaća Posavinu, Banovinu, Moslavinu te dijelove Korduna i Slavonije. Sisačko-moslavačka županija predstavlja prometno čvorište i zbog povoljnog prirodnog i prometno-geografskog položaja iznimno je dobro povezana s ostalim dijelovima Republike Hrvatske, kao i susjednim zemljama.

Sisačko-moslavačka županija ima površinu od 4468 km² te je po površini među najvećim županijama u Republici Hrvatskoj i zauzima oko 7,9 % kopnenog teritorija Republike. U strukturi ukupne površine, najveći udio čine poljoprivredne površine (52 %), zatim slijede šumsko zemljište (44 %) i neplodne površine (4 %). Takva povoljna struktura zemljišta predstavlja značajan gospodarski resurs za Sisačko-moslavačku županiju.

Prostor Sisačko-moslavačke županije može se podijeliti u tri geografske cjeline:

- a) gorska područja (područja Zrinske, Trgovske, Petrove te dijelova Moslavačke gore)
- b) brdsko-brežuljkasta područja (Banovina, Moslavina, Vukomeričke gorice i Psunj)
- c) područja riječnih dolina, terasa i naplavnih ravni (ravnice Posavine i Pokuplja).

Prema današnjem teritorijalnom ustroju na području županije je 19 jedinica lokalne samouprave:

7 gradova: Sisak, Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Popovača, 12 općina: Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Popovača, Sunja, Topusko i Velika Ludina te 456 naselja. Političko, administrativno, gospodarsko i kulturno središte županije je grad Sisak.

1.1.2. NUTS podjela i indeks razvijenosti

Za buduće razdoblje važno je koristiti podjelu prema europskoj nomenklaturi prostornih jedinica za statistiku NUTS (fr: *Nomenclature des unités territoriales statistiques*). Prema toj podjeli države se dijele na tri razine. Podjela je usuglašena s EUROSTAT-om, odnosno Europskom komisijom tijekom 2012. godine, čime je Republika Hrvatska podijeljena na dvije statističke regije. Podjela je sljedeća:

NUTS 1: Republika Hrvatska

NUTS 2: Dvije statističke regije: Kontinentalna Hrvatska i Jadranska Hrvatska

NUTS 3: Županije i gradovi

Sisačko-moslavačka županija na drugoj razini (NUTS 2) pripada statističkoj regiji Kontinentalna Hrvatska. Spomenuta klasifikacija olakšava provedbu i praćenje razvojnih projekata te usmjerenje sredstava na pojedina područja unutar statističkih regija. NUTS 2 podjela regija prema kriterijima koje je uspostavio EUROSTAT za područje čitave Europske unije i zemalja pristupnica, nužna je za učinkovito praćenje korištenja sredstava iz Strukturnih fondova EU. NUTS klasifikacija odnosno posebni sustav za utvrđivanje i klasifikaciju prostornih statističkih jedinica u Europskoj uniji, sukladno kojem je cijeli njezin teritorij podijeljen na nekoliko razina prostornih jedinica ili cjelina, služi kao podloga za provođenje Kohezijske politike EU. Sredstva Kohezijske politike odnosno ulaganja iz strukturnih fondova i Kohezijskog ili investicijskog fonda, u novom financijskom razdoblju Europske unije 2014. - 2020. usmjereni su prema tri skupine europskih regija, kako slijedi:

- tzv. manje razvijene regije čiji je BDP po stanovniku manji od 75 % prosjeka EU
- tzv. regije u tranziciji čiji je BDP po stanovniku između 75 % - 90 % prosjeka EU
- tzv. razvijene regije čiji je BDP po stanovniku viši od 90 % prosjeka EU.

Naime, donošenje odluke o razini i vrsti sredstava kojima se provodi Kohezijska politika u pojedinoj prostornoj jedinici ovisi o statističkim pokazateljima iste, kao što su npr. BDP po stanovniku, stopa nezaposlenosti i sl.

Prema indeksu razvijenosti Sisačko-moslavačka županija uvrštena je u I. skupinu¹ jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75 % prosjeka Republike Hrvatske. Konkretno, indeks razvijenosti za Sisačko-moslavačku županiju iznosi 48,50 %. Najlošije rangirane općine s indeksom razvijenosti manjim od 50 % (I. skupina) su: Donji Kukuruzari, Dvor, Hrvatska Dubica, Sunja i Gvozd, u sljedećoj su (II. skupina: od 50 % do 75 %): Glina, Hrvatska Kostajnica, Jasenovac, Majur, Martinska Ves, Novska, Petrinja i Topusko. U III. skupini od 75 % do 100 % svrstani su Kutina, Lekenik, Lipovljani, Popovača, Sisak i Velika Ludina. U IV. (100 % do 125 %) i V. skupini (>125 %) nema niti jednog mjesta iz Sisačko-moslavačke županije.

1.1.3. Stanovništvo

Na području Sisačko-moslavačke županije živi 172 439 stanovnika, odnosno 4,02 % ukupne hrvatske populacije. Gustoća naseljenosti iznosi 38,60 st/km², što je osjetno niže od prosjeka Republike Hrvatske (75,70 st/km²). Na području županije izražena je neravnomjerna naseljenost koja

¹ Odluka Vlade Republike Hrvatske o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti od 27. prosinca 2013. godine (NN 158/2013)

se očituje u gušćoj naseljenosti gradskih sredina (Sisak, Petrinja, Kutina i Novska), dok su pojedina seoska naselja gotovo potpuno napuštena (dijelovi Banovine i Posavine). Takav problem neravnomjerne naseljenosti uzrokuje i znatne razlike u stupnju razvijenosti pojedinih dijelova županije. Ukupno demografsko kretanje na području Sisačko-moslavačke županije je negativno, tj. broj stanovnika smanjuje se iz popisa u popis (uz izuzetak Hrvatske Kostajnice i Petrinje) pa se broj stanovnika između popisa stanovništva iz 2001. godine i popisa stanovništva iz 2011. godine smanjio za 6,98 %. Glavni uzroci takvog depopulacijskog kretanja mogu se pripisati iseljavanju mladih osoba u potrazi za radnim mjestom, ali i otprije izraženom procesu deruralizacije.

Tablica 1. Broj i gustoća stanovnika po jedinicama lokalne samouprave SMŽ

Prostorna jedinica	Površina (km ²)	Br. naselja	Br. stanovnika (1991.)	Br. stanovnika (2001.)	Br. stanovnika (2011.)	Gustoća 2011. (st/km ²)
RH	56 602,90	6820	4 784 365	4 437 460	4 284 889	75,70
ŽUPANIJA	4467,79	453	251 332	185 387	172 439	38,60
GRADOVI	2012,16	208	166 660	127 173	120 756	60,01
GLINA	544,10	69	23 040	9868	9283	17,06
HRVATSKA KOSTAJNICA	52,60	7	4996	2746	2756	52,40
KUTINA	295,44	23	24 829	24 597	22 760	77,04
NOVSKA	317,36	23	17 231	14 313	13 518	42,60
PETRINJA	380,6	55	35 151	23 413	24 671	64,82
SISAK	422,06	31	61 413	52 236	47 768	113,18
OPĆINE	2455,63	245	84 672	58 214	51 683	21,05
DONJI KUKURUZARI	113,78	15	3063	2047	1634	14,36
DVOR	504,76	64	14 555	5742	5570	11,03
GVOZD	214,27	19	8082	3779	2970	13,86
HRVATSKA DUBICA	129,37	6	4237	2341	2089	16,15
JASENOVAC	161,88	10	3599	2391	1997	12,34
LEKENIK	228,57	18	6248	6170	6032	26,40
LIPOVLJANI	108,7	4	3866	4101	3455	31,78
MAJUR	67,96	11	2555	1490	1185	17,44
MARTINSKA VES	125,05	17	4643	4026	3488	27,89
POPOVAČA*	216,75	13	11 822	12 701	11 905	54,93
SUNJA	288,41	40	12 309	7376	5748	19,93
TOPUSKO	195,92	16	6824	3219	2985	15,24
VELIKA LUDINA	100,21	12	2869	2831	2625	26,19

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.; *Općina Popovača od travnja 2013. ima status grada

Dobna struktura stanovništva SMŽ-a ukazuje na dominaciju udjela radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 65 godina starosti (65,96 %), ali i problem starenja stanovništva. Udio stanovništva

starog 65 godina i više je 19,53 % te prema tome SMŽ spada među demografski najugroženije županije u Republici Hrvatskoj. Mladog stanovništva od 0 do 14 godina je 2011. godine bilo svega 14,51 %. U županiji je naglašen proces starenja stanovništva koji obilježava opadanje udjela mlađeg stanovništva i povećavanje udjela starog stanovništva u ukupnom stanovništvu. Od ukupnog broja stanovnika 51 % su žene, a 48,49 % muškarci.

Starenje stanovništva, odnosno smanjenje aktivnog stanovništva, rezultira time da sve više stanovnika živi od mirovine, što predstavlja dodatno opterećenje na mirovinski i zdravstveni sustav te potrebu za razvojem dodatnih programa pomoći osobama treće životne dobi.

1.1.4. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

Strateško planiranje razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji započelo je u rujnu 2010. uz tehničku pomoć UNHCR-a i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. U sam proces bilo je uključeno više od 40 predstavnika županijskih tijela upravljanja, gradova, općina, centara za socijalnu skrb, odgojno-obrazovnih ustanova, ustanova socijalne skrbi, zavoda za zapošljavanje, županijskog zavoda za javno zdravstvo, obiteljskog centra, udruga i drugih pružatelja socijalnih usluga s područja županije, ureda UNHCR-a Sisak, županijskog Upravnog odjela za socijalnu skrb, novoosnovanog Savjeta za socijalnu skrb i drugih dionika te su za razdoblje do 2020. godine odabrani sljedeći strateški ciljevi:

- Uvođenje i provedba EU suvremenih načela i vrijednosti vezanih uz socijalno uključivanje, jednakost i ljudsko dostojanstvo svakog pojedinca koji živi u našoj županiji, kao temelj održivog razvoja sustava socijalne skrbi.
- Poboljšanje života svih ranjivih društvenih skupina u našoj lokalnoj zajednici kroz razvoj široke mreže održivih, dostupnih i ekonomski prihvatljivih socijalnih usluga u zajednici koje odgovaraju potrebama pojedinaca i njihovih obitelji.
- Jačanje kapaciteta lokalne i područne uprave, nevladinih organizacija i privatnih pružatelja usluga za planiranje, oblikovanje i provedbu kvalitetnih socijalnih usluga kroz osiguranje učinkovitije komunikacije, razmjene informacija i podataka te izgradnjom djelotvornih partnerskih odnosa.

Sisačko-moslavačka županija je osnivač dvaju domova za starije i nemoćne osobe i to u Sisku i Petrinji, a u pripremi je i osnivanje Doma za starije i nemoćne osobe Glina te Doma za branitelje s područja SMŽ-a i sa šireg područja. Rad postojećih i osnivanje novih ustanova koordinira Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje. S ciljem deinstitucionalizacije sustava socijalne skrbi, Upravni odjel podupire rad svih nositelja socijalnih usluga i sve aktivnosti na širenju mreže ustanova socijalne skrbi te partnerstvom u projektima, kroz županijski proračun i na druge prikladne načine. Županijskim proračunom osigurana su znatna financijska sredstva za razvoj socijalnih usluga kroz

financiranje ustanova kojima je županija osnivač, kao što su domovi za starije i nemoćne osobe, a posebno se vodi računa o potpori udrugama koje su usmjerene na djelovanje u području brige o socijalno ugroženima.

Na području županije djeluje šest centara za socijalnu skrb: Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Sisak. Centar za socijalnu skrb Glina nadležan je za organiziranje rada podružnice Topusko, dok je Centar za socijalnu skrb Hrvatska Kostajnica nadležan za podružnicu Dvor. U centrima se u prvom stupnju rješavaju zahtjevi za priznavanje prava i usluga iz sustava socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kaznenopravne zaštite te druga prava u skladu s odredbama Zakona o socijalnoj skrbi i posebnim propisima.

Dom socijalne skrbi javna je ustanova, a osniva se za obavljanje socijalnih usluga propisanih Zakonom o socijalnoj skrbi. Socijalne usluge obuhvaćaju aktivnosti, mjere i programe namijenjene sprečavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i poteškoća pojedinaca i obitelji te poboljšanju kvalitete njihovog života u zajednici. Mogu se pružati tijekom duljeg razdoblja ili privremeno ovisno o potrebama korisnika.

Na području Sisačko-moslavačke županije registrirani su sljedeći domovi socijalne skrbi:

- Dom za starije i nemoćne osobe Sisak
- Dom za starije i nemoćne osobe Petrinja
- Dom za psihički bolesne odrasle osobe Petrinja
- Centar za rehabilitaciju Komarevo
- Dom za djecu i mlađe punoljetne osobe Vrbina, Sisak.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje i SOS Dječje selo Lekenik kao jedinstvena nedržavna ustanova socijalne skrbi za djecu i mlade.

U planiranju i razvoju socijalnih usluga za starije osobe, Županija se vodi principima individualnog pristupa i usmjerenosti na korisnika čija se prava i potrebe ostvaruju kroz međusobnu suradnju svih pružatelja usluga. Tako na području SMŽ-a osim dva županijska doma za starije i nemoćne osobe te ostalih ustanova socijalne skrbi, postoji i 26 obiteljskih domova, ukupnog smještajnog kapaciteta za preko 300 korisnika.

Premda u Sisačko-moslavačkoj županiji postoje brojne organizacije civilnog društva, naročito one koje zastupaju osobe s invaliditetom, svega nekoliko ih je razvilo kapacitet za pružanje socijalnih usluga. U razdoblju do i tijekom 2016. godine samo tri udruge svojom djelatnosti pokrivaju cijelu županiju i financiraju se izravno iz županijskog proračuna, a to su: Udruga OSI SMŽ Petrinja, Centar za žene Adela i Udruga slijepih SMŽ-a.

Socijalna politika Sisačko-moslavačke županije provodi se kroz četiri osnovna područja socijalne skrbi: suzbijanje siromaštva i socijalne isključivosti; skrb o starijim osobama; zaštita obitelji, djece i mladeži te socijalno uključivanje osoba s invaliditetom.

Sisačko-moslavačka županija jedna je od tri županije koje su i na Županijskoj skupštini pravovremeno usvojile strateški plan socijalne skrbi „Plan razvoja socijalnih usluga SMŽ 2011. - 2014. godine”, a krajem 2015. godine usvojen je i „Plan razvoja socijalnih usluga SMŽ 2015. - 2020. godine”. Temeljem ovog strateškog plana izrađuju se i akcijski planovi za svaku pojedinu godinu.

1.1.5. Društvena i zdravstvena infrastruktura

Mreža zdravstvenih ustanova na području Sisačko-moslavačke županije uključuje tri Doma zdravlja (Sisak, Petrinja i Kutina), Opću bolnicu “Dr. Ivo Pedišić” u Sisku s Odjelom za pulmologiju i produženo liječenje u Petrinji, Neuropsihijatrijsku bolnicu “Dr. Ivan Barbot” u Popovači, Lječilište Topusko, Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije, Zavod za hitnu medicinsku pomoć Sisačko-moslavačke županije te Gradske ljekarne Sisak.

Postoji značajan broj zdravstvenih ustanova, no zdravstvena infrastruktura i opremljenost zdravstvenih ustanova ne zadovoljavaju u potpunosti potrebe stanovništva županije. Bolnica u Sisku, a naročito Lječilište u Topuskom, pretrpjele su i ratna razaranja. Potrebna su znatna ulaganja u saniranje i modernizaciju objekata. Također, sve institucije zdravstvene zaštite se nalaze u većim gradovima te zdravstvene usluge nisu jednako dostupne svom stanovništvu. Konkretno, stanovništvo u zabačenim ruralnim krajevima nema istu kvalitetu usluge kao u urbanim središtima, niti je dovoljno dobro prometno povezano s njima.

Prioriteti zdravstvenog sustava na području SMŽ-a odnose se na potrebu jačanja preventivnih zdravstvenih programa te sustavno ulaganje u zaštitu okoliša. Također je nužno ustrojiti hitni bolnički prijem kojim bi se objedinile usluge hitne medicine.

U županiji postoji mreža usluga patronažne skrbi i zdravstvene njege u kući te jedna sestra za patronažnu skrb pruža usluge za 4721 stanovnika, što je u granicama standarda i normativa predviđenog Pravilnikom o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja prema kojem je standard 1 patronažna sestra na 5100 stanovnika.

Potrebe svakodnevno rastu zbog migracija mlađeg, radno sposobnog stanovništva u gradove, iseljavanja i starenja stanovništva odnosno ostajanja starog i nemoćnog stanovništva u seoskim domaćinstvima. U županiji nema hospicija, a usluga palijativne skrbi u zajednici je u razvoju.

Na području Sisačko-moslavačke županije određeni su sljedeći zdravstveni prioriteti:

- primarna prevencija kroničnih nezaraznih bolesti, posebno kardiovaskularnih bolesti i neoplazmi koji su najčešći uzroci pobola i smrti stanovnika Sisačko-moslavačke županije

- promicanje pravilne prehrane, tjelesne aktivnosti, nepušenja, smanjenja tjelesne težine i antistresnih programa, informiranje i edukacija
- povezivanje udruga koje se bave promocijom zdravlja i prevencijom bolesti u cilju povećanja učinkovitosti i racionalnog korištenja postojećih resursa
- jačanje kapaciteta primarne zdravstvene zaštite na ranu detekciju bolesti i intervenciju - razvijanje programa preventivnih pregleda
- sekundarna prevencija neoplazmi
- rano otkrivanje, povećanje odaziva ciljne populacije na preventivne preglede ranog otkrivanja raka dojke, debelog crijeva i vrata maternice
- unaprjeđenje zdravlja mladih
- aktivnosti i programi unaprjeđenja spolnog i reproduktivnog zdravlja, mentalnog zdravlja i rada na prevenciji ovisnosti, jačanje svijesti o važnosti brige za vlastito zdravlje
- praćenje okolišnih čimbenika koji mogu utjecati na zdravlje
- monitoring, ocjenjivanje, kontrola i prevencija zdravstvenih rizika za zdravlje ljudi
- promicanje ekoloških standarda u zajednici uz poticanje održivog razvoja poljoprivrede i industrije
- rana intervencija zaštite zdravlja u slučajevima eko incidenata, bioterorizma i sl.
- praćenje utjecaja klimatskih promjena na zdravlje
- rana detekcija prijetnji zdravlju
- razvoj planova za zdravstvene intervencije u ekstremnim situacijama (poplave, suše, dugotrajne izloženosti visokim ili niskim temperaturama, pojavnosti novih uzročnika zaraznih bolesti)
- razvoj palijativne skrbi
- osnivanje Centara palijativne skrbi i palijativnih timova.

1.1.6. Obrazovanje

1.1.6.1 Obrazovna struktura

Pokazatelji o obrazovnoj strukturi stanovništva su ispod prosjeka Republike Hrvatske. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Sisačko-moslavačkoj županiji u skupini stanovništva starijeg od

15 godina (147 426 stanovnika) ima 4419 stanovnika bez škole, tj. 3 % stanovništva, što je više od prosjeka za Republiku Hrvatsku – 1,71 %².

Tablica 2. Obrazovna struktura stanovništva Sisačko-moslavačke županije

STANOVNIŠTVO PREMA POHAĐANJU ŠKOLE			Ukupno	Osnovna škola	Srednja škola	Stručni studij	Visučilni studij	Ne pohađa	Predškolsko obrazovanje
Sisačko-moslavačka županija		svi	172 439	14 290	6936	2563	3787	142 315	2548
		m	83 608	7431	3442	1209	1588	68 641	1297
		ž	88 831	6859	3494	1354	2199	73 674	1251
Republika Hrvatska			4 284 889	356 468	184 992	67 741	166 503	3 425 953	83 232
Grad	Glina	svi	9283	692	265	86	118	8024	98
Grad	Hrvatska Kostajnica	svi	2756	229	106	34	66	2 293	28
Grad	Kutina	svi	22 760	1932	981	459	660	18 329	399
Grad	Novska	svi	13 518	1324	606	190	317	10 945	136
Grad	Petrinja	svi	24 671	2318	1077	303	576	20 075	322
Grad	Sisak	svi	47 768	3596	1889	812	1428	39 241	802
Općina	Donji Kukuruzari	svi	1634	172	75	15	12	1346	14
Općina	Dvor	svi	5570	328	158	77	31	4893	83
Općina	Gvozd	svi	2970	155	93	17	22	2633	50
Općina	Hrvatska Dubica	svi	2089	198	85	27	20	1746	13
Općina	Jasenovac	svi	1997	183	81	23	18	1677	15
Općina	Lekenik	svi	6032	548	235	75	89	4989	96
Općina	Lipovljani	svi	3455	276	157	62	55	2809	96
Općina	Majur	svi	1185	78	30	6	10	1047	14
Općina	Martinska Ves	svi	488	281	162	42	44	2927	32
Općina	Popovača*	svi	11 905	1100	558	208	199	9626	214
Općina	Sunja	svi	5748	413	191	44	41	5011	48
Općina	Topusko	svi	2985	207	87	43	56	2559	33
Općina	Velika Ludina	svi	2625	260	100	40	25	2145	55

* Podaci po općinama i gradovima, kao i na razini županije, ne pokazuju bitne razlike između žena i muškaraca po uključenosti u obrazovni sustav, osim kod pokazatelja za uključenost u visokoškolsko obrazovanje. *Općina

Popovača od travnja 2013. ima status grada

² Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, Sisačko-moslavačka županija je iznad hrvatskog prosjeka po broju stanovnika sa završenom osnovnom školom ili bez osnovne škole. Prema posljednjem popisu stanovništva u tu skupinu pripada 26,6 % stanovništva županije, što je negativan pokazatelj naspram nacionalnog prosjeka od 23 %. Najveći broj stanovništva starog 15 i više godina ima završenu srednju školu te taj udio stanovništva u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi 51,65 %, dok je prosjek za Republiku Hrvatsku 52 %. Udio visokoobrazovanih u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi svega 10,47 % stanovništva, dok je prosjek za Republiku Hrvatsku 16,4 %.

Posebnu prepreku u razvoju županije predstavlja velik broj stanovništva sa završenom osnovnom školom ili bez osnovne škole. Temeljem statističkih podataka HZZ-a Sisak, u veljači 2014. godine od ukupnog broja nezaposlenih, 36,8 %³ je bez osnovne škole ili samo s osnovnom školom, 58,0 % je sa srednjom stručnom spremom (trogodišnji i četverogodišnji programi, uključujući gimnazije), a 5,5 % nezaposlenih je s višom ili visokom stručnom spremom.

1.1.6.2 Obrazovna infrastruktura

Mreža predškolskih ustanova u županiji je dobro razvijena, no kapaciteti za prihvata djece još uvijek nisu dovoljni. Vrtića je ukupno 16 i dostupni su u svim gradskim središtima i većini općina s izuzetkom općina Donji Kukuruzari i Hrvatska Dubica. Općina Jasenovac posjeduje zgradu i opremljeni prostor za rad ustanove, ali nema dovoljan broj djece kako bi se formirala grupa, Martinska Ves je u postupku ishoda građevinske dozvole za početak izgradnje dječjeg vrtića. Općina Majur nema otvoren vrtić, ali sufinancira smještaj djece sa svog područja u dječji vrtić u Hrvatskoj Kostajnici.

Osnivači većine vrtića su jedinice lokalne samouprave, dok je jednom vrtiću osnivač udruga (SOS Dječje selo Hrvatska). Kao i u cijeloj zemlji, izazov predstavlja uključivanje i organiziranje predškolskog odgoja i sadržaja za djecu u udaljenim ruralnim područjima. JLS (npr. Grad Petrinja) imaju planove za proširenje postojećih dječjih vrtića kako bi se omogućilo prihvat djece koja trenutno ne mogu dobiti mjesto u vrtiću.

Na području županije nalazi se 21 osnovna škola (od čega je 9 u Sisku). Veliki problem vezano za osnovno školstvo je kontinuirano smanjenje broja djece u gotovo svim JLS, što kao posljedicu ima zatvaranje područnih škola (s 35 na 21 u razdoblju od 1991. godine do danas), čime se djecu iz takvih sredina prisiljava da svakodnevno putuju u druga mjesta kako bi prisustvovali nastavi.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluju sljedeće **obrazovne ustanove**:

- Gimnazija Sisak

³ HZZ Sisak, www.hzz.hr

- Ekonomska škola Sisak
- Tehnička škola Sisak
- Srednja škola Viktorovac
- Industrijsko-obrtnička škola, Sisak
- Obrtnička škola, Sisak
- Srednja škola Tina Ujevića, Kutina
- Tehnička škola Kutina
- Srednja škola Novska
- Srednja škola Petrinja
- Srednja škola Glina
- Srednja škola Topusko
- Srednja škola Ivana Trnskoga, Hrvatska Kostajnica
- Srednja strukovna škola Kotva Sisak.

Na području županije postoji jedan učenički dom mješovitog tipa u Kutini.

Visokoškolsko obrazovanje izvode:

U Sisku Metalurški fakultet te Fakultet organizacije i informatike Varaždin – Centar Sisak, u Petrinji Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Odsjek u Petrinji i u Kutini Visoka poslovna škola Libertas.

Na području županije nalaze se četiri pučka otvorena učilišta – POU Kotva d.o.o (Sisak, Petrinja), POU Mencl (Sisak), POU Kutina i POU Novska.

Neusklađenost obrazovne strukture s potrebama gospodarstva i činjenica da obrazovni programi ne prate nove grane i tehnologije koje se razvijaju, predstavlja prepreku gospodarskom razvoju županije.

Opća ocjena stanja na području županije je da nema dovoljno adekvatnih obrazovnih programa niti razvojnih projekata za zadržavanje i zapošljavanje stanovništva na području županije.

Tablica 3. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe - društvo

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<p><u>Stanovništvo</u></p> <p>Neravnomjerna naseljenost uzrokuje i velike razlike u razvijenosti pojedinih dijelova županije Ukupno demografsko kretanje SMŽ-a je izrazito negativno Kontinuiran proces starenja stanovništva Izražen proces napuštanja i propadanja seoskih sredina Nedovoljno razvojnih projekata za zadržavanje i zapošljavanje mladih osoba na području županije</p> <p><u>Socijalna skrb</u></p> <p>Rastući broj korisnika socijalne skrbi upućuje na veliku</p>	<p><u>Stanovništvo</u></p> <p>Utvrđiti i kontinuirano provoditi mjere poticanja nataliteta (zapošljavanje mladih, rješavanje stambenog pitanja mladih obitelji, subvencioniranje vrtića, roditeljske naknade) Sustavnim mjerama poticati ujednačen društveno-gospodarski razvoj SMŽ-a Jačati razvoj poljoprivrede, seoskog, izletničkog i ekoturizma te jačati ljudske resurse u tim sektorima kao preduvjeta za sprječavanje napuštanja i propadanja sela Izraditi program potreba mladih na području SMŽ-a Kontinuirano provoditi zacrtane mjere za zapošljavanje i</p>

<p>socijalnu ugroženost stanovništva SMŽ Visok udio mladih radno sposobnih nezaposlenih osoba među stalnim korisnicima socijalne skrbi Stanje socijalne ugroženosti posebno je prisutno na područjima od posebne državne skrbi Sve veći udio starog stanovništva zahtijeva širenje mreže izvaninstitucionalne socijalne skrbi Ratne posljedice koje se negativno odražavaju na duševno zdravlje stanovništva</p> <p><u>Zdravstvo</u></p> <p>Nedostatak liječnika specijalista svih profila Manjak zdravstvene njege i fizikalne terapije u kući Nerazvijen sustav palijativne zdravstvene skrbi Nedovoljna opremljenost u sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti Postojeći industrijski pogoni ne odgovaraju ekološkim standardima i predstavljaju velik rizik za javno zdravlje</p> <p><u>Obrazovanje</u></p> <p>Manjak predškolskih ustanova Nedostatak usluge produženog boravka u mnogim školama Prevelik broj škola koje rade u dvije smjene Nedostaci srednjoškolskih obrazovnih programa ili njihova nedostupnost u najbližoj srednjoj školi uzrokuje odlazak mnogih učenika na školovanje u Zagreb Propadanje nekadašnjih područnih škola u ruralnim sredinama Nepostojanje učeničkog doma u Sisku što uzrokuje odlazak mnogih učenika u Zagreb Nedostatak državne strategije srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja Rubni i najslabije razvijeni dijelovi županije su najviše pogođeni nedostatkom visokoškolskih obrazovnih ustanova Nedostatak visokoškolskih obrazovnih institucija na području županije Jedini sisački Fakultet nije dovoljno kadrovski ojačan i prepoznatljiv kao središnja regionalna institucija razvoja i istraživanja</p>	<p>zadržavanje mladih na području županije</p> <p><u>Socijalna skrb</u></p> <p>Jačati gospodarstvo i politiku zapošljavanja kako bi se smanjio udio nezaposlenih osoba među korisnicima socijalne skrbi Izraditi i sustavno provoditi mjere za razvoj područja od posebne državne skrbi Širiti mrežu izvaninstitucionalne socijalne skrbi, osobito pružanje njege u kući starijim i nemoćnim osobama Jačati sustavan angažman cijele zajednice u radu s ratnim stradalnicima i žrtvama nasilja, te poticati njihovu uključenost u društvene aktivnosti</p> <p><u>Zdravstvo</u></p> <p>Izgraditi hitni bolnički prijem u sustavu OB Sisak Osnovati nacionalni forenzički centar u Popovači Izgraditi novi dom zdravlja u Petrinji Povećati ulaganja u opremljenost bolnica Jačati preventivne zdravstvene programe Modernizirati i rekonstruirati postojeće objekte</p> <p><u>Obrazovanje</u></p> <p>Povećati kapacitete i opremljenost postojećih vrtića te izgraditi nove Poticati osnivanje privatnih vrtića Podržavati i razvijati izvannastavne programe (radionice, tečajevi, smotre, natjecanja) Modernizirati, dograditi i povećati opremljenost škola kako bi se osiguralo provođenje nastave u jednoj smjeni. Poticati osnivanje novih učeničkih domova kao najboljeg načina sprječavanja odlaska mladih ljudi na školovanje izvan Sisačko-moslavačke županije (zbog demografskih i prometnih posebnosti županije) Dovršiti započete projekte izgradnje i stavljanje u funkciju novih obrazovnih ustanova (vrtići u Sisku, Jasenovcu, Hrvatskoj Dubici, osnovne škole u Popovači, Novskoj i Mošćenici te srednje Strukovne škole u Sisku) Prenamijeniti prostore nekadašnjih područnih škola u seoskim sredinama Poticati osnivanje privatnih visokoškolskih obrazovnih ustanova s pravom javnosti Metalurški fakultet u Sisku učiniti središnjom regionalnom institucijom razvoja i istraživanja Nastaviti s potporama za učenike i studente Srednjoškolske ustanove opremiti i osposobiti za brzu transformaciju obrazovnih strategija</p>
---	---

1.2. GOSPODARSTVO

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Hrvatske obrtničke komore za 2016. godinu, na području Sisačko-moslavačke županije registrirano je ukupno 5728 gospodarskih subjekata, što je u odnosu na 2014. godinu kada je registrirano 7611 gospodarskih subjekata, za 25 % manje. Aktivnih je svega 3680, od toga trgovačkih društava je 1800, a aktivnih obrta je 1880. Udio aktivnih gospodarskih subjekata sa sjedištem u SMŽ-u u odnosu na gospodarske subjekte na razini cijele Hrvatske je relativno mali i iznosi i dalje svega 2 %.

Obrtništvo, trgovina i prerađivačka industrija su djelatnosti koje čine osnovu gospodarske aktivnosti SMŽ-a.

Glavne gospodarske djelatnosti na području županije su industrija, s posebnim naglaskom na energetiku, naftnu, petrokemijsku i kemijsku industriju, metalurgiju i metalopređivačku industriju, prehrambenu industriju te poljoprivreda i šumarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, graditeljstvo, promet i veze. U zadnje vrijeme u županiji su prisutni razvoj i primjena sofisticiranih tehnologija u elektroničkoj industriji, a prisutan je i značajniji razvoj farmaceutske industrije. U manjoj mjeri zastupljene su i ostale gospodarske djelatnosti i obrtništvo.

Kao što je trend i u ostalim županijama, malo i srednje poduzetništvo Sisačko-moslavačke županije najviše poduzeća ima u djelatnosti trgovine. Trgovinom na veliko se bavi gotovo 9 %, a trgovinom na malo 10,6 % poslovnih subjekata.

Broj malih i srednjih poduzeća u SMŽ-u, njihova gospodarska aktivnost i broj zaposlenih bilježe porast od 2001. godine. Mala trgovačka društva čine gotovo 98 % ukupnog broja trgovačkih društava u SMŽ-u.

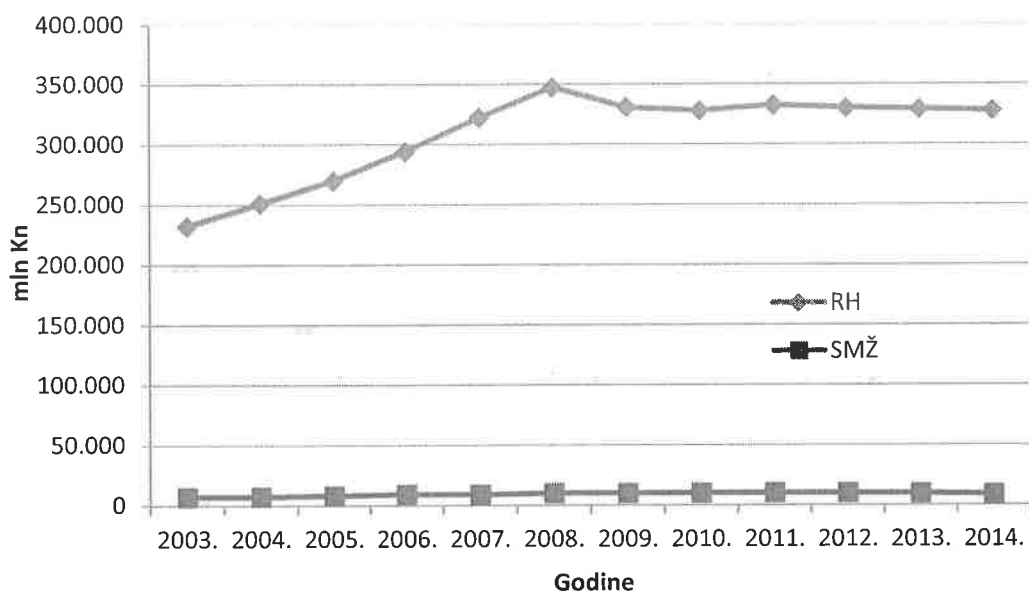
U posljednjih nekoliko godina sve se više na području Sisačko-moslavačke županije razmatraju i novi oblici organiziranja djelatnosti i udruživanja u raznim sektorima proizvodnje i pružanja usluga. Jedan od najprihvaćenijih modela je društveno poduzetništvo.

1.2.1. Opća gospodarska kretanja

Velike razlike u gospodarskoj razvijenosti pojedinih županija potvrđuju podaci Državnog zavoda za statistiku o bruto domaćem proizvodu za županije. Zadnji raspoloživi podatak odnosi se na 2014. godinu.

Grafikon br. 1 prikazuje kretanje BDP-a na razini RH i Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2003. - 2014. godine iz kojeg je na razini RH vidljiv rast do 2008. godine kada zbog krize na svjetskom tržištu dolazi do pada BDP-a u RH. Podaci za posljednje godine daju naslutiti da se BDP oporavlja jer njegov iznos raste.

Grafikon 1. Kretanje BDP-a u SMŽ i RH 2003. - 2014.

Izvor: Državni zavod za statistiku HGK, ŽK Sisak

Udio BDP-a Sisačko-moslavačke županije u ukupnom BDP-u Republike Hrvatske smanjuje se iz godine u godinu. U strukturi BDP-a Republike Hrvatske Sisačko-moslavačka županija sudjelovala je 2011. godine s 3,2 %, da bi 2014. godine sudjelovala sa samo 2,8 % kao i 2007. godine.

Tablica 4: Bruto domaći proizvod za RH i SMŽ od 2007. do 2014. godine

Godina	Područje	Bruto domaći proizvod (mIn €)	Udio u BDP-u zemlje (RH = 100)	BDP po glavi stanovnika (€)	Indeks po županiji (RH = 100)
2007.	Sisačko-moslavačka županija	1.239	2,8	6.840	67,1
	Republika Hrvatska	43.935	100,0	10.187	100,0
2008.	Sisačko-moslavačka županija	1.430	3,0	7.989	71,5
	Republika Hrvatska	48.135	100,0	11.166	100,0
2009.	Sisačko-moslavačka županija	1.398	3,1	7.905	75,5
	Republika Hrvatska	45.093	100,0	10.471	100,0
2010.	Sisačko-moslavačka županija	1.409	3,1	8.079	77,1
	Republika Hrvatska	45.022	100,0	10.479	100,0
2011.	Sisačko-moslavačka županija	1.421	3,2	8.268	79,1

	Republika Hrvatska	44.737	100,0	10.446	100,0
2012.	Sisačko-moslavačka županija	1.380	3,1	8.148	79,1
	Republika Hrvatska	43.959	100,0	10.297	100,0
2013.	Sisačko-moslavačka županija	1.307	3,0	7.842	76,7
	Republika Hrvatska	43.516	100,0	10.228	100,0
2014.	Sisačko-moslavačka županija	1.213	2,8	7.409	73,0
	Republika Hrvatska	43.002	100,0	10.152	100,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema relevantnim podacima Državnog zavoda za statistiku, bruto domaći proizvod (BDP) Sisačko-moslavačke županije iznosio je 2007. godine 1,239 mlrd eura ili 6.840 eura po stanovniku, a 2014. godini iznosio je 1,213 mlrd eura ili 7.409 eura po stanovniku. U ukupno ostvarenom BDP-u u Hrvatskoj, Sisačko-moslavačka županija sudjeluje s 2,8 %.

Kao što pokazuje tablica 5., Sisačko-moslavačka županija prema BDP-u po stanovniku, zauzima središnju poziciju među županijama.

Tablica 5: BDP na županijskoj razini, usporedni prikaz 2007. i 2014. godina

NKPS 2012. – 2. razina i županije	BDP po stanovniku 2007. (€)	BDP po stanovniku 2007., indeks (RH = 100)	BDP po stanovniku 2014. (€)	BDP po stanovniku 2014., indeks (RH = 100)
Republika Hrvatska	10.187	100	10.152	100
Grad Zagreb	17.806	175	17.908	176
Zagrebačka županija	7.891	77	7.894	78
Krapinsko-zagorska županija	7.046	69	6.541	64
Varaždinska županija	8.198	80	8.448	83
Koprivničko-križevačka županija	9.411	92	8.564	84
Međimurska županija	7.900	78	8.686	86
Bjelovarsko-bilogorska županija	6.641	65	7.012	69
Virovitičko-podravski županija	6.833	67	5.655	56
Požeško-slavonska županija	6.311	62	5.827	57

Brodsko-posavska županija	5.725	56	5.661	56
Osječko-baranjska županija	8.463	83	8.045	79
Vukovarsko-srijemska županija	6.131	60	5.897	58
Karlovačka županija	7.845	77	7.629	75
Sisačko-moslavačka županija	6.840	67	7.409	73
Primorsko-goranska županija	11.732	115	12.548	124
Ličko-senjska županija	7.840	77	7.822	77
Zadarska županija	8.729	86	8.197	81
Šibensko-kninska županija	8.160	80	8.068	79
Splitsko-dalmatinska županija	8.685	85	7.808	77
Istarska županija	13.219	130	12.724	125
Dubrovačko-neretvanska županija	10.714	105	10.177	100

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.2.2. Investicije

U 2015. godini poduzetnici u Republici Hrvatskoj su od ukupno 46,4 milijardi kuna investicija u novu dugotrajnu imovinu uložili 42 milijarde kuna ili 90,5 % ukupnih investicija. Kao i po drugim kategorijama, najbrojniji su investitori poduzetnici Grada Zagreba koji su u 2015. godini ostvarili preko 54 % ukupnih investicija poduzetnika Republike Hrvatske. Na području Sisačko-moslavačke županije investirano je u 2015. godini 1,20 mlrd kn, što predstavlja povećanje od 5,3 % u odnosu na prethodnu godinu.

1.2.3. Vanjskotrgovinska razmjena

Nesumnjiv odraz uspješnog kontinuiteta gospodarstva Sisačko-moslavačke županije na stranom tržištu iščitava se iz podataka o robnoj razmjeni koja u posljednjih nekoliko godina bilježi stalni robni suficit i veliku pokrivenost uvoza izvozom. Udio izvoza Sisačko-moslavačke županije s inozemstvom u ukupnom izvozu Republike Hrvatske kreće se na razini od oko 3,3 %, dok se udio uvoza županije u ukupnom uvozu RH kreće na razini od 1,2 %.

Najznačajniji trgovinski partneri u izvozu Sisačko-moslavačke županije su i dalje zemlje Europske unije (Austrija, Italija, Njemačka), a iza toga slijede zemlje u okruženju (Srbija, Bosna i Hercegovina).

Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, najznačajnija izvozna djelatnost u Sisačko-moslavačkoj županiji je prerađivačka industrija koja ostvaruje gotovo 98 % ukupnog izvoza, najviše u području

proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, zatim u proizvodnji računala, slijedi proizvodnja metala, proizvodnja hrane i pića te prerada drva i proizvoda od drva (osim namještaja).

Poduzetnici županije u 2016. godini izvezli su robe u vrijednosti od 402 mln eura i ako se promatraju podaci kretanja izvoza u protekle četiri godine, vidljive su oscilacije u robnoj razmjeni Sisačko-moslavačke županije.

Najzastupljenija grana i kod uvoza je prerađivačka industrija koja čini gotovo 92 % ukupnog uvoza. Unutar prerađivačke industrije najveći dio otpada na kemijsku industriju te proizvodnju računala.

1.2.4. Obrtništvo

U strukturi obrtničkih djelatnosti u 2016. godini najveći udio u ukupnom broju obrta zauzimaju uslužni obrti 34,10 %, trgovina 21,02 %, zatim proizvodni obrti 12,95 %, ugostiteljstvo i turizam 10,49 %, dok ukupni udio djelatnosti prijevoza, ribarstva i poljodjelstva, frizeri, kozmetičari i njega tijela iznose 21,44 %. Najzastupljenije obrtničke djelatnosti su tradicionalne gospodrske grane na području županije i njihova se struktura nije značajnije mijenjala proteklih godina. Međutim, zbog velikih promjena u strukturi koje su se dogodile u cijelom gospodarstvu županije i prisutne gospodarske krize, primjetno je da sve veći broj obrtnika zatvara svoje obrte na području Sisačko-moslavačke županije, a posljedica takvog stanja je pad broja zaposlenih u obrtničkoj djelatnosti. Pad broja zaposlenih u obrtništvu 2016. godine iznosio je 13,0 % u odnosu na 2010. godinu. Zabrinjavajuće je da se i dalje nastavlja trend opadanja i broj aktivnih obrta kao i broja zaposlenih u obrtu.

1.2.5. Tržište rada

Od ukupnog broja stanovnika, radno sposobnih (radni kontingent: stanovništvo između 15 i 64 godina) je 113 750⁴ stanovnika, što je udio od 66 % stanovnika. Udio žena i muškaraca u strukturi stanovništva je gotovo pa izjednačen – 83 608 muškarca i 88 831 žena.

Najveći je broj zaposlenih u pravnim osobama, zatim kod fizičkih osoba, a slijede obrtnici, poljoprivrednici, samostalne profesionalne djelatnosti te radnici kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu. Prema dostupnim podacima, ukupno zaposleno radno sposobnog stanovništva na području Sisačko-moslavačke županije je 37 562 osobe. Najveći broj osoba zapošljava prerađivačka industrija 9343 ili 24,8 %, a slijede je trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala 4401 ili 11,7 %, dok je na trećem mjestu po broju zaposlenih osoba javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje 3665 ili 9,7 %. Najmanje zaposlenih je u djelatnosti kućanstva i to 26 ili 0,1 %.

⁴ Ibidem.

Što se tiče kretanja nezaposlenosti, prosječan broj nezaposlenih osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji evidentiranih pri Zavodu za zapošljavanje u 2016. godini iznosio je 16 051 što je za 12 % manje nego u 2015. te za 20,7 % manje nego u 2014. godini.

Prosječna stopa nezaposlenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji za 2015. godinu iznosila je 32,5 %, dok je u 2014. godini bila 34,7 %. Sisačko-moslavačka županija je u skupini županija s najvišom stopom nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj, kao što su i Virovitičko-podravska županija s 32,3 % te Vukovarsko-srijemska županija s 30,3 %.

Prema analizi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Područnog ureda Sisak i Kutina tijekom 2016. godine date su preporuke za smanjenje i povećanje upisnih kvota u srednjoškolskim zanimanjima. Preporuka je smanjiti upisne kvote za fotografa, krojača, frizera, komercijalista, ekonomista, tehničara cestovnog prometa, a povećati upisne kvote za deficitarna zanimanja, a to su na području Sisačko-moslavačke županije: limar, zidar, krovopokrivač, mesar, tesar, slastičar, autolimar, zavarivač, mlinar, stolar, pekar, farmaceutski tehničar.

1.2.6. Poslovno okruženje

Temeljem odluka predstavničkih tijela JLS-a na području Sisačko-moslavačke županije osnovana je 31 poduzetnička zona dok za 16 poduzetničkih zona predviđenih prostornim planovima uređenja navedene odluke o osnivanju nisu donesene.

Gradovi Hrvatska Kostajnica, Kutina (za četiri od pet zona), Novska, Petrinja, Popovača i Sisak te općine Dvor, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani (za jednu od dvije zone) i Velika Ludina (za jednu od dvije zone) su izradile studiju opravdanosti izgradnje poduzetničke zone, dok je općina Lekenik u završnoj fazi izgradnje Poduzetničke zone kroz projekt financiran sredstvima iz EU fondova.

Poduzetničkim zonama na području županije upravljaju JLS, odnosno trgovačka društva za upravljanje zonama koja su osnovali gradovi Petrinja i Sisak, dok zone u gradu Hrvatska Kostajnica, općina Dvor i općina Topusko nemaju imenovanog upravitelja.

Od ukupno 47 poduzetničkih zona na području županije, u potpunosti je opremljeno energetsom, komunalnom, prometnom i komunikacijskom infrastrukturom njih 14, djelomično je opremljeno 26, dok 7 poduzetničkih zona nije opremljeno niti uređeno za prihvata poduzetnika. Na području Sisačko-moslavačke županije poduzetnička aktivnost se odvija u 23 poduzetničke zone odnosno 48,9 %, a u 24 poduzetničke zone odnosno 51,06 % nema poduzetničke aktivnosti. Krajem 2015. godine u poduzetničkim zonama u funkciji poslovalo je 95 poduzetnika koji su imali 1361 zaposlenika.

Na području županije djeluju potporne poduzetničke institucije HGK Županijska komora Sisak, HOK Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije, Savjetodavna služba sa svojim podružnicama na području Sisačko-moslavačke županije, regionalna razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-

MO-RA d.o.o., lokalne razvojne agencije u Petrinji, Razvojna agencija Petra d.o.o. Petrinja, Razvojna agencija MRAV u Kutini te PISAK poduzetnički inkubator u Sisku. Tijekom 2017. godine u Novskoj je pokrenuto osnivanje Poduzetničkog inkubatora PISMO namijenjenog industriji razvoja videoigara (gaming) i metalurškoj industriji.

Uloga navedenih poduzetničkih potpornih institucija je razvoj poduzetništva na lokalnoj razini, jačanje suradnje poduzetnika s poduzetničkim potpornim institucijama te njihovo međusobno povezivanje i umrežavanje, a sve u cilju pomoći start up poduzećima, razvoju malog i srednjeg poduzetništva i razvoja gospodarstva na području Sisačko-moslavačke županije.

Osim navednog Poduzetničkog inkubatora PISMO tijekom 2017. godine Sisačko-moslavačka županija i njena razvojna agencija SI-MO-RA pokrenuli su sveobuhvatan projekt razvoja gaming industrije. Projekt je namijenjen razvoju inovativne i kreativne industrije te obuhvaća rano učenje engleskog jezika u predškolskoj dobi, radionice izrade videoigara u osnovnim i srednjim školama Sisačko-moslavačke županije, pokretanje start upova kroz Poduzetnički inkubator PISMO u Novskoj, uvođenje novog strukovnog četverogodišnjeg programa za razvoj videoigara (Tehničar za razvoj videoigara) te potpore za pokretanje start upova u području razvoja videoigara.

1.2.7. Turizam i kultura

Očuvanost prostora, rijetka naseljenost županije i očuvana tradicijska graditeljska baština daju velike razvojne mogućnosti u razvoju selektivnih oblika turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji, od kojih se neki već uspješno razvijaju, poput zdravstvenog turizma, lovnog turizma, seoskog i ruralnog turizma, cikloturizma, eno i gastroturizma, međutim turistička ponuda nije dovoljno osmišljena i turistički potencijali nisu dovoljno iskorišteni.

Posebno obilježje SMŽ-a i razlog dolaska turista na njeno područje su bogati izvori hipertermalne ljekovite vode u Topuskom oko koje su se skupljali još prehistorijski Kolapljani, Stari Rimljani, srednjovjekovni velikaši, kraljevi i habzburški carevi pa sve do danas, ljudi željni zdravlja. Geotermalni izvori predstavljaju veliki ekonomski potencijal za svaku regiju. U Petrinji je pronađen geotermalni vodonosnik iz kojeg je uz protok od 15 m³/h moguće osigurati vodu temperature 43 °C. U Sisku je pronađeno ležište geotermalne vode (bušotina Sisak-1) s protokom od 14m³/h i temperaturom od 40 °C, ali s većom količinom pijeska.

Cijelo područje županije karakteriziraju vrlo raznoliki i atraktivni prirodni krajobrazi, kao što je Park prirode Lonjsko polje, značajna turistička destinacija u županiji. Jedinstvenost Parka prirode je u bogatstvu biljnog i životinjskog svijeta, graditeljskoj baštini te tradicionalnom poljodjelstvu i stočarstvu. Proteže se na 506 km² pretežno močvarnog područja kojeg čine tri polja: Lonjsko, Mokro i Poganovo.

Sisačko-moslavačka županija je u 2017. godini izradila Operativni plan razvoja cikloturizma na području županije do 2020. godine s ciljem umrežavanja svih dionika u turizmu u svrhu objedinjavanja ponude za cikloturiste, povezivanja postojećih biciklističkih ruta, postavljanja odgovarajuće jedinstvene signalizacije na sve postojeće staze, povećanja broja biciklističkih staza, povećanja ponude turističkih usluga i proizvoda za cikloturiste te prilagođavanja postojećih turističkih standarda "Bike&Bed" smještajnih objekata.

Bogatu povijest svjedoči cijeli današnji grad Sisak kao arheološko nalazište iz rimskog doba, ali i 23 zaštićena nalazišta iz prapovijesti, te 31 antičko nalazište na cijelom području SMŽ-a. Stari grad, sisačka utvrda s kraja 16. stoljeća, ostatak je velike bitke kod Siska u kojoj je kršćanska vojska porazila tursku te je jedan od rijetkih očuvanih i cjelovitih objekata trokutaste fortifikacijske izgradnje u Hrvatskoj iz vremena ratovanja s Turcima. Ostale obrambene građevine iz tog razdoblja (kašteli, utvrde) ukupno njih 41, uglavnom su djelomično sačuvane, a važno je za spomenuti i povijesnu jezgru grada Petrinje iz 13. stoljeća, Stari grad Kostajnicu, Stari grad Zrin i ostatke cistercijske crkve u Topuskom.

Značajne manifestacije u županiji su: *Voloderska jesen* u Voloderu, *Dani graditeljske baštine* u Krapju, *Viteški turnir* u Sisku, *Dan sela Čigoć - "Europskog sela roda"* u Čigoću, *Kvirinovi poetski susreti* u Sisku, *Kutinski vinski dani* u Kutini, *Državna konjagojska izložba* u Sunji, Županijska smotra izvornog folkloru *Martinski susreti* te još cijeli niz tradicionalnih manifestacija.

Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje više različitih ustanova u kulturi koje doprinose razvitku i unaprjeđenju kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnih djelatnosti, kulturnog života te osiguravaju uvjete za obavljanje i razvitak različitih djelatnosti kulture, a naročito knjižničarske, arhivske, kazališne, glazbene, muzejske i galerijske. To su domovi kulture, odnosno pučka učilišta, narodne i gradske knjižnice, muzeji, arhiv i galerije. Djelatnost domova kulture je raznolika i kreće se od scenske, glazbene, filmske, galerijske, obrazovne i knjižničarske pa do nakladničke djelatnosti.

Mreža knjižnica u županiji vrlo je kvalitetna. Uz veći broj narodnih i gradskih knjižnica koje imaju status ustanova, najbrojnije su knjižnice osnovnoškolskih, srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova, dok djeluje samo nekoliko specijalnih i stručnih knjižnica. O svima njima skrbi matična Narodna knjižnica i čitaonica u Sisku.

Kultura i umjetnost važan su dio gospodarskog razvoja županije. Muzejsku djelatnost pokrivaju tri ustanove: Gradski muzej Sisak i Muzej Moslavine Kutina te Memorijalni muzej spomen područja Jasenovac. Gradski muzej Sisak je muzej općeg tipa te obavlja muzejsko-galerijsku djelatnost. U okviru njega postoji 5 odjela: kulturno-povijesni, arheološki, etnografski, galerijski i numizmatički, kao i više različitih zbirki, a zapošljava 25 osoba. Muzej Moslavine je zavičajni muzej koji obuhvaća arheološki, etnografski, kulturno-povijesni i galerijski odjel te brojne zbirke. Memorijalni muzej spomen područja

Jasenovac ima novi postav od 2006. godine koji ide ukorak s konceptima suvremene historiografije i muzeologije.

Sisačko-moslavačka županija je 2016. godine osnovala Interpretacijski centar baštine Banovine. To je ustanova u kulturi čije su djelatnosti predstavljanje i promicanje materijalne i nematerijalne, povijesne, kulturne i prirodne baštine na području Banovine i njeno stavljanje u funkciju radi unaprjeđenja ponude kulturnih sadržaja u svrhu razvoja kulturnog turizma, predstavljanje i promoviranje lokaliteta od povijesno-kulturnog značaja na području Banovine te osmišljavanje programa njihovog oživljavanja i dostupnosti. Sisačko-moslavačka županija je 2017. godine osnovala Kulturni centar braće Radić sa sjedištem u Martinskoj Vesi. Djelatnost ustanove je promocija naslijeđa braće Stjepana i Antuna Radića, a temelji se na izdavačko-informativnoj djelatnosti, edukaciji, organiziranju i održavanju kulturno-umjetničkih radionica, predstava, koncerata, predavanja, izložbi i sličnih manifestacija.

Tablica 6. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe - gospodarstvo

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<p><u>Opća gospodarska kretanja</u></p> <p>BDP „per capita“ SMŽ-a nalazi se u sredini ljestvice svih hrvatskih županija Slaba gospodarska aktivnost koja se očituje u velikoj razlici između broja registriranih i aktivnih poslovnih subjekata Slaba razvijenost poduzetničke infrastrukture Nedovoljne aktivnosti na privlačenju ulaganja u SMŽ</p> <p><u>Tržište rada</u></p> <p>SMŽ ima najveću prosječnu stopu nezaposlenosti u 2015. godini od 32,5 % (RH 16,7 %) Veća nezaposlenost žena u odnosu na muškarce u SMŽ Dugotrajna nezaposlenost - 60,2 % Neusklađenost upisne politike s potrebama rada te zastarjela znanja i vještine u pojedinim zanimanjima Prisutan je trend povećanja nezaposlenosti mladih i osoba starijih od 50 godina</p> <p><u>Poslovno okruženje</u></p> <p>Pogoršanje pokazatelja produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti s tendencijom daljnjeg pada Poduzetnici u SMŽ u prošloj godini poslovali ispod praga ekonomičnosti Propadanje obrtništva Smanjenje izvoza u svim sektorima gospodarstva Trend diversifikacije osnovne djelatnosti obrtnika kako bi lakše opstali na tržištu Nedovoljno razvijeno socijalno poduzetništvo Visoke kamate na investicijske kredite</p> <p><u>Turizam i kultura</u></p> <p>Nepostojanje koncepta sustavnog ulaganja u integriranu marketinšku komunikaciju Nedostatni smještajni kapaciteti za veće grupe posjetitelja, kvaliteta i kvantiteta prateće turističke infrastrukture Nezadovoljavajuća struktura: prevladavanje jednodnevne</p>	<p><u>Opća gospodarska kretanja</u></p> <p>Kreirati i provoditi programe poticanja poduzetničke umreženosti, suradnje s poduzetničkim institucijama, poduzetničkim centrima i zonama Uravnoteženje regionalnog razvoja SMŽ-a Intenziviranje rada na pripremi projekata spremnih na financiranje iz EU fondova i sličnih izvora financiranja Ulagati u razvoj inovacija na području županije</p> <p><u>Tržište rada</u></p> <p>Uključivati u programe edukacije osobe kojima je otežan pristup tržištu rada prema potrebama gospodarstva Inovirati programe cjeloživotnog obrazovanja, kroz različite oblike stručnog osposobljavanja, usavršavanja te prekvalifikacije i dokvalifikacije u skladu s gospodarskim i razvojnim potrebama Kontinuirano uključivati poslodavce u sustav praćenja potreba vezanih za tržište rada</p> <p><u>Poslovno okruženje</u></p> <p>Jačati izvoznu orijentaciju glavnih izvoznih djelatnosti, prerađivačke i prehrambene industrije te proizvodnje elektroničke opreme i računala Uskladiti poslovanje obrtnika s međunarodnim standardima i zahtjevima međunarodnog tržišta Poduzeti mjere jačanja konkurentnosti malog gospodarstva Promicanje uloge važnosti socijalnog/društvenog poduzetništva kroz formalne i neformalne oblike obrazovanja Pronalaženje povoljnih izvora financiranja poduzetničkih investicija</p> <p><u>Turizam i kultura</u></p> <p>Razvoj specifičnih oblika turizma: specijalizacija turističke ponude prema ciljnim segmentima Korištenje EU fondova i sličnih izvora financiranja Razvoj prometne infrastrukture: dovršetak izgradnje autoceste</p>

posjete turista bez noćenja Ograničeni izvori financiranja za investicije u turizam Nepostojanje dugoročnog programa zaštite kulturne baštine Odumiranje stare arhitekture i zapuštenost spomeničke baštine Nedovoljna uključenost kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu Sisačko-moslavačke županije Devastiranost povijesnih jezgri gradova Petrinje, Hrvatske Kostajnice, Topuskog	A11, modernizacija željezničke pruge i uređenje plovnih puteva Povezivanje sudionika u turizmu (klasteri, LAG-ovi) i poticanje suradnje s drugim regijama Izraditi dugoročni i cjelovit program zaštite kulturne baštine u svrhu zaštite, očuvanja i revitaliziranja baštine Zaštititi od propadanja arheološka nalazišta i fortifikacijske objekte Očuvati i razvijati identitet županije temeljen na kulturno-povijesnom naslijeđu i prostoru Potaknuti integraciju kulturne baštine i gospodarskog sektora Osigurati dodatna financijska sredstva za očuvanje i zaštitu spomenika kulture
--	--

1.2.8. Poljoprivreda

Prema površini poljoprivrednog zemljišta u Sisačko-moslavačkoj županiji koje iznosi 236 883 hektara ili 53 % površine županije, ona se nalazi na drugom mjestu u Republici Hrvatskoj, odmah iza Osječko-baranjske županije. Od toga iznosa 190 429 hektara se vodi kao obradiva površina. Površina poljoprivrednog zemljišta prema vrsti korištenja zemljišta u ARKOD sustavu na području Sisačko-moslavačke županije koju koriste obiteljska poljoprivredna gospodarstva iznosi 48 428,21 ha. Ovaj nam podatak ukazuje na značajne rezerve za povećanje upotrebe zemljišta. Šume koje se nalaze na području naše županije, a u državnom su vlasništvu čine 141 005 ha ili 77 % od ukupnih površina šuma. U Sisačko-moslavačkoj županiji ima i oko 55 000 ha šuma u vlasništvu šumoposjednika.

Najveći je broj poljoprivrednih posjeda veličine 1,01 - 2,00 ha i zauzimaju 15 % ukupnih obradivih poljoprivrednih površina. Poljoprivrednih je posjeda površine preko 10 ha svega 5,8 %.

1.2.8.1 Minski onečišćena poljoprivredna površina

Prema podacima iz 2016. godine 25,4 % (oko 2330 ha) minski sumnjivih površina odnosi se na poljoprivredno zemljište, a 73,9 % (oko 6800 ha) na šumske površine. Najugroženije jedinice lokalne samouprave s najvećim površinama koje su zagađene minama su gradovi Petrinja i Glina te općine Dvor i Sunja.

1.2.8.2 Broj i struktura obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva na području Sisačko-moslavačke županije

Kao što je prikazano u Tablici 7, prema podacima APPRRR-a, na dan 31. prosinca 2016. godine u županiji je bilo ukupno 9195 poljoprivrednih gospodarstava od čega 8988 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (Izvor: APPRRR). Poljoprivredni posjedi su usitnjeni, a prevladavaju ekstenzivna proizvodnja, niska produktivnost i loša tržišna konkurentnost.

Tablica 7. Broj gospodarstva prema tipu poslovanja

Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu na dan 31.12.2016.		
Sisačko-moslavačka županija	obiteljsko gospodarstvo	8988
	obrt	82
	trgovačko društvo	100
	zadruga	23
	ostalo	2
	UKUPNO	9195

Izvor podataka: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2016.

Struktura nositelja poljoprivrednih gospodarstava prema dobi i spolu je na području Sisačko-moslavačke županije nepovoljna. Najveći je broj nositelja u dobnoj skupini iznad 66 godina starosti, a druga skupina s najvećim brojem nositelja poljoprivrednih gospodarstava je od 61 do 65 godina starosti. Ohrabruje podatak da je 1009 nositelja poljoprivrednih gospodarstava mlađe od 40 godina.

Poljoprivredna gospodarstva na području Sisačko-moslavačke županije tradicionalno za nositelje gospodarstva u puno većoj mjeri imaju osobe muškog spola nego ženskog. Tako je od ukupno 8988 obiteljskih gospodarstava muških nositelja 6046, a ženskih 2942, odnosno dvostruko manje. Sličan trend je zabilježen i u ostalim oblicima organiziranja poljoprivrednog gospodarstva te je od ukupno 23 zadruge samo u njih četiri žena na čelnom mjestu.

Poljoprivrednici su udruženi u 82 poljoprivredne udruge, a prisutan je i proces udruživanja poljoprivrednika u zadruge.

1.2.8.3 Navodnjavanje – strateški projekt Sisačko-moslavačke županije

Navodnjavanje je strateški županijski projekt koji bi trebao dati kvalitetnu osnovu za operativne projekte i programe radi razvitka postojeće ili uvođenja nove proizvodnje.

1.2.8.4 Pokazatelji učinka proračunskih sredstava županije na razvoj poljoprivrede

Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2005. - 2015. godine

Od 2005. godine, a zaključno s 2016. godinom, Sisačko-moslavačka županija uložila je približno 51 milijun kuna i to kroz niz poticajnih mjera koje su usmjerene u cilju razvoja poljoprivrede na području županije, a ukupan iznos koji je uložena za razvoj poljoprivrede i lovnog gospodarstva u tom razdoblju iznosi više od 60 milijuna kuna. Učinak poticajnih mjera je takav da na svaku kunu poticaja Sisačko-moslavačke županije poljoprivrednici ulažu 5 kn vlastitih sredstava – ukupno oko 200 mil. kuna ulaganja u poljoprivredu.

1.2.8.5 Ratarska proizvodnja

Najvažnija ratarska proizvodnja u Sisačko-moslavačkoj županiji je uzgoj kukuruza i pšenice, ječma, zobi, raži, a posljednjih godina sve važnije mjesto u plodoredu zauzimaju uljarice soja i uljana repica, kao i krmne kulture.

1.2.8.6 Dugogodišnji nasadi

Na području Sisačko-moslavačke županije postoje povoljni uvjeti i mogućnosti za uzgoj vinove loze, jabuka, krušaka, šljiva, trešanja, višanja, oraha, lijeske, kestena, malina, kupina, ribizla i jagoda. Iz tog razloga poticajna sredstva županije su se upravo i usmjeravala u podizanje navedenih voćnih vrsta.

1.2.8.7 Povrčarstvo

Razvitak proizvodnje povrća u Sisačko-moslavačkoj županiji ograničen je malom pojedinačnom proizvodnjom proizvođača, nedovoljnom tehničkom opremljenošću i nepostojanjem odgovarajućih tržišnih institucija. Upravo iz tih razloga županija od 2006. godine sustavno potiče proizvodnju povrća.

1.2.8.8 Ekološka poljoprivredna proizvodnja

Sisačko-moslavačka županija izdvaja znatna sredstva za razvoj ekološke poljoprivrede, a o opravdanosti poticaja govori porast broja ekoloških poljoprivrednih proizvođača na području županije koja je između ostalog među prvima u Republici Hrvatskoj po broju proizvođača u ekološkoj proizvodnji.

Poticajnu mjeru za ekološku poljoprivrednu proizvodnju Sisačko-moslavačka županija uvela je 2005. godine. Te godine poticaj je odobren devetorici korisnika, a u 2016. godini poticaj je odobren za 224 ekološka proizvođača s područja Sisačko-moslavačke županije. Sustavnim ulaganjem u ekološku poljoprivrednu proizvodnju od 2005. godine do 2015. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji ima 4449,22 ha ekološke biljne proizvodnje. U ekološkoj se proizvodnji nalazi i 2741 grlo stoke, od tog broja najviše se odnosi na grla u govedarskoj proizvodnji, a u ekološkoj proizvodnji imamo i 683 pčelinje zajednice.

1.2.8.9 Stočarstvo

Unatoč trendu smanjenja broja stoke na području Republike Hrvatske, broj stoke na području Sisačko-moslavačke županije ipak je većinom stabilan budući da je stočarstvo tradicionalna i značajna grana ruralne djelatnosti u županiji koja za taj vid proizvodnje ima niz komparativnih prednosti.

Tijekom 2014. godine na području Sisačko-moslavačke županije registrirano je 257 novih posjednika životinja (8,02 % ukupnog broja novih posjednika u RH), a 2015. godine novih 352

posjednika (11,18 % ukupnog broja novih posjednika u RH; Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, 2015.).

Županija prepoznaje sljedeće sektore kao prioritetne: govedarstvo, konjogojstvo, ovčarstvo, kozarstvo, peradarstvo, svinjogojstvo i pčelarstvo.

1.2.8.10 Šumarstvo

Prema podacima Hrvatskih šuma i Šumarske savjetodavne službe, ukupna površina šuma na području Sisačko-moslavačke županije iznosi 196 005 ha, od toga na državne šume otpada 141 005 ha ili 77 %, a na privatne oko 55 000 ha. Drvna zaliha u županiji je veća od 28 000 000 m³, a godišnje se u svim šumama županije siječe više od 500 000 m³.

Specifičnost šumarstva Sisačko-moslavačke županije su sastojine pitomog kestena (*Castanetum sativae*).

1.2.8.11 Lovstvo

Na području Sisačko-moslavačke županije utvrđeno je 28 državnih lovišta na ukupnoj površini od 187 023 ha u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i 38 zajedničkih lovišta ukupne površine 245 044 ha u nadležnosti Sisačko-moslavačke županije. U županiji postoje realne mogućnosti za razvoj seoskog i lovnog turizma kroz ponude za smještaj stranih lovaca koji sve masovnije dolaze u lov, a ne žele biti smješteni u hotelima već u samim lovištima. Tu se pružaju mogućnosti za plasman vlastitih autohtonih proizvoda (specijaliteti domaće kuhinje) preko seoskih domaćinstava i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Zaključno, najvažnije grane poljoprivrede u Sisačko-moslavačkoj županiji su uzgoj mliječnih i mesnih pasmina goveda, proizvodnja svinja, uzgoj ovaca i konja u životinjskoj proizvodnji te pšenica i kukuruz u biljnoj proizvodnji, a posljednjih nekoliko godina i uljarice soja i uljana repica. Proizvodnja grožđa i jabuka najvažnije su kulture višegodišnjih nasada, a u nekoliko posljednjih godina primjetna je tendencija povećanog uzgoja lješnjaka, oraha i šljive.

Tablica 8. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe - poljoprivreda

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
Usitnjenost poljoprivrednog zemljišta Neiskorištenost poljoprivrednog zemljišta Miniranost poljoprivrednog zemljišta Zastarjela tehnologija Depopulacija i senilizacija ruralnog područja	Kontinuirano i sustavno provoditi mjere definirane županijskom poljoprivrednom razvojnom strategijom, poticajnim mjerama u poljoprivredi poticati iskorištenost poljoprivrednog zemljišta Davanjem u zakup riješiti problem poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske Daljnja ulaganja u razminiranje poljoprivrednih površina dorada, skladištenje, prerađivački kapaciteti, stvaranje dodatne vrijednosti proizvodu Poticati udruživanje poljoprivrednika u udruge i zadruge Ulagati u modernizaciju i proširenje sustava navodnjavanja i odvodnje na poljoprivrednim površinama Poticati razvoj stočarstva i povećanje stočnog fonda Poticanje razvoja ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje Spriječiti prisutan trend depopulacije ruralnih područja i ugradnja poljoprivredno-okolišnih mjera kao modela očuvanja biološke raznolikosti ruralnog područja

1.3. STANJE U OKOLIŠU/PROSTORU

1.3.1. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

Prvi Program zaštite okoliša Sisačko-moslavačke županije izrađen je 2003. godine i bio je na snazi do donošenja novog Programa zaštite okoliša Sisačko-moslavačke županije 2010. godine. Kao mehanizam za praćenje izvršenja Programa izrađuju se četverogodišnja Izvješća o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije na temelju izvješća o kvaliteti pojedinih sastavnica okoliša kao što su: tlo, otpad, voda i zrak. Izvješća o stanju okoliša i pojedinih sastavnica okoliša (vode, tla, zraka) dostupna su javnosti na internetskim stranicama Županije.

Investicije u zaštitu okoliša u 2014. godini u Sisačko-moslavačkoj županiji, prema dostupnim podacima iznosila su ukupno 112.279.000 kn, što je u odnosu na RH 3,8 %.

Grafikon 2. Investicije u zaštitu okoliša prema području zaštite u 2014. godini u SMŽ-u (%)

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2016/sljh2016

1.3.1.1 Zrak

Kvaliteta zraka se u županiji prati putem državne i lokalne mreže za praćenje kvalitete zraka. Državna mreža obuhvaća mjerenja u Sisku (AMP Sisak 1) i Kutini (AMP Kutina), dok lokalna mreža za praćenje kvalitete zraka obuhvaća mjerenja putem automatskih mjernih postaja u Sisku na lokacijama u centru (AMP Sisak 3) i u Galdovu (AMP Sisak 2) te putem klasičnih mjernih postaja u Kutini i to na lokacijama: Dom zdravlja, Vatrogasni dom, Meteorološki krug, Dom športova, Vatrogasni dom, Husain i Krč. Od 2006. do 2012. godine kvaliteta zraka se pratila i u Petrinji na lokaciji Mošćenica, dok su povremena mjerenja obavljena u gradovima Hrvatskoj Kostajnici, Novskoj i Glini te u općini Lekenik u razdoblju od 2001. do 2011. Povremena mjerenja su pokazala da je zrak u većem dijelu županije I. kategorije.

Izuzetak su gradovi Sisak i Kutina, gdje dolazi do povremenih prekoračenja graničnih vrijednosti onečišćujućih tvari u zraku, stoga je zrak II. kategorije (obzirom na prekoračenja koncentracija lebdećih čestica PM_{10} i sumporovodika). Tako je u 2016. godini prema Godišnjem izvješću o praćenju kvalitete zraka na području RH (HAOP, studeni 2017.), kvaliteta zraka u zoni HR 2 kojoj pripada područje Sisaačko-moslavačke i Brodsko-posavske županije bila II. kategorije na mjernoj postaji Sisak 1, Sisak 2 i Sisak 3 s obzirom na prekoračenja koncentracija lebdećih čestica PM_{10} , kao i na mjernoj postaji Kutina i lokacijama K-1 Dom zdravlja i K-2 Vatrogasni dom s obzirom na prekoračenja koncentracija lebdećih čestica PM_{10} i amonijaka.

S obzirom na obveze koje proizlaze iz Zakona o zaštiti zraka („Narodne novine“, broj 130/11, 47/14 i 61/17) gradovi Sisak i Kutina donijeli su akcijske planove za poboljšanje kvalitete zraka (<http://iszz.azo.hr/iskzl/godizvrpt.htm?pid=0&t=4>) dok je 2017. godine započeta izrada Programa

zaštite okoliša Sisačko-moslavačke županije s Programom zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama.

Zbog visokog rizika onečišćenja zraka u SMŽ-u industrijskom aktivnošću, ali i pojedinačnim izvorima onečišćenja (mala ložišta, manji industrijski i gospodarski pogoni) te prometom, potrebno je jačati mjere zaštite kvalitete zraka.

1.3.1.2 Vode

Mjerenje, analiza i statistička obrada podataka o kvaliteti lokalnih površinskih voda (voda II. reda) na području Sisačko-moslavačke županije provode se od 2004. godine. Mjerenja obuhvaćaju praćenja fizikalnih, kemijskih, mikrobioloških i bioloških parametara na 20 mjernih mjesta. Na većini mjernih mjesta (njih 17) mjerenja su se prvih godina (2005. i 2006. godine) provodila 4 puta godišnje, da bi se od 2007. godine provodila šest puta godišnje, a u retencijama (Opeke, Lonjsko i Mokro polje) mjerenja se provode jednom godišnje, u vrijeme visokih voda (poplava).

Najveći problem za kvalitetu vode u Sisačko-moslavačkoj županiji predstavljaju organska onečišćenja odnosno povećane koncentracije hranjivih tvari, amonijaka i nitrata u vodama.

Bez sustavnog rješavanja otpadnih voda naselja i racionalne potrošnje umjetnih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja u poljoprivredi, neće biti niti poboljšanja kvalitete vode.

Uređaj za obradu otpadnih voda trenutačno postoji u Jasenovcu, dok je u Kutini nepotpun (nema biološke obrade voda) te je u rekonstrukciji, dok su u Sisku i Petrinji uređaji u različitim fazama izgradnje (pribavlja se dokumentacija ili su započeli radovi). Drugi gradovi i općine za sada nemaju uređaje za obradu otpadnih voda. Postojeća kvaliteta voda dodatno se može narušiti akcidentima, industrijskom aktivnošću, prekomjernom i nekontroliranom uporabom gnojiva i sredstava za zaštitu bilja u poljoprivredi. Kako bi se navedeno svelo na najmanju moguću mjeru neophodno je poticanje održive i ekološki prihvatljive poljoprivredne proizvodnje te izgradnja uređaja za obradu otpadnih voda.

1.3.1.3 Tlo

Praćenje kakvoće tla na prostoru Sisačko-moslavačke županije odvija se u skladu s mjerama Programa zaštite okoliša i odnosi se na ispitivanje kakvoće tla uz odlagališta komunalnog otpada (devet neuređenih lokacija: Barutana, Blatuša, Čore, Kurjakana, Kutina, Ljeskova, Rosulje, Taborište, Vladića jama) i na devet lokacija u zaštićenim područjima prirode (značajni krajobraz Odransko polje – Greda, značajni krajobraz Odransko polje – Ljublanica – Jezero, Regionalni park Moslavačka gora – Voloder, Sunjsko polje – ekološka mreža, predloženi značajni krajobraz, dolina rijeke Kupe - ekološka mreža, predloženi značajni krajobraz – Nebojan, Posebni botanički rezervat Cret Đon močvar -

Blatuša, dolina rijeke Une - ekološka mreža, predloženi regionalni park – Kozibrod, Park prirode Lonjsko polje – Poganovo polje, Park prirode Lonjsko polje – Mužilovčica polje).

Usporedbom rezultata ispitivanja kakvoće tla uz odlagališta komunalnog otpada, prema dostupnim podacima (Izvor: Izvješće o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije 2011. - 2014.), s maksimalno dopuštenim vrijednostima sukladno Pravilniku o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima (NN 9/14), vidljivo je da su se izmjerene koncentracije onečišćujućih tvari nalazile uglavnom unutar graničnih vrijednosti za I. i II. grupu tala. Obzirom na uočene značajne oscilacije koncentracije pojedinih onečišćujućih tvari na nekim lokacijama, zaključeno je da je u ovisnosti o vremenskim prilikama dolazilo do povremenih onečišćenja tla. Ispitivanja kakvoće tla uz odlagališta komunalnog otpada nisu nastavljena i nema podataka o zagađenosti na tim lokacijama.

Problemi kakvoće tla uz odlagališta komunalnog otpada u Sisačko-moslavačkoj županiji bit će riješeni uspostavom jedinstvenog sustava gospodarenja otpadom po kojem će se komunalni otpad iz JLS-a odvoziti na odlaganje na CGO-e, a postojeća odlagališta će se sanirati i zatvoriti ili prenamijeniti u pretovarne stanice.

Praćenjem kakvoće tla u zaštićenim dijelovima prirode, prema dostupnim podacima (Izvor: Izvješće o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije 2011. - 2014.) dobiveni rezultati pokazuju da su izmjerene koncentracije onečišćujućih tvari uglavnom unutar graničnih vrijednosti za I. i II. grupu tala osim koncentracija teških metala (nikal i cink) na nekim lokacijama. Dozvoljene koncentracije organoklorinih i triazinskih pesticida i polikloriranih bifenila nisu prekoračene niti na jednoj od lokacija i općenito su vrlo niske. Od 2012. godine broj lokacija uzorkovanja smanjen je na pet u četiri zaštićena područja (Odransko polje, Sunjsko polje, Cret Đon močvar i dolina rijeke Une). Rezultati ispitivanja kakvoće tla na području Sisačko-moslavačke županije u 2014. godini pokazuju da se koncentracije pojedinih onečišćujućih tvari nalaze unutar najviših dozvoljenih vrijednosti, osim sadržaja mineralnih ulja na lokaciji Cret Đon močvar u proljetnom periodu te se lokacija smatra slabije opterećena naftnim ugljikovodicima.

Ciljevi zaštite tala u Sisačko-moslavačkoj županiji su: razminirati cijeli prostor županije; racionalno gospodariti prostorom/koristiti tlo kao ograničeno obnovljiv resurs; ne dozvoliti prenamjenu kvalitetnog poljoprivrednog tla u druge svrhe; tlo nepogodno za poljoprivredu i šumarstvo koristiti za izgradnju objekata gospodarske (industrijske) namjene. Nadalje, ciljevi su spriječiti onečišćenje tla štetnim tvarima odnosno eroziju vodom (bujice, poplave). Kod izgradnje infrastrukture, trasu postavljati na principu najmanjeg negativnog utjecaja na tlo, a ne na principu "najjeftinijeg (najkraćeg) zahvata" te nastaviti trajno pratiti (monitoring) stanje i kakvoću tla na cijelom području županije.

1.3.2. Miniranost

Na dan 1. siječnja 2016. godine ukupno minski sumnjivo područje na teritoriju Republike Hrvatske iznosilo je 467,4 km², od čega prema strukturi površina zagađenih MES-om i NUS-om najveći dio imaju šumske površine s 86,8 %, slijede poljoprivredne površine s 12,3 % te ostale površine s 0,3 %. Jedna od triju najzagađenijih županija MES-om i NUS-om je upravo Sisačko-moslavačka županija na koju prema podacima iz siječnja 2015. otpada 80,6 km², odnosno 17,3 %. Na području Sisačko-moslavačke županije u 2016. godini planirano je razminiranje poljoprivrednih površina u iznosu od 6 801 122 m² i to na sljedećim lokacijama:

- područje općine Dvor uz naselje Zamlača uz rijeku Unu, odnosno državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom
- područje grada Gline i to na jugozapadnom dijelu grada uz naselje Bojna, zatim na sjevernom dijelu uz rijeku Kupu na području naselja Gornja Bučica, Slatina Pokupska, Gračanica Šišinečka te na istočnom dijelu uz naselja Jame Donje, Jame Gornje, Marinbrod
- područje općine Topusko uz državnu granicu s Bosnom i Hercegovinom na području zaselka Crkvine
- područje općine Gvozd uz rijeku Kupu na području naselja Trepča
- područje grada Petrinje uz naselja Glinska Poljana, Gora, Župić, Gornje Mokrice, Novo Selište, Nova Drenčina te poljoprivredno zemljište južno od naselja Mošćenica
- područje grada Siska istočno od naselja Novo Selo, područje naselja Klobučak, Madžari, zemljište južno od naselja Donje Komarevo te područje Blinjski Kut uz rijeku Savu
- područje općine Sunja uz naselja Bestрма, Prnjavor, Petrinjci, Četvrtkovac, područje uz željezničku prugu M104 Greda - Novska te područje zaselka Strmen
- područje grada Novske na području naselja Kričke
- područje općine Jasenovac uz rijeku Savu sjeverno od naselja Košutarica.

1.3.3. Otpad

Zbrinjavanje otpada je jedan od najvećih okolišnih problema u SMŽ-u, budući da se otpad u velikom broju jedinica lokalne samouprave još uvijek odlaže na neuređena odlagališta. Tijekom posljednjih nekoliko godina, gradovi i općine (vlasnici/korisnici odlagališta) su započeli s postupkom sanacije, opremanja i korištenja do zatvaranja odlagališta pa tako gradovi Sisak, Kutina, Glina i Petrinja imaju uređena odlagališta, a ostali gradovi/općine (Novska, Jasenovac, Hrvatska Kostajnica, Dvor, Hrvatska Dubica, Gvozd) su započeli sa sanacijom i uređenjem odlagališta odnosno prikupljanjem dokumentacije za sanaciju odlagališta. Pristupanjem RH u EU, usvojena su načela postupanja s otpadom te je između ostalog potrebno smanjiti količinu biorazgradivog otpada koji se

odlaže na odlagalištima, uvesti sustav naplate sukladno količini otpada, uvesti sustav odvojenog prikupljanja otpada i sl. Problem predstavljaju i divlja odlagališta otpada čiji se broj kontinuirano povećava (jedno se sanira, nastanu dva nova) što je pokazatelj nedovoljne osviještenosti stanovništva po pitanju gospodarenja otpadom i zaštite okoliša.

Planom gospodarenja otpadom SMŽ-a donesenim 2005. godine je na temelju provedene analize postojećeg stanja postupanja s otpadom, prikazan sustav mjera za održivo upravljanje i zbrinjavanje otpada koje između ostalog uključuju i uspostavu Županijskog centra za gospodarenje otpadom.

Temeljem Plana trebalo je izraditi dokumentaciju i započeti s pripremnim radovima uspostave ŽCGO-a. Međutim, do stupanja na snagu Zakona o održivom gospodarenju otpadom, SMŽ nije odredila lokaciju budućeg centra.

Problem gospodarenja otpadom u županiji predstavlja i nedostatak dokumenata propisanih zakonom, kao što su Planovi gospodarenja otpadom JLS, Izvješća o provedbi planova gospodarenja otpadom JLS i dr.

Međutim, u razdoblju 2013. - 2015. godine na državnoj su razini doneseni dokumenti koji se odnose na gospodarenje otpadom RH i to: Izmjene i dopune plana gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. – 2015. godine, Studija izvedivosti i projektna aplikacija za sufinanciranje Centra za gospodarenje otpadom "Babina Gora" iz EU fondova prema EU standardima i praksi, Nacrt prijedloga plana gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2015. – 2021. i Stratešku studiju Nacrta prijedloga plana gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2015. – 2021. u kojima je planirano da će jedinice lokalne samouprave iz SMŽ-a otpad nakon 2018. godine odlagati na tri CGO-a i to:

- na CGO Tarno/Resnik (Lekenik, Martinska Ves, Petrinja, Sisak, Dvor)

- na CGO Šagulje (Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Popovača, Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lipovljani, Majur, Sunja, Velika Ludina) i

- na CGO Babina Gora (Topusko, Gvozd i Glina).

Otpad se organizirano prikuplja preko komunalnih poduzeća i odlaže na devet odlagališta komunalnog otpada (Goričica u Sisku, Taborište u Petrinji, Kutina, Kurjakana u Novskoj, Gmajna u Glini, Barutana u Jasenovcu, Vladić jama u Hrvatskoj Dubici, Blatuša u Općini Gvozd i Ćore u Dvoru). Odlagališta u Sisku, Kutini, Glini i Petrinji zadovoljavaju standarde zaštite okoliša i posjeduju potrebnu dokumentaciju, dok je za ostala odlagališta sanacija u tijeku.

Sustav odvojenog prikupljanja otpada (papir, staklo, PET ambalaža i drugo) je manje-više uspostavljen u većim naseljima, dok se u manjima tek uspostavlja.

U 2013. godini organiziranim odvozom komunalnog otpada obuhvaćeno je 90 % ukupnog stanovništva SMŽ-a. Dozvole za obavljanje djelatnosti postupanja s komunalnim i neopasnim otpadom u SMŽ-u trenutno posjeduje oko 40 tvrtki koje su prošle reviziju temeljem novog Zakona o održivom gospodarenju otpadom.

Rješenje problema održivog upravljanja otpadom na području SMŽ-a zahtijeva znatna ulaganja u saniranje, zatvaranje i prenamjenu postojećih odlagališta otpada, širenje mreže zelenih otoka i reciklažnih dvorišta te izgradnju i uspostavu centara za gospodarenje otpadom ili određivanja drugačijeg načina rješavanja otpada primjenom najboljih raspoloživih tehnika.

1.3.4. Klimatske promjene

Neizbježnost klimatskih promjena ukazuje na nužnost zajedničke suradnje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini pri ublažavanju posljedica već postojeće klimatske varijabilnosti i prilagodbe, a u cilju boljeg usmjeravanja postojećih politika i programa. Najbrži i najisplativiji način smanjenja emisija stakleničkih plinova je ušteda energije. Ulaganje u energetske učinkovitost doprinosi povećanju energetske sigurnosti, ekonomske osjetljivosti, smanjenju potrošnje energije i pozitivnom utjecaju na okoliš, a time i smanjenju rizika od klimatskih promjena.

Sisačko-moslavačka županija donijela je trogodišnji Akcijski plan energetske učinkovitosti za razdoblje od 2017. do 2019. godine (Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije, broj 16/32) kojim se utvrđuje provedba politike za poboljšanje energetske učinkovitosti u županiji.

Kroz provedbu trogodišnjih ciljeva i mjera Akcijskog plana energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2019. godine, predviđa se ušteda energije od minimalno 9,85 % potrošnje energije, odnosno okvirno 3515 MWh.

Sukladno postojećem potencijalu za korištenje obnovljivih izvora energije na području županije može se istaknuti energetske potencijal biomase, ali i potencijal geotermalne energije za proizvodnju toplinske energije za različite namjene. Iz Izvješća o provedbi Plana, vidljivo je da na tom području ima još dosta prostora za unaprjeđenje i razvoj.

1.3.5. Brownfield područja

Brownfield područja predstavljaju mogućnosti obnavljanja, odnosno ulaganja u napuštene industrijske, vojne i komercijalne lokacije na kojima postoji stvaran ili percipiran problem onečišćenja. Analiza pokazuje da je do razvoja takvih lokacija u Hrvatskoj došlo uslijed tranzicije, poslijeratnih problema i neodgovarajućeg upravljanja državnim, kao i privatiziranim poduzećima. Postojanje takvih industrijskih lokacija ima niz nepovoljnih učinaka ne samo na okoliš, već i na društveno-ekonomski razvoj regija i lokalnih jedinica. Zbog kompleksnosti pokretanja procesa obnavljanja brownfield lokacija i specifičnih problema u Hrvatskoj, razvojne inicijative su uglavnom usmjerene prema privlačenju greenfield investicija. Obnavljanje brownfield lokacija je područje kroz koje se mogu istražiti učinci postojećih razvojnih politika u Hrvatskoj pa tako i u Sisačko-moslavačkoj županiji.

U odnosu na greenfield lokacije, znatno je manji broj brownfield lokacija na području Sisačko-moslavačke županije. Sva su područja evidentirana u Katalogu poslovnih lokacija - elektroničkoj bazi raspoloživih brownfield i greenfield prostora na poveznici:

<http://katalog.simora.hr/?p=brownfield&m=p&f=index&i=93&l=hr&>

1.3.6. Primarna infrastruktura

Komunalna infrastruktura na području Sisačko-moslavačke županije obuhvaća sustav vodoopskrbe i sustav odvodnje, telekomunikacije i elektroenergetsku mrežu te javnu rasvjetu.

1.3.6.1 Vodoopskrba

Na području županije posluje jedanaest trgovačkih društava registriranih za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe i odvodnje: JKP Jasenovačka voda d.o.o. Jasenovac, JP Komunalac d.o.o. Hrvatska Kostajnica, Komunalac - Dvor d.o.o. Matijevići, Komunalac Glina d.o.o. Glina, Vodoopskrba Kupa i odvodnja Topusko d.o.o. Topusko, Moslavina d.o.o. Kutina, Novokom d.o.o. Novska, Privreda d.o.o. Petrinja, Sisački vodovod d.o.o. Sisak i Vodoopskrba d.o.o. Hrvatska Dubica.

Stupanj priključenosti stanovništva na sustave javne vodoopskrbe u većem dijelu županije je zadovoljavajući, osobito u gradskim središtima u kojima je stupanj opskrbljenosti vrlo visok, nešto je niži u predgrađima, a najniži je na izoliranim područjima. Dio stanovništva koji nije priključen na sustav javne vodoopskrbe opskrbljuje se vodom putem tzv. lokalnih vodovoda ili iz vlastitih zdenaca, cisterni itd. i ti sustavi nisu evidentirani u sustavu korištenja voda te njima upravljaju sami korisnici, bez sustavne kontrole kakvoće i valjanog održavanja.

Na području Sisačko-moslavačke županije samo 90 od ukupno 453 naselja ima potpunu ili djelomično riješenu opskrbu pitkom vodom. Stupanj opskrbljenost stanovništva vodom je nejednak i kreće se od 15 % do 100 %. Stupanj opskrbljenosti veći od 50 % bilježe gradovi: Sisak, Petrinja, Hrvatska Kostajnica, Novska, Kutina i Popovača te općine Gvozd, Dvor, Martinska Ves, Topusko, Jasenovac, Lipovljani, Velika Ludina, Sunja i Hrvatska Dubica.

Vodene površine prostiru se na oko 5980 ha Sisačko-moslavačke županije, odnosno 1,35 % njezine ukupne površine. Sustav navodnjavanja ne odgovara složenoj dinamici rijeka pa je visok rizik od poplava.

1.3.6.2 Odvodnja

Niti jedno naselje na području Sisačko-moslavačke županije nema izgrađen cjeloviti kanalizacijski sustav s pripadajućim pročišćivačima otpadnih voda. Postojećim sustavima odvodnje u većim naseljima pokriveni su dijelovi urbanih i radnih zona, dok prigradska područja i manja naselja nemaju izgrađen javni kanalizacijski sustav. Za prihvrat otpadnih voda iz domaćinstava u naseljima bez kanalizacijskog sustava služe septičke jame, a recipijenti su vodotoci i melioracijski kanali.

Stupanj opskrbljenosti stanovništva je nejednak i kreće se od 0 % do 70 %. Stupanj opskrbljenosti veći od 50 % bilježe gradovi: Sisak, Petrinja, Hrvatska Kostajnica, Novska, Kutina te općine Martinska Ves i Sunja.

1.3.6.3 Obrana od poplava

Obrana od poplava savskih voda na području Sisačko-moslavačke županije uklopljena je u sustav obrane od poplave koji se osniva na učinku smanjenja vršnog protoka vodnog vala pri kontroliranom izlivanju velikih voda u retencijske prostore (Črnc polje, Lonjsko polje, Odransko polje i Ribarsko polje). Upravljanje vodnim količinama u sustavu Srednjeg Posavlja obavlja se s tri odteretna kanala (Sava - Odra - Sava, Lonja - Strug i Kupa - Kupa), nizom razdjelnih građevina (preljev Jankomir te ustave Prevlaka, Strelečko, Palanjek, Trebež I i II, Košutarica, Jasenovac i Brodarci), nizinskim retencijama (Lonjsko polje, Mokro polje i Kupčina), odnosno poplavnim površinama (Opeka, Trstik i Zelenik). Postojeći sustav obrane od poplava potrebno je unaprijediti jer su posljednjih nekoliko godina učestale poplave koje su nanijele velike štete lokalnom stanovništvu, odnosno imovini i gospodarstvu.

1.3.6.4 Energija

Energetski sustav Sisačko-moslavačke županije čini nekoliko podsustava: naftovod (Omišalj – Sisak), plinovodi, produktovod te elektroenergetski sustav (TE Sisak).

Na području Sisačko-moslavačke županije jugozapadno od Save planira se izgradnja plinsko distributivnog sustava koji će se opskrbljivati iz postojećih i planiranih magistralnih plinovoda. Postojeći plinovodi obuhvaćaju magistralne plinovode: Kozarice – Ivanić-Grad, Ivanić-Grad - Kutina - Novska, Kozarac - Sisak te transverzalni cjevovod Kozarac - Sisak.

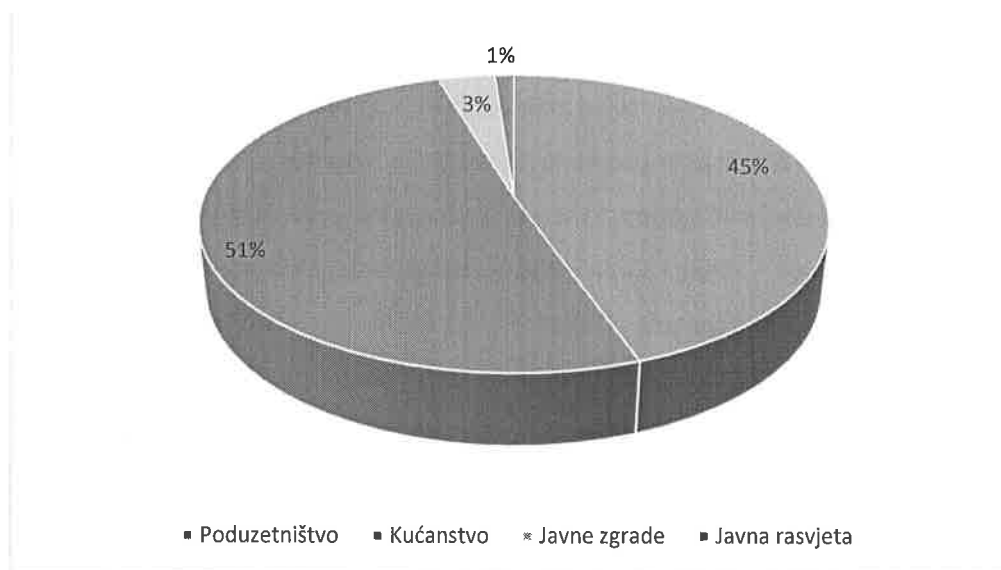
Planirane investicije u plinoopskrbi uključuju dovršetak magistralnih plinovoda na trasi Rijeka - Karlovac - Zagreb - Okoli - Sisak te izgradnju magistralnih plinovoda longitudinalno duž poteza autoceste Zagreb - Sisak te na trasi Sisak - Karlovac.

Korištenje obnovljivih izvora energije je u porastu, za sada su to manji privatni projekti korištenja solarne energije i prerade biomase iako u županiji postoje velike mogućnosti korištenja navedenih izvora.

Sisačko-moslavačka županija donijela je trogodišnji Akcijski plan energetske učinkovitosti za razdoblje od 2017. do 2019. godine (Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije, broj 16/32) kojim se utvrđuje provedba politike za poboljšanje energetske učinkovitosti u županiji s ciljem jačanja svijesti očuvanja prirode i okoliša smanjenjem potrošnje fosilnih goriva i električne energije u zgradama u vlasništvu županije i njezinih ustanova te kućanstvima na području županije.

Udio potrošnje energije u pojedinim sektorima u odnosu na ukupnu potrošnju energije u Sisačko-moslavačkoj županiji 2014. godine, prikazan je na grafikonu br 3.

Grafikon 3. Udio potrošnje energije u pojedinim sektorima u odnosu na ukupnu potrošnju energije u Sisačko-moslavačkoj županiji 2014. godine

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije, 2016.

Iz navedenog je vidljivo da je potrošnja energije u županiji najveća u sektoru kućanstva, što je u skladu s potrošnjom u cijeloj Republici Hrvatskoj te je stoga dio mjera energetske učinkovitosti u Akcijskom planu usmjeren na smanjenje potrošnje energije u tom sektoru.

U okviru Akcijskog plana energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije u razdoblju 2017. - 2019. godine, poticanjem ulaganja u obnovu nacionalnog fonda zgrada, jedinice lokalne i regionalne samouprave doprinose ciljevima provodeći lokalne mjere.

U skladu s Akcijskim planom, planiraju se dugoročna ulaganja u modernizaciju i izgradnju samog energetskeg sustava. Obuhvaćena su ulaganja u sigurnu opskrbu energijom ulaganjima u održive sustave kao što je izgradnja elektrana za opskrbu električne i toplinske energije iz obnovljivih izvora (npr. solarne elektrane, kogeneracija itd.).

1.3.7. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

1.3.7.1 Cestovni promet

Geoprometni položaj određen je sustavom državnih cestovnih pravaca prema Zagrebu, Karlovcu, Slavonskome Brodu i prema Bosni i Hercegovini te sustavom županijskih i lokalnih cesta koje se po

gustoći razlikuju unutar županije (sjeverni i središnji dijelovi imaju gušću, a južni i istočni dijelovi rjeđu cestovnu mrežu) te autocesta.

Prema kategorizaciji cesta, na području Sisačko-moslavačke županije postoje dvije autoceste: A3 (Bregana – Zagreb – Kutina – Novska – Lipovac) ukupne duljine 64 km i A11 (Zagreb - Sisak) ukupne duljine 48,1 km koja je još uvijek u izgradnji, pri čemu je jedna dionica u duljini 11 km dovršena i koja je od iznimnog gospodarskog značenja za županiju i jačanje njezine prometne povezanosti s glavnim gradom, određena i kao jedan od prioriteta Strategije prometnog razvitka Republike Hrvatske. Posljednja dionica trebala bi biti Sisak - Mošćenica čija će se izgradnja razmatrati nakon dovršetka prethodnih dionica.

Na području županije je 9 državnih cesta ukupne duljine 385 km, 68 županijskih cesta duljine 668 km, 160 lokalnih cesta ukupne duljine 640 km te nekoliko km nerazvrstanih cesta.

Najvažnija prometnica za putovanja na velike udaljenosti je autocesta A3 (Bregana – Zagreb - Lipovac) koja povezuje Sloveniju i Srbiju.

Od ukupne dužine cesta od županijskog i lokalnog značaja za županiju, njih 21,5 % nije asfaltirano pa je prioritet u unaprjeđenju cestovne infrastrukture njihovo saniranje, rekonstruiranje i izgradnja obilaznih pravaca čime bi se prometno rasteretila gradska središta.

Sisačko-moslavačka županija predstavlja prometno čvorište i zbog povoljnog prirodnog i prometno-geografskog položaja iznimno je dobro povezana s ostalim dijelovima Republike Hrvatske, kao i susjednim zemljama. Smještena je na sjecištu dvaju značajnih cestovnih i željezničkih prometnih pravaca: Posavskog koridora koji povezuje Zagreb i Slavonski Brod, odnosno zemlje zapadne i srednje Europe s jugoistočnom Europom i Bliskim istokom te prometnog pravca koji povezuje Mađarsku i Podravinu s Hrvatskim primorjem i Mediteranom.

Jedan od prioriteta ovog sektora je poboljšati i razviti povezanost cestovnog prometa s drugim vidovima prometa. Stvaranje točaka intermodalne razmjene putničkog prijevoza u gradskim područjima mora biti rezultat relevantnog Glavnog prometnog plana ili sličnih studija koje će za svaki pojedini slučaj utvrditi tehničke zahtjeve u pogledu određenih objekata koje je potrebno sagraditi. U cestovnom sektoru potrebno je osigurati i prikladan pristup čvorištima s velikim volumenom prometa (kao što su luke, zračne luke, željezničke postaje, područja rada, trgovačke zone, itd.). Povećanje broja parkirališnih mjesta koja su povezana sa sustavnima javnog prijevoza povećat će modalni prelazak u korist javnog prijevoza čime će se smanjiti zagušenje cesta. Obzirom da je cestovni sektor jedan od glavnih zagađivača, a glavni utjecaji povezani s cestovnim sektorom su buka, emisija CO₂ i drugih zagađivača, obavezno je predvidjeti mjere za smanjenje utjecaja na okoliš u svim fazama razvoja i upravljanja te poticati modernizaciju privatnih vozila, izgradnju postaja za alternativna goriva i korištenje obnovljivih izvora energije s ciljem smanjenja potrošnje konvencionalnih goriva kako bi se povećala energetska učinkovitost prometnog sustava. Grad Sisak je grad funkcionalne regije s

vlastitom prometnom mrežom (3 autobusne linije) i veličina voznog parka i količina usluga postupno se prilagođavaju kako bi udovoljili potražnji i potrebama.

▫ Javni prijevoz putnika obavljaju tri prijevoznika. Između jedinica lokalne samouprave u županiji prijevoz nije dovoljno razvijen zbog malog broja putnika.

S ciljem povezivanja naselja, unutar gradova je započela izgradnja i/ili označavanje biciklističkih staza te je prisutna i sve veća potreba za proširenjem mreže izvan gradova i njihovo međusobno povezivanje. Izgrađene biciklističke mreže postaju i sve značajniji čimbenik u privlačenju posjetitelja i turista području županije.

1.3.7.2 Željeznički promet

Kroz Sisačko-moslavačku županiju prolazi međunarodna pruga RH1 TEN-T sveobuhvatna mreža (Paneuropski koridor X), Salzburg – Solun, ukupne duljine kroz Hrvatsku 317 km koja povezuje srednju i zapadnu Europu s jugoistočnom Europom i Bliskim istokom, a geostrateški položaj županije dobiva dodatni značaj. Dio Koridora RH 1 DG-Savski Marof – Zagreb - Dugo Selo – Novska – Vinkovci – Tovarnik - DG je M 103 Dugo Selo Novska duljine 50,9 km i M 104 Novska –Vinkovci – Tovarnik- DG (Šid) duljine 14,5 km. Željeznička pruga za međunarodni promet je i M 502 Zagreb GK – Sisak - Novska duljine 91,3 km.

Sisačko-moslavačka županija je preko Općine Sunja, željezničkom prugom od značaja za regionalni promet R 102 Sunja - Volinja – DG duljine 21,57 km i dio unskog željezničkog koridora, koji je u prijeratnom razdoblju osiguravao brzu i sigurnu vezu između središnje Hrvatske i srednje Dalmacije te Bosne i Hercegovine. Njegov značaj danas je bitno umanjen, iako postoje potrebe za rekonstrukcijom i ponovnim oživljavanjem željezničkog prometa tom trasom. Time bi se otvorio put većoj gospodarskoj suradnji između Bosne i Hercegovine i Hrvatske u čemu bi značajnu ulogu imala županija, a osiguranjem sredstava pridonijelo bi se unaprjeđenju željezničke infrastrukture i održivom prometnom razvoju u smislu sigurnosti, niže cijene koštanja u odnosu na druge sektore prometa, ekološke prihvatljivosti i temeljenosti na racionalnoj potrošnji energetske resursa. Željezničke pruge od značaja za lokalni promet su L 204 Banova Jaruga - Pčelić duljine 6,65 km i L 210 Sisak Caprag – Petrinja duljine 11,01 km. Duljine pruga sukladne su Odluci o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 03/14).

1.3.7.3 Riječni promet

Na području županije odvija se i riječni promet koji ima perspektivu kako u unutrašnjem, tako i u međunarodnom prometu, a sve su više prisutni i počeci korištenja riječnog prometa u turističke svrhe. Sisak je najzapadnija riječna luka u Hrvatskoj, a sisačka južna industrijska zona smještena je uz sam akvatorij Save, što uz blizinu Zagreba i karlovačkog bazena čini Sisak jednim od ključnih čvorišta

riječnog prometa u Hrvatskoj. S obzirom na gospodarska kretanja, u riječnom prometu postoji tendencija pada prometa, odnosno prijevoza robe. Nedovoljno izgrađena i osposobljena prateća infrastruktura i slabo održavanje plovnog puta rijekom Savom rezultira sve manjim pretovarima i prijevozima iz godine u godinu. U bazi podataka projektnih ideja Grada Siska nalaze se i projekti izgradnje nove luke Sisak i komunalnog pristaništa na rijeci Kupi u Sisku, a Općina Jasenovac ima u planu raditi projekt uređenja riječne luke u Jasenovcu. Ovi projektni prijedlozi su usmjereni na poboljšanje uvjeta za odvijanje riječnog prometa i stvaranje preduvjeta za daljnji gospodarski razvoj županije. Projekti su usmjereni na povećanje prijevoza naftnih derivata, šljunka i ostalih roba kao i veću robnu razmjenu riječnim plovnim putovima, prvenstveno s tržištima Bosne i Hercegovine i Srbije.

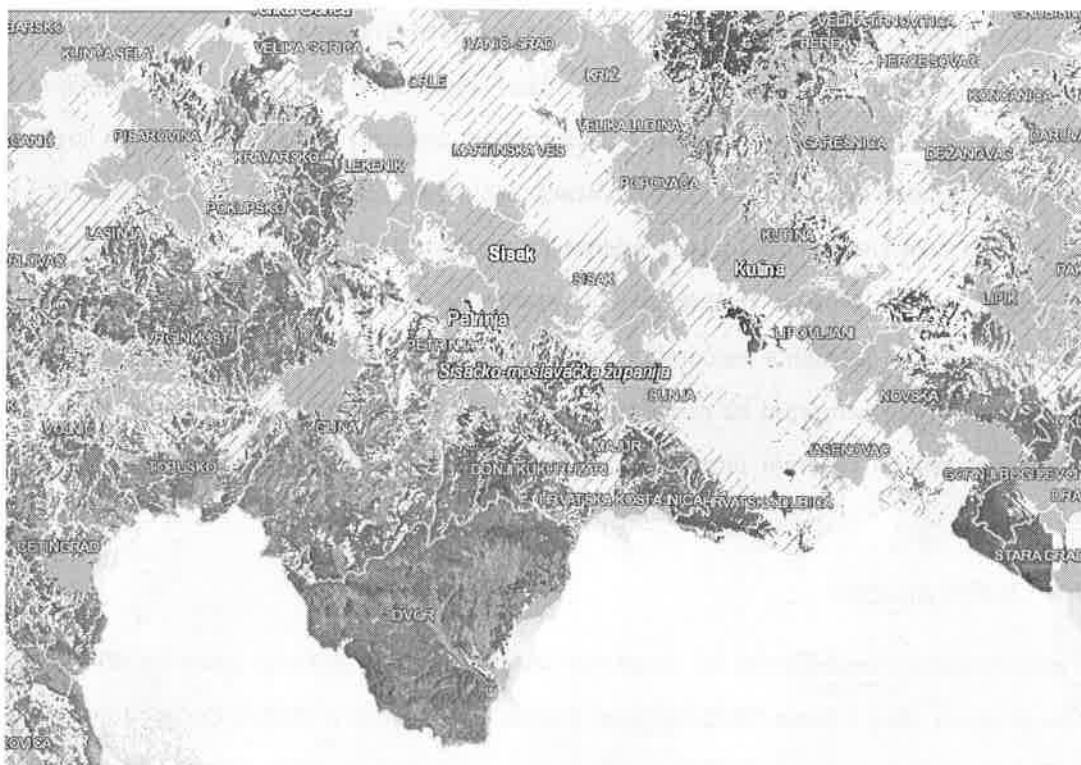
1.3.7.4 Zračni promet

Sisačko-moslavačka županija ne raspolaže infrastrukturom zračnog prometa niti postoji veća potreba za njom zbog blizine Međunarodne zračne luke Zagreb u Velikoj Gorici, udaljene od Siska svega 35 km. U Šašnoj Gredi postoje poletne staze za poljoprivrednu avijaciju kao i heliodrom u Popovači, ali oni nemaju značaj za putnički ili teretni zračni promet. Na području županije moguća je gradnja manjih sportskih i gospodarskih uzletišta, heliodroma u skladu s prostornim planovima uređenja gradova i općina.

1.3.7.5 Širokopojasna infrastruktura

Prikaz područja korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 -100 Mbit/s operatera u Sisačko-moslavačkoj županiji, putem vlastite infrastrukture koja obuhvaća sve tehnologije, odnosno područja na kojima pojedini operateri mogu u kratkom roku i bez značajnih ulaganja korisnike spojiti na pristupnu širokopojasnu infrastrukturu, vidljiv je na slici 1.

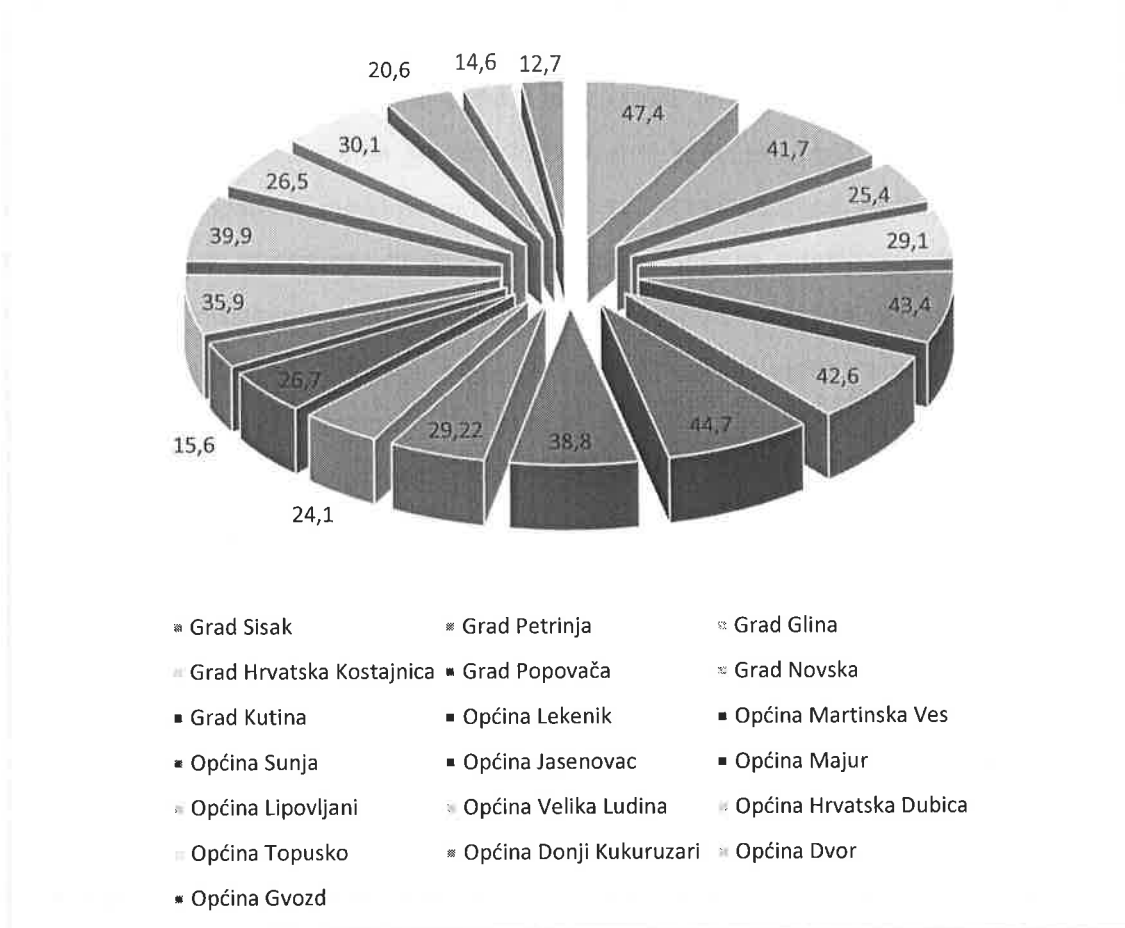
Slika 1. Prikaz područja korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 -100 Mbit/s operatera u Sisačko-moslavačkoj županiji

Izvor: bbzone.hakom.hr/hr-HR/ŠirokopojasniPristup, prosinac 2015. godine

Prikaz korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 - 100 Mbit/s u Sisačko-moslavačkoj županiji u odnosu na broj stanovnika, prikazan je u grafikonu br. 4 i daje uvid u aktualno stanje te se koristi se za pripremu projekata izgradnje širokopojasnih pristupnih mreža za financiranje sredstvima iz strukturnih EU fondova, kao i za praćenje ispunjenja ciljeva gradova, općina i županije.

Grafikon 4. Prikaz korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 - 100 Mbit/s u Sisačko-moslavačkoj županiji

Izvor: bbzone.hakom.hr/hr-HR/StatističkiPrikaz, prosinac 2015.

Vidljivo je da postoji neravnomjernost u korištenju širokopojasnog pristupa između urbanih i ruralnih područja županije te je posebno važno omogućiti razvoj širokopojasnog pristupa internetu u slabije naseljenim i manje razvijenim dijelovima županije.

Za ulaganja u moderne mreže u takvim područjima operateri imaju manji poslovni interes, ali se za te namjene pruža prilika korištenja sredstava iz fondova EU.

Gustoća širokopojasnih priključaka (nepokretna komunikacijska mreža) i broj širokopojasnih priključaka (nepokretna komunikacijska mreža) u 2015. i 2014. godini, u Sisačko-moslavačkoj županiji, prikazana je u tablici br. 9.

Tablica 9. Gustoća širokopojasnih priključaka (nepokretna komunikacijska mreža) i broj širokopojasnih priključaka (nepokretna komunikacijska mreža) u 2015. i 2014. godini

2015.		2014.	
Gustoća širokopojasnih priključaka (%)	Broj širokopojasnih priključaka	Gustoća širokopojasnih priključaka (%)	Broj širokopojasnih priključaka

16,9	29 118	16,5	28 438
------	--------	------	--------

Izvor: bbzone.hakom.hr/hr-HR/StatističkiPrikaz, 2014. i 2015.

Na temelju analize stanja razvijenosti širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj, a time i Sisačko-moslavačkoj županiji, vidljivo je zaostajanje u broju priključaka širokopojasnog pristupa za prosjekom država članica Europske unije. Prisutna je značajna neravnomjernost u broju i gustoći širokopojasnih priključaka po županijama, uzrokovana nepovoljnom demografskom strukturom, nepoznavanjem načina korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija kod dijela građana te nedostatnom dostupnosti infrastrukture širokopojasnog pristupa u svim hrvatskim regijama. Sisačko-moslavačka županija se po broju širokopojasnih priključaka u odnosu na druge županije nalazi u sredini, pri čemu je u 2015. godini zabilježen neznatni pad broja priključaka. Eksplozivni rast korištenja pristupa internetu putem pokretne mreže, kao i sve zahtjevnije potrebe korisnika za većim brzinama prijenosa podataka, rezultiraju uvođenjem nove tehnologije, odnosno četvrte generacije pokretnih mreža čime će se postići i zadovoljavajuća kakvoća u smislu brzine prijenosa podataka. Dostupnost NGA infrastrukture u Hrvatskoj iznosila je 57 % i to isključivo u urbanim dijelovima u odnosu na EU.

1.3.8. Zaštićena područja i prirodna bogatstva

Rijetka naseljenost nekih dijelova Sisačko-moslavačke županije (Banovina, Posavina) osigurala je visok stupanj očuvanosti prirodnih krajobraza i veliko bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta. Visok stupanj bioraznolikosti dobra je pretpostavka razvoja turizma i gospodarskog oživljavanja županije. Zaštićeni dijelovi prirode zauzimaju 92 253,64 ha županije, odnosno 20,65 % njene ukupne površine, a dio zaštićenih područja je ujedno uključen i u ekološku mrežu NATURA 2000 što ukupno obuhvaća cca 243 830,84 ha ili 36,28 % površine županije.

Prema Prostornom planu SMŽ-a i Studiji zaštite prirode (DZZP, 2006), sukladno Zakonu o zaštiti prirode, napravljena je primarna procjena novih područja za zaštitu (kao što su Zrinska gora i Dolina Une), a nakon provedenih sustavnih istraživanja i izrade stručnih podloga za potencijalno područje provodi se zaštita.

Kao lokalitet posebne prirodne vrijednosti ističe se Park prirode Lonjsko polje koji se prostire na površini od 511 km² i čine ga tri polja: Lonjsko, Mokro i Poganovo polje, na području Sisačko-moslavačke županije PP Lonjsko polje obuhvaća 479 km². Ta poplavna polja očuvana su ugrožena vlažna staništa nitrofilnih pašnjaka i vlažnih livada na kojima se uzgajaju stare autohtone pasmine kao što su turopoljska svinja i posavski konj, a Park je jedinstven kao jedno od najvažnijih staništa ptica u Europi. Na području Parka evidentirano je 250 ptičjih vrsta. Uvršten je u Ramsarski popis, a dva područja unutar Parka, Krapje đol i Rakita, proglašeni su posebnim ornitološkim rezervatima.

Od 2007. mjere zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih i drugih prirodnih vrijednosti provodi Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije koja je nadležna i za druga zaštićena područja i ekološku mrežu NATURA 2000 na području županije. Zaštićena područja u nadležnosti te ustanove čine: a) posebni botanički rezervati močvara Cret Đon močvar (područje općine Gvozd) i b) posebni ornitološki rezervati Dražiblat (područje općine Sunja), zatim regionalni park Moslavačka gora, značajni krajobrazi Odransko polje, Petrova gora, Sunjsko polje, Kotar šuma - Stari gaj, park šuma Brdo Djed iznad Hrvatske Kostajnice i spomenik parkovne arhitekture Strossmayerovo šetalište u središtu Petrinje.

Očuvanje i zaštita biološke raznolikosti i područja ekološke mreže NATURA 2000 posljednjih je desetljeća ozbiljno ugroženo uslijed uznapredovale sukcesije drvenaste i druge invazivne vegetacije, ali i zato što se područje ne koristi na tradicionalan način. Depopulacija okolnih seoskih naselja i zamiranje tradicionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta utjecalo je i na očuvanje strogo zaštićenih stanišnih tipova. U cilju zaustavljanja gubitka biološke raznolikosti, definirane su dugoročne mjere na osnovi praćenja biološko-ekoloških parametara koje će pomoći u zaustavljanju gubitka biološke raznolikosti.

Velika biološka i krajobrazna raznolikost Sisačko-moslavačke županije uvjetovala je uključivanje 20 područja u ekološku mrežu NATURA 2000 kako je prikazano u Tablici br. 10:

Tablica 10. Područja NATURA 2000 u SMŽ-u

	NAZIV LOKACIJE	ZAŠTITA	OZNAKA LOKALITETA	POVRŠINA ha
1.	TUROPOLJE	SPA	HR1000003	19 999,01
2.	DONJA POSAVINA	SPA	HR1000004	121
3.	POILOVLJE S RIBNJACIMA	SPA	HR1000010	13 541,14
4.	ODRANSKO POLJE	pSCI	HR2000415	13 736,58
5.	LONJSKO POLJE	pSCI	HR2000416	51 126,05
6.	SUNJSKO POLJE	pSCI	HR2000420	19 571,20
7.	PETRINJČICA	pSCI	HR2000459	849,47
8.	DOLINA UNE	pSCI	HR2000463	4276,23
9.	ŽUTICA	pSCI	HR2000465	4659,64
10.	KUPA	pSCI	HR2000642	5363,06
11.	CRET BLATUŠA	pSCI	HR2001001	42,12
12.	ŠPILJA KOD ŠUŠNJARA	pSCI	HR2001193	0,78
13.	ILOVA	pSCI	HR2001216	839,81
14.	SAVA NIZVODNO OD	pSCI	HR2001311	13 157,31
15.	ŠAŠEVA CRET	pSCI	HR2001331	22,34

16.	PODRUČJE OKO ŠPILJE GRADUSA	pSCI	HR2001342	1811,35
17.	ZRINSKA GORA	pSCI	HR2001356	30 772,03
18.	PODRUČJE OKO HRVATSKE KOSTAJNICE	pSCI	HR2001370	2921,43
19.	PODRUČJE UZ MAJU I BRUĆINU	pSCI	HR2001387	997,13
20.	PAKRA I BIJELA	pSCI	HR2001403	144,19

SPA – područja važna za očuvanje ptica

pSCI – područje od europske važnosti na nacionalnoj evaluacijskoj listi područja N2000

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode

Tablica 11. Osnovni razvojni problemi i razvojne potrebe – okoliš i prostor

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<p><u>Zaštita okoliša</u></p> <p>Nedostatak sredstava za proširenje praćenja pojedinih sastavnica okoliša Nedostatak zakonskih propisa koji reguliraju kvalitetu pojedinih sastavnica okoliša Neuređena odlagališta otpada izvor su stakleničkih plinova u zraku Nedovoljno razvijena i zastarjela vodoopskrbna mreža Nedovoljno razvijen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Nedovoljno razvijen sustav obrane od poplava Industrijski pogoni sa zastarjelom tehnologijom, promet u gradskim središtima i mala ložišta glavna su prijetnja kvaliteti zraka na području SMŽ-a, posebno u Sisku i Kutini Nedostatak mjerenja svih zakonom predviđenih parametara (npr. ozona, PM 2,5) Nepostojanje uređaja za obradu otpadnih voda gradova/općina te ispuštanje neobrađenih voda u okoliš Nekontrolirano i prekomjerno korištenje gnojiva i sredstava za zaštitu bilja u poljoprivredi potencijalni su rizik očuvanja kvalitete voda u SMŽ-u. Akcidenti koji mogu uzrokovati onečišćenje voda (površinskih i podzemnih) Nedovoljna provedba mjera definiranih županijskim Planom gospodarenja otpadom Postojanje NIMBY učinaka i s tim povezan problem odabira lokacije za županijski centar za gospodarenje otpadom Nepostojanje osmišljene sveobuhvatne pozitivne medijske kampanje uspostave planiranog sustava Postojeća odlagališta otpada ne zadovoljavaju standarde zaštite okoliša te ne posjeduju potrebnu dokumentaciju Postojanje divljih odlagališta otpada Nepostojanje razvijene ekološke svijesti stanovništva županije Nedovoljno odvojeno prikupljanje i recikliranje otpada Problem biorazgradivog otpada koji se odlaže na odlagališta otpada i način smanjenja količine biorazgradivog otpada u ukupnoj količini otpada Nepostojanje kazete za zbrinjavanje građevinskog otpada koji sadrži azbest</p> <p><u>Promet i energetika</u></p> <p>Zapuštenost cestovne, riječne i željezničke prometne</p>	<p><u>Zaštita okoliša</u></p> <p>Sustavno i kontinuirano podizati svijest o zaštiti okoliša Povećavati sredstva za praćenje pojedinih sastavnica okoliša Obnoviti i proširiti postojeći sustav vodoopskrbne mreže Razviti u potpunosti sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Izgraditi i ojačati nasipe radi obrane od poplava Sanirati i zatvoriti neuređena odlagališta otpada Modernizirati i rekonstruirati industrijske pogone u skladu sa standardima zaštite okoliša Unaprijediti sustav mjerenja onečišćujućih tvari u zraku Poticati smanjenje korištenja fosilnih goriva i promovirati i poticati obnovljive izvore energije Unaprijediti, jačati i sustavno provoditi mikrobiološka i biološka ispitivanja voda na području županije Sustavno poticati i podržavati JLS na izgradnji sustava za pročišćavanje otpadnih voda Poticati održivu poljoprivrednu proizvodnju te korištenje gnojiva i sredstava za zaštitu bilja sukladno zakonima i dobroj poljoprivrednoj praksi Izraditi planove za zaštitu voda Sustavno informiranje i obrazovanje stanovništva o zaštiti voda Jačati suradnju i financijsku osnovu za provođenje mjera održivog upravljanja otpadom Sanirati i/ili zatvoriti postojeća odlagališta uz prenamjenu u pretovarne stanice i reciklažna dvorišta Poticati odvojeno prikupljanje otpada te reciklažu otpada Sanirati divlja odlagališta otpada i sustavno sprječavati ponovna nastajanja Sustavno podizati ekološku svijest građana širenjem kulture odgovornog postupanja s otpadom Određivanje lokacije u prostorno-planskoj dokumentaciji za kazetu za zbrinjavanje građevinskog otpada koji sadrži azbest</p> <p><u>Promet i energetika</u></p> <p>Prometno rasteretiti gradske sredine izgradnjom obilaznih cestovnih pravaca te izradom plana razvoja javnog prijevoza Sanirati, modernizirati i rekonstruirati cestovnu i željezničku mrežu Dovršiti projekt izgradnje autoceste Zagreb - Sisak Jačati prekograničnu suradnju s BiH u vezi oživljavanja</p>

<p>infrastrukture onemogućuje potpuno iskorištavanje povoljnog geostrateškog položaja SMŽ-a Velik prometni pritisak u gradskim središtima Nerazvijenost javnog prometa Trenutačna gospodarska kriza i manjak financijskih sredstava usporavaju projekte prometne infrastrukture Neuređenost i neoznačenost plovnog puta Save koja je okosnica riječnog prometa SMŽ-a Zanemarenost obnovljivih izvora u proizvodnji energije Nedovoljna svijest o štednji energije i nedovoljna ulaganja u energetske učinkovitost zgrada – termo fasade, prozori i sl. Od ukupne dužine cesta od županijskog i lokalnog značaja za SMŽ-u, njih 31 % nije asfaltirano Pojedine pruge u SMŽ-i zahtijevaju temeljito saniranje zbog ratnih stradanja Slabo održavanje plovnog puta rijekom Savom i nedovoljno iskorištena riječna luka Sisak Neizgrađena biciklistička mreža u gradovima i između gradova Nedovoljna razvijena infrastruktura za korištenje širokopojasnog interneta</p> <p style="text-align: center;"><u>Zaštićena područja i prirodna bogatstva</u></p> <p>Nepostojanje sustavnih istraživanja i stručnih podloga kao temelja za proglašenje novih i upravljanje zaštićenim prirodnim područjima Niska ekološka svijest Usklađivanje infrastrukturnih projekata potrebnih za gospodarsko oživljavanje županije u skladu s propisanim ekološkim standardima Slaba naseljenost područja zaštićenih prirodnih vrijednosti kod kojih je za očuvanje bioraznolikosti potrebna ljudska djelatnost Nedovoljna prepoznatljivost prirodnih vrijednosti SMŽ-a kao osnove za razvoj Nedovoljna informiranost i uključenost šire društvene zajednice u rad na zaštiti prirode Nedovoljno sudjelovanje gospodarskih subjekata u radu na zaštiti prirode Nedovoljna prepoznatljivost uloge i značaja Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima SMŽ-a za očuvanje i održivo korištenje prirodnih resursa</p>	<p>željezničkog prometa unskim koridorom Modernizirati riječnu flotu, rekonstruirati riječne plovne putove i riječnu luku Sisak – jačanje riječnog turizma – luke za smještaj i servis brodova Jačati ulogu Siska kao važnog tranzitnog središta za transport nafte u i izvan granica Hrvatske Jačati svijest o važnosti obnovljivih izvora energije te ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz tih izvora Poduzeti mjere za jačanje energetske učinkovitosti i na javnim i privatnim objektima - zgradama (kućanstvima i obiteljskim kućama) Uvesti mjere poticanja alternativnih sredstava prijevoza (nove linije javnog prijevoza, smanjenje prometa u stambenim područjima, biciklističke mreže s parkirnim mjestima za bicikle) Poboljšati pristup korištenju širokopojasnog interneta</p> <p style="text-align: center;"><u>Zaštićena područja i prirodna bogatstva</u></p> <p>Poticati održiv gospodarski razvoj, osobito turistički, koji neće ugroziti bioraznolikost u zaštićenim prirodnim područjima SMŽ-a Jačati provođenje mjera zaštite područja velike prirodne vrijednosti te proširiti njihovu mrežu prema izrađenim planovima i jasno definiranim kriterijima Isticati Lonjsko polje kao posebno vrijedno zaštićeno područje i na tome temeljiti kulturnu i turističku ponudu SMŽ-a Jačati ljudske, financijske i materijalne resurse Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima SMŽ-a</p>
--	--

1.4. INSTITUCIONALNI KONTEKST

1.4.1. Javna uprava

Na području Sisačko-moslavačke županije prisutna je velika razlika između JLS-a u iskustvu u pripremi, prijavi i provedbi projekata financiranih od strane EU. Za većinu JLS može se reći da nemaju dostatna iskustva u tome jer su do sada isključivo bili oslonjeni na izravno traženje sredstava od različitih ministarstava ili javnih poduzeća. S obzirom na tu činjenicu, većina JLS nema pravilnih spoznaja o osmišljavanju projekata, kreiranju partnerstva, potrebnoj razini tehničke dokumentacije.

Sve jedinice lokalne samouprave s područja Sisačko-moslavačke županije izražavaju zabrinutost oko načina sufinanciranja budućih projekata. Traže pojašnjenja oko predfinanciranja, mogućnosti zaduživanja, plaćanja PDV-a i sl. Uslijed loše trenutne financijske situacije, kao i straha od kreditnog zaduženja, izražena je zabrinutost JLS-a u odnosu na financiranje vlastitog doprinosa, plaćanja PDV-a,

kao i predfinanciranje provedbe budućih projekata. Uz to, mali broj JLS-a ima pripremljenu tehničku dokumentaciju za više projekata, dok se ostale JLS interesiraju za mogućnost sufinanciranja izrade tehničke dokumentacije od strane resornih ministarstava ili čak osnivanje odgovarajućeg Fonda za tu namjenu.

JLS na području županije su do sada bile usredotočene na rješavanje problema socijalne i komunalne infrastrukture samo na svojim područjima. Gotovo da i nije bilo zajedničkih projekata više JLS, niti se oni često planiraju. Također, neke od JLS nisu do sada tražile asistenciju županijske razvojne agencije SI-MO-RA-e u pripremi i provedbi projekata. Gradovi Sisak, Petrinja, Glina, Kutina i Novska su osnovali vlastite lokalne razvojne agencije. Suradnja u pripremi i provedbi projekata s drugim dionicima iz civilnog i poslovnog sektora bila je ograničena na pojedinačne slučajeve.

1.4.2. Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o.

Regionalna razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o. akreditirana je kao regionalni koordinator za područje Sisačko-moslavačke županije. Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o. obavlja:

- poslove analize, pripreme i izrade stručnih, strateških dokumenata i mišljenja za potrebe jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
- poslove suradnje sa županijskim Upravnim odjelima na podršci, izradi i implementaciji zajedničkih projekata
- poslove osmišljavanja i provođenja projekata za potrebe Sisačko-moslavačke županije i jedinica lokalne samouprave
- poslove suradnje s Ministarstvima i državnim agencijama i zakladama
- poslove promocije Sisačko-moslavačke županije, promocije rada Razvojne agencije
- poslove suradnje, savjetovanja i partnerstva na provođenju projekata
- poslove savjetovanja malog i srednjeg poduzetništva
- poslove osmišljavanja i provođenja projekata edukacije u poduzetništvu
- poslove izrade poslovnih planova i investicijskih studija za potrebe malog i srednjeg poduzetništva, obrta i poljoprivrednih gospodarstava
- poslove suradnje s HAMAG-om kao partnerska institucija u provedbi Projekta „Mreža konzultanata kroz mjeru Sufinanciranje konzultantskih usluga“.

SI-MO-RA d.o.o. ima iskustva u pripremi i provedbi projekata financiranih sredstvima programa EU i znatno iskustvo u pripremi i provedbi različitih edukacija i seminara. Uz daljnje jačanje ljudskih kapaciteta SI-MO-RA će moći postati aktivnija u poticanju regionalnoga razvoja županije.

1.4.3. Lokalne akcijske grupe

Lokalne akcijske grupe (LAG) u Republici Hrvatskoj pa tako i na području Sisačko-moslavačke županije, osnovane su s ciljem promocije održivog razvoja, oživljavanja gospodarstva i poboljšanja kvalitete života na području kojega LAG obuhvaća, korištenjem LEADER pristupa za razvoj ruralnih područja, koji se proteklih desetljeća uspješno provodi na području Europske unije. LEADER pristup razvoja ruralnih područja baziran je na specifičnostima prostora i na pristupu „odozdo prema gore“, uključujući lokalnu zajednicu i prepoznavanje vrijednosti lokalnih resursa.

Na području Sisačko-moslavačke županije su aktivna četiri LAG-a:

Lokalna akcijska grupa „Zeleni trokut“ - obuhvaća djelomično ili u cijelosti 5 jedinica lokalne samouprave: područje grada Kutine u dijelu kojega čine naselja Janja Lipa, grad Lipik, grad Novsku, grad Pakrac i općinu Jasenovac u cijelosti. Ukupna površina LAG-a je 1077,91 km². Ukupan broj stanovnika je 30 351, a žive u 102 naselja.

Lokalna akcijska grupa „Moslavina“ – zauzima površinu od 1765,86 km² i proteže se preko tri županije: Zagrebačke, Bjelovarsko-bilogorske i Sisačko-moslavačke, a obuhvaća područje od 12 JLS (Čazma, Dubrava, Garešnica, Hercegovac, Ivanić-Grad, Kloštar-Ivanić, Križ, naselja grada Kutine (osim naselja Janja Lipa), Lipovljani, Popovača, Velika Ludina i Velika Trnovitica). Po službenom popisu stanovništva 2011. godine na području LAG-a živi 95 688 stanovnika.

Lokalna akcijska grupa „Zrinska gora-Turopolje“ – nalazi se u središnjem dijelu Republike Hrvatske i obuhvaća općine Lekenik, Donji Kukuruzari i Martinska Ves te gradove Petrinju, Glinu, ruralno područje grada Siska i južno ruralno područje grada Velike Gorice, jedinice lokalne samouprave koje administrativno pripadaju Sisačko-moslavačkoj i Zagrebačkoj županiji, a ukupno obuhvaćaju 294 naselja. Područje LAG-a prostire se na 2191,42 km². Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na prostoru LAG-a živi 91 817 stanovnika. Gustoća naseljenosti područja LAG-a je 40,89 st/km², a prosječni indeks razvijenosti (2012.) je 56,82 %.

Lokalna akcijska grupa „Una“ – obuhvaća područje pet jedinica lokalne samouprave u Sisačko-moslavačkoj županiji: grad Hrvatsku Kostajnicu i općine Dvor, Hrvatsku Dubicu, Majur i Sunju. Prostire se na 1043,10 km² na kojem živi 17 348 stanovnika, odnosno 16,63 stanovnika na km². Članovi LAG-a UNA su predstavnici privatnog, civilnog i javnog sektora.

1.4.4. Privatni sektor

Privatni sektor organiziran je i djeluje kroz Hrvatsku gospodarsku komoru i Hrvatsku obrtničku komoru. Hrvatska gospodarska komora je institucija koja predstavlja sve gospodarske subjekte u Republici Hrvatskoj, a zadatak joj je na globaliziranom tržištu realizirati projekte otvaranja tržišta. Hrvatska obrtnička komora je samostalna stručno poslovna organizacija obrtnika koja je osnovana

radi promicanja, usklađivanja i zastupanja zajedničkih interesa obrtništva. Obrtnici organiziraju svoj strukovni rad po sekcijama i cehovima na razini udruženja obrtnika, područne obrtničke komore i Hrvatske obrtničke komore.

1.4.5. Civilni sektor

Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske na dan 31.12.2015. na području Sisačko-moslavačke županije registrirano je 1886 udruga. Od tog broja njih 972 su uskladile statut sukladno Zakonu o udrugama, 31 je u postupku prestanka djelovanja, njih 778 se smatra „pasivnima“ jer više od 8 godina nisu održale Skupštinu, a brisane su 103 udruge.

Registrirane organizacije civilnog društva (u nastavku teksta: udruga) djeluju u mnogobrojnim i različitim područjima, a među njima su najzastupljenije udruge iz područja sporta, vatrogastva, prosvjete i kulture. Manji je broj udruga iz područja ekologije, gospodarstva, informatike, humanitarnog i karitativnog područja te zdravstva. Udruge s područja Sisačko-moslavačke županije nezadovoljavajućom dinamikom razvijaju odnose s europskim i međunarodnim partnerskim organizacijama te u nedovoljnoj mjeri provode aktivnosti europske i međunarodne suradnje. Svega je nekoliko udruga koje se redovito prijavljuju na javne pozive i uspješno provode projekte financirane sredstvima EU fondova. Međusobno umrežavanje udruga je na zadovoljavajućoj razini.

1.4.6. Ostali subjekti

Turizam ima jednu od ključnih uloga u razvoju Sisačko-moslavačke županije. U županiji djeluju Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Turističke zajednice gradova Siska, Petrinje, Kutine, Novske, Popovače i Hrvatske Kostajnice, Turističke zajednice Topusko i Lipovljani, Turističke zajednice općina Lekenik i Jasenovac koje značajno doprinose upravljanju razvojem.

Tablica 12. Razvojni problemi i potrebe institucionalnog konteksta

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<p>Nedovoljno sudjelovanje upravnih tijela u strateškom planiranju, u izradi razvojnih programa, u pripremi, provedbi i praćenju razvojnih projekata</p> <p>Nedostatna koordinacija i međusobna suradnja među nositeljima razvoja u SMŽ-u</p> <p>Nedostatno sustavno jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem</p> <p>Nedovoljna uključenost privatnog sektora, posredstvom svojih udruženja u osmišljavanje i planiranje razvoja javnog sektora, gospodarskog te ukupnog razvoja SMŽ-a</p> <p>Nedovoljna iskorištenost potencijala te nedostatan doprinos organizacija civilnog društva cjelokupnom razvoju županije</p>	<p>Uvoditi, sustavno primjenjivati i razvijati strateško planiranje, predviđanje procesa i stanja kao temelj planiranja; ocjenu izvršenja mjera, razvojnih programa i projekata te ocjenu financiranja izvršenja programa</p> <p>Kontinuirano provoditi edukaciju i usavršavanje u upravnim tijelima Županije, Gradova i Općina te kod drugih nositelja razvoja, a osobito za pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje projekata</p> <p>Poboljšati koordinaciju i intenzivirati međusobnu suradnju među nositeljima razvoja u SMŽ-u te s ministarstvima i drugim tijelima središnje državne uprave</p> <p>Sustavno jačati i razvijati kapacitete (ljudske resurse, opremu i financijska sredstva) županijske uprave za upravljanje razvojem</p> <p>Informirati, poticati i privlačiti privatni sektor, osobito vodeća trgovačka društva u SMŽ-u da se uključe u osmišljavanje, pripremu i realizaciju razvojnih projekata u županiji, u gradovima i općinama</p> <p>Unaprjeđivati i poboljšavati program razvoja civilnog društva, te unaprjeđivati suradnju organizacija civilnog društva na projektima s javnim i privatnim sektorom</p> <p>Uvesti i sustavno primjenjivati sustav praćenja i vrednovanja provedbe mjera, razvojnih projekata i njihovih učinaka na razvoj</p>

2. REZULTATI PROVOĐENJA PRIJAŠNJIH STRATEGIJA

2.1. INSTITUCIONALNI UČINCI

Prva Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2007. - 2013. usvojena je na 15. sjednici Županijske skupštine Sisačko-moslavačke županije 24. prosinca 2007. godine te objavljena u Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije br. 19 od 27. prosinca 2007. godine. Županijska razvojna strategija objavljena je 27. prosinca 2007. godine i na internetskoj stranici www.smz.hr na hrvatskom i engleskom jeziku.

Županijska razvojna strategija pripremljena je prema standardnoj metodologiji izrade strateških planova te u skladu sa smjernicama tadašnjeg Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Vlade Republike Hrvatske. Glavni nositelji izrade bili su upravni odjeli Županije te Županijska razvojna jedinica koju su činili pročelnici odjela te dužnosnici. Stručno-tehničku pomoć pružili su konzultanti angažirani kroz CARDS 2004 projekt «Održivi razvoj ratom pogođenih područja Hrvatske», uz opću koordinaciju tadašnjeg županijskog Upravnog odjela za upravljanje pristupnim fondovima i poticajnim sredstvima. Kroz niz radionica pripremljene su i verificirane pojedine faze strategije, od osnovne analize preko SWOT analize do strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Saznanja izrasla iz ovih aktivnosti su redovito testirana i verificirana kroz konzultacije sa Županijskim partnerstvom (ŽP) kao nadležnom skupinom koja predstavlja interese državne i lokalne vlasti, privatnog sektora i civilnog društva, a

kojom je koordinirao zamjenik županice. U osnovi je ŽRJ bila glavno tehničko operativno tijelo, a ŽP tijelo zaduženo za davanje smjernica i usvajanje ŽRS-a.

Donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09), usvajanjem Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. - 2013. u lipnju 2010. godine i donošenjem Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10), pokrenut je sustavan proces strateškog planiranja regionalnog razvoja na razini županija u Republici Hrvatskoj. U svim županijama osnovane su županijske razvojne agencije kojima su dodijeljene uloge i odgovornosti regionalnih koordinatora, usvojena je prva generacija županijskih razvojnih strategija, uspostavljena su županijska partnerstva radi postizanja konsenzusa oko definiranja razvojnih prioriteta županija i identifikacije prioriteta razvojnih projekata.

Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2011. - 2013. usvojena je na 13. sjednici Županijske skupštine održanoj 21. veljače 2011. godine te objavljena u Službenom glasniku Sisačko-moslavačke županije broj 3 od 22. veljače 2011. godine.

Glavni nositelji izrade ŽRS bili su upravni odjeli Županije te Županijski razvojni tim. Koordinator izrade bila je Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o. Kroz niz radionica pripremljene su i verificirane pojedine faze strategije, od osnovne analize preko SWOT analize do strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Izrađen je i Akcijski plan provedbe u kojem su za sva četiri cilja, prioritete i mjere izrađene provedbene aktivnosti, mjerljivi pokazatelji uspješnosti provedbe s izvorima provjere, navedeni su izvori financiranja i ukupno planirana sredstva za razdoblje 2011. - 2013.

Za potrebe provedbe ŽRS SMŽ 2011. - 2013. izrađena je Komunikacijska strategija čiji je cilj bio javnost upoznati s relevantnim informacijama, podići svijest i razumijevanje te pridonijeti transparentnosti provođenju i mjerenju rezultata ciljeva, prioriteta i mjera koje se navode u ŽRS.

Tijekom pripreme ŽRS osnovano je Županijsko partnerstvo koje je aktivno sudjelovalo u cijelom procesu izrade dokumenta.

Na prijedlog Sisačko-moslavačke županije, a prema napatku Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Vlade RH, važenje Strategije 2011. – 2013. u nekoliko je navrata produljeno. Odluke o produljenju važenja ŽRS SMŽ 2011. – 2013. na 2014., 2015., 2016., i 2017., godinu donijela je Županijska skupština te ih objavila u sljedećim brojevima Službenog glasnika Sisačko-moslavačke županije: 16/2013, 22/2014., 34/2015. i 27/2016.

Izrada ŽRS rezultirala je općenitim unaprjeđenjem upravljanja projektnim ciklusom, razvijen je model multikriterijske analize koji omogućava prioritizaciju projekata.

Prvi Zakon o regionalnom razvoju RH usvojen 2009. godine člankom 12. propisao je po prvi put obvezu izrade Izvješća o provedbi Županijske razvojne strategije. Izrađena su izvješća o provedbi ŽRS

SMŽ za 2011., 2012., 2013. i 2014. godinu. Izvješća je pripremala Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA zajedno sa Sisačko-moslavačkom županijom i njenim Upravnim odjelima, jedinicama lokalne samouprave, javnim poduzećima, udrugama i Partnerskim vijećem koje je bilo savjetodavno tijelo u provedbi ŽRS SMŽ.

Priprema izvještaja o provedbi ŽRS pokazala je kako je najveći izazov s kojim se susretao regionalni koordinator u nedovoljnom poznavanju procesa strateškog planiranja od strane brojnih dionika uključenih u taj proces kao i njihovom nezainteresiranosti za uključanjem u proces. Jedinice lokalne samouprave nisu dovoljno upoznate sa Strategijom koja predstavlja polazni dokument razvoja u propisanom razdoblju.

Novi Zakon o regionalnom razvoju donesen je 4. prosinca 2014. godine i objavljen u NN br. 147/14. Zakonom su određena sljedeća načela politike regionalnog razvoja: solidarnost i usmjerenost, partnerstvo i suradnja, strateško planiranje, udruživanje financijskih sredstava, praćenje i vrednovanje, održivost te autonomija lokalne i područne (regionalne) samouprave. Zakonom su također određeni poslovi županija te regionalnih koordinatora.

U skladu s odredbama Zakona o regionalnom razvoju, poslovi koordiniranja izrade Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. Odlukom Župana (KLASA: 302-02/16-01/01, URBROJ: 2176/01-02-16-1 od 16. veljače 2016. godine) povjereni su Županijskoj razvojnoj agenciji SI-MO-RA-i.

Jedan od najvažnijih rezultata opisanog procesa strateškog planiranja, kao i važno sredstvo za usmjeravanje financijskih sredstava za razvoj županije su županijski razvojni projekti. Županija je krenula u postupak prikupljanja projektnih prijedloga 2011. godine kroz objavu Javnih poziva na predlaganje razvojnih projekata za elektroničku bazu projekata. Na taj način, osnivanjem vlastite baze razvojnih projekata, namjera je bila identificirati projekte čija je provedba važna za razvoj Sisačko-moslavačke županije te je također važna i za praćenje razvojnih potreba županije. U razdoblju 2011. - 2015. objavljena su četiri Javna poziva, pri čemu su u bazu uz nove, uvršteni i projekti iz ranijih godina ažurirani sukladno statusu. Elektroničkom bazom razvojnih projekata upravlja Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA d.o.o.

Tablica 13. Pregled projekata uvrštenih u Elektroničku bazu razvojnih projekata SMŽ-a u razdoblju od 2011. do 2015. godine

Godina	Projekti	Područje razvoja						
		Gospodarstvo	Infrastruktura	Društvene djelatnosti	Zaštita okoliša, prostor i priroda	Ljudski potencijali	Institucije	Ostalo
2015	Broj projekata	96	141	48	32	1	8	1
	Iznos(kn)	985 646 906	2 094 063 621	803 164 119	160 160 016	1 200 000	17 494 000	1 000 000

2014	Broj projekata	105	155	57	38	3	15	4
	Iznos(kn)	852 578 326	2 061 016 616	2 170 423 765	276 779 649	2 157 522	45 759 000	3 200 022
2013-2012	Broj projekata	147	165	78	32	2	11	1
	Iznos(kn)	2 197 322 793	4 891 226 454	1 302 654 121	472 386 429	1 500 000	32 066 600	32 066 600
2011	Broj projekata	78	184	75	27	2	5	1
	Iznos(kn)	2 000 312 319	11 702 027 496	764 459 644	815 641 158	1 500 000	10 578 000	50 000

Izvor: RA SMŽ SI-MO-RA d.o.o., travanj 2016.

Nakon objavljenog Javnog poziva u studenom 2015. godine u bazu razvojnih projekata uvršteno je 327 projekata raspoređenih u sedam područja razvoja. Vidljivo je da je u ukupnom broju projekata njih najviše iz područja infrastrukture, 141 što je 43,11 %, slijedi gospodarstvo s 96 ili 29,36 %, a najmanje ih je iz područja razvoja ljudskih potencijala i to 0,31 %. U razdoblju 2011. - 2014. godine raste broj projekata iz područja gospodarstva (mjere unaprjeđenja, poticanja i razvoja poljoprivrede, opskrbe plinom, mjere razvoja turizma, poduzetništva, zaštita okoliša (mjere unaprjeđenja i razvoja u području gospodarenja otpadom, zaštite voda, zraka i tla te učinkovitog korištenja energije i obnovljivih izvora energije) i institucija (mjere unaprjeđenja i razvoja institucija regionalne i lokalne samouprave, mjere unaprjeđenja i razvoja civilnog društva).

Početkom 2016. godine od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU Vlade RH uspostavljena je Središnja elektronička baza razvojnih projekata (SEBRP) radi uspostave evidencije potencijalnih projekata regionalne i lokalne razine, sustavnog i koordiniranog upravljanja regionalnim razvojem, ali i povezivanja različitih aktera u koherentan sustav sukladno načelu partnerstva i suradnje (Pravilnik o ustrojavanju i vođenju Središnje elektroničke baze razvojnih projekata, NN 66/10). Za uspostavu i upravljanje bazama projekata u županiji zadužen je regionalni koordinator.

Jedino Središnja baza razvojnih projekata ima predviđenu koordinaciju upravljanja informacijama na razini županija, a može se povezati i s procesom koordinacije provedbe ŽRS te predstavlja i usklađeno djelovanje sustava na razini svih županija.

Provedba Županijske razvojne strategije unaprijedila je kapacitete svih dionika u području strateškog planiranja i upravljanja razvojem, utjecala je na jačanje svijesti o važnosti porasta broja pripremljenih i kandidiranih projekata, porasta broja korisnika različitih izvora sredstava za financiranje projekata iz EU fondova, ali i s nacionalne razine te na ukupan razvoj županije, posebice strateški određenih grana gospodarstva.

2.2. FINANCIJSKI UČINCI

Rezultati provedbe ŽRS SMŽ 2011. - 2013. temelje se na dostupnim i prikupljenim podacima jedinica lokalne samouprave (7 gradova i 12 općina) na području županije, komunalnih poduzeća,

javnih ustanova, institucija i ostalih dionika razvoja te Sisačko-moslavačke županije kao jedinice regionalne samouprave.

Financijski rezultati provedbe mjera, sukladno metodologiji koju je propisalo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, prikazani su u sedam skupina područja razvoja: gospodarstvo, komunalna infrastruktura, društvene djelatnosti, zaštita okoliša, prostor i priroda, ljudski potencijali, institucije i ostala područja.

Praćenjem kretanja financijskih pokazatelja kroz promatrano razdoblje, vidljivo je ostvarenje pojedine mjere provedbe, odnos planiranog i realiziranog, odnosno stupanj postignuća onog što je ŽRS-om predviđeno i zacrtano kao mogući pravac razvoja, ali i značaj i obuhvat razvojnih potreba.

Planirana sredstava navedena u provedbi mjera ŽRS SMŽ sastojala su se od procjene sredstava koja se očekuju iz državnog proračuna uključujući EU fondove, županijskog proračuna, lokalnih proračuna, sredstava javnih poduzeća i ostalih izvora kao što su javno-privatna partnerstva, koncesije, sredstva privatnog sektora i sl., a utrošena sredstva predstavljaju izvršenja proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave, Izvješća institucija i ostalih izvora.

Tablica 14. Pregled provedbe skupine mjera po područjima razvoja za razdoblje od 2011. Do 2014. godine

Područja razvoja	Godina				Ukupno utrošena sredstva za razdoblje 2011. - 2014.
	2014.	2013.	2012.	2011.	
Gospodarstvo	18.108.127	45.599.457	20.460.043	18.455.599	102.623.226
Komunalna infrastruktura	139.707.202	159.322.122	18.034.319	76.694.815	393.758.458
Društvene djelatnosti	108.224.411	116.783.129	6.011.703	101.379.235	332.398.478
Zaštita okoliša, prostor i priroda	52.152.643	52.994.117	35.985.961	80.997.157	222.129.878
Ljudski potencijali	20.327.572	165.106	91.017	29.234.513	49.818.208
Institucije	3.351.083	2.076.276	188.000	4.343.177	9.958.536
Ostalo	1.273.572	1.274.508	699.650	77.771.741	81.019.471
Ukupno	343.144.610	378.214.715	81.470.693	388.876.237	1.191.706.255

Izvor podataka: RA SI-MO-RA, 2016.

Tablica 15. Ukupno utrošena sredstva po područjima razvoja po godina u odnosu na ukupno utrošena sredstva u razdoblju 2011. - 2014.

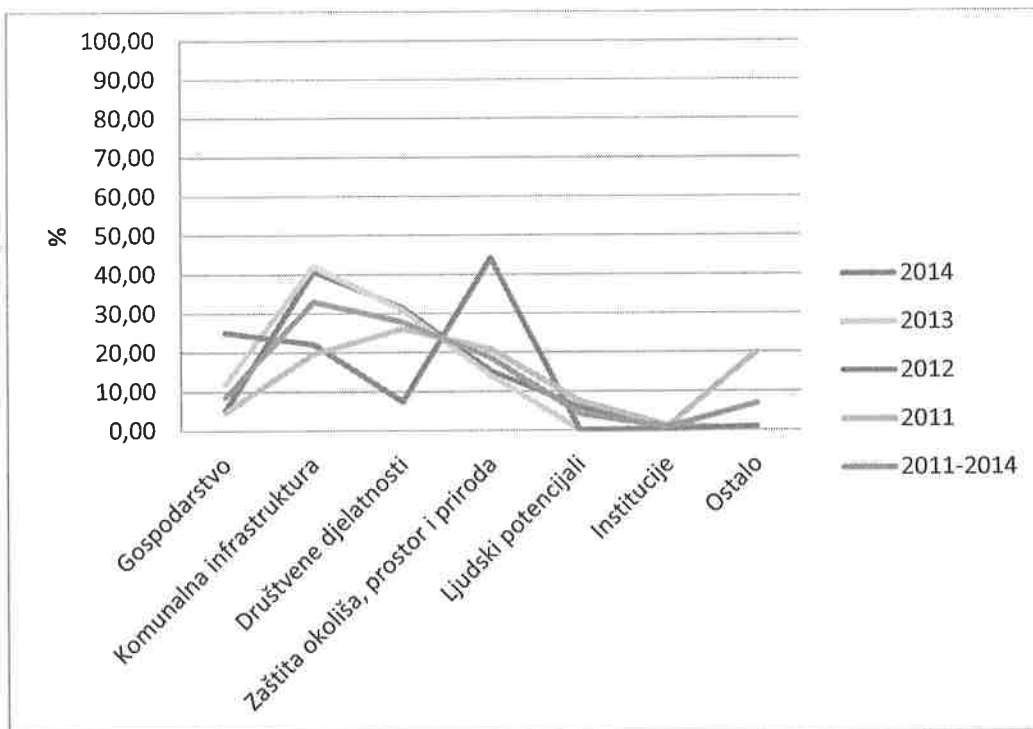
Područja razvoja	2011.-2014.	2014.	2013.	2012.	2011.
	%	%	%	%	%
Gospodarstvo	8,61	5,28	12,06	25,11	4,75
Komunalna infrastruktura	33,04	40,71	42,12	22,14	19,72
Društvene djelatnosti	27,89	31,54	30,88	7,38	26,07
Zaštita okoliša, prostor i priroda	18,64	15,20	14,01	44,17	20,83
Ljudski potencijali	4,18	5,92	0,04	0,11	7,52
Institucije	0,84	0,98	0,55	0,23	1,12
Ostalo	6,80	0,37	0,34	0,86	20,00
Ukupno	100	100	100	100	100

Izvor podataka: RA SI-MO-RA, 2016.

Iz tablice je vidljivo koliki je udio ukupno utrošenih sredstava za pojedina područja razvoja u ukupno utrošenima za razdoblje 2011. - 2014. godine i pojedinačno po godinama provedbe (2014., 2013., 2012., 2011.).

Najveći udio utrošenih sredstava u ukupno utrošenima za razdoblje 2011. - 2014. godine odnosi se na komunalnu infrastrukturu (33,04 %), slijede društvene djelatnosti s 27,89 %, zaštita okoliša, prostor i priroda sa 18,64 % te gospodarstvo s 8,61 %. Usporedbom vrijednosti po područjima razvoja i po godinama, vidljiva su odstupanja udjela u pojedinim godinama i prikazana su na sljedećem grafikonu.

Grafikon 5. Prikaz kretanja udjela pojedinih područja razvoja po godinama

Izvor: RA SI-MO-RA d.o.o., travanj 2016.

Usporedbom ukupno planiranih županijskih sredstava za razdoblje 2011. - 2014. godine i utrošenih za pojedina područja razvoja, proizlazi da se najveći udio odnosi na društvene djelatnosti i to 37,29 % od čega na mjere unaprjeđenja i razvoja u području socijalne skrbi i zdravstva 35,14 %, slijedi gospodarstvo s 33,76 % gdje na mjere za razvoj poduzetništva otpada 17,88 %, mjere unaprjeđenja, poticanja i razvoja poljoprivrede, šumarstva i ribarstva 6,68 %, za komunalnu infrastrukturu je planirano 15,43 % sredstava, a najmanji udio čine ljudski potencijali s 0,70 %.

2.3. PREPOZNAVANJE RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

2.3.1. SWOT analiza

SWOT analiza izrađena je na temelju prikupljenih podataka i pokazatelja u svim područjima opisanima u Analizi stanja. U njejoj izradi i konačnom oblikovanju sudjelovali su članovi i članice Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije, Županijskog operativnog i Županijskog razvojnog tima, djelatnici Razvojne agencije SI-MO-RA-e te zainteresirana javnost.

SNAGE	SLABOSTI
<p><u>Društvo</u></p> <p>Dominacija udjela radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 65 godina starosti (65,96 %)</p> <p>Razvoj društvene infrastrukture u svrhu poboljšanja kvalitete života</p> <p>Kontinuirana obnova i izgradnja objekata zdravstvene i obrazovne infrastrukture</p> <p>Započet proces deinstitucionalizacije ustanova socijalne skrbi na području županije</p> <p>Razvijen nevladin sektor s dostupnim uslugama za građane</p> <p>Započet proces modernizacije strukovnih programa škola u skladu s potrebama tržišta rada i visoka razina inovativnosti mladih</p> <p>Postojanje subvencioniranja i sufinanciranja troškova za srednjoškolsko i fakultetsko obrazovanje</p> <p><u>Gospodarstvo</u></p> <p>Snažna tradicija obrta, malog i srednjeg poduzetništva, industrije i poljoprivrede</p> <p>Veliki broj opremljenih postojećih i planiranih poduzetničkih zona uz glavne prometne smjerove</p> <p>Postojanje kapacitiranih potpornih institucija za poduzetnike-poduzetnička infrastruktura</p> <p>Povoljni poduzetnički krediti s povlaštenim kamatama za poduzetnike</p> <p>Razvoj investicijskog okruženja s ciljem poticanja ulaganja i jačanja poduzetničke kulture</p> <p>Postojanje raspoloživih i neiskorištenih gospodarskih kapaciteta koji se brzo mogu staviti u funkciju</p> <p>Postojanje preradbenih kapaciteta za poljoprivrednu i prehrambenu industriju</p> <p>Izvozno-proizvodna županija</p> <p>Održivo korištenje prirodnih resursa i baštine u svrhu gospodarskog razvoja</p> <p>Dostupnost kvalificirane i iskusne radne snage za pojedine sektore (metaloprerađivačka, kemijska, tekstilna, prehrambena industrija, turizam i ugostiteljstvo te zdravstvo)</p> <p>Postojanje uvjeta za razvoj različitih oblika turizma (lovni, ribolovni, robinzonski, seoski, rekreativni, lječilišni, cikloturizam, gastro turizam i sl.)</p> <p>Broj smještajnih kapaciteta u turizmu u stalnom porastu</p> <p>Bogato i raznovrsno kulturno i povijesno naslijeđe</p> <p>Njegovanje tradicijskih vrijednosti, lokalne kulture i običaja očuvane autohtone pasmine i sorte (s mogućnošću brandiranja i zaštite geografskog podrijetla proizvoda)</p> <p><u>Stanje u okolišu i prostoru</u></p> <p>Povoljan zemljopisni, gestrateški i geopolitički položaj (Hrvatska - EU)</p> <p>Postojanje razgranate prometne mreže (povoljan prometni položaj, blizina aerodroma, dobra cestovna povezanost, postojeći željeznički promet)</p> <p>Postojanje osnovne infrastrukturne mreže (ceste, riječni</p>	<p><u>Društvo</u></p> <p>Neodgovarajuća i nedostatna opremljenost većine objekata zdravstvene i socijalne skrbi te ustanova za odgoj i obrazovanje, kulturu i sport i dr.</p> <p>Nepovoljna demografska slika (udio stanovništva starog 65 godina i više je 19,53 % te prema tome Sisačko-moslavačka županija spada među demografski najugroženije županije u Republici Hrvatskoj)</p> <p>Nepovoljna obrazovna struktura</p> <p>Izražen proces napuštanja i propadanja ruralnih sredina (visok udio stare i radno neaktivne populacije)</p> <p>Visok stupanj socijalne i radne isključenosti</p> <p>Visoka stopa nezaposlenosti</p> <p>Nedostatno ulaganje u razvoj kadrova</p> <p>Nedostatno korištenje mogućnosti za cjeloživotno obrazovanje</p> <p>Nedostatni kapaciteti udruga za korištenje sredstava EU fondova</p> <p>Neusklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada značajan odljev obrazovanih ljudi, osobito mladih iz SMŽ</p> <p><u>Gospodarstvo</u></p> <p>Neobnovljeni uništeni gospodarski objekti</p> <p>Nedovoljno razvijena poduzetnička klima</p> <p>Nedovoljan broj pripremljenih poslovnih zona</p> <p>Pad broja obrtnika</p> <p>Neravnomjerna gustoća naseljenosti i broja zaposlenih</p> <p>Nedovoljna iskorištenost turističkih potencijala</p> <p>Nedovoljno razvijen zdravstveni turizam</p> <p>Nedovoljna iskorištenost kulturne baštine (u turističke svrhe)</p> <p>Nedovoljan broj (visoko) kategoriziranih smještajnih kapaciteta</p> <p>Neiskorišten potencijal autohtone gastronomske ponude i poljoprivrednih proizvoda/nedostatak zaštićenih i brendiranih proizvoda</p> <p>Zapuštenost i usitnjenost poljoprivrednog zemljišta</p> <p>Nedostatno navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta</p> <p>Male količine poljoprivrednih proizvoda - nekonkurentnost</p> <p>Niska razina energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije</p> <p>Slaba povezanost obrazovno-istraživačkih institucija i gospodarstva te nedovoljna razina ulaganja u istraživanje i razvoj</p> <p>Zastarjeli tehnološki procesi</p> <p>Niska razina korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije</p> <p><u>Stanje u okolišu i prostoru</u></p> <p>Nezadovoljavajuće stanje prometne infrastrukture i komunikacije u pojedinim dijelovima županije</p> <p>Nedovoljno kvalitetno održavanje županijskih i lokalnih cesta, putova, mostova i željezničkih pruga</p> <p>Neravnomjeran razvoj županije</p>

<p>plovni put, željeznica, vodovodi, elektroenergije, telekomunikacije, magistralni naftovod i plinovod i dr.) Značajne prirodne vrijednosti (Lonjsko polje, Odransko polje, Moslavačka gora, Sunjsko polje) Bogati prirodni resursi posebice za proizvodnju hrane i energije (šume, geotermalni izvori, voda, poljoprivredno zemljište, mineralne sirovine) Prostorna i biološka raznolikost Povoljni klimatski uvjeti za razvoj ekološki prihvatljive poljoprivredne proizvodnje (povrtlarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, pčelarstvo, peradarstvo, ljekovito bilje i dr.) Vodni resursi Termalni izvori Mineralne sirovine (tehnički građevni kamen – kamenolomi)</p> <p><u>Institucionalni kontekst</u></p> <p>Jačanje konkurentnosti kroz umrežavanje (zadruge, klasteri, LAG-ovi) Velik broj udruga različitog područja djelovanja (udruge unutar civilnog sektora, nevladine organizacije) Visoka razina suradnje s JLS u sastavu SMŽ-a (horizontalno i vertikalno) Izrađeni sektorski strateški planovi i programi razvoja (poljoprivreda, turizam, poduzetništvo, program razvoja poduzetničkih zona, ljudski potencijali) Pokrivenost županije prostorno-planskom dokumentacijom Kontinuirana međuregionalna i prekogranična suradnja Razvijeni kapaciteti Županije za korištenje programa i fondova EU</p>	<p>Neuređeni riječni plovni putevi (Sava, Kupa, Una) Nerazvijen javni prijevoz u SMŽ Nezadovoljavajuće stanje i nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura u pojedinim dijelovima županije Nedovoljno razvijen sustav gospodarenja otpadom Nepostojanje vodovoda i sustava odvodnje otpadnih voda u nekim dijelovima SMŽ Neuređen katastar podzemnih instalacija (vodovod, kanalizacija, HT, HEP, plinovod) Nezavršen proces razminiranja na minski zagađenim područjima SMŽ Nedovoljna zaštita okoliša (onečišćenje izvora vode, sustav odvodnje i zbrinjavanje otpada) Nedostatna financijska sredstva za provedbu praćenja kvalitete sastavnica okoliša Nedovoljno iskorišteni prirodni resursi SMŽ-a</p> <p><u>Institucionalni kontekst</u></p> <p>Nedovoljno učinkovita institucionalna podrška na svim razinama Neriješeni imovinsko-pravni odnosi</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p><u>Društvo</u></p> <p>Ublažavanje negativnih demografskih kretanja Potpora procesu deinstitucionalizacije</p> <p><u>Gospodarstvo</u></p> <p>Domaća i strana poticanja razvoja poduzetništva Nacionalni sustav poticanja poduzetništva Obnova tradicionalnog obrta Poticati razvitak novih industrija temeljenih na suvremenim tehnologijama i sa što višim stupnjem dodane vrijednosti Sredstva EU fondova na raspolaganju za projekte Razvoj znanstvenoistraživačkih i IT centara povezanih s potrebama i u suradnji s gospodarskim sektorom Usklađivanje obrazovnog sustava sa potrebama tržišta rada</p> <p><u>Stanje u okolišu i prostoru</u></p> <p>Izgradnja i poboljšanje prometne i ostale infrastrukture (cestovne, željezničke, riječne i dr.) Dovršetak izgradnje autoceste Sisak-Zagreb Mogućnost razvoja riječnog prometa Poboljšanje sustava i tehnologija za gospodarenje otpadom Izgradnja i poboljšanje energetske i informacijsko-komunikacijske infrastrukture Povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske učinkovitosti</p>	<p><u>Društvo</u></p> <p>Kontinuitet depopulacije, starenje stanovništva i deruralizacija Odljev stručnih i visokoobrazovanih kadrova (emigracija mladih i obrazovanih)</p> <p><u>Gospodarstvo</u></p> <p>Smanjivanje interesa za tradicionalna zanimanja (bez razmatranja ekonomske isplativosti/neisplativosti) Nefleksibilan i neadekvatan model obrazovnog sustava koji ne odgovara potrebama gospodarstva Nezainteresiranost poslodavca za zapošljavanje radnika starije dobi Nedovoljno poticanje stvaranja brenda Smanjena dostupnost kapitala za poslovna ulaganja Neadekvatan sustav upravljanja povijesno-kulturnom baštinom Neadekvatnost zakonske regulative vezane uz korištenje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH „Siva“ ekonomija Nepostojanje sustava za navodnjavanje</p> <p><u>Stanje u okolišu i prostoru</u></p> <p>Neravnomjeran razvoj pojedinih dijelova županije zbog posljedica ratnih djelovanja (minski zagađena područja,</p>

<p>Izgradnja i razvoj stakleničke proizvodnje Proglašavanje EKOZONA na mikroregionalnoj razini Jačanje konkurentnosti kroz brendiranje autohtonih i/ili eko prihvatljivih proizvoda te zaštita geografskog podrijetla</p> <p><i>Institucionalni kontekst</i></p> <p>Uspostavljanje bilateralne i multilateralne suradnje sa zemljama u okruženju Jačanje ljudskih potencijala i strateško umrežavanje na regionalnoj i lokalnoj razini sa svrhom učinkovitijeg upravljanja projektima i cjelokupnim razvojem</p>	<p>oštećeni infrastrukturni objekti, depopulacija) Degradacija postojeće infrastrukture radi nedostatka financijskih sredstava za redovno održavanje Nepripremljenost za novi nacionalni sustav gospodarenja otpadom Neprilagođenost klimatskim promjenama i rastuća opasnost od elementarnih nepogoda (poplave, tuče, suše i dr.) Nedostatni podaci o kvaliteti sastavnica okoliša</p> <p><i>Institucionalni kontekst</i></p> <p>Nestabilna fiskalna politika i često mijenjanje zakona i podzakonskih propisa</p>
---	---

3. STRATEŠKI OKVIR

Strateškim okvirom Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020. određena je prioritizacija identificiranih potreba i definirane su one na koje se treba usmjeriti. Strateškim okvirom osigurana je usklađenost s politikama i strategijama na višim teritorijalnim razinama i na razinama pojedinih sektora, odnosno usklađenost s nacionalnim i EU strateškim dokumentima te sektorskim strateškim dokumentima na razini županije i lokalnoj razini.

Nakon što su Analizom stanja i SWOT analizom prepoznate prioritetne razvojne potrebe, promjena koja se želi postići na razini županije izražena je u obliku vizije i hijerarhije ciljeva, prioriteta i mjera. U oblikovanju hijerarhije ciljeva, prioriteta i mjera aktivno su sudjelovali predstavnici svih županijskih upravnih odjela te ustanova i tvrtki u vlasništvu Županije.

Za svaki strateški cilj definirani su očekivani rezultati, tj. pokazatelji učinka koje treba postići kako bi se ostvario svaki cilj. Ciljevi su konzistentan i sažeti opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih te doprinose ostvarenju vizije.

Prioriteti razvoja županije sadrže razradu ciljeva te logično proizlaze iz vizije i ciljeva. Oni konkretiziraju i utvrđuju sve sastavnice ciljeva. Prioritet po svom sadržaju objedinjuje određeni broj mjera koje su tematski slične i komplementarne te čija će provedba doprinijeti ostvarenju prioriteta.

Mjere za razvoj županije su prikazane kao intervencije i aktivnosti u nekom sektoru/području i predstavljaju okvir za pripremu i izradu konkretnih razvojnih projekata. Mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu.

3.1. VIZIJA

Vizija predstavlja sažetu i jasnu zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju županije. Zasniva se na rezultatima Analize stanja i SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem okružju te idejama o budućnosti županije.

Vizija razvoja Sisačko-moslavačke županije 2020. godine:

Županija gospodarskog rasta temeljenog na inovativnoj, elektroničkoj i izvozno orijentiranoj industriji, poljoprivrednoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji, turističko odredište prepoznatljive očuvane povijesne i kulturne baštine i očuvanih jedinstvenih prirodnih resursa, jedinstvenog doživljaja, razvijene infrastrukture, poželjna ulagačima te za rad i življenje.

3.2. HIJERARHIJSKA STRUKTURA CILJEVI – PRIORITETI - MJERE ŽRS SMŽ 2017. - 2020.

CILJEVI	PRIORITETI	OZNAKA MJERE	NAZIV MJERE
C1. Gospodarski rast i zapošljavanje	P 1. Razvoj inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane industrije	M1.1. (1)	Poticanje elektroničke i druge industrije temeljene na većoj dodanoj vrijednosti
		M1.2. (2)	Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva
		M1.3. (3)	Poticanje industrije temeljene na inovacijama i suvremenim tehnologijama
	P 2. Razvoj obrta, poduzetništva i poduzetničke infrastrukture	M2.1. (4)	Poticanje razvoja povoljnog financijskog okruženja za obrtništvo i poduzetništvo
		M2.2.(5)	Poticanje razvoja kvalitetne poduzetničke infrastrukture
	P3. Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje	M3.1. (6)	Poticanje proizvodnje bilja i stvaranja dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda
		M3.2. (7)	Korištenje poljoprivrednih površina
		M3.3.(8)	Ulaganja u stočarsku proizvodnju i proizvodnju riba (akvakulturu)
		M3.4. (9)	Ekološka poljoprivredna proizvodnja
		M3.5. (10)	Poticanje neproizvodnih aktivnosti u svrhu povećanja vrijednosti poljoprivrednih proizvoda i prerađevina
	P4. Razvoj novih i obnovljivih izvora energije i učinkovito upravljanje energijom	M4.1. (11)	Istraživanje i razvoj novih izvora energije
		M4.2. (12)	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
		M4.3.(13)	Poticanje učinkovitog upravljanja energijom
	P5. Razvoj turizma	M5.1.(14)	Povezivanje sudionika turističkog razvoja i obogaćivanje turističke ponude
		M5.2.(15)	Unaprjeđenje promocije turističke ponude na području SMŽ-a
		M5.3.(16)	Poticanje razvoja selektivnih oblika turizma
	P6. Razvoj obrazovne	M6.1.(17)	Omogućavanje kvalitetnijih uvjeta

	infrastrukture temeljene na visokoj tehnologiji, razvoj ljudskih resursa i aktivnog tržišta rada		sustavu odgoja i obrazovanja
		M6.2.(18)	Povećavanje zapošljivosti kroz promjene u sustavu obrazovanja
	P7. Razvoj investicijskog okruženja i poticanje međunarodne suradnje	M7.1.(19)	Jačanje kapaciteta i suradnje na regionalnoj razini kao i na razini kontinentalne Hrvatske
		M7.2.(20)	Jačanje suradnje koristeći transnacionalni pristup
	M7.3.(21)	Horizontalna i vertikalna koordinacija regionalnog razvoja i usklađenje strateškog i prostornog uređenja i planiranja	
C2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	P8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša	M8.1.(22)	Razminiranje poljoprivrednih, šumskih i ostalih površina županije
		M8.2.(23)	Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
		M8.3.(24)	Zaštita voda i zaštita od štetnog djelovanja voda
		M8.4.(25)	Očuvanje i unaprjeđenje kvalitete okoliša
		M8.5.(26)	Informiranje i uključivanje javnosti u pitanja zaštite okoliša i prirode
	P9. Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine	M9.1.(27)	Njegovanje i održivo korištenje kulturne baštine
		M9.2.(28)	Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i ekološkom mrežom NATURA 2000
		M9.3.(29)	Unaprjeđenje lovstva
	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	P 10. Unaprjeđenje socijalne uključenosti	M10.1.(30)
M10.2.(31)			Potporna sustavu socijalne skrbi i razvoju izvaninstitucionalnih usluga
P 11. Razvoj zdravstvene infrastrukture i usluga		M11.1.(32)	Unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture i kvalitete usluga
P12. Unaprjeđenje komunikacijske i prometne povezanosti (mobilnosti)		M12.1.(33)	Poticanje održive prometne mobilnosti
		M12.2.(34)	Poticanje prometnih infrastrukturnih projekata od strateškog značaja za SMŽ-u
		M12.3.(35)	Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža
P13. Demografska obnova i povećanje stope nataliteta		M13.1.(36)	Podrška obitelji
P14. Borba protiv siromaštva		M14.1.(37)	Pomoć socijalno ugroženim skupinama stanovnika

3.3. OBRAZLOŽENJE HIJERARHIJSKE STRUKTURE CILJEVI - PRIORITETI - MJERE ŽRS SMŽ 2017. – 2020.

Iz vizije su izvedeni strateški ciljevi i prioriteti razvoja te pripadajuće mjere kao osnova za razvojne projekte koji će iz njih proizlaziti. Strateški okvir ŽRS SMŽ 2017. - 2020. čine tri (3) strateška cilja, četrnaest (14) prioriteta i trideset i sedam (37) mjera.

C1. Gospodarski rast i zapošljavanje

Relevantnost

Već niz godina područje Sisačko-moslavačke županije stagnira u svim važnijim pokazateljima gospodarskog rasta, nastavljen je pad gospodarskih aktivnosti i broja zaposlenih. Strateškim ciljem potaknut će se gospodarski rast i ubrzati zapošljavanje.

Očekivani načini postizanja cilja

Nizom predloženih prioriteta i mjera planirano je doprinijeti gospodarskom rastu i povećanju broja zaposlenih. Nositelji mjera određeni su u skladu sa svojim kompetencijama, djelokrugom i mogućnostima. Odrednica svih prioriteta i mjera je međusektorska povezanost i dugoročna suradnja.

Dosljednost

Strateški cilj utemeljen je na strategiji Europa 2020, posebice na ciljevima koji uključuju zapošljavanje, istraživanje i razvoj, klimatske promjene/energiju, obrazovanje, socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva.

Također, temelji se i na nizu nacionalnih strateških i operativnih programa te je potkrijepljen brojnim programima i projektima koji se provode sredstvima županijskog, ali i proračunima jedinica lokalne samouprave. Među ostalim, strateški cilj je utemeljen u sljedećim dokumentima:

- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske⁵
- Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske⁶
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske⁷
- Strategija razvoja poduzetništva Republike Hrvatske⁸
- Industrijska strategija Republike Hrvatske⁹

⁵ Dostupno na:

https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/STRATEGIJA_REGIONALNOG_RAZVOJA.pdf

⁶ Dostupno na: <http://www.mps.hr/default.aspx?id=3652>

⁷ Dostupno na: <http://www.mint.hr/UserDocsImages/Strategija-turizam-2020-editfinal.pdf>

⁸ Dostupno na: <http://www.minpo.hr/UserDocsImages/Strategy-HR-Final.pdf>

- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske¹⁰
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske¹¹
- Plan razvoja inovacijske i istraživačke infrastrukture u Republici Hrvatskoj¹²
- Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014. - 2020. godine¹³
- Nacionalni program – Akcijski plan razvoja zdravstvenog turizma¹⁴
- Strategija pametne specijalizacije, Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. - 2020.
- Akcijski plan energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije 2016. - 2018. godine

Pokazatelji učinka:

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
Gospodarski rast i zapošljavanje	Udio BDP-a Sisačko-moslavačke županije u ukupnom BDP-u Republike Hrvatske (bruto društveni proizvod)	%	BDP će za Sisačko-moslavačku županiju biti izražen kao uvriježeni makroekonomski indikator gospodarskog rasta	2,8	2014.	3,0	2020.	godišnje	DZS
Gospodarski rast i zapošljavanje	Nova radna mjesta	Broj (kumulativ)	Ukupan broj novih radnih mjesta u razdoblju provođenja mjera ŽRS SMŽ	9725	2015.	10114	2020.	godišnje	HZZ
Gospodarski rast i zapošljavanje	Rast udjela izvoza SMŽ-a u ukupnom izvozu RH	%	Stopa rasta udjela izvoza Sisačko-moslavačke županije u odnosu na Republiku Hrvatsku	3,3	2016.	3,9	2020.	godišnje	FINA DZS HGK

P1. Razvoj inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane industrije

Cilj

⁹ Dostupno na: www.mingo.hr/userdocsimages/industrija/Industrijska_strategija.docx

¹⁰ Dostupno na: <http://oie.mingo.hr/default.aspx?id=80>

¹¹ Dostupno na: <https://www.azvo.hr/hr/novosti/1061-strategija-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije>

¹² Dostupno na: http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Plan_razvoja_istrazivacke_i_inovacijske_infrastrukture_u_Republici_Hrvatskoj%20%281%29.pdf

¹³ Dostupno na: http://simora.hr/userfiles/file/Razv_strategije/turizam/STRATEGIJA_TURIZMA.pdf

¹⁴ Dostupno na: http://www.mint.hr/UserDocImages/arhiva/150608_AP_%20Zdravstveni%20turizam.pdf

Doprinijeti gospodarskom rastu Sisačko-moslavačke županije i povećanju broja zaposlenih razvojem inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane industrije.

Opravdanje

U posljednjih nekoliko godina na području županije prisutni su razvoj i primjena sofisticiranih tehnologija u elektroničkoj industriji te značajniji razvoj farmaceutske industrije. U manjoj mjeri zastupljene su i ostale gospodarske djelatnosti i obrtništvo. Bogato industrijsko naslijeđe proizvodnje metalske, metalo-prerađivačke, kemijske i naftne industrije zamijenili su proizvodi visoke dodane vrijednosti.

Opis

Razvoj inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane proizvodnje jedan je od temeljnih smjerova razvoja Sisačko-moslavačke županije. Prioritet se temelji na mjerama poticanja elektroničke industrije te poticanja izvozne orijentacije gospodarstva. Također, prioritet je usmjeren k očuvanju i modernizaciji postojećih industrijskih sustava i poticanju novih industrija sa što većim stupnjem dodane vrijednosti.

Mjere

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P1. Razvoj inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane industrije
Naziv mjere	M1.1.Poticanje elektroničke i druge industrije temeljene na većoj dodanoj vrijednosti
Svrha	Jačanje konkurentnosti gospodarstva županije
Cilj i obrazloženje	Doprinijeti stvaranju novih i očuvanju i modernizaciji postojećih proizvodnih kapaciteta koji će proizvoditi elektroničke i druge proizvode visokog stupnja finalizacije, veće dodatne vrijednosti na održiv i ekološki prihvatljiv način što će omogućiti povećanje konkurentnosti gospodarskih subjekata i plasman proizvoda na inozemna tržišta.
Rezultat i razvojni učinak	Unaprijeđen sustav poticajnih mjera za nove investicije u opremu, informacijske sustave i sl. radi modernizacije postojećih i uspostave novih proizvoda i usluga Poboljšana struktura industrijske proizvodnje s porastom udjela proizvodnje proizvoda većeg stupnja finalizacije. Povećan pozitivan ekonomski učinak na gospodarstvo županije.
Nositelji mjere	Županija
Ciljne skupine	Sektor elektroničke i druge prerađivačke industrije
Korisnici mjere	Poduzetnici, poduzetnici početnici, investitori
Mehanizam provedbe (metodologija)	Javni poziv
Izvori financijskih sredstava za provedbu	Proračuni: Županijski proračun

mjere	
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj korisnika poticajnih mjera. Broj proizvodnih subjekata u sektoru elektroničke i druge prerađivačke industrije.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja korisnika poticajnih mjera	Broj korisnika	Broj korisnika poticajnih mjera za razvoj malog i srednjeg poduzetništva iskazan je brojem zahtjeva za korištenje poticajnih instrumenata za nove investicije (neposredna subvencija kamata na kredite i financiranje samozapošljavanja i novih zapošljavanja)	20	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU
Povećanje broja proizvodnih subjekata u sektoru elektroničke i druge prerađivačke industrije	Broj proizvodnih subjekata	Izrađene poticajne mjere za jačanje konkurentnosti poduzetnika u sektoru proizvodnje i prerađivačke industrije (brži i lakši pristup financijskim sredstvima proizvodnim subjektima)	441	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU DZS

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P1. Razvoj inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane industrije
Naziv mjere	M1.2. Poticanje izvozne orijentacije gospodarstva
Svrha	Jačanje konkurentnosti gospodarstva županije.
Cilj i obrazloženje	Doprinijeti stvaranju novih i modernizaciji postojećih proizvodnih kapaciteta koji će proizvoditi proizvode i osmišljavati usluge namijenjene inozemnom tržištu.
Rezultat i razvojni učinak	Unaprijeđen sustav poticajnih mjera za jačanje konkurentnosti gospodarstva županije – tehničko usklađivanje, standardi kvalitete i zaštite okoliša, marketing, gospodarske manifestacije, promocije. Poboljšana ponuda proizvoda i usluga namijenjenih izvozu. Postizanje pozitivnih ekonomskih učinaka na gospodarstvo županije.
Nositelji mjere	Županija
Ciljne skupine	Sektor elektroničke i druge prerađivačke industrije i uslužni sektor izvoznika
Korisnici mjere	Poduzetnici, poduzetnici početnici, investitori
Mehanizam provedbe (metodologija)	Javni poziv
Izvori financijskih sredstava za provedbu	Proračuni: Županijski proračun

mjere	
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj korisnika poticajnih mjera. Broj proizvodnih subjekata u sektoru elektroničke i druge prerađivačke industrije i usluga koji pretežito izvoze svoje proizvode i usluge.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja korisnika poticaja	Broj korisnika	Izrađene poticajne mjere za jačanje konkurentnosti izvozno orijentiranih subjekata i povećan broj subjekata koji su usvojili međunarodne standarde za 20 %	20 %	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU
Povećanje izvoza	Mln EUR	Povećan izvoz roba i usluga s područja županije	420	2020.	godišnje	HGK ŽK Sisak DZS

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P1. Razvoj inovativne, elektroničke i izvozno orijentirane industrije
Naziv mjere	M1.3.Poticanje industrije temeljene na inovacijama i suvremenim tehnologijama
Svrha	Jačanje konkurentnosti gospodarstva županije
Cilj i obrazloženje	Jačanje djelatnosti istraživanja, razvoja i inovacija proizvodnog i uslužnog sektora. Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije s ciljem razvijanja uspješnosti istraživanja i inovacija i povećanja ulaganja u inovacije poduzetnika.
Rezultat i razvojni učinak	Ojačani kapaciteti istraživačkih organizacija, povećavajući utjecaj na gospodarski rast i povećanje produktivnosti i tehnološkog širenja. Razvijen tehnološki park ili istraživački centar, pokrenut centar izvrsnosti ili centar kompetencija. Unaprijeđena suradnja između akademske zajednice i inovativnih poduzetnika.
Nositelji mjere	Županija
Ciljne skupine	Znanstveno-istraživačke organizacije, inovatori, poduzetnici
Korisnici mjere	Poduzetnici, poduzetnici početnici, inovatori, znanstveno istraživačke organizacije
Mehanizam provedbe (metodologija)	Provedene aktivnosti za dodjelu bespovratnih sredstava projektima gdje istraživačke organizacije surađuju međusobno ili s poslovnim subjektom.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županijski proračun
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.

Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	<p>Broj korisnika poticajnih mjera.</p> <p>Broj ugovora o suradnji između akademske zajednice i inovativnih poduzetnika povećan za 30%.</p> <p>Broj osnovanih potpornih institucija (centri znanja – centri izvrsnosti i centri kompetencija; tehnološki park, istraživački centar, istraživački laboratorij i sl.)</p>
--	---

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja korisnika poticajnih mjera	Broj korisnika (kumulativ)	Broj korisnika poticajnih mjera za razvoj MSP-a iskazan je brojem zahtjeva za korištenjem potpora	25	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU
Povećanje broja ugovora o suradnji između akademske zajednice i inovativnih poduzetnika	Broj ugovora (kumulativ)	Poboljšanjem suradnje između akademske zajednice i inovativnih poduzetnika broj ugovora o poslovnoj suradnji povećan je za 30 %	6	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU
Povećanje broja potpornih institucija	Broj institucija	Izgradnjom i razvijanjem poduzetničkih inkubatora, tehnološkog parka ili istraživačkog centra otvaraju se velike mogućnosti za razvoj i primjenu novih tehnologija i znanja	4	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU

P2. Razvoj obrta, poduzetništva i poduzetničke infrastrukture

Cilj

Cilj je potaknuti konkurentnost i razvijenost obrta, poduzetništva i poduzetničke infrastrukture. Kako bi se malim i srednjim poduzetnicima kao jednim od glavnih nositelja gospodarstva osigurao rast i razvoj, očuvanje radnih mjesta i novo zapošljavanje predviđen je niz operativnih mjera.

Opravdanje

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Hrvatske obrtničke komore za 2016. godinu na području Sisačko-moslavačke županije registrirano je ukupno 5728 gospodarskih subjekata što je u odnosu na 2014. godinu kada je registrirano 7611 gospodarskih subjekata, za 25 % manje. Aktivnih je svega 3680, a od toga trgovačkih društava je 1800 i aktivnih obrta je 1880. Udio aktivnih gospodarskih subjekata sa sjedištem u SMŽ-u u odnosu na gospodarske subjekte na razini cijele Hrvatske je relativno mali i iznosi i dalje svega 2 %.

Obrtništvo, trgovina i prerađivačka industrija su djelatnosti koje čine osnovu gospodarske aktivnosti Sisačko-moslavačke županije.

Temeljem odluka predstavničkih tijela JLS-a na području Sisačko-moslavačke županije osnovana je 31 poduzetnička zona dok za 16 poduzetničkih zona predviđenih prostornim planovima uređenja navedene odluke o osnivanju nisu donesene.

Na području županije djeluju potporne poduzetničke institucije HGK Županijska komora Sisak, HOK Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije, Savjetodavna služba sa svojim podružnicama na području Sisačko-moslavačke županije, regionalna razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA, lokalne razvojne agencije u Petrinji, Razvojna agencija Petra d.o.o. Petrinja, Razvojna agencija MRAV u gradu Kutina te poduzetnički inkubator PISAK u Sisku. Tijekom 2017. godine započeo je postupak osnivanja Poduzetničkog inkubatora PISMO u Novskoj koji je namijenjen razvoju gaming industrije, odnosno primjeni novih tehnologija u razvoju poduzetništva.

Opis

Malo i srednje poduzetništvo jedan je od glavnih pokretača gospodarskog razvitka i generator novih radnih mjesta, stoga Sisačko-moslavačka županija provodi niz mjera i projekata poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva kao što su: kreditiranje poduzetnika, informiranje i savjetovanje poduzetnika, edukacija, poticanje poduzetnika početnika, poticanje obrtništva, poticanje turističkih projekata. Značajniji projekt koji je potrebno sustavno planirati i provoditi je poticanje razvoja i izgradnje poduzetničkih zona.

Mjere

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P2. Razvoj obrta, poduzetništva i poduzetničke infrastrukture
Naziv mjere	M2.1. Poticanje razvoja povoljnog financijskog okruženja za obrtništvo i poduzetništvo
Svrha	Jačanje poticajnog investicijskog okruženja
Cilj i obrazloženje	Omogućavanje lakšeg pokretanja novih obrta i poduzeća te rast i širenje postojećih jednostavnijim, bržim i kvalitetnijim pristupom financijskim sredstvima.
Rezultat i razvojni učinak	Učinkovitije poslovanje poduzetnika uključenih u pojedine projekte. Očuvana radna mjesta i uspostava novih radnih mjesta.
Nositelji mjere	Županija, JLS
Ciljne skupine	Subjekti malog gospodarstva: obrti, trgovačka društva i profitne ustanove
Korisnici mjere	Poduzetnici, poduzetnici početnici, obrtnici
Mehanizam provedbe (metodologija)	Provedene aktivnosti za dodjelu bespovratnih sredstava projektima prijavljenim na javne pozive i natječaje
Izvori financijskih	Proračuni: Županijski proračun, proračuni JLS-a

sredstava za provedbu mjere	
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj korisnika poticajnih mjera. Broj očuvanih i novih radnih mjesta.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja korisnika poticaja	Broj korisnika (kumulativ)	Dodjelom poticaja povećava se broj proizvodnih subjekata u sektoru prerađivačke industrije i drugih proizvodnih subjekata	95	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU; HGK ŽK Sisak
Povećanje broja novozaposlenih	%	Stvaranjem veće dodane vrijednosti u proizvodnom sektoru, stvaraju se veće mogućnosti za zapošljavanje nezaposlenih osoba na području SMŽ-a.	4%	2020.	godišnje	HGK ŽK Sisak, HZZ; HZMO

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P2. Razvoj obrta, poduzetništva i poduzetničke infrastrukture
Naziv mjere	M2.2.Poticanje razvoja kvalitetne poduzetničke infrastrukture
Svrha	Doprinijeti gospodarskom rastu razvojem poduzetničke infrastrukture
Cilj i obrazloženje	Unaprijediti postojeću poduzetničku infrastrukturu jačanjem potpornih institucija.
Rezultat i razvojni učinak	Ojačani ljudski kapaciteti potpornih institucija. Unaprijeđeno informiranje korisnika. Povećan obim i vrsta usluga poduzetničkih potpornih institucija.
Nositelji mjere	Županija
Ciljne skupine	Razvojne agencije, HOK, HGK
Korisnici mjere	Poduzetnici, poduzetnici početnici, investitori
Mehanizam provedbe (metodologija)	Istraživanje potreba jačanja ljudskih kapaciteta. Organizirane edukativne i promotivne radionice. Izrađeni projekti. Pružene usluge.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj dodatno educiranih djelatnika. Broj održanih edukativnih i promotivnih radionica. Broj ugovorenih projekata. Broj pruženih usluga.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja djelatnika za dodatna obrazovanja ili usavršavanja	Broj osoba (kumulativ)	Dodatnim obrazovanjem i usavršavanjem ojačat će se ljudski kapaciteti potpornih institucija	20	2020.	godišnje	RA SI-MO-RA
Povećanje broja održanih edukativnih i promotivnih radionica	Broj radionica (kumulativ)	Povećavanjem ulaganja u ljudske resurse (dodatne edukacije, obrazovanja za nova zanimanja) dolazimo do radnika educiranih i osposobljenih za suvremeno tržište rada	45	2020.	godišnje	RA SI-MO-RA
Povećanje broja kandidiranih projekata na EU fondove	Broj projekata (kumulativ)	Izrađeni projekti za podršku stvaranja i jačanja kapaciteta za razvoj poslovnih usluga	4	2020.	godišnje	RA SI-MO-RA

P3. Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje

Cilj

Cilj je popularizirati i poticati bavljenje poljoprivredom, posebice ekološkom, kao osnovnom ili dopunskom djelatnošću što većeg broja ljudi. Svrha je mjere također uspostaviti izravne odnose proizvođača i potrošača hrane, povećati vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, a time ujedno unaprijediti kvalitetu života i održivi gospodarski razvitak ovog ruralnog područja i osigurati socijalni, kulturni i demografski oporavak.

Opravdanje

Poljoprivreda je jedna od tri najvažnije gospodarske grane u Sisačko-moslavačkoj županiji. Prema površini poljoprivrednog zemljišta u Sisačko-moslavačkoj županiji koje iznosi 236 883 hektara ili 53 % površine županije, nalazi se na drugom mjestu u Republici Hrvatskoj, odmah iza Osječko-baranjske županije. Od tog iznosa 190 429 hektara se vodi kao obradiva površina. Poljoprivredni posjedi su usitnjeni, a kao poseban problem nameću se neriješeni imovinsko-pravni odnosi.

Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, na dan 31. prosinca 2016. godine u županiji je bilo ukupno 9195 poljoprivrednih gospodarstava, od čega 8988 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (Izvor: APPRRR). Iako je u pitanju ozbiljan gospodarski resurs, činjenica je da na prostoru Sisačko-moslavačke županije još uvijek prevladava ekstenzivan pristup poljoprivrednoj proizvodnji te usitnjeni posjedi s velikim brojem malih poljoprivrednih

gospodarstava. Posljedica toga je mali postotak obradivih poljoprivrednih površina u funkciji robne proizvodnje te niska produktivnost i loša tržišna konkurentnost.

Opis

Održiva i ekološka poljoprivreda potiču samozapošljavanje, konkurentnije gospodarstvo i stabilnost cijelog društva. Predloženim mjerama nastojat će se održati postojeći broj poljoprivrednih gospodarstava, posebice OPG-a kojima je namijenjen niz poticajnih mjera. Poticat će se proizvodnja bilja i stvaranje dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, ulaganja u stočarsku proizvodnju i proizvodnju riba, ekološka poljoprivredna proizvodnja te brendiranje. Posebna pozornost posvetit će se korištenju poljoprivrednog zemljišta.

Mjere

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P3. Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje
Naziv mjere	M3.1. Poticanje proizvodnje bilja i stvaranja dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda
Svrha	Poticanje proizvodnje bilja te dorade, skladištenja i prerade poljoprivrednih proizvoda, gospodarski rast i razvoj ljudskih potencijala.
Cilj i obrazloženje	Ulaganjem u biljnu proizvodnju te stvaranjem dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda omogućiti modernizaciju proizvodnje, povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, zapošljavanje u poljoprivredi i ostanak na ruralnim područjima.
Rezultat i razvojni učinak	Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava
Nositelji mjere	Sisačko-moslavačka županija
Ciljne skupine	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (OPG-i, obrti, trgovačka društva, zadruge i ostali)
Korisnici mjere	Poljoprivredna gospodarstva (OPG-i, obrti, trgovačka društva, zadruge i ostali korisnici upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi)
Mehanizam provedbe (metodologija)	Istraživanje potreba u poljoprivrednoj proizvodnji, organizacija edukacija i manifestacija, poticaji, upravljanje rizicima u poljoprivrednoj proizvodnji.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun SMŽ-a
Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja koriste potpore. Postotak poljoprivrednih gospodarstava u kojima je provedena modernizacija proizvodnje.

Broj dodijeljenih potpora za smanjenje rizika u biljnoj proizvodnji. Broj korisnika potpora za stvaranje dodatne vrijednosti poljoprivrednih proizvoda.
--

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Poljoprivredna gospodarstva	Broj (kumulativ)	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja koriste potpore	3000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu šumarstvo i vodno gospodarstvo
Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	%	Udio poljoprivrednih gospodarstava u kojima je provedena modernizacija proizvodnje	20%	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu šumarstvo i vodno gospodarstvo
Smanjenje rizika u biljnoj proizvodnji	Broj (kumulativ)	Broj dodijeljenih potpora za smanjenje rizika u biljnoj proizvodnji	800	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu šumarstvo i vodno gospodarstvo

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P3 Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje
Naziv mjere	M3.2. Korištenje poljoprivrednih površina
Svrha	Održavanje poljoprivredne proizvodnje, gospodarski rast i razvoj ljudskih potencijala, omogućiti poljoprivrednim gospodarstvima da posjeduju što više poljoprivrednih površina kako bi mogli prilagođavati poljoprivrednu proizvodnju, smanjenje površina zapuštenih zemljišta.
Cilj i obrazloženje	Sređivanje imovinsko-pravnih odnosa, smanjenje površina neobrađenih parcela, bolja iskorištenost zemljišnih potencijala, povećanje održivosti i profitabilnosti poljoprivredne proizvodnje poljoprivrednih gospodarstava.
Rezultat i razvojni učinak	Stvoreni preduvjeti za povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava, povećane ukupne obradive površina, okrupnjene zemljišne čestice, poboljšani gospodarski rezultati poljoprivrednih gospodarstava i olakšano restrukturiranje i modernizacija
Nositelji mjere	SMŽ
Ciljne skupine	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (OPG-i, obrti, trgovačka društva, zadruge i ostali)
Korisnici mjere	Poljoprivredna gospodarstva (OPG-i, poljoprivredne udruge, zadruge, tvrtke i ostali korisnici upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi)
Mehanizam provedbe	Istraživanje potreba u poljoprivrednoj proizvodnji, okrupnjivanje

(metodologija)	poljoprivrednog zemljišta, najam poljoprivrednog zemljišta, umrežavanje oko problema okrupnjavanja okrupnjavanja zemljišta.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun SMŽ-a
Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj poljoprivrednih gospodarstava korisnika mjera za korištenje poljoprivrednih površina.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Korisnici mjere za korištenje poljoprivrednih površina	Broj (kumulativ)	Broj poljoprivrednih gospodarstava korisnika mjera za korištenje poljoprivrednih površina.	100	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu šumarstvo i vodno gospodarstvo

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P3. Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje
Naziv mjere	M3.3. Ulaganja u stočarsku proizvodnju i proizvodnju riba (akvakulturu)
Svrha	Promjena negativnih proizvodnih trendova u stočarstvu i smanjenje opadanja broja dionika u stočarstvu i smanjenja stočnog fonda. Poticanje uzgoja svinja, goveda, ovaca, peradi, pčela i riba te proizvodnje mesa i mlijeka.
Cilj i obrazloženje	Uporabom provedbenih mehanizama omogućiti održanje postojećeg stočnog i ribljeg fonda, modernizaciju proizvodnje i olakšano upravljanje rizicima.
Rezultat i razvojni učinak	Zaustavljen trend opadanja te postignut rast broja dionika u stočarskoj proizvodnji, sprječavanje smanjenja stočnog fonda, modernizirana stočarska proizvodnja.
Nositelji mjere	SMŽ, JLS, poljoprivredna gospodarstva
Ciljne skupine	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (OPG-i, obrti, trgovačka društva, zadruge i ostali)
Korisnici mjere	Stanovnici i gospodarstvo županije
Mehanizam provedbe (metodologija)	Istraživanje potreba u poljoprivrednoj proizvodnji, organizacija edukacija i manifestacija, poticaji
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun SMŽ

Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja koriste potpore za stočarsku proizvodnju, smanjenje opadanja stočnog fonda, postotak poljoprivrednih gospodarstava u kojima je provedena modernizacija proizvodnje, broj dodijeljenih potpora za smanjenje rizika u stočnoj proizvodnji.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Potpore za stočarsku proizvodnju	Broj (kumulativ)	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja koriste potpore za stočarsku proizvodnju	1000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
Smanjenje opadanja stočnog fonda	Broj grla (kumulativ)	Povećanje broja grla stoke	2200	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
Modernizacija proizvodnje	%	Postotak poljoprivrednih gospodarstava u kojima je provedena modernizacija proizvodnje	20 %	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P3. Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje
Naziv mjere	M3.4. Ekološka poljoprivredna proizvodnja
Svrha	Održavanje ekološke poljoprivredne proizvodnje, gospodarski rast i razvoj ljudskih potencijala, omogućiti OPG-ovima da razviju ekološku proizvodnju, naša županija ekološki i GMO čista
Cilj i obrazloženje	Smanjenje negativnog utjecaja poljoprivrede na bioraznolikost te smanjenje štetnog utjecaja poljoprivrede na okoliš. Diversifikacija proizvodnje. Poticanje poljoprivrednog gospodarenja u skladu s načelima i pravilima ekološke poljoprivrede.
Rezultat i razvojni učinak	Povećan broj poljoprivrednih gospodarstava u sustavu ekološke poljoprivrede.
Nositelji mjere	SMŽ, JLS
Ciljne skupine	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (OPG-i, obrti, trgovačka društva, zadruge i ostali)
Korisnici mjere	Stanovnici i gospodarstvo županije
Mehanizam provedbe (metodologija)	Istraživanje potreba u poljoprivrednoj proizvodnji, organiziranje manifestacija, poticaji.
Izvori financijskih sredstava za provedbu	Proračun SMŽ-a

mjere	
Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Povećan broj PG-a u sustavu ekološke poljoprivrede i uključenih u sustav priznavanja ekološke proizvodnje, povećane poljoprivredne površine u ekološkoj proizvodnji, povećan broj ekološki certificiranih proizvoda

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Poljoprivredna gospodarstva u sustavu ekološke poljoprivrede	Broj (kumulativ)	Povećan broj PG-a u sustavu ekološke poljoprivrede i uključenih u sustav priznavanja ekološke proizvodnje, povećan broj ekološki certificiranih proizvoda	800	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
Povećane površine u ekološkoj proizvodnji	ha	Veličina poljoprivrednih površina u ekološkoj proizvodnji	Do 10	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
Ekološki certificirani proizvodi	Broj certifikata	Broj ekološki certificiranih poljoprivrednih proizvoda	800	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P3. Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje
Naziv mjere	M3.5. Poticanje neproizvodnih aktivnosti u svrhu povećanja vrijednosti poljoprivrednih proizvoda i prerađevina
Svrha	Poticanjem razvoja sustava kvalitete i marketinga te poticanjem udruživanja povećati dohodak proizvođača poljoprivrednih proizvoda i njihovih prerađevina.
Cilj i obrazloženje	Ulaganjem u sustave kvalitete, udruživanjem proizvođača te marketingom poljoprivrednih proizvoda omogućiti povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, povećati dodanu vrijednost poljoprivrednih proizvoda i stvoriti preduvjete za dodatno zapošljavanje u poljoprivredi.
Rezultat i razvojni učinak	Povećan broj proizvoda u sustavima kvalitete, olakšana provedba marketinških i promidžbene aktivnosti u svrhu boljeg pozicioniranja ovih proizvoda na tržištu.
Nositelji mjere	SMŽ
Ciljne skupine	Aktivni poljoprivrednici upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (OPG-i, obrti, trgovačka društva, zadruge i ostali).
Korisnici mjere	Poljoprivredna gospodarstva (OPG-i, obrti, trgovačka društva, zadruge i ostali korisnici upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno

	Zakonu o poljoprivredi)
Mehanizam provedbe (metodologija)	Istraživanje potreba u poljoprivrednoj proizvodnji, organizacija edukacija i manifestacija, stručna podrška u procesu certificiranja, poticaji.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun SMŽ-a
Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj poljoprivrednih proizvoda u sustavima kvalitete. Broj korisnika poticaja za provedbu marketinških aktivnosti. Postotni udio poljoprivrednih gospodarstava učlanjenih u udruženja proizvođača. Broj manifestacija.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Poljoprivredni proizvodi u sustavu kvalitete	Broj (kumulativ)	Broj poljoprivrednih proizvoda u sustavu kvalitete	3	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
Poticaj za provedbu marketinških aktivnosti	Broj (kumulativ)	Broj korisnika poticaja za provedbu marketinških aktivnosti (uključujući brendiranje)	10	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
Broj manifestacija	Broj (kumulativ)	Broj održanih manifestacija s ciljem promidžbe, edukacije i umrežavanja poljoprivrednih proizvođača	40	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
PG učlanjena u udruženja proizvođača	%	Udio poljoprivrednih proizvođača učlanjenih u razna udruženja	30 %	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo

P4. Razvoj novih i obnovljivih izvora energije (OIE) i učinkovito upravljanje energijom

Cilj

Cilj je ovog prioriteta unaprijediti energetske održiv razvoj županije te povećati udio novih i obnovljivih izvora energije u proizvodnji i potrošnji, smanjenje upotrebe fosilnih goriva i njegovog utjecaja na okoliš kao i poticanje korištenja i razvoja novih tehnologija. Provedbom mjera energetske učinkovitosti odnosno učinkovitim i optimalnim korištenjem energije u neposrednoj potrošnji, pozitivno će se utjecati i na očuvanje okoliša.

Opravdanje

Povećanje udjela novih i obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije jedan je od najvažnijih ciljeva EU i njenih država članica. Ovo je nužan doprinos u borbi s globalnim klimatskim promjenama i veliki iskorak prema većoj energetskej neovisnosti unije, što je također vrlo važan dugoročni cilj država članica Europske unije. Lokalno dostupni obnovljivi izvori energije mogu znatno pomoći kod tog problema i to s malim ili nikakvim emisijama CO₂.

Energetski sustav Sisačko-moslavačke županije čini nekoliko podsustava: naftovod (Omišalj – Sisak), plinovodi, produktovod te elektroenergetski sustav (TE Sisak).

Na području Sisačko-moslavačke županije jugozapadno od Save planira se izgradnja plinsko-distributivnog sustava koji će se opskrbljivati iz postojećih i planiranih magistralnih plinovoda.

Korištenje obnovljivih izvora energije je u porastu, za sada su to manji privatni projekti korištenja solarne energije i prerade biomase iako u županiji postoje velike mogućnosti korištenja navedenih izvora.

Sukladno dugoročnom cilju Europske unije smanjenja energetske potrošnje za 20 % do 2020. godine i smanjenja emisija CO₂ iz sektora zgradarstva od 80 do 95 % do 2050. godine, Županija se u potpunosti opredijelila na obnovu koja vodi ka ispunjenju tih ciljeva.

Opis

Prioritetom predviđene mjere doprinijet će intenziviranju i poticanju razvoja novih oblika i korištenje energije iz obnovljivih izvora energije te procesa koji omogućuju uštedu energije na svim područjima (u gospodarstvu i stanovanju).

U provođenju mjera prednost će imati projekti koji obuhvaćaju unaprjeđenje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije, posebice iskorištavanju hidropotencijala, geotermalne energije kao i biomase i bioplina. Identificirana su 4 područja za ulaganja od iznimne važnosti za Sisačko-moslavačku županiju:

- Energetska obnova javnih zgrada
- Povećanje energetske učinkovitosti i povećanje kapaciteta Lječilišta Topusko upotrebom geotermalne energije
- Zamjena postojećeg sustava javne rasvjete energetski učinkovitim tehnologijama
- Elektrifikacija ruralnih naselja sunčanim elektranama.

Mjere

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P4. Razvoj novih i OIE i učinkovito upravljanje energijom
Naziv mjere	M4.1. Istraživanje i razvoj novih izvora energije
Svrha	Pridonijeti očuvanju okoliša smanjenjem uporabe fosilnih izvora energije i štetnih emisija nastalih njihovom uporabom te potpora istraživanju i

	razvoju novih izvora energije.
Cilj i obrazloženje	<p>Republika Hrvatska podnijela je kandidaturu za sjedište uređaja International Fusion Materials Irradiation Facility - DEMO Oriented Neutron Source (IFMIF-DONES) čija bi lokacija mogla biti na području Sisačko-moslavačke županije.</p> <p>DONES je uređaj nužan za testiranje otpornosti na neutronske zračenje svih materijala za DEMO - fuzijsku elektranu (DEMO će se graditi nakon 2035.). DONES je projekt odnosno uređaj kojeg zajednički razvijaju EU i Japan. U samom DONES-u će biti korištene nove tehnologije iz područja nuklearne energetike i fuzijskih elektrana. Na taj način Hrvatska postaje centar novih tehnologija za fuzijske elektrane.</p> <p>Hrvatske znanstvene ustanove (IRB, IFS, PMF, FER, FSB, UniRI) bi trebale imati predznanja za sudjelovanje u DONES-u</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hrvatska se kroz EUROfusion i do sada promovirala kao članica koju zanimaju nuklearni materijali • Hrvatska ima srednje i male tvrtke s interesom u razvoju tehnologija za DONES, npr. remote handling ili legure • Hrvatska uz to ima tvrtke sposobne provesti sve građevinske i infrastrukturne radove za DONES • Sve lokacije u Hrvatskoj pogodne za DONES su lako dostupne iz svih zemalja srednje i južne Europe, nisu predaleko od međunarodnih aerodroma i velikih gradova odnosno od elektrana • Mogućnost korištenja Strukturnih fondova EU za gradnju infrastrukture. • Nova područja istraživanja u HR i ovladavanje s know-how: <ul style="list-style-type: none"> - nove tehnologije u nuklearnoj energetici - napredni fuzijski materijali - daljinsko rukovanje (<i>remote handling</i>) radioaktivnim materijalima - dizajn i upravljanje linearnim akceleratorima.
Rezultat i razvojni učinak	<p>Hrvatska postaje centar za fuzijske tehnologije, posebno u proširenom obliku DONES-a</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj i jačanje istraživačkih skupina u HR • Umrežavanje hrvatskih znanstvenika s kolegama u EU i Japanu te u drugim članicama ITER-a • Zaposlenje novoj generaciji hrvatskih znanstvenika • Mogući povratak hrvatske znanstvene dijaspe • Mogući dolazak stranih znanstvenika koji će tu raditi <p>Razvoj srednjeg i malog gospodarstva specijaliziranog za high-tech u tim znanstvenim područjima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost za posao znatnom broju hrvatskih tvrtki u: <ul style="list-style-type: none"> - graditeljstvu (niskogradnja) - metalnim konstrukcijama - električnim napajanjima i telekomunikacijama - daljinskom rukovanju (<i>remote handling</i>) - projektiranju i nadzoru radova

	- „znanstvenom turizmu“ Prezentiranje HR u međunarodnim znanstvenim krugovima: - kao zemlje koju zanima visoka tehnologija u fuziji - koja je znanstveno izvrsna te - koja je sposobna sama pružiti dio visokotehnoloških proizvoda i usluga.
Nositelji mjere	Vlada Republike Hrvatske; Euratom; Fusion4Energy; Japan; Institut Ruđer Bošković; Sisačko-moslavačka županija, Razvojna agencija SI-MO-RA
Ciljne skupine	Znanstveno-istraživačka zajednica, tvrtke, stanovništvo
Korisnici mjere	Poduzetnici i stanovnici
Mehanizam provedbe (metodologija)	Bit će detaljno razrađen po donošenju odluke.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: EU, Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi, FZOEU
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Osnovan istraživački centar za testiranje otpornosti na neutronske zračenje svih materijala za DEMO - fuzijsku elektranu

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P4. Razvoj OIE i učinkovito upravljanje energijom
Naziv mjere	M4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
Svrha	Pridonijeti očuvanju okoliša smanjenjem uporabe fosilnih izvora energije i štetnih emisija nastalih njihovom uporabom i povećanim korištenjem obnovljivih izvora energije – sunce, vjetar, biomasa i sl.
Cilj i obrazloženje	Doprinijeti intenziviranju i poticanju korištenja energije iz obnovljivih izvora uspostavom sustava poticanja korištenja ekoloških izvora energije
Rezultat i razvojni učinak	Poticana ugradnja sustava koji koriste obnovljive izvore energije Provedeni programi informiranja i edukacije o potrebi poticanja korištenja obnovljivih izvora energije Jačanje svijesti očuvanja prirode i okoliša
Nositelji mjere	Županija, FZOEU
Ciljne skupine	Poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Korisnici mjere	Poduzetnici, građanstvo
Mehanizam provedbe (metodologija)	Provedene aktivnosti za dodjelu bespovratnih sredstava projektima prijavljenim na javne pozive i natječaje
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi, FZOEU
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Povećanje kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Broj korisnika energije iz obnovljivih izvora. Pokazatelj emisije CO2 u atmosferu.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora	instalirana snaga (MW)	Povećanjem kapaciteta proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i povećanjem udjela u ukupnoj potrošnji energije smanjuje se negativni utjecaj energetike na okoliš, utječe se na smanjenje onečišćujućih tvari na sastavnice okoliša, prostor te očuvanje prirodnih resursa. Pokazatelj prati povećanje kapaciteta ukupne proizvodnje i obnovljive energije i proizvodnje energije iz pojedinih obnovljivih izvora, kao i praćenjem strukture i udjela ukupne proizvodnje i ukupne potrošnje u ukupnoj potrošnji energije na području županije (udio hidroenergije, krute biomase, energije vjetra, sunčeve energije, biogoriva, bioplina i geotermalne energije).	1171 MW	2020.	godišnje	Akcijski plan energetske učinkovitosti u SMŽ 2016. - 2018 gradovi/općine, županija, EIHP, HROTE, MINGO, DZS
Povećanje broja korisnika energije iz obnovljivih izvora	broj korisnika	Promicanjem proizvodnje i distribucije obnovljivih izvora energije utječe se na povećanje broja korisnika čime se doprinosi postizanju cilja od 20 % OIE u neposrednoj potrošnji energije do 2020., zaštiti okoliša, povećanju ukupne energetske učinkovitosti energetskog sustava i smanjenju uporabe fosilnih goriva. Pokazatelj prati povećanje broja korisnika energije iz obnovljivih izvora kod fizičkih osoba (kućanstva), pravnih osoba (malo i srednje poduzetništvo), u javnoj infrastrukturi te ostalim institucijama, ali bilježi i pozitivne promjene ponašanja u smislu podizanja svijesti o obnovljivim izvorima energije.	126	2020.	godišnje	Akcijski plan energetske učinkovitosti u SMŽ 2016 - 2018 gradovi/općine, županija, FZOEU, DZS
Smanjenje emisije CO ₂ u atmosferu	t CO ₂ /godina, broj automobila	Podrška približavanju prema ekonomiji temeljenoj na niskim emisijama CO ₂ u svim sektorima, porast i poticanje upotrebe obnovljivih izvora energije te energetske učinkovitosti, ali i primjenom novih tehnologija za vozila i upravljanje prometom radi smanjenja prometnih ispušnih plinova, utječu u značajnoj mjeri na emisije CO ₂ u atmosferu. Pokazatelj prati trend emisija i odliva stakleničkog plina CO ₂ , uzrokovanih ljudskom	299 t CO ₂	2020.	godišnje	Akcijski plan energetske učinkovitosti u SMŽ 2016 -2018 gradovi/općine, županija, MINGO. MIIP, DZS

		djelatnošću u svim sektorima, povećanje udjela električnih i hibridnih motornih vozila i ostalih mjera za ostvarenje cilja odgovornog i učinkovitog upravljanja okolišem.				
--	--	---	--	--	--	--

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P4. Razvoj OIE i učinkovito upravljanje energijom
Naziv mjere	M4.3.Poticanje učinkovitog upravljanja energijom
Svrha	Ušteda korištenja energije sustavnim gospodarenjem energijom
Cilj i obrazloženje	Pridonijeti intenziviranju i stimuliranju procesa koji omogućuju uštedu energije na svim područjima (u gospodarstvu i stanovanju) Potaknuti korištenje elemenata koji povećavaju energetska učinkovitost u građevinarstvu
Rezultat i razvojni učinak	Ušteda energije na provedenim građevinskim projektima Povećana razina znanja i informiranosti o energetske učinkovitosti Povećana energetska učinkovitost objekata u gospodarstvu i stanovanju
Nositelji mjere	Županija, FZOEU
Ciljne skupine	Poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Korisnici mjere	Poduzetnici, građanstvo
Mehanizam provedbe (metodologija)	Provedene aktivnosti za dodjelu bespovratnih sredstava projektima prijavljenim na javne pozive i natječaje
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi, FZOEU
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Ostvarena ušteda energije. Broj sufinanciranih projekata energetske učinkovitosti.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje energetske učinkovitosti	ušteda energije (% ili kWh)	Smanjenje potrošnje energije i sprječavanje energetske gubitaka imaju sve veću važnost, a mjere za povećanje energetske učinkovitosti sve se više prepoznaju kao instrument za postizanje održive opskrbe energijom, smanjenje emisije stakleničkih plinova, poboljšanje sigurnosti opskrbe i smanjenje troškova uvoza, ali i za promicanje konkurentnosti gospodarstva. Pokazatelj prati poboljšanja energetske učinkovitosti kroz energetske uštede u neposrednoj potrošnji	2343		godišnje	Akcijski plan energetske učinkovitosti u SMŽ 2016 - 2018 gradovi/općine, županija, EIHP, HROTE, MINGO, DZS

		energije u javnom sektoru, obiteljskim kućama, stambenim i nestambenim zgradama, gradnju energetski učinkovitih objekata, korištenje obnovljivih izvora energije, povećanje energetske učinkovitosti javne rasvjete kao i energetske učinkovitosti u industriji, poštujući pri tom energetske potrebe te načela održivosti i zaštite okoliša.				
Povećanje broja sufinanciranih projekata energetske učinkovitosti	broj projekata (kumulativ)	Sufinanciranjem projekata energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije omogućava se poboljšanje energetski održivog razvoja čime se smanjuju štetni utjecaji na okoliš, poboljšava sigurnost opskrbe električnom energijom, utječe na veću industrijsku konkurentnost, ostvaruju pozitivni lokalni energetski učinci kroz otvaranje novih radnih mjesta te smanjenje troškova kroz uštedu energije. Pokazatelj prati povećanje broja sufinanciranja projekata energetske obnove u javnom sektoru, kućanstvima te privatnom sektoru i industriji, projekata gradnje energetski učinkovitih objekata, korištenja obnovljivih izvora energije, projekata povećanja energetske učinkovitosti javne rasvjete kao i projekata energetske učinkovitosti u industriji, dok se dio sredstava usmjerava na aktivnosti poticanja čistijeg transporta, ali ostalim programima i projektima koji obuhvaćaju edukaciju, informiranje i općenito poticanje održivog razvoja.	26	2020.	godišnje	Akcijski plan energetske učinkovitosti u SMŽ 2016 -2018 gradovi/općine, županija, FZOEU
Smanjenje emisije CO ₂ u atmosferu	t CO ₂ /godina	Porast i poticanje poboljšanja energetske učinkovitosti utječe u značajnoj mjeri na smanjenje emisije CO ₂ u atmosferu. Pokazatelj prati trend emisija i odljeva stakleničkog plina CO ₂ , uzrokovanih ljudskom djelatnošću u svim sektorima i ostalih mjera za ostvarenje cilja odgovornog i učinkovitog upravljanja korištenja energije	598 t CO ₂	2020.	godišnje	Akcijski plan energetske učinkovitosti u SMŽ 2016 -2018 gradovi/općine, županija, MINGO. MIIP, DZS

P5. Razvoj turizma

Cilj

Glavni cilj razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije do 2020. godine je povećanje njegove atraktivnosti i konkurentnosti što će rezultirati boljim pozicioniranjem na tržištu kontinentalnih destinacija u okruženju.

Opravdanje

Smještajne kapacitete županije u 2016. godini čini 1053 kreveta, raspoređenih u seljačka domaćinstva, domaćinstva građana, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, hotele, trgovačka društva i obrte. Međutim, mogući ograničavajući faktor razvoja turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji su mogućnosti smještajnih kapaciteta odnosno slaba iskorištenost smještajnih kapaciteta i kvaliteta smještajnih objekata. Iskorištenost smještajnih kapaciteta na području županije je na razini od 20 %.

U razdoblju 2011. - 2016. vidljiv je trend povećanja dolazaka turista dok broj noćenja oscilira iz godine u godinu.

Opis

S ciljem doprinosa gospodarskom rastu i povećanju prihoda turističkih subjekata aktivnosti će se usmjeriti k unaprjeđenju postojećih turističkih proizvoda, povećanju prepoznatljivosti i razvoju selektivnih oblika turizma.

Mjere

Strateški cilj	C1.Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P5. Razvoj turizma
Naziv mjere	M5.1. Povezivanje sudionika turističkog razvoja i obogaćivanje turističke ponude
Svrha	Doprinijeti gospodarskom rastu izradom novih i unaprjeđenjem postojećih turističkih proizvoda, obogaćivanjem turističke ponude i suradnjom svih turističkih sudionika.
Cilj i obrazloženje	Povećanje prihoda turističkih subjekata
Rezultat i razvojni učinak	Povećanje i unaprjeđenje turističkih proizvoda. Povećani broj dolazaka i noćenja u turističkim subjektima.
Nositelji mjere	Turističke zajednice, turističke agencije, SMŽ, HTZ, MINT, Klaster Lonjsko polje, Klaster Središnja Hrvatska
Ciljne skupine	Turistički subjekti SMŽ-a, turističke agencije, SMŽ, MINT, HTZ
Korisnici mjere	Turistički subjekti SMŽ-a, turističke agencije, SMŽ
Mehanizam provedbe (metodologija)	Zajedničko planiranje i održavanje tradicionalnih manifestacija. Zajedničko planiranje i održavanje novih manifestacija. Prikupljanje podataka o broju i strukturi posjetitelja. Planiranje i održavanje radnih sastanaka sudionika turističkog razvoja s ciljem osmišljavanja novih i unaprjeđenjem postojećih turističkih proizvoda i obogaćivanja turističke ponude.

Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Financijski plan TZ SMŽ, Proračun Županije, Hrvatska turistička zajednica, Ministarstvo turizma
Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj održanih manifestacija. Broj dolazaka. Broj noćenja. Broj održanih radnih sastanaka turističkih sudionika.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Broj održanih tradicionalnih manifestacija	Broj manifestacija	Broj održanih tradicionalnih manifestacija u promatranom razdoblju	50 manifestacija 5 profiliranih, većih	2020.	godišnje	TZSMŽ TZG/O HTZ MINT
Broj posjetitelja	Broj (kumulativ)	Broj posjetitelja manifestacija	30 000	2020.	godišnje	HTZ MINT DZZS
Broj noćenja	Broj (kumulativ)	Broj registriranih noćenja turista	100 000	2020.	godišnje	HTZ MINT DZZS
Broj održanih radnih sastanaka turističkih sudionika	Broj sastanaka	Broj održanih radnih sastanaka turističkih sudionika u svrhu njihova povezivanja i bolje suradnje	30	2020.	godišnje	TZSMŽ

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P5. Razvoj turizma
Naziv mjere	M5.2. Unaprjeđenje promocije turističke ponude na području SMŽ-a
Svrha	Doprinijeti gospodarskom rastu promocijom turističke ponude i većim prihodom od turizma
Cilj i obrazloženje	Povećanje prepoznatljivosti Sisačko-moslavačke županije kao atraktivne turističke destinacije koja svoj razvoj temelji na kvalitetnoj i modernoj ponudi, korištenju prirodnih resursa i iskorištavanju kulturnih potencijala.
Rezultat i razvojni učinak	Ojačana prepoznatljivost SMŽ-a kao atraktivne i jedinstvene turističke destinacije kroz promociju turističke ponude na tom području.
Nositelji mjere	Hrvatska turistička zajednica, Turističke zajednice na području SMŽ-a, JLS, SMŽ, turističke agencije
Ciljne skupine	Civilni sektor i potencijalni investitori
Korisnici mjere	Turistički subjekti, poduzetnici
Mehanizam provedbe (metodologija)	Oglašavanje u elektroničkim, audio, video i tiskanim medijima. Sajamske prezentacije u zemlji i inozemstvu. Internetske stranice TZ SMŽ-a i turističkih destinacija na području SMŽ-a. Postavljanje informativnih ploča. Otvaranje infocentara.

Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun Županije, JLS, Hrvatska turistička zajednica, Ministarstvo turizma
Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj promotivnih članaka. Broj posjeta na internetske stranice TZ SMŽ-a. Broj nastupa na sajmovima u RH i inozemstvu. Broj informativnih ploča (smeđa signalizacija).

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Objavljeni tekstualni i audio-vizualni promotivni članci	Broj (kumulativ)	Broj audio-vizualnih i tekstualnih članaka koje promoviraju SMŽ kao turističku destinaciju	200	2020.	godišnje	TZSMŽ (KGMedia)
Posjete na internetske stranice TZ SMŽ-a	Broj (kumulativ)	Broj posjeta na internetske stranice TZ SMŽ-a	150 000 klikova godišnje	2020.	godišnje	TZSMŽ
Nastupi na turističkim sajmovima u RH i inozemstvu	Broj (kumulativ)	Broj prezentacija na turističkim sajmovima u RH i inozemstvu	5	2020.	godišnje	TZSMŽ HTZ
Informativne ploče	Broj (kumulativ)	Broj znakova smeđe signalizacije (objekt ili destinacija)	5	2020.	godišnje	TZSMŽ

Strateški cilj	C1.Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P5. Razvoj turizma
Naziv mjere	M5.3. Poticanje razvoja selektivnih oblika turizma
Svrha	Doprinijeti gospodarskom rastu kroz razvoj selektivnih oblika turizma
Cilj i obrazloženje	Iskorištavanje potencijala za razvoj selektivnih oblika turizma (zdravstveni, ruralni, eno i gastro i sl.); izgradnja potrebne i primjerene turističke infrastrukture.
Rezultat i razvojni učinak	Povećani broj dolazaka i noćenja turista motiviranih posebnim oblicima turizma. Povećan profit turističkog sektora.
Nositelji mjere	Turističke zajednice na području SMŽ-a, Hrvatska turistička zajednica, SMŽ
Ciljne skupine	Turistički subjekti SMŽ-a, potencijalni investitori u selektivne oblike turizma
Korisnici mjere	Turistički subjekti SMŽ-a , lokalno stanovništvo i posjetitelji
Mehanizam provedbe (metodologija)	Informiranje potencijalnih nositelja i pružatelja usluga o isplativosti ulaganja u selektivne oblike turizma (primjeri dobre prakse, upoznavanje s radom potpornih institucija, o mogućnosti iskorištavanja različitih

	mjera, sufinanciranje itd.). Udruživanje u zadruge. Sufinanciranje projekata vezanih za selektivne oblike turizma.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Financijski plan TZ SMŽ-a, Proračun Županije, Hrvatska turistička zajednica, Ministarstvo turizma
Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj prijavljenih projekata na objavljene natječaje u turizmu.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Prijavljeni projekti na objavljene natječaje u turizmu	Broj (kumulativ)	Broj prijavljenih projekata koji potiču razvoj selektivnih oblika turizma	12	2020.	godišnje	TZSMŽ HTZ MINT

P6. Razvoj obrazovne infrastrukture temeljene na visokoj tehnologiji, razvoj ljudskih resursa i aktivnog tržišta rada

Cilj

Razvoj obrazovne infrastrukture temeljene na visokoj tehnologiji te daljnji razvoj ljudskih resursa i aktivnog tržišta rada doprinijet će povećanju zapošljivosti radno sposobnog stanovništva županije. Obrazovanje će biti prilagođeno potrebama tržišta rada i usklađeno sa smjerovima i mogućnostima razvoja cijelog područja županije.

Opravdanje

Najveći gospodarski problem ove županije je velika nezaposlenost te nepovoljna kvalifikacijska i dobna struktura nezaposlenih s obzirom na potrebe tržišta radne snage.

Zbog posljedica gospodarske krize i nedostatka kvalitetnih strukturnih promjena kojima bi se postojeći gospodarski subjekti prilagodili novim tržišnim okolnostima stopa nezaposlenosti u županiji od 31,9 % je prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za 2015. godinu i dalje među najvišima u Republici Hrvatskoj.

Opis

U vrijeme kad je „konkurentnost zasnovana na znanju, visokoj tehnologiji i inovacijama“ postala opće mjesto razvojnih strategija, razvoj ljudskih resursa podrazumijeva ponajprije pojačano ulaganje u obrazovanje u svim njegovim fazama, od osnovnoškolskog preko strukovnog do visokoškolskog -

stalno osvježavanje važnosti i osiguranje preduvjeta za cjeloživotno učenje te stalnu prilagodbu obrazovnih programa potrebama postojećeg i planiranog gospodarstva. Takvo obrazovanje najbolji je način za dugoročno osiguravanje visoke/pune zaposlenosti, uz pretpostavku da na svim razinama postoje i da se koriste znanja i iskustva u upravljanju razvojem

Mjere

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P6. Razvoj obrazovne infrastrukture temeljene na visokoj tehnologiji, razvoj ljudskih resursa i aktivnog tržišta rada
Naziv mjere	M6.1.Omogućavanje kvalitetnijih uvjeta sustavu odgoja i obrazovanja
Svrha	Svrha je ove mjere omogućiti razvoj obrazovne infrastrukture u kontekstu razvoja ljudskih resursa koji će doprinijeti gospodarskom rastu.
Cilj i obrazloženje	Osvremenjivanjem uvjeta u sustavu odgoja i obrazovanja omogućuje se modernizacija nastavnog procesa s ciljem podizanja razine kompetencija i stvaranja konkurentnije snage na tržištu rada.
Rezultat i razvojni učinak	Izgrađeni novi školski objekti. Modernizirani i obnovljeni postojeći školski objekti. Modernizirana školska oprema i alati za rad i podučavanje. Modernizirane i obnovljene prateće usluge u školskom sustavu (npr. školska kuhinja).
Nositelji mjere	Županija, osnovne i srednje škole
Ciljne skupine	Nastavnici i učenici osnovnih i srednjih škola
Korisnici mjere	JLS, poslodavci
Mehanizam provedbe (metodologija)	Ispitane potrebe škola za modernizacijom i opremanjem te osigurani izvori financiranja. Ojačana suradnja škola, nadležnog upravnog odjela i drugih nositelja razvoja Izrađeni projekti s ciljem opremanja, moderniziranja i obnove škola Provedeni projekti s ciljem opremanja, moderniziranja i obnove škola
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: SMŽ, JLS, MZOS, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Iznos sredstava uloženi u izgradnju novih školskih objekata. Iznos sredstava uloženi u modernizaciju i obnovu školskih objekata. Iznos sredstava uloženi u obnavljanje školske opreme i alata za rad i podučavanje. Iznos sredstava uloženi u modernizaciju i obnovu pratećih usluga u školskom sustavu.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Izgradnja novih školskih objekata	HRK	Vrijednost izgradnje novih školskih objekata	15.000.000,00	2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport, Grad Sisak, Grad Kutina
Modernizacija i obnova pratećih usluga u školskom sustavu	HRK	Vrijednost nove opreme nabavljene za potrebe modernizacije i obnove pratećih usluga u školama	2.000.000,00	2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport, Grad Sisak, Grad Kutina
Modernizacija i obnova školskih objekata	HRK	Vrijednost uloženi sredstava u modernizaciju opreme i obnovu školskih objekata	170.000.000,00	2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport, Grad Sisak, Grad Kutina
Obnova školske opreme i alata za rad i podučavanje	HRK	Vrijednost obnovljene opreme i alata za rad i podučavanje	1.000.000,00	2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport, Grad Sisak, Grad Kutina

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P6. Razvoj obrazovne infrastrukture temeljene na pametnoj/visokoj tehnologiji, razvoj ljudskih resursa i aktivnog tržišta rada
Naziv mjere	M6.2.Povećavanje zapošljivosti kroz promjene u sustavu obrazovanja
Svrha	Zapošljivost učenika nakon završetka školovanja može se postići prilagodbom cjelokupnog sustava obrazovanja potrebama razvoja.
Cilj i obrazloženje	Unaprijediti upisnu politiku i sustav stipendiranja radi povećanja zapošljivosti nakon završetka školovanja. Obrazovni sustav mora stvarati kadrove koji će biti na korist cjelokupnog razvoja Sisačko-moslavačke županije.
Rezultat i razvojni učinak	Analizirani postojeći obrazovni programi i potrebe tržišta rada. Usklađeni obrazovni programi s potrebama tržišta rada – smjerove u srednjim školama koji proizvode suficitarna zanimanja zamijeniti onima koja su deficitarna. Provedena dodatna stručna izobrazba za nastavnike (npr. izrada novih kurikuluma za zanimanja tražena na tržištu rada). Veći udio stanovništva sa srednjom i visokom stručnom spremom. Porast broja zaposlenih radno sposobnih stanovnika Sisačko-moslavačke županije
Nositelji mjere	SMŽ, JLS
Ciljne skupine	Srednje škole, nastavnici
Korisnici mjere	Učenici, studenti, poslodavci
Mehanizam provedbe (metodologija)	Analiza potreba tržišta rada. Edukacija nastavnika za izradu novih kurikuluma u skladu s potrebama tržišta rada. Primjena novih kurikuluma u srednjim školama.

	Provedba i promocija programa stipendiranja deficitarnih zanimanja.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: SMŽ, JLS, MZOS, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj smjerova u srednjim školama s najvećim brojem suficitarnih zanimanja zamijenjen s onima koji obrazuju deficitarnu radnu snagu. Broj izrađenih kurikuluma za obrazovanje zanimanja potrebnih na tržištu rada. Broj stanovnika sa srednjom i visokom stručnom spremom.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Novi smjerovi u srednjim školama	Broj (kumulativ)	Broj smjerova u srednjim školama s najvećim brojem suficitarnih zanimanja zamijenjen onima koji obrazuju deficitarnu radnu snagu	4	2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport
Novi kurikulumi	Broj (kumulativ)	Broj izrađenih kurikuluma za obrazovanje zanimanja potrebnih na tržištu rada	4	2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport
Broj stanovnika sa SSS i VSS	%	Broj stanovnika sa srednjom i visokom stručnom spremom	55 % stanovnika sa SSS; 18 % s VSS	2021.	Popis stanovništva, svakih 10 godina	DZS

P7. Razvoj investicijskog okruženja i poticanje međunarodne suradnje

Cili

Cilj je razviti mogućnosti Sisačko-moslavačke županije te gradova i općina na njenom području u privlačenju izravnih inozemnih ulaganja. Također, potrebno je osnaživanje imidža županije privlačne za ulaganja, povezivanje nositelja razvoja na svim razinama.

Opravdanje

Na području Sisačko-moslavačke županije investirano je u 2015. godini 1,20 mlrd kn što predstavlja povećanje od 5,3 % u odnosu na prethodnu godinu.

Sisačko-moslavačka županija posjeduje certifikat *Croatian Investor Friendly Region*. Županijska Razvojna agencija SI-MO-RA razvila je standarde najboljih praksi pružanja usluga ulagačima. To obuhvaća standarde za prikupljanje, usklađivanje i pružanje informacija ulagačima, dostupnost i uređenost ulagačkih lokacija te definiranje prioriternih sektora i donošenje marketinške strategije županije za privlačenje stranih ulaganja. Također, pri županijskoj razvojnoj agenciji djeluje *One-Stop-Service Centar* na županijskoj razini koji će investitorima pomoći da brže pokrenu svoje ulagačke projekte.

Opis

Razvoj investicijskog okruženja i poticanje međunarodne suradnje temeljit će se na aktivnostima i projektima jačanja kapaciteta i suradnje na regionalnoj razini te na međunarodnoj razini s ciljem povećanja kvalitete i rezultata suradnje.

Mjere

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P7. Razvoj investicijskog okruženja i poticanje međunarodne suradnje
Naziv mjere	M7.1. Jačanje kapaciteta i suradnje na regionalnoj razini kao i na razini kontinentalne Hrvatske
Svrha	Doprinijeti jačanju partnerskih odnosa županije i njenih gradova i općina i povećati kvalitetu suradnje na razini regije Kontinentalne Hrvatske
Cilj i obrazloženje	Unaprijediti realizaciju strateških razvojnih ciljeva te potaknuti rješavanje razvojnih poteškoća unutar županije kao i sa susjednim i drugim županijama, pripremom i provedbom zajedničkih razvojnih projekata.
Rezultat i razvojni učinak	Ostvarena unutarnja i međužupanijska suradnja u zajedničkoj provedbi projekata i pripremi projekata za financiranje iz fondova EU. Veći broj uspješno pripremljenih i provedenih projekata. Povećana znanja i kompetencije o učinkovitom i ravnomjernom upravljanju razvojnim resursima i zajednički rad na stvaranju boljeg gospodarskog okruženja.
Nositelji mjere	Županija, JLS, Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije
Ciljne skupine	Poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Korisnici mjere	Županija, JLS, Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije, poduzetnički i civilni sektor, građanstvo.
Mehanizam provedbe (metodologija)	Provedene aktivnosti za dodjelu bespovratnih sredstava projektima prijavljenim na javne pozive i natječaje Izraditi analizu dosadašnje suradnje Županije i njezinih gradova i općina te suradnje s drugim županijama
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Povećanje broja kandidiranih suradničkih projekata. Povećanje broja provedenih suradničkih projekata (projekti nekoliko JLS-ova, Županije, EU regija).

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		

Povećanje broja kandidiranih suradničkih projekata	Broj projekata (kumulativ)	Definiranjem novih oblika i modela suradnje, unaprjeđenjem kapaciteta za upravljanje projektnim ciklusom povećan je broj kandidiranih suradničkih projekata na EU fondove	16	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU; JLS
Povećanje broja provedenih suradničkih projekata	Broj projekata (kumulativ)	Definiranjem novih oblika i modela suradnje, unaprjeđenjem kapaciteta za upravljanje projektnim ciklusom povećan je broj provedenih projekata financiranih sredstvima EU fondova	8	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU; JLS

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P7. Razvoj investicijskog okruženja i poticanje međunarodne suradnje
Naziv mjere	M7.2. Jačanje suradnje koristeći transnacionalni pristup
Svrha	Poticanje rasta i razvoja koristeći transnacionalni pristup i jačanje suradnje u okruženju.
Cilj i obrazloženje	Postići ravnomjeran razvoj realizacijom strateških razvojnih ciljeva, stvoriti uvjete za privlačenje i zadržavanje ulaganja radi poticanja poslovnog i investicijskog okruženja, stvoriti i ponuditi potencijalnim ulagačima atraktivne i konkurentne uvjete koji udovoljavaju njihovim potrebama te unaprijediti suradnju u području pripreme i provedbe zajedničkih projekata.
Rezultat i razvojni učinak	Ostvarena suradnja s drugim institucijama i partnerima na regionalnoj i međunarodnoj razini u zajedničkoj pripremi projekata za financiranje iz fondova EU i provedbi projekata financiranih sredstvima iz EU fondova. Veći broj uspješno provedenih projekata.
Nositelji mjere	Županija, Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA
Ciljne skupine	Poduzetnički i poslovni sektor
Korisnici mjere	Županija, Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije, poduzetnički i poslovni sektor, civilni sektor
Mehanizam provedbe (metodologija)	Izraditi plan aktivnosti vezano uz unaprjeđenje svakog od spomenutih oblika suradnje. Izraditi model ocjenjivanja osposobljenosti za pripremu prijedloga razvojnih projekata, napraviti analizu kapaciteta za upravljanje projektima na županijskoj, regionalnoj i prekograničnoj razini te izrada trening programa. Provedene aktivnosti za uspostavu posebnog odjela za proaktivno djelovanje na privlačenju ulagača i poduzetnika na područje SMŽ-a. Povećana znanja i kompetencije o učinkovitom i ravnomjernom upravljanju razvojnim resursima.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje	Broj sporazuma o suradnji.

ostvarenja mjere	<p>Broj prekograničnih radnih skupina.</p> <p>Broj predloženih projekata u okviru domaćih i EU javnih poziva.</p> <p>Broj uspješno provedenih projekata.</p> <p>Broj odlazaka skupine za privlačenje investicija u druge države i regije.</p> <p>Broj novih poslovnih subjekata u poslovnim zonama.</p>
------------------	---

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja predstavljanja SMŽ-a međunarodnim partnerima	Broj prezentacija (kumulativ)	Promicanje SMŽ-a na međunarodnim tržištima koristeći nove informacijske i komunikacijske tehnologije, održavanje prezentacija ciljanim partnerima (međunarodni sajmovi, gospodarski susreti i sl.)	2	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo regionalni razvoj i fondove EU; Razvojna agencija SI-MO-RA; JLS
Povećanje/za državanje broja bilateralnih sporazuma i partnerstva	Broj sporazuma	Organiziranjem posjeta drugim regijama i državama u svrhu susreta s ključnim osobama i uspostavljanje suradnje sa službenicima javnog sektora dovest će do povećanja broja bilateralnih sporazuma i partnerstva na mnogim projektima	2	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo regionalni razvoj i fondove EU; JLS
Povećanje broja odobrenih projekata financiranih sredstvima EU fondova	Broj projekata (kumulativ)	Povećanjem broja trening programa, jačanjem kapaciteta za upravljanje projektima na regionalnoj i međunarodnoj razini povećat će se broj odobrenih projekata financiranih sredstvima EU fondova	10	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo regionalni razvoj i fondove EU; Razvojna agencija SI-MO-RA; JLS
Povećanje broja odlazaka skupine za privlačenje stranih investicija u druge regije i države	Broj (kumulativ)	Aktivnija skupina za privlačenje stranih investicija odlazit će u ciljane regije i države te proaktivno djelovati na privlačenju stranih investicija	4	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo regionalni razvoj i fondove EU; Razvojna agencija SI-MO-RA; JLS
Povećanje broja poslovnih subjekata unutar poslovnih zona	Broj poslovnih subjekata unutar PZ	Učinkovitije korištenje One-Stop-Service Centrea potpuno orijentiranog klijentu s ciljem bolje koordinacije cjelokupnog procesa privlačenja investitora	105	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo regionalni razvoj i fondove EU; Razvojna agencija SI-MO-RA; JLS

Strateški cilj	C1. Gospodarski rast i zapošljavanje
Prioritet	P7. Razvoj investicijskog okruženja i poticanje međunarodne suradnje
Naziv mjere	M7.3. Horizontalna i vertikalna koordinacija regionalnog razvoja i usklađenje strateškog i prostornog uređenja i planiranja
Svrha	Povećanje učinkovitosti upravljanja razvojem kroz unaprijeđenu koordinaciju i učinkovitiju organizaciju svakodnevnog rada te definirane

	i formalizirane poslovne procese, radne procedure i zadatke
Cilj i obrazloženje	Osnažiti institucionalne kapacitete za strateško i prostorno planiranje kroz odgovarajuće metodološke, programske i druge promjene te izgradnju i jačanje vještina i znanja.
Rezultat i razvojni učinak	Osnaženi kapaciteti za strateško i prostorno planiranje, usvojene nove potrebne vještine i znanja, povećana učinkovitost i uspostavljen geoinformacijski sustav prostornog planiranja, povećana razina dostupnosti informacija
Nositelji mjere	Županija, Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA, Zavod za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije
Ciljne skupine	Jedinice lokalne samouprave, županija, poduzetnički i poslovni sektor, građani
Korisnici mjere	Županija, Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije SI-MO-RA, Zavod za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije, poduzetnici
Mehanizam provedbe (metodologija)	Analiza edukacijskih potreba pojedinih sektora unutar županije, izrada programa edukacije, jačanje institucionalnih potencijala, osposobljavanje županijskih tijela, JLS-a, privatnog i civilnog sektora; strateško i prostorno planiranje; digitalizacija; uspostavljanje geo portala; informiranje i promidžba
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Povećan broj educiranih djelatnika jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave za rad u specijalnim programima za 65 %. Povećana razina kvalitete pruženih usluga građanima (mjereno anketama i sl.). Brža dostupnost potrebnih podataka. Povećana razina kvalitete opremljenosti institucija.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećan broj educiranih djelatnika JLRS za rad u specijalnim programima za 65 %	Broj djelatnika	Edukacija djelatnika za učinkovito korištenje i primjenu podataka s Geoportala	25	2020.	godišnje	SMŽ
Kvaliteta pruženih usluga građanima	istraživanje	Istraživanje o razini kvalitete pruženih usluga građanima	Broj posjeta Geoportalu	2020.	mjesečno	ZPU SMŽ
Dostupnost podataka	Broj objava na internetskim stranicama	Broj objavljenih dokumenata prostornog uređenja i sl. na službenim internetskim stranicama nositelja mjere	19 PPOG 3 GUP 15 UPU 37 DPU	2020.	godišnje	ZPU SMŽ

Opremljenost institucija	Informatička oprema (hardver i softver)	Program izrade i uspostave geoportala ISPU SMŽ-a (Postgre SQL baze podataka, Geoserver, Map client aplikacije, ArcGIS desktop program)	1	2020.	godišnje	SMŽ
--------------------------	---	--	---	-------	----------	-----

C2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine

Relevantnost

Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine temeljna su odrednica održivog razvoja Sisačko-moslavačke županije.

Kulturna i prirodna baština od posebnog su značaja za društveno-gospodarski razvoj. Sisačko-moslavačka županija je iznimno bogata kulturnom i povijesnom baštinom. Kulturnu baštinu županije čini 513 kulturnih dobara. Posebnu vrijednost predstavljaju sakralne građevine. Sisački Stari grad (jedan od rijetkih očuvanih objekata trokutaste fortifikacijske izgradnje), povijesna jezgra grada Petrinje iz 13. stoljeća, Stari grad Kostajnica, Stari grad Zrin i ostaci crkve u Topuskom među najvrednijim su primjerima kulturno-povijesne baštine Središnje Hrvatske.

Pitanje zaštite raznovrsnih i vrijednih prirodnih resursa zahtijeva osiguranje kvalitetne infrastrukture, ponajprije sustava gospodarenja otpadom te sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Kako bi očuvali i dugoročno osigurali opstanak divljih vrsta i prirodnih staništa u povoljnom stanju, a time ispunili i obveze Republike Hrvatske u predstojećem razdoblju unaprijedit će se upravljanje područjima ekološke mreže NATURA 2000, zaštićenim područjima i divljih vrstama. Posebna pozornost posvećena je unaprjeđenju lovstva s ciljem održavanja broja životinjskih vrsta sukladno lovno-gospodarskim osnovama, njihovih staništa i ukupnog ekosustava. Inventarizacijom divljih vrsta i prirodnih stanišnih tipova te uspostavom (mehanizama) održivog i smislenog upravljanja područjima ekološke mreže osigurat će se njena postojanost što će pridonijeti očuvanju rijetkih i ugroženih vrsta i prirodnih stanišnih tipova na razini Republike Hrvatske, ali i europskoj razini. Primjena i poštivanje mjera zaštite omogućit će očuvanje divljih vrsta i prirodnih staništa, ali i daljnji razvoj gospodarstva. Ostvarenju ovog cilja doprinijet će i daljnje jačanje suradnje s relevantnim tijelima i institucijama na međunarodnoj razini, provedba međunarodnih ugovora, sporazuma, protokola i mnogobrojnih projekata. Dugoročno ostvarenje planiranog cilja postići će se provođenjem aktivnosti sustavnog djelovanja na edukaciji i promociji prirode u sustavu školstva, ali i šire javnosti.

Očekivani načini postizanja cilja

Strateški cilj Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine ostvarit će se provedbom mjera raspoređenih u sljedeća dva prioriteta:

Ulaganja u zaštitu okoliša podrazumijevaju mjere zaštite, praćenja i vrednovanja kakvoće vode, zraka tla i dr., poboljšanje sustava vodoopskrbe i odvodnje, sredstva za razminiranje, gospodarenje otpadom, upravljanje rizicima te ublažavanje posljedica klimatskih promjena. Ulaganja u kulturnu baštinu koja podrazumijeva njenu obnovu i revitalizaciju u skladu s gospodarskim ciljevima, razvoj inovativnih usluga i proizvoda te zaštitu i održivo korištenje prirodne baštine.

Dosljednost

Zaštita i obnova kulturne baštine u svrhu gospodarskog razvoja prepoznata je u nizu strateških dokumenata na razini RH, među ostalim i u Strategiji zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine RH za razdoblje 2011. - 2015.¹⁵

Zaštićena i očuvana priroda osigurat će postojanost temeljnih vrijednosti i potencijala za daljnji razvitak Sisačko-moslavačke županije, kao i njenu afirmaciju u okruženju kao područja s razvijenom svijesti o značaju očuvanja prirodnog bogatstva koje pametnim, promišljenim i održivim korištenjem osigurava višestruke razvojne pravce. Cilj je očuvati postojeću bioraznolikost i geološku raznolikost, očuvati krajobraz u kontekstu krajobrazne ekologije, vratiti dio izgubljenih vrsta i staništa gdje je to moguće i opravdano te razviti prikladan sustav za njihovo vrednovanje i očuvanje. Zaštitom i očuvanjem bioraznolikosti i geološke raznolikosti na regionalnoj i lokalnoj razini, obrazovanjem i edukacijom, međusektorskom suradnjom te uključivanjem javnosti podiže se svijest o potrebi njenog očuvanja u svim oblicima političkog, gospodarskog i društvenog djelovanja. Opis prioriteta i mjera u skladu je s Nacionalnom strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH (NN 81/99, 143/08).

Pokazatelji učinka

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	Povećanje površina razminiranog zemljišta (poljoprivrednog) (šumskog)	m ²	Povećanjem površina razminiranog zemljišta, a smanjenjem minski sumnjivog područja i područja zagađena NUS-om (neeksplozirana ubojna sredstva), omogućava se vraćanje razminiranih površina zajednici na uporabu i stvaraju uvjeti za pokretanje i razvoj gospodarstva i poljoprivrede te sigurniji životni uvjeti stanovništva smanjenjem broja nesreća uzrokovanih stradanjima od mina	78 km ² (preostale nerazminirane poljoprivredne i šumske površine)	2016.	0 m ²	2020.	godišnje	HCR

¹⁵ http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/bastina/STRATEGIJA_BASTINE_VRH.pdf

Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	Smanjenje ukupne količine proizvedenog i odloženog otpada (komunalni, proizvodni, opasni)	ukupno t i/ili kg/stanovniku	Uspostavljanjem cjelovitog sustava gospodarenja otpadom i mjera za sprječavanje, izbjegavanje i smanjenje količine proizvedenog otpada (komunalnog, proizvodnog, opasnog) na način smanjenja količina otpada u nastanku i/ili proizvodnji i evidentiranjem količina otpada koji se zbrinjava na odlagalištima, doprinosi se očuvanju i unaprjeđenju kvalitete okoliša i životnog prostora		2016.	% smanjenje odloženog otpada za 10% godišnje, odnosno 40% za četiri godine	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	JLS, komunalna poduzeća, HAOP
Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	Povećanje broja projekata zaštite od štetnog djelovanja voda	Broj projekata (kumulativ)	Utvrđivanjem prioriteta koji procjenjuju razinu zaštite od poplava na nedovoljno šticećenim područjima na kojima se mogu očekivati velike materijalne štete, ljudske žrtve i štetan utjecaj poplava na okoliš i ljudsko zdravlje, sukladno izrađenim planovima upravljanja rizicima od poplava, potrebno je pristupiti izgradnji pripadajućih vodnih građevina za obranu od poplava (nasipi, obaloutvrde, ustave, kanali, zaštitni zidovi, pregrade, uređenja korita i dr.).	N/a		23	2023.	godišnje	Hrvatske vode
Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	Povećanje udjela priključenosti stanovništva na javni vodoopskrbni sustav	Broj stanovnika	Broj stanovnika s mogućnošću priključenja na javni vodoopskrbni sustav	122 855	2014.	148 274	2020.	godišnje	JLS, komunalna poduzeća u vlasništvu JLS, Hrvatske vode
Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	Povećanje broja ekoloških razvojnih projekata	Broj (kumulativ)	Broj projekata koji doprinose razvoju primjene novih tehnologija.	1	2016.	1 2 3 4	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za prostorno uređenje i graditeljstvo, JLS, Razvojna agencija SI-MO-RA, JU za zaštitu prirode
Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine	Povećanje broja posjeta zaštićenim područjima	Broj posjeta (kumulativ)	Prirodna područja koja obuhvaćaju sveukupnu biološku, geološku te krajobraznu raznolikost, uz održiv stupanj korištenja i očuvanja izvornih prirodnih vrijednosti, najzanimljivija su za turističke, znanstvene, kulturne, odgojno-obrazovne i rekreativne namjene. Pokazatelj prati kretanje broja posjeta zaštićenim područjima prirodnih vrijednosti radi promicanja prirodne baštine kroz odgojno-obrazovne, kulturno-povijesne i turističke i sportsko-rekreacijske programe.	150	2015.	200 300 600 800 1000	2016. 2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/općine, županija, JU za zaštitu prirode, JU PPLP

P8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša

Cilj

Ciljevi su zaštita okoliša te očuvanje i održivo korištenje prirodnih resursa, unaprjeđivanje upravljanja okolišem i sprečavanje onečišćenja okoliša, integracija okoliša u druge sektore (u turizam, energetiku, industriju, poljoprivredu, šumarstvo, rudarstvo, promet), uspostava cjelovitog sustava praćenja (monitoring) i jedinstvenog informacijskog sustava te jačanje svijesti i uključivanje javnosti u proces donošenja odluka i provedbe mjera.

Opravdanje

Očuvanje i unaprjeđenje okoliša jedan je od temeljnih strateških ciljeva EU, RH i Sisačko-moslavačke županije. Naveden je u nizu dokumenata kao što su Nacionalna strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, Nacionalni plan djelovanja za okoliš, Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublaženja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2013. – 2017. godine, Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvitak, Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, Strategija niskougličnog razvoja (u donošenju), Strategija prilagodbe klimatskim promjenama, Nacionalni program smanjenja emisija iz cestovnog prometa za razdoblje 2015. – 2017. godine (u donošenju), Nacionalni akcijski plan za zelenu javnu nabavu za razdoblje 2015. - 2017. godine (u donošenju).

Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša usredotočeno je na zaštitu, praćenje i vrednovanje kakvoće okoliša, odvodnju, gospodarenje otpadom. Klimatske promjene na ovom području sve učestalije negativno utječu na gospodarstvo i kvalitetu života stanovnika.

Najveći problem za kvalitetu vode u Sisačko-moslavačkoj županiji predstavljaju organska onečišćenja odnosno povećane koncentracije hranjivih tvari, amonijaka i nitrata u vodama. Bez sustavnog rješavanja otpadnih voda naselja i racionalne potrošnje umjetnih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja u poljoprivredi, neće biti niti poboljšanja kvalitete vode.

Zbog visokog rizika onečišćenja zraka u Sisačko-moslavačkoj županiji, industrijskom aktivnošću, ali i pojedinačnim izvorima onečišćenja (mala ložišta, manji industrijski i gospodarski pogoni) te prometom, potrebno je jačati mjere zaštite kvalitete zraka.

Prema podacima iz 2016. godine 25,4 % (oko 2330 ha) minski sumnjivih površina odnosi se na poljoprivredno zemljište, a 73,9 % (oko 6800 ha) na šumske površine. Najugroženije jedinice lokalne samouprave s najvećim površinama koje su zagađene minama su gradovi Petrinja i Glina te općine Dvor i Sunja.

Opis

Prioritetom je predviđen niz mjera kojima je svrha doprinijeti povećanju kvalitete života, sigurnosti stanovnika, sprječavanju onečišćenja, gospodarskom rastu, razvoju korištenja novih okolišno prihvatljivih tehnologija.

Mjere

Strateški cilj	C.2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P.8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša
Naziv mjere	M8.1. Razminiranje poljoprivrednih, šumskih i ostalih površina županije
Svrha	Omogućiti siguran život stanovništva i potaknuti razvoj gospodarstva i poljoprivrede
Cilj i obrazloženje	Ubrzati proces razminiranja do potpunog čišćenja prostora, razviti svijest o pogubnosti i štetama od mina, priprema i uporaba razminiranih prostora.
Rezultat i razvojni učinak	Smanjenje minski sumnjivog prostora i površina zemljišta pod minama. Smanjen broj nesreća uzrokovan stradanjima od mina. Poticanje razvoja gospodarstva i većeg samozapošljavanja.
Nositelji mjere	HCR, Županija, JLS
Ciljne skupine	Pravne i fizičke osobe na prostoru s minski sumnjivim površinama
Korisnici mjere	Stanovnici i gospodarstvo županije
Mehanizam provedbe (metodologija)	Edukacije o opasnostima od mina (radionice, tiskani materijal, informativne kampanje i dr.), provođenje projekata razminiranja, provođenje programa poticanja razvoja gospodarskih aktivnosti na razminiranim površinama.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Programi EU, proračuni RH, SMŽ, JLS
Razdoblje provedbe	3 godine
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Površina razminiranog zemljišta. Broj provedenih edukacijskih radionica o opasnosti od mina. Izdani tiskani materijal. Broj provedenih radionica u provedbi poticanja razvoja gospodarskih aktivnosti na razminiranom području.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje površina razminiranog zemljišta	m ²	Povećanjem površina razminiranog zemljišta, a smanjenjem minski sumnjivog područja i područja zagađena NUS-om (neeksplozirana ubojna sredstva), omogućava se vraćanje razminiranih površina zajednici na uporabu i stvaraju uvjeti za pokretanje i razvoj gospodarstva i poljoprivrede te sigurniji životni uvjeti stanovništva	0 m ² (miniranog poljoprivrednog i šumskog zemljišta) 6 km ² (razminiranog poljoprivrednog zemljišta)	2020. 2016.	godišnje	HCR

		smanjenjem broja nesreća uzrokovanim stradanjima od mina	25 km ² (razminiranog šumskog zemljišta) 25 km ² (RŠZ) 22 km ² (RŠZ)	2017. 2018. 2020.		
Povećanje broja provedenih edukacijskih radionica o opasnosti od mina	broj radionica	Edukacija o opasnosti od minski eksplozivnih sredstava i njihovih dijelova provodit će se kroz stručna predavanja usmjerena prema rizičnim skupinama stanovništva radi spoznaje o riziku i pravilnom ponašanju u različitim svakodnevnim aktivnostima, na poljima i okućnicama, u šumama, lovu itd.	Broj radionica 5 godišnje, odnosno 20 radionica za 4 godine	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	HCR
Povećanje broja primjeraka tiskanog materijala o opasnostima od mina	broj primjeraka	Tiskanjem većeg broja primjeraka materijala o opasnostima od mina i njihovih dijelova, informacije o riziku i opasnostima od minski eksplozivnih sredstava bit će dostupne rizičnim skupinama stanovništva i utjecat će na pravilno ponašanje i izbjegavanje rizičnih situacija u razdoblju dok cijeli minski sumnjivi prostor ne bude očišćen i siguran za upotrebu te će utjecati na smanjenje broja potencijalnih žrtava.	100 000 primjeraka	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	HCR
Povećanje broja provedenih radionica za poticanje razvoja gospodarskih i poljoprivrednih aktivnosti na razminiranom području	broj radionica (kumulativ)	Održavanjem radionica će se ukazati na aktivnosti za ublažavanje posljedica uzrokovanih minskim problemom koji predstavlja prepreku za razvoj poljoprivrede i gospodarstva jer su velike poljoprivredne površine, šumski kompleksi i dijelovi obala rijeka još uvijek nedostupni te će se smanjenjem rizika od mina omogućiti uvjeti za razvoj, obnovu i integraciju tih područja	2 radionice godišnje odnosno 8 u četiri godine	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	HCR

Strateški cilj	C.2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P.8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša
Naziv mjere	M8.2. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
Svrha	Izgraditi moderan i cjelovit sustav gospodarenja otpadom koji će uz pozitivne ekonomske učinke doprinijeti očuvanju i unaprjeđenju kvalitete okoliša i životnog prostora.
Cilj i obrazloženje	Uspostava i izgradnja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u SMŽ-u u skladu sa standardima i direktivama EU te u skladu s Planom gospodarenja otpadom RH i zakonskim propisima RH.
Rezultat i razvojni učinak	Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u skladu sa standardima i zahtjevima EU te u skladu s Planom gospodarenja otpadom RH i zakonskim propisima RH. Ostvarenje preduvjeta za gospodarenje otpadom na okolišno prihvatljiv način, smanjenje emisija stakleničkih plinova, smanjenje

	količina otpada koji se odlaže te smanjenje zagađenja tla.
Nositelji mjere	Županija, JLS
Ciljne skupine	Komunalna poduzeća, građani
Korisnici mjere	Stanovnici i gospodarstvo županije
Mehanizam provedbe (metodologija)	Sanacija postojećih odlagališta i divljih odlagališta otpada, informativno-promotivna kampanja, uspostava reciklažnih dvorišta i pretovarnih stanica/sortirnica, odvojeno prikupljanje otpada, smanjenje količina odloženog otpada, posebno biorazgradivog otpada.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Programi EU i FZOEU, proračuni RH, SMŽ, JLS, ostali izvori
Razdoblje provedbe	3 godine
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Smanjenje ukupne količine odloženog otpada. Smanjenje broja neusklađenih odlagališta. Smanjenje broja divljih deponija. Smanjenje količina ukupno odloženog otpada. Smanjenje količina odloženog biorazgradivog otpada. Porast količina odvojeno sakupljenog otpada. Porast broja reciklažnih dvorišta. Porast broja sortirnica otpada. Porast broja izrađenih planova gospodarenja otpadom JLS. Porast broja izrađenih izvješća o provedbi planova gospodarenja otpadom JLS.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Smanjenje ukupne količine proizvedenog otpada (komunalni, proizvodni, opasni)	ukupno t i/ili kg/stanovniku	Uspostavljanjem cjelovitog sustava gospodarenja otpadom i mjera za sprječavanje, izbjegavanje i smanjenje količine proizvedenog otpada (komunalnog, proizvodnog, opasnog) na način smanjenja količina otpada u nastanku i/ili proizvodnji i evidentiranjem količina otpada koji se zbrinjava na odlagalištima, doprinosi se očuvanju i unaprjeđenju kvalitete okoliša i životnog prostora.	Smanjenje količine odloženog otpada u % (smanjenje za 10 % količine odloženog otpada u odnosu na odloženo u 2014. godini) svake godine, odnosno 40 % u četverogodišnjem periodu)	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP
Smanjenje broja neusklađenih odlagališta	broj odlagališta	Za smanjenje broja postojećih odlagališta na kojima nije provedeno usklađivanje s odredbama nacionalnog i europskog zakonodavstva i na koja se prikupljeni otpad odlaže nekontrolirano na tlo, prepušta prirodnoj razgradnji, koroziji i drugim procesima, a katkada i povremenom samozapaljenju, potrebna je sanacija i/ili zatvaranje otpadom zagađenih	6 4 2 0	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP

		područja čime će se smanjiti potencijalna opasnost za zdravlje ljudi, zagađenja voda i zraka kao i nepovoljni učinak na krajobraz. Pokazateljem se prati napredak u ostvarivanju cilja održivog gospodarenja otpadom, odnosno postupno smanjenje količina otpada koji ne smije biti odložen na neusklađena odlagališta.				
Smanjenje broja divljih odlagališta	broj odlagališta	Velik broj divljih deponija, smetlišta na koja otpad uglavnom individualno dovoze nesavjesni pojedinci, ukazuje na još nedovoljno razvijenu ekološku svijest, ali i nedostatak objekata za gospodarenje otpadom te predstavljaju iznimno veliku opasnost za okoliš, za onečišćenje zraka, tla, voda, mora, a posebno podzemnih voda kao izvora pitke vode pa ih je potrebno evidentirati i sanirati, čime su stvoreni preduvjeti za održivo gospodarenje otpadom, očuvanje i zaštitu prirode. Pokazateljem se prati broj saniranih lokacija onečišćenih otpadom i udio u ukupnom broju lokacija onečišćenih otpadom i ostvarenje cilja sanacije lokacija.			četvero-godišnji period	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP
Smanjenje količina odloženog biorazgradivog otpada	količina t	Smanjenje količina biorazgradivog otpada koji se odlaže na odlagališta (papir, karton, otpad iz vrtova i parkova, kuhinjski otpad i ostali otpad od hrane iz restorana, ugostiteljskih i maloprodajnih objekata, drvo, tekstil i dr.) imaju svrhu smanjiti utjecaj procjedne vode i metana kao posljedice razgradnje organskog dijela otpada na okoliš, ali i osigurati što kvalitetniju sirovinu za biološku obradu odnosno materijalnu uporabu na područjima gdje je uspostava sustava opravdana i izvediva. Pokazateljem se prati smanjivanje količina biorazgradivog otpada na odlagališta sukladno najvišoj dopuštenoj masi koja se godišnje smije odložiti na svim odlagalištima čime se utvrđuje napredak u ostvarenju cilja održivog gospodarenja otpadom te sprečavanja nepoželjnih emisija u okoliš (prvenstveno stakleničkih plinova).	Smanjenje za 10 % svake godine (40 % za četverogodišnji period u odnosu na odloženu količinu biorazgradivog otpada u 2014. godini)	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP
Povećanje broja reciklažnih dvorišta	broj odlagališta	Reciklažna dvorišta kao nadzirani ograđeni prostori namijenjeni odvojenom odlaganju i privremenom skladištenju raznih vrsta iskoristivih otpadnih tvari u svrhu recikliranja /oporabe kako bi se osiguranjem odgovarajuće infrastrukture omogućila ponovna uporaba i/ili recikliranje	4 8 10 15	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP

		u definiranom minimalnom udjelu mase u ukupnom otpadu uz ispunjavanje ciljeva recikliranja iz kružne ekonomije nove EU politike. Povećanjem broja reciklažnih dvorišta i količine prikupljenog otpada, može se pratiti odnos reciklirane količine otpadnog materijala i ukupno proizvedene količine istih frakcija kao ispunjavanje ciljeva recikliranja.				
Porast količine odvojeno sakupljenog otpada	količina t/godišnje	Uspostava sustava odvojenog sakupljanja otpada provodi se putem spremnika za papir, staklo i plastiku na zelenim otocima, uvođenjem primarne selekcije u domaćinstvima te podjelom spremnika za odvojeno sakupljanje otpada gospodarskim subjektima. Iz podataka o proizvedenim i odvojeno sakupljenim količinama otpada, može se analizirati uspješnost sustava, postižu razne gospodarske koristi, čišći, sigurniji i zdraviji okoliš. Pokazatelj prati kretanje količine proizvedenog i odloženog otpada po vrstama otpada i prati napredak u povećanju količine u ukupnom otpadu.	Povećanje odvojeno prikupljenog otpada za 10 % godišnje (odnosno 40 % za četverogodišnje razdoblje)	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP
Porast broja sortirnica otpada	broj sortirnica	Ispunjavanje ciljeva odvojenog prikupljanja iskoristivih vrsta otpada te njihove pripreme za ponovnu uporabu, recikliranje i uporabu, čini ga sastavnim dijelom cjelovitog sustava gospodarenja otpadom te će osiguranje odgovarajuće infrastrukture za odvojeno skupljanje komunalnog otpada dovesti do smanjenja udjela oporabljivih i visokoenergetskih komponenti u miješanom komunalnom otpadu	1 1 1 1	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP
Povećanje udjela recikliranog u ukupnom otpadu	stopa uporabe /recikliranog otpada %	Postupkom uporabe i ponovne prerade otpadnog materijala u proizvode, materijale ili tvari za izvornu ili drugu svrhu osim uporabe otpada u energetske svrhe, smanjuje se udio otpada, postiže transparentni tijek sirovina, ali i dobrobit od gospodarenja otpadom među kojima su razvoj novog tržišta, otvaranje novih radnih mjesta te pozitivan utjecaj na okoliš. Pokazatelj prati ostvarenje cilja povećanja recikliranog i oporabljenog otpada te napredak u ostvarenju održivog gospodarenja otpadom.	Povećanje za 10 % godišnje	2017. - 2020.	godišnje	gradovi/ općine, komunalna poduzeća, HAOP
Porast broja izrađenih planova gospodarenja otpadom	broj planova	Planovi gospodarenja otpadom temelje se na ciljevima Zakona o održivom gospodarenju otpadom sukladno kojem se gospodarenje otpadom mora provoditi na način da se ne dovede u opasnost ljudsko zdravlje i okoliš, a načela održivosti osobito moraju biti	16 17 18 19	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, županija, HAOP

		<p>usmjerena na očuvanje prirodnih resursa, sprječavanje od onečišćenja voda, tla i zraka te ugrožavanje biološke raznolikosti, sprječavanje značajnijeg narušavanja izgleda mjesta, krajolika i/ili kulturnog dobra.</p> <p>Pokazatelj prati izrađenost planova gospodarenja otpadom kao dokumenata koji daju projekcije stvaranja te plan uporabe/zbrinjavanja otpada, a uključuju i mjere prevencije nastanka otpada te postizanje organiziranog i održivog gospodarenja otpadom.</p>				
--	--	--	--	--	--	--

Strateški cilj	C.2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P.8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša
Naziv mjere	M8.3. Zaštita voda, navodnjavanje i zaštita od štetnog djelovanja voda
Svrha	Zaštita stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara uz poticanje očuvanja i unaprjeđivanja ekološkog stanja voda.
Cilj i obrazloženje	Postizanje stupnja zaštite stanovništva, imovine, prometnica, infrastrukturnih sustava, poljoprivrednih i industrijskih površina i ostalih ugroženih vrijednosti od štetnog djelovanja voda, navodnjavanje poljoprivrednih površina te poticanje očuvanja i unaprjeđenja ekoloških stanja voda kao i stvaranje preduvjeta za daljnji gospodarski razvitak.
Rezultat i razvojni učinak	Smanjenje šteta uzrokovanih poplavama, smanjenje površine poplavljenih područja, poboljšana kvaliteta življenja na poplavama ugroženim područjima, poboljšanje kvalitete voda.
Nositelji mjere	Hrvatske vode, SMŽ, JLS, Stožer civilne zaštite SMŽ, Vatrogasna zajednica SMŽ, Zavod za prostorno uređenje SMŽ, Vodoopskrbna poduzeća
Ciljne skupine	DUZS, Zavod za prostorno uređenje SMŽ
Korisnici mjere	Stanovnici i gospodarstvo županije
Mehanizam provedbe (metodologija)	Uređenje vodotoka, uspostava sustava obrane od poplava, revizija i donošenje planova obrane od poplava, zaštita izvorišta, poboljšanje kvalitete voda
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Državni proračun, Programi EU, proračun SMŽ i JLS
Razdoblje provedbe	3 godine
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	<p>Broj projekata zaštite od štetnog djelovanja voda.</p> <p>Podizanje kvalitete voda (smanjenjem kategorije).</p> <p>Povećanje broja stanovnika priključenih na javni vodoopskrbni sustav.</p> <p>Broj odluka o zaštiti izvorišta.</p> <p>Povećanje udjela priključenosti stanovništva na sustave odvodnje i</p>

obrade otpadnih voda.
Površine za navodnjavanje (ha).

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja projekata zaštite od štetnog djelovanja voda	broj projekata (kumulativ)	Utvrđivanjem prioriteta koji procjenjuju razinu zaštite od poplava na nedovoljno šticećenim područjima na kojima se mogu očekivati velike materijalne štete, ljudske žrtve i štetan utjecaj poplava na okoliš i ljudsko zdravlje, sukladno izrađenim planovima upravljanja rizicima od poplava, potrebno je pristupiti izgradnji pripadajućih vodnih građevina za obranu od poplava (nasipi, obaloutvrde, ustave, kanali, zaštitni zidovi, pregrade, uređenja korita i dr.).	23	2023.	godišnje	Hrvatske vode
Podizanje kvalitete voda	Koncentracija onečišćujućih tvari, kategorija voda	Očuvanjem kakvoće površinskih i podzemnih voda sukladno standardu kakvoće, postizanjem ciljeva zaštite voda praćenjem elemenata za ocjenjivanje stanja voda, monitoringom i analizom trendova kakvoće vodnih resursa, stvaraju se uvjeti za podizanje postojeće kvalitete vodenog okoliša, zaštita zdravlja stanovništva te zaštita flore i faune i cijelog ekosustava. Prate se pokazatelji ocjene ekološkog stanja voda, kemijskog stanja voda, klasifikacije stanja površinskih voda te eutrofikacija (organsko onečišćenje).			godišnje, klasifikacija 6 godina	gradovi/općine, županija, Hrvatske vode
Povećanje broja stanovnika priključenih na javni vodoopskrbni sustav	Broj stanovnika	Razvojem vodoopskrbnog sustava povećava se stupanj opskrbljenosti dovoljnom količinom vode zadovoljavajuće kakvoće za postojeće i razvojne potrebe stanovništva iz postojećih ili novih izvora, vodeći računa o prirodnim mogućnostima obnovljivosti resursa, postizanju odgovarajućeg standarda i razini sigurnosti opskrbe vodom. Pokazatelj prati broj stanovnika koji imaju mogućnost kontinuiranog pristupa potrebnoj količini pitke vode iz javnog vodoopskrbnog sustava u dovoljnoj količini vode 24 sata na dan od javnih isporučitelja vodnih usluga što poboljšava uvjete života ljudi, ali ima velike gospodarske i društvene koristi.	148 274	2020.	godišnje	gradovi/općine, županija, Hrvatske vode, javni isporučitelj, DZS
Povećanje broja odluka o zaštiti izvorišta	broj odluka	Praćenjem stanja voda, izvorišta i površinskih vodozahvata koje se koriste u vodoopskrbi, omogućava se očuvanje kakvoće izvorišta i podzemnih voda u propisanim kategorijama te se povećanjem broja izvorišta koja su sukladno odluci utvrđena kao zone sanitarne		2020.	godišnje	SMŽ, Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo

		zaštite, postiže njihova ispravnost i izdašnost za sigurnu upotrebu.				
Povećanje udjela priključenosti stanovništva i na sustave odvodnje i obrade otpadnih voda	udio priključenosti (%)	Sustav javne odvodnje osim otpadnih voda stanovništva, prikuplja i oborinske vode koje ispiru i unose onečišćenja s prometnica i okolnoga poljoprivrednoga i drugoga zemljišta, kao i dio pročišćenih ili nepročišćenih industrijskih otpadnih voda te se povećanjem udjela priključenosti i na javne sustave odvodnje i obrade smanjuje opasnost od onečišćenja okoliša i ugrožavanja zdravlja ljudi. Pokazatelj prati količinu pročišćene otpadne vode i priključenost stanovništva na uređaje za pročišćavanje otpadnih voda u ovisnosti o stupnju pročišćavanja te napredak u razvoju infrastrukture uz prilagodbu opterećenja u prostoru promjenama u broju korisnika, ali i standardu života.	50 %	2023.	godišnje	gradovi/ općine, županija, Hrvatske vode, javni isporučitelj, DZS
Povećanje predložene površine za navodnjavanje	ha	U razdoblju do 2020. godine, Planom navodnjavanja Sisačko-moslavačke županije sukladno Nacionalnom projektu navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj, predviđeno je navodnjavanje izgradnjom većih sustava na području Martinske Vesi, zahvatima vode iz rijeke Save (1750 ha), na području Topolovca i Šašne Grede (ukupno 3100 ha) zatim srednjih sustava navodnjavanja s izvorima vode iz manjih vodotoka i akumulacijama na području Vlahiničke, Čaire, Krivajca i Ludine (ukupno 2500 ha) te manjih sustava navodnjavanja korištenjem podzemnih voda na oko 1200 ha diljem županije. Indikator prati ukupnu predloženu površinu za navodnjavanje.	6800	2020.	godišnje	SMŽ, Hrvatske vode

Strateški cilj	C.2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P.8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša
Naziv mjere	M8.4. Očuvanje i unaprjeđenje kvalitete okoliša
Svrha	Sprječavanje svih vrsta onečišćenja okoliša (zrak, voda, tlo, buka, štetni utjecaj kemikalija, svjetlosno onečišćenje, energija itd.), promicanje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije, uspostava i održavanje sustava mjerenja, praćenja i vrednovanja sastavnica okoliša i stanja okoliša u cjelini, uspostava sustava informiranja te očuvanjem vrijednosti na razini obujma i kakvoće koji ne ugrožavaju zdravlje i život čovjeka i nisu štetni za biljni i životinjski svijet, utjecaj na podizanje životnog standarda stanovništva.
Cilj i obrazloženje	Očuvanje okoliša i prirodnih vrijednosti na području SMŽ-a sprječavanjem

	<p>i/ili svođenjem rizika za okoliš na najmanju moguću mjeru, provedba aktivnosti za razvoj i nadogradnju infrastrukture za poboljšanje stanja okoliša (vodoopskrbe, odvodnje i obrade otpadnih voda i dr.), racionalno upravljanje prirodnim resursima (zrak, voda, očuvanje vrijednih tala i dr.), promicanje proizvodnje i distribucije obnovljivih izvora energije, potpora ekološkim razvojnim modelima i integracija brige za okoliš u sve gospodarske grane kako bi se ispunili zahtjevi za visokom razinom zaštite okoliša i poboljšanje kakvoće okoliša kao obveznog sastavnog dijela uravnoteženog gospodarskog razvitka, informiranje javnosti i gospodarstvenika/poduzetnika, edukacija djece i mladih.</p>
Rezultat i razvojni učinak	<p>Poboljšanje kvalitete zraka, vode i tala, sprječavanje onečišćenja drugim onečišćujućim tvarima (buka, štetni utjecaj kemikalija, svjetlosno onečišćenje itd.), povećanje udjela obnovljivih izvora energije, smanjenje razine rizika i štetnog utjecaja te postizanje sustavne kontrole faktora rizika za zdravlje.</p> <p>Informiranje javnosti i gospodarstvenika/poduzetnika te poticanje razvoja novih ekološki prihvatljivih tehnologija.</p> <p>Valorizacija postojećih i potencijalnih izvora pitke vode uz zaštitu zona sanitarne zaštite izvorišta, proširenje sustava javne vodoopskrbe i poboljšanje očuvanja i održavanja drugih izvora pitke vode (bunara) te poboljšanje sustava odvodnje.</p> <p>Edukacija djece i mladih o važnosti očuvanja i poboljšanja kvalitete okoliša (posebno vode i zraka).</p> <p>Održavanjem sustava mjerenja i upravljanja kvalitetom okoliša i prirodnih vrijednosti, edukacijom djece i mladih, informiranjem gospodarstvenika/poduzetnika, osigurava se provedba mjera zaštite i prevencije od zagađenja kao preduvjeta za osiguranje zdrave životne i radne sredine te se potiče razvoj ekološki prihvatljivih tehnologija.</p>
Nositelji mjere	SMŽ, JLS
Ciljne skupine	JLS, gospodarski subjekti, stanovnici SMŽ
Korisnici mjere	Gospodarstvo, stanovnici SMŽ
Mehanizam provedbe (metodologija)	<p>Održavanje mjernih postaja te uspostava mjerenja svih parametara kakvoće zraka, mjere zaštite voda te poboljšanja stanja voda praćenjem stanja i promjene kakvoće voda, praćenje stanja i promjene kakvoća tla te saniranje i obnavljanje oštećenih tala i lokacija.</p> <p>Provođenje mjera zaštite od nepotrebnih, nekorisnih ili štetnih emisija svjetlosti u prostor u zoni i izvan zone koju je potrebno osvijetliti.</p> <p>Praćenje prekoračenja najviše dopuštene razine buke u okolišu (buke na tlu, vodi i zraku)</p> <p>Edukacijski programi u predškolskim i školskim ustanovama.</p> <p>Poticanje razvoja ekološki prihvatljivih tehnologija: poticanje korištenja električnih automobila, proizvodnje prototipa solarnih automobila, poticanje povećanja udjela OIE u ukupnoj proizvodnji električne energije, ali i poticanje posebnih segmenata obnovljivih izvora energije za razvijanje poduzetništva.</p>

	Povećanje broja stanovnika obuhvaćenih sustavom vodoopskrbe i odvodnje. Izrada, donošenje i provedba dokumenata zaštite okoliša.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni RH, SMŽ, JLS, sredstva fondova EU i ostali izvori
Razdoblje provedbe	3 godine
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Povećanje broja mjerenih parametara. Broj škola i vrtića obuhvaćenih edukativnim programima. Povećanje broja ekoloških razvojnih projekata.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja mjerenih parametara pojedinih sastavnica okoliša (zrak, voda, tlo) i ostalih onečišćivača (buka, svjetlosno onečišćenje i sl.) Smanjenje koncentracija	broj parametara, koncentracija, cd/m ²	Pokazateljima se prati učestalost prekoračenja maksimalno dopuštenih vrijednosti te trend srednjih godišnjih koncentracija koje mogu štetno djelovati na ljudsko zdravlje i okoliš u cjelini, sukladno zakonskim propisima, a u cilju kvalitetnije ocjene stanja te provođenja mjera zaštite, povećanjem broja mjerenih parametara, osigurava se daljnje aktivno i sustavno djelovanje. Mjerama zaštite od buke sprječava se nastajanje emisije prekomjerne buke, odnosno nastoji smanjiti postojeća buka na dopuštene razine. Pokazatelj prati razinu buke u okolišu te nakon utvrđivanja potrebnog smanjenja te primjena rješenja nadzora buke. Zaštita od svjetlosnog onečišćenja koje štetno djeluje na ljudsko zdravlje, floru i faunu te nepotrebno troši električnu energiju, postiže se mjerama zaštite od prekomjerne rasvjetljenosti, ograničenjima u vezi sa svjetlosnim onečišćenjem, planiranjem gradnje, održavanja i rekonstrukcije rasvjete, ali i odgovornosti proizvođača proizvoda koji služe rasvjetljavanju.	Svi parametri predviđeni zakonom	2020.	godišnje	gradovi/općine, DHMZ, županija
Povećanje broja škola i vrtića obuhvaćenih edukativnim programima	broj vrtića i škola	Povećanjem broja djece vrtićke, osnovnoškolske i srednjoškolske dobi koji će biti uključeni u edukativne programe o važnosti zaštite okoliša, razvijanja senzibilnosti za primjećivanje negativnih pojava u okolišu, učenja o odgovornom korištenju prirodnih resursa i očuvanju prirodnih vrijednosti, utjecat će na usvajanje pozitivnih ponašanja i vještina te stvaranju kvalitetnih navika za budućnost koje doprinose očuvanju prirode.	Sve škole i vrtići	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/općine, županija

Strateški cilj	C.2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P.8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša
Naziv mjere	M8.5. Informiranje i uključivanje javnosti u pitanja zaštite okoliša i prirode
Svrha	Unaprjeđenje razine zaštite okoliša i prirode i stvaranje uvjeta za održivo korištenje i razvitak
Cilj i obrazloženje	Senzibilizacija javnosti (stanovnika i gospodarstvenika) o potrebi očuvanja okoliša i prirode. Povećanje društvene i individualne odgovornosti za zaštitu okoliša i prirode. Povećanje zainteresiranosti za razvoj novih ekološki prihvatljivih tehnologija
Rezultat i razvojni učinak	Uključivanje i povećanje broja okolišno angažiranih inicijativa građanskog društva za ostvarenje smanjenja zagađenja i očuvanja okoliša i prirode uz doprinos razvoju turizma, ekološke proizvodnje i razvoja gospodarstva te razvoj grana gospodarstva utemeljenih na uvođenju novih tehnologija (otvaranje obrta ili tvornica za proizvodnju solarnih kolektora, električnih automobila i njihovih dijelova i dr.)
Nositelji mjere	SMŽ, JLS, obrtnici i gospodarstvenici
Ciljne skupine	Školske ustanove, gospodarski subjekti, turističke zajednice i JLS
Korisnici mjere	Stanovništvo, gospodarstvenici, obrtnici, OPG-i
Mehanizam provedbe (metodologija)	Edukacijski programi i radionice za provedbu projekata zaštite okoliša i prirode. Organizacija izložbi o aktivnostima ekoudruga. Ekološke akcije. Predstavljanja novih tehnologija.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun SMŽ
Razdoblje provedbe	3 godine
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Visina županijskih sredstava za potporu rada ekoudrugama. Broj škola i učenika uključenih u ekoprograme. Broj organiziranih izložbi o aktivnostima ekoudruga. Broj ekoloških akcija. Broj izložbi i drugih aktivnosti vezanih uz predstavljanje novih tehnologija. Broj novih obrta baziranih na ekološki prihvatljivim tehnologijama (proizvodnja solarnih kolektora, električnih automobila i njihovih dijelova).

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje sredstava za	HRK	Ekoudruga programski usmjerene na rad u području zaštite okoliša i prirode, promicanje		2017.		

potporu rada ekoudruga		održivog razvitka kroz razvitak gospodarskih djelatnosti ekoturizma, ekološke poljoprivrede i zaštite okoliša, doprinose ostvarivanje uvjeta koji će omogućiti očuvanje tradicije i običaja, zaštitu prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti te razvitak ekološki prihvatljivih gospodarskih djelatnosti. Pokazatelj prati povećanje sredstava za potporu većem broju udruga za akcije, projekte i kampanje na lokalnoj razini, s ciljem jačanja utjecaja organiziranog civilnog društva iz područja ekologije i zaštite okoliša te osiguranja kvalitete života stanovništvu.	50 000 70 000 120 000 160 000	2018. 2019. 2020.	godišnje	županija, udruge
Povećanje broja škola uključenih u ekoprograme (sredstva koja se daju školama za eko projekte)	HRK	Uvrštavanje odgoja i obrazovanja u sve segmente odgojno-obrazovnog sustava i svakodnevnog života učenika kroz ekoprograme škola, jasno se određuje i usmjerava način provođenja nastavnih sadržaja o zaštiti okoliša koji su dio redovnog nastavnog plana i programa i ovakav pristup pomaže učenicima shvatiti važnost zaštite okoliša te poduzimanja aktivnosti s ciljem smanjenja opterećenosti okoliša. Pokazatelj prati povećanje broja škola/učenika uključenih u ekoprograme kako bi i uz rad na terenu kod njih senzibilizirali ekološku svijest i važnost zaštite i očuvanja prirodne baštine, ali i kroz istraživanja stjecali i usvajali znanja.	50 000 70 000 80 000 100 000	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, županija, škole
Povećanje broja organiziranih izložbi o aktivnostima ekoudruga	broj izložbi	Organizacija izložbi s temom održivog razvoja (ekopoljoprivreda, reciklaža i sl.) u cilju promoviranja ekoloških programa i informiranja svih kategorija stanovništva o temama koje imaju direktan utjecaj na očuvanje okoliša i kvalitetu, ukazuje na mogućnosti i smjerove kojima bi se trebalo razvijati kako bi okoliš učinili što zdravijim, prirodnijim te ugodnijim za boravak. Pokazatelj prati povećanje broja organiziranih izložbi o aktivnostima ekoudruga kojima se ukazuje na mogućnosti zaštite okoliša i stvaraju uvjeti za njegovo održivo korištenje.	2 3 4 5	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, županija, civilno društvo (udruge)
Povećanje broja izložbi i drugih aktivnosti vezanih uz predstavljanje novih tehnologija	broj izložbi	Razvoj tehnologije i poslovnih procesa uključuju primjenu najboljih raspoloživih tehnologija i drugih mjera usmjerenih na sprječavanje ili kada to nije izvedivo, smanjivanje emisija onečišćujućih tvari ili energije u okoliš te se praćenjem svih inovacija, unaprjeđenja i dostignuća iz područja zaštite okoliša, ali i predstavljanjem novih tehnologija, predavanja o njihovim mogućnostima i upravljanje okolišem, utječe na izbjegavanje nastanka kriznih situacija prilikom kojih dolazi do onečišćenja. Pokazatelj prati povećanje broja izložbi i stručnih predavanja koji ukazuju na nužnost jačanja istraživačke i inovacijske infrastrukture i kapaciteta uz provedbu zaštite okoliša (zaštita života i zdravlja ljudi, zaštita biljnog i životinjskog svijeta, biološke i krajobrazne raznolikosti te očuvanje ekološke stabilnosti).	1 2 3 4	2017. 2018. 2019. 2020.	godišnje	gradovi/ općine, županija, gospodarstvo
Povećanje broja novih obrta baziranih na ekološki prihvatljivim tehnologijama	broj obrta	Ulaganje u razvoj i nabavu novih tehnologija koja dovode do razvoja novog proizvoda, unaprjeđenja proizvodnje i stvaranja nove vrijednosti, ulaganje kroz povećanje proizvodnog kapaciteta te ulaganje u ekološki prihvatljivu i energetske učinkovitu proizvodnju. Pokazatelj prati povećanja broja			godišnje	gradovi/ općine, županija, obrtništvo

		novih obrta, povećanje kvalitete proizvodnje, poboljšanje učinkovitosti i poslovnih rezultata te porasta zaposlenosti pri čemu je naglasak na primjeni poticajnih mjera za korištenje obnovljivih izvora energije u razvoju novih tehnologija, ali i primjeni tehničkih i inovativnih dostignuća u redovnim aktivnostima odgoja i obrazovanja (proizvodnja solarnih kolektora, električnih automobila i njihovih dijelova).				
--	--	---	--	--	--	--

P9. Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine

Cilj

Ovaj prioritet podrazumijeva održivo upravljanje prirodnim resursima i kulturnim naslijeđem te programe edukacije i informiranja, kao i značajan doprinos gospodarskom, društvenom i kulturnom razvoju i kvaliteti života stanovnika.

Opravdanje

Činjenica je da su očuvana priroda i niz kulturno-povijesnih spomenika dobar temelj i za razvoj poduzetništva i turističkog sektora, no ta djelatnost još ne daje rezultate koji bi se s obzirom na resurse mogli očekivati.

Temeljem uvida na terenu očita je nedovoljna uključenost kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu županije i korištenja iste kao pokretača razvoja i komparativne prednosti u odnosu na ostale regije. Manjak financijskih sredstava za ulaganja u obnovu, zaštitu i sprječavanje propadanja spomenika kulture, kao i za obnovu tradicijske graditeljske baštine na ruralnim turističkim područjima, uz oštećenost pojedinih spomenika uslijed ratnih razaranja i devastiranost povijesnih jezgara gradova Petrinje, Hrvatske Kostajnice i Topuskog rezultirali su time da potencijal kulture i kulturne baštine nije na odgovarajući način iskorišten kao mogućnost za zapošljavanje i razvoj.

Opis

Ovim prioritetom određene su mjere usmjerene ka njegovanju i održivom korištenju kulturne baštine te razvoj novih usluga u kulturi. Očuvanje prirodne baštine bit će temeljeno na identifikaciji i vrednovanju prirodnih vrijednosti uz određivanje održivog stupnja korištenja i zaštite.

Mjere

Strateški cilj	C2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P9. Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine
Naziv mjere	M9.1. Njegovanje i održivo korištenje kulturne baštine
Svrha	Očuvanje postojeće kulturne baštine i razvoj novih usluga u kulturi.
Cilj i obrazloženje	Cilj je ove mjere identifikacija, zaštita i očuvanje kulturne baštine kao potencijala razvoja lokalnih sredina u vidu širenja turističkih usluga.

	Zaštita i očuvanje arheološke baštine i nepokretnih kulturnih dobara, poticanje aktivnosti udruga u kulturi kao nositelja očuvanja starih običaja i razvoj novih. Likovna, kazališna, muzejska, galerijska, nakladnička, knjižničarska, glazbena, multimedijaska i arhivska djelatnost, kultura mladih i međunarodna kulturna suradnja, poticat će se s ciljem promicanja cjelokupne kulturne prepoznatljivosti Sisačko-moslavačke županije i stvaranjem novih usluga.
Rezultat i razvojni učinak	Osnovana ustanova u kulturi. Izrađena strategija razvoja kulture Sisačko-moslavačke županije. Povećanje sredstava i učinkovitije praćenje rezultata projekata u kulturi koje provode udruge i ustanove. Povećan broj prijava na javne pozive s ciljem očuvanja kulturne baštine. Osnovana Zajednica udruga u kulturi.
Nositelji mjere	SMŽ, JLS, Interpretacijski centar baštine Banovine
Ciljne skupine	JLS, udruge, crkve, ustanove u kulturi itd.
Korisnici mjere	Građani Sisačko-moslavačke županije, posjetitelji, članovi Kulturnog vijeća Sisačko-moslavačke županije, članovi Zajednice udruga u kulturi
Mehanizam provedbe (metodologija)	Proveden pravni postupak osnivanja ustanove u kulturi, adaptiran prostor buduće ustanove, pripremljen i prezentiran postav. Educirani članovi Kulturnog vijeća Sisačko-moslavačke županije za pripremu strategije razvoja kulture Sisačko-moslavačke županije, organizirane edukacije i razmjena iskustava rada na strategiji. Proveden postupak osnivanja Zajednice udruga u kulturi, osigurani uvjeti za rad te pripremljeni, educirani i motivirani kadrovi za vođenje zajednice. Izgradnja i jačanje ljudskih kapaciteta u Kulturnom vijeću, budućoj Zajednici udruga u kulturi i Upravnom odjelu za prosvjetu, kulturu i šport za dodjelu sredstava iz Programa javnih potreba u kulturi te uspostavljeni djelotvorni mehanizmi praćenja provedbe programa. Ojačana koordinacija između Sisačko-moslavačke županije i drugih nositelja razvoja te ojačani ljudski kapaciteti, organizirane edukacije i razmjena iskustava s primjerima uspješne prakse s ciljem uspješnijeg prijavljivanja i vođenja projekata u kulturi.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: SMŽ, JLS, Ministarstvo kulture, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Osnovan Interpretacijski centar baštine Banovine. Izrađena županijska strategija razvoja kulture. Postotak povećanja iznosa sredstava koja se dodjeljuju natječajem za program javnih potreba u kulturi. Broj prijavljenih i odobrenih programa u kulturi od strane Sisačko-moslavačke županije. Broj prijavljenih projekata očuvanja kulturne baštine na Javne pozive.

	Broj odobrenih projekata očuvanja kulturne baštine sredstvima EU fondova, državnog proračuna itd.
--	---

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Interpretacijski centar baštine Banovine	Odluka o osnivanju	Mjera bi trebala rezultirati osnivanjem nove ustanove u kulturi koja će posebno skrbiti o povijesnoj i kulturnoj baštini.	1	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Strategija razvoja kulture	Broj strategija	Za potrebe strukturiranog i održivog djelovanja u području očuvanja i razvoja kulturne baštine bit će izrađena sektorska strategija na razini Sisačko-moslavačke županije.	1	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Povećanje sredstava za Javni program u kulturi	HRK	Za potrebe ravnomjernog razvoja djelatnosti u kulturi bit će povećana sredstva koja se dodjeljuju temeljem Javnog poziva u kulturi.	2.500.000,00	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Broj financiranih projekata udruga	Broj projekata (kumulativ)	Temeljem prioriteta i kriterija Programa javnih potreba u kulturi nizu udruga koje se bave kulturnom i umjetničkom djelatnošću bit će dodijeljena sredstva za provedbu redovnih aktivnosti, manifestacija, opremanje, izgradnju kapaciteta i sl.	300	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Broj prijavljenih projekata očuvanja kulturne baštine	Broj projekata (kumulativ)	S ciljem očuvanja kulturne baštine i njene revitalizacije Sisačko-moslavačka županija aktivno će pripremati prijedloge projekata i prijavljivati ih na dostupne Javne pozive.	5	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Broj odobrenih projekata očuvanja kulturne baštine	Broj projekata (kumulativ)	S ciljem očuvanja kulturne baštine i njene revitalizacije Sisačko-moslavačka županija provodit će odobrene projekte.	5	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport

Strateški cilj	C.2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P.9. Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine
Naziv mjere	M9.2. Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i ekološkom mrežom NATURA 2000
Svrha	Identifikacija i vrednovanje prirodnih vrijednosti uz određivanje održivog stupnja korištenja i zaštite.
Cilj i obrazloženje	Unaprjeđenje upravljanja zaštićenim dijelovima prirode i područjima ekološke mreže NATURA 2000 na način koji kvalitetno integrira zaštitu okoliša i korištenje prirodnih vrijednosti.
Rezultat i razvojni učinak	Održivo korištenje raspoloživih prirodnih resursa uz sprečavanje štetnog djelovanja na prirodu i okoliš, uz mogućnost razvoja gospodarskih aktivnosti vezanih uz prirodne vrijednosti (OPG-i, proizvođači ekoloških proizvoda, obrti – proizvodnja suvenira i sl.)
Nositelji mjere	Javna ustanova zaštita prirode SMŽ, Županija, Zavod za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije

Ciljne skupine	JLS, turistički subjekti, obrazovne institucije
Korisnici mjere	Stanovnici županije, OPG-i, škole
Mehanizam provedbe (metodologija)	Provedba integracije zaštite i korištenja prirodnih vrijednosti i područja ekološke mreže NATURA 2000, provođenje monitoringa ugroženih vrsta i staništa, provođenje aktivnih mjera za održivo korištenje prirodnih vrijednosti na području SMŽ, izrada pojedinačnih studija, analiza prostora, izrada kartografskih podloga i planova posebnih obilježja.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Županijski proračun, programi EU, FZOEU, ostali izvori
Razdoblje provedbe	3 godine
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Povećanje broja posjeta zaštićenim područjima. Povećanje broja radnih mjesta u djelatnosti održivog korištenja prostora zaštićenih prirodnih vrijednosti. Povećanje broj škola i učenika u edukativnim programima o zaštiti prirode.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Povećanje broja posjeta zaštićenim područjima	broj posjeta	Zaštićena područja koja obuhvaćaju sveukupnu biološku raznolikost, geološku te krajobraznu raznolikost i čiji je cilj očuvanje izvornih prirodnih vrijednosti su najpoznatija i za turističke, znanstvene, kulturne, odgojno-obrazovne i rekreativne namjene, najzanimljivija prirodna područja. Pokazatelj prati kretanje broja posjeta zaštićenim područjima prirodnih vrijednosti radi promicanja prirodne baštine kroz odgojno-obrazovne, kulturno-povijesne i turističko-rekreacijske namjene.	200	2016.	godišnje	gradovi/ općine, županija, JU za zaštitu prirode, JU PPLP
			300	2017.		
			600	2018.		
			800	2019.		
			1000	2020.		
Povećanje broja radnih mjesta u djelatnosti održivog korištenja prostora zaštićenih prirodnih vrijednosti	broj radnih mjesta	Ulaganje u infrastrukturu, proizvode i usluge vezane uz odredišta zaštićenih prirodnih vrijednosti, ali i zaštite i očuvanja i boljeg upravljanja zaštićenim prostorom te povećanje atraktivnosti prirodne baštine, poboljšanjem posjetiteljske infrastrukture, omogućit će otvaranje novih radnih mjesta. Pokazatelj prati povećanje broja radnih mjesta u djelatnosti održivog korištenja prostora zaštićenih prirodnih vrijednosti radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava, ali i unaprjeđenja turističkog lanca vrijednosti na prostoru zaštićenih prirodnih vrijednosti kao turističke destinacije, na način da se ne ugroze temeljna obilježja zbog kojih je područje proglašeno zaštićenim.	2 zaposlenika VSS, stručni suradnik	2016.	godišnje	gradovi/ općine županija, JU za zaštitu prirode, JU PPLP

povećanje broja škola/učenika u edukativnim programima o zaštiti prirode	broj škola/učenika	Jedna od mogućnosti efikasnog očuvanja i unaprjeđenja čovjekovog okoliša je odgoj i obrazovanje djece za okoliš i održivi razvoj gdje se uz redovnu nastavu, na izvanučioničkoj nastavi u zaštićenim područjima mogu stjecati nova znanja i spoznaje o okolišu zavičaja i to upoznavanjem zaštićene svojte te životinjskih pasmina iz tradicionalnog uzgoja i dio su hrvatske prirodne baštine. Pokazatelj prati povećanje broja učenika koji sudjelovanjem u edukativnim programima stječu spoznaje i znanja o važnosti bioraznolikosti i ulozi pojedinca u njenom očuvanju, doživljavanjem i aktivnim učenjem usvajaju osnovna znanja o načinima brige i očuvanja okoliša i prirode te razvijaju pozitivna ponašanja i vještine koje doprinose očuvanju prirode i utječu na veći broj školskih projekata.	15 osnovnih škola/ 450 učenika, 1 srednja škola/50 učenika 4 vrtića /150 djece				
			GODIŠNJI PROGRAM	25.000,00 kn			
			Projekt SAVA	2015.			
			KULTURA NATURA	2015.		godišnje	
			85.000,00 kn	2016.			
85.000,00 kn	2016.						
			Projekt EURONATUR, educirano 36 učenika 24 učenika osnovne škole, 12 učenika srednje škole				
			57.000,00 kn				

Strateški cilj	C.2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
Prioritet	P.9. Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine
Naziv mjere	M9.3. Unaprjeđenje lovstva
Svrha	Djelatnost koja obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači. Jačanje lovnog gospodarstva u znanstveno-obrazovnom smislu te unaprjeđenje turističkih i sportskih djelatnosti s naglaskom na očuvanje biološke raznolikosti.
Cilj i obrazloženje	Očuvanje prirode, mogućnost razvoja prerađivačke industrije bazirane na divljači.
Rezultat i razvojni učinak	Mogućnost zapošljavanja, briga o krajobrazu.
Nositelji mjere	SMŽ, JLS, lovačke udruge
Ciljne skupine	Lovačke udruge, lovački savezi, Hrvatske šume
Korisnici mjere	Stanovnici i gospodarstvo županije
Mehanizam provedbe (metodologija)	Organizacija edukacija i mogućnost stjecanja odgovarajućih zvanja vezano uz lovstvo, manifestacija, poticaji i donacije u lovstvu
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun SMŽ

Razdoblje provedbe	2017. - 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Održavanje broja životinjskih vrsta sukladno lovno-gospodarskim osnovama, njihovih staništa i ukupnog ekosustava.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Održavanje broja životinjskih vrsta	Broj korisnika (kumulativ)	Donacija za unaprjeđenje stanja lovišta na području Sisačko-moslavačke županije	280	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo
Održavanje broja staništa	Broj korisnika (kumulativ)	Donacija za plaćanje premije osiguranja lovišta na području Sisačko-moslavačke županije	200	2020.	godišnje	SMŽ, UO za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo

C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života

Relevantnost cilja

Strateški cilj razvoja infrastrukture i unaprjeđenja kvalitete života bit će zajamčen ako se zajednica kao cjelina svjesno opredijeli za visok stupanj zdravstvene i socijalne zaštite. Nadalje, ostvarivanju navedenog cilja pridonijet će obogaćivanje te povećanje kulturne ponude. Učinkovito upravljanje regionalnim razvojem zahtjeva visoku razinu participacije, a to je moguće samo u uvjetima razvijenog civilnog društva. Razvijeno civilno društvo te aktivno uključivanje građana u područja društvenog djelovanja doprinijet će postizanju cilja visoke kvalitete života. Strateški cilj visoke kvalitete života ostvarit će se provedbom mjera raspoređenih u sljedeća tri prioriteta:

Osiguranje adekvatne infrastrukture predstavlja jedan od temeljnih preduvjeta za razvoj gospodarstva. Kvalitetna infrastruktura u tome smislu osigurava preduvjete koji omogućavaju nove investicije i povećanje broja radnih mjesta. Odgovarajuća infrastruktura utjecat će i na povećanje razine kvalitete života stanovnika.

Vidljivo je da postoji neravnomjernost u korištenju širokopojasnog pristupa između urbanih i ruralnih područja županije te je posebno važno omogućiti razvoj širokopojasnog pristupa internetu u slabije naseljenim i manje razvijenim dijelovima županije. Na temelju analize stanja razvijenosti širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj, a time i Sisačko-moslavačkoj županiji, vidljivo je zaostajanje u broju priključaka širokopojasnog pristupa za prosjekom država članica Europske unije.

Očekivani načini postizanja cilja

Očekivani način postizanja cilja utvrđen je u zajedničkom osmišljavanju, pripremi i provedbi niza mjera koje su usmjerene unaprjeđenju socijalne uključenosti, razvoju zdravstvene infrastrukture i

usluga, unaprjeđenju komunikacijske i prometne povezanosti te posebice mjerama koje se odnose na demografsku obnovu i povećanje stope nataliteta i borbe protiv siromaštva.

Dosljednost cilja

Cilj je utemeljen u nizu strategija i operativnih programa na različitim razinama: Europa 2020 – Strategija za pametan, održiv i uključiv rast¹⁶, Europska platforma za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti¹⁷, Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.2020.¹⁸), Socijalni investicijski paket, Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine¹⁹, Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. - 2020.²⁰, Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine²¹; Operativni plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2014. - 2016.²², Plan razvoja socijalnih usluga, Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2015. godine²³; Strategija prometnog razvoja RH 2014. - 2030.²⁴; Strategija razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014. - 2020.; Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2016. - 2020. godine²⁵.

Pokazatelji učinka

¹⁶ http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/eu_hr.pdf

¹⁷ Dostupno na http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/strategija_borbe_protiv_siromastva_i_socijalne_iskljucenosti_2014_2020/strategija_borbe_protiv_siromastva_i_socijalne_iskljucenosti_republike_hrvatske_2014_2020

¹⁸ (<http://www.mspm.hr/content/download/10283/76643/version/1/file/Strategija-siroma%C5%A1tvo-27032014.pdf>);

¹⁹ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20izjednacavanja%20mogucnosti%20za%20osobe%20s%20invaliditetom.pdf>

²⁰ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20zdravstva%202012.-2020..pdf>

²¹ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20civilno%20dru%C5%A1tvo.pdf>

²² <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Operativni%20plan%20deinstitucionalizacije%20i%20transformacije%20domova%20socijalne%20skrbi%20i%20drugih%20pravnih%20osoba%202014-2016.pdf>

²³ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/VRH-Strategija-sirokopojasni-pristup2011.pdf>

²⁴ <http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategija%20prometnog%20razvoja%20Republike%20Hrvatske%202014.-2030..pdf>

²⁵ <http://www.mppi.hr/UserDocslmages/VRH-Strategija-sirokopojasni-pristup2011.pdf>

Cilj	Pokazatelj učinka			Početna vrijednost		Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
	Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina	Vrijednost	Godina		
Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	Ulaganja u prostor i opremu	HRK	Iznos ulaganja u prostor i opremu za učenike u posebnim odgojno-obrazovnim skupinama	600.000,00	2015.	6.000.000,00	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	Programi – prioriteta razvoja socijalnih usluga	Broj (kumulativ)	Broj programa – prioriteta razvoja socijalnih usluga	1	2014.	3	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	Površina rekonstruiranog i novoizgrađenog zdravstvenog prostora	m2	Ukupna površina rekonstruiranog i novoizgrađenog zdravstvenog prostora	300	2015.	9000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	Broj županijskih autobusnih linija	Broj (kumulativ)	Održanje broja županijskih autobusnih linija za 2016. godinu	53	2016.	53	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU
Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života	Širokopojasni priključci	Broj (kumulativ)	Broj korisnika širokopojasnih priključaka	30 151	2016.	40 512	2020.	godišnje	HAKOM

P10. Unaprjeđenje socijalne uključenosti

Cilj

Prioritet je usmjeren razvoju društvene infrastrukture, posebno odgojno-obrazovnih ustanova, potom kulturnog i sportskog života, sustava zdravstvenih i socijalnih usluga te programa koje provode organizacije civilnog društva.

Socijalna skrb je u načelu u nadležnosti institucija, ali razvojem civilnog društva postoji mogućnost razvoja izvaninstitucionalnih programa socijalne skrbi. Razvojem civilnog društva omogućuje se rasterećenje institucija kako u financijskom tako i u kadrovskom te infrastrukturnom smislu.

S obzirom na iskazane ciljeve i potrebe, Sisačko-moslavačka županija usmjerit će sredstva u infrastrukturna ulaganja potrebna za deinstitucionalizaciju.

Opravdanje

Značajan dio građana Sisačko-moslavačke županije u lošem je socijalnom položaju i nema zadovoljavajući pristup javnim dobrima i uslugama, a zbog recesije, povećanja nezaposlenosti i proračunskih problema može se očekivati daljnje pogoršanje socijalne slike.

Identificirane su skupine kojima prijeti dugotrajna nezaposlenost, siromaštvo i socijalna isključenost. Može se očekivati da će zbog potreba štednje u sustavu socijalnog osiguranja i skrbi

vezanim uz mirovinsko i zdravstveno osiguranje, zapošljavanje, zaštitu nezaposlenih i socijalnu skrb te povećanja nezaposlenosti, uslijediti i određeno pogoršanje socijalne slike.

Opis

Prioritetom se podrazumijeva briga o posebnim skupinama u sustavu obrazovanja, uključujući učenike s teškoćama te nadarene učenike. Također, predviđene su mjere kojima je cilj potpora postojećem sustavu socijalne skrbi i razvoju izvaninstitucionalnih usluga.

Mjere

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P10. Unaprjeđenje socijalne uključenosti
Naziv mjere	M10.1. Briga o posebnim skupinama u sustavu obrazovanja
Svrha	Svrha je mjere omogućiti učenicima s teškoćama i nadarenim učenicima ispunjavanje vlastitih obrazovnih potencijala.
Cilj i obrazloženje	Ova mjera ima za cilj prepoznati i upravljati posebnim procesima u sustavu obrazovanja kao što su omogućavanje posebno osjetljivim skupinama društva, inkluzivno obrazovanje i omogućavanje darovitim učenicima ispunjavanje svojih cjelokupnih potencijala. Ispunjavanje specifičnih potreba oba segmenta u sustavu obrazovanja omogućit će razvoj ljudskih potencijala i kapaciteta te povećati zapošljivost.
Rezultat i razvojni učinak	Osigurani pomoćnici u nastavi za učenike s teškoćama. Ostvarena dodatna ulaganja u prostor i opremu za učenike u posebnim odgojno-obrazovnim skupinama. Osiguran logopedski tretman za učenike kojima je potreban. Ostvareni programi rada s darovitim učenicima.
Nositelji mjere	SMŽ, JLS
Ciljne skupine	Obrazovne ustanove Udruge civilnog društva
Korisnici mjere	Učenici s teškoćama Daroviti učenici
Mehanizam provedbe (metodologija)	Jačanje kapaciteta nadležnog upravnog odjela radi uspješnije provedbe projekta osiguravanja pomoćnika u nastavi. Stvorena djelotvorna mreža stručnjaka za identifikaciju učenika kojima su pomoćnici zaista potrebni. Stvoreni mehanizmi identifikacije darovitih učenika. Proveden ciklus radionica za darovite učenike. Uspostavljeni logopedski tretmani za potrebite učenike.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: SMŽ, JLS, MZOS, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj održanih radionica jačanja kapaciteta nadležnog upravnog odjela. Broj sastanaka mreže stručnjaka za identifikaciju učenika kojima su

<p>potrebni pomoćnici u nastavi.</p> <p>Broj učenika kojima je osiguran pomoćnik u nastavi.</p> <p>Povećanje broja učenika uključenih u logopedski tretman.</p> <p>Iznos ulaganja u prostor i opremu za učenike u posebnim odgojno-obrazovnim skupinama.</p> <p>Broj programa za rad s nadarenim učenicima.</p> <p>Broj nadarenih učenika uključenih u ciklus radionica.</p>
--

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Radionice jačanja kapaciteta institucija	Broj (kumulativ)	S ciljem povećanja socijalne uključenosti ranjivih skupina u obrazovanju bit će organizirane i provedene radionice za djelatnike upravljačkih institucija.	4	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Sastanci mreže stručnjaka	Broj sastanaka (kumulativ)	Broj sastanaka mreže stručnjaka za identifikaciju učenika kojima su potrebni pomoćnici u nastavi	4	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Programi za rad s nadarenim učenicima	Broj programa (kumulativ)	Posebni programi za rad s nadarenim učenicima bit će razvijeni i provedeni u osnovnim i srednjim školama.	2	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Nadareni učenici uključeni u ciklus radionica	Broj učenika (kumulativ)	Za identificirane nadarene učenike bit će osmišljeni posebni programi te proveden ciklus radionica.	80	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Učenici kojima je osiguran pomoćnik u nastavi	Broj učenika (kumulativ)	Broj učenika kojima je osiguran pomoćnik u nastavi s ciljem integracije i lakšeg ispunjavanja obveza	60	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport; Grad Sisak, Grad Kutina
Povećanje broja učenika uključenih u logopedski tretman	Broj učenika (kumulativ)	Povećanje broja učenika uključenih u logopedski tretman s ciljem integracije i pomoći u usvajanju zadanih sadržaja.	400	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport
Ulaganja u prostor i opremu	HRK	Iznos ulaganja u prostor i opremu za učenike u posebnim odgojno obrazovnim skupinama	6.000.000,00 HRK	2020.	godišnje	SMŽ, UO za prosvjetu, kulturu i šport

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P10. Unaprjeđenje socijalne uključenosti
Naziv mjere	M10.2.Potporna sustavu socijalne skrbi i razvoju izvaninstitucionalnih usluga
Svrha	Unaprjeđenje usluga sustava socijalne skrbi i razvoj novih socijalnih usluga s ciljem veće socijalne uključenosti.
Cilj i obrazloženje	Podrška aktivnostima unaprjeđenja sustava socijalne skrbi i razvoja izvaninstitucionalnih usluga na lokalnoj razini.
Rezultat i razvojni učinak	Povećanje broja i kvalitete socijalnih usluga. Povećanje broja i kvalitete izvaninstitucionalnih socijalnih usluga.

Nositelji mjere	Sisačko-moslavačka županija, centri za socijalnu skrb, domovi za starije i nemoćne osobe, udruge civilnog društva
Ciljne skupine	Socijalno osjetljive skupine
Korisnici mjere	Djeca s posebnim potrebama, umirovljenici, nezaposleni, branitelji
Mehanizam provedbe (metodologija)	Analiza potreba, analiza vrste i opsega usluga. Razvoj novih programa socijalne skrbi. Potpora programima izvaninstitucionalne skrbi. Prevenција daljnje socijalne isključenosti.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Sisačko-moslavačka županija, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Fondovi EU
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj domova socijalne skrbi. Broj obiteljskih domova. Broj korisnika zajamčene novčane pomoći. Broj korisnika doplatka za pomoć i njegu. Broj roditelja sa statusom roditelja njegovatelja.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Domovi socijalne skrbi	Broj (kumulativ)	Broj domova socijalne skrbi	4	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Obiteljski domovi	Broj (kumulativ)	Broj obiteljskih domova	40	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Zajamčena novčana pomoć (ZNP)	Broj ZNP	Broj korisnika ZNP	7500	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Doplatka za pomoć i njegu	Broj doplataka	Broj korisnika	3000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Roditelji sa statusom roditelja njegovatelja	Broj korisnika (kumulativ)	Broj korisnika	170	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje

P11. Razvoj zdravstvene infrastrukture i usluga

Cilj

Razvoj zdravstvene infrastrukture obuhvaća poboljšanje kvalitete i dostupnosti zdravstvenih usluga te niz aktivnosti za unaprjeđenje njihove kvalitete.

Opravdanje

Zdravstveni sustav na području Sisačko-moslavačke županije opterećen je mnogobrojnim problemima među kojima se ističe nejednaka dostupnost određenih zdravstvenih usluga, nedostatak suvremene opreme, kvalitetnog prostora za rad liječnika i smještaj pacijenata te nedovoljni ljudski resursi, stoga su predviđene aktivnosti izgradnje, modernizacije i opremanja infrastrukture za pružanje zdravstvenih usluga.

Opis

S ciljem razvoja zdravstvene infrastrukture i usluga predviđena su infrastrukturna ulaganja u izgradnju, adaptaciju i modernizaciju objekata, nabava nove opreme, održavanje i znavljanje postojeće opreme.

Mjere

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P11. Razvoj zdravstvene infrastrukture i usluga
Naziv mjere	M11.1. Unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture i kvalitete usluga
Svrha	Unaprjeđenje kvalitete zdravstvene zaštite stanovnika
Cilj i obrazloženje	Cilj je mjere osigurati ravnomjernu, dostupnu i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu u svim zdravstvenim ustanovama na području Sisačko-moslavačke županije.
Rezultat i razvojni učinak	Smanjenje troškova provođenja zdravstvene zaštite i povećanje kvalitete usluga za korisnike.
Nositelji mjere	Sisačko-moslavačka županija, OB dr. Ivo Pedišić Sisak, NB dr. Ivan Barbot Popovača, Dom zdravlja Sisak, Dom zdravlja Petrinja, Dom zdravlja Kutina, Lječilište Topusko, Zavod za hitnu medicinu Sisačko-moslavačke županije, Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije; liječnici koncesionari
Ciljne skupine	Jedinice lokalne samouprave, zdravstveni djelatnici, pacijenti, posebne skupine korisnika prema kriterijima EU
Korisnici mjere	Cjelokupno stanovništvo SMŽ-a
Mehanizam provedbe (metodologija)	Analiza razine i obima zdravstvenih usluga. Izrada potrebne projektne dokumentacije. Provedba postupaka nabave za radove, usluge i opremu. Radovi adaptacije/obnove/rekonstrukcije/izgradnje. Opremanje suvremenim uređajima i ICT opremom u skladu sa standardima i normativima provođenja zdravstvene zaštite. Izrada kriterija i provedba postupaka dodjele sredstava. Održavanje postojeće opreme i znavljanje. Razvoj i primjena novih usluga. Izrada i provedba programa prevencije i jačanja svijesti. Edukacija osoblja. Informiranje korisnika.

Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Fondovi Europske unije, Ministarstvo zdravlja Vlade RH, JPP, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	<p>Broj i vrsta izrađene projektne dokumentacije.</p> <p>Broj provedenih postupaka javne nabave.</p> <p>Broj programa prevencije.</p> <p>Broj dana bolničkog liječenja.</p> <p>Broj novih postelja.</p> <p>Broj novih uređaja i opreme.</p> <p>Smanjenje troškova liječenja.</p> <p>Površina rekonstruiranog i novoizgrađenog zdravstvenog prostora (u m²).</p>

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Izrađena projektna dokumentacija	HRK	Za potrebne radove izgradnje, adaptacije i modernizacije bit će izrađena potrebna projektna dokumentacija te zbrojena njena vrijednost.	1 500 000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Postupci javne nabave	Broj (kumulativ)	Za potrebe potrebnih radova, opreme i usluga bit će provedeni odgovarajući postupci javne nabave.	120	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Programi prevencije	Broj	S ciljem smanjenja troškova liječenja bit će osmišljeni i provedeni programi prevencije.	5	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Broj dana bolničkog liječenja	Broj (kumulativ)	Broj dana bolničkog liječenja	300 000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Povećanje broja postelja	%	Postotak povećanja broja postelja	5 %	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Novi uređaji i oprema	HRK	Vrijednost novonabavljenih uređaja i opreme	75 000 000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Smanjenje troškova liječenja	%	Postotak smanjenja troškova liječenja (nakon kupnje novih uređaja, provedenih programa prevencije i dr.)	-15 %	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Površina rekonstruiranog i novoizgrađenog zdravstvenog prostora	m ²	Ukupna površina rekonstruiranog i novoizgrađenog zdravstvenog prostora	9000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje

P12. Unaprjeđenje komunikacijske i prometne povezanosti (mobilnosti)

Cilj

Ulaganja će u ovom razdoblju biti usmjerena na komunikacijsku i prometnu infrastrukturu potrebnu za suvremenu, konkurentnu i međusobno povezanu ekonomiju koja će olakšati kretanje ljudi i roba, ne samo diljem Sisačko-moslavačke županije nego i prema ostalim dijelovima Hrvatske i Europe. Također će biti usmjerena na poboljšanje dostupnosti gradova i izoliranih područja sjedištu županije te na jačanje teritorijalne kohezije. Ovim se ciljem namjerava poboljšati putnički i robni promet, poboljšati sigurnost prometa, stvoriti uvjete za ulaganja u nove kapacitete u području prometa te smanjiti negativne utjecaje na okoliš.

Opravdanje

Od ukupne dužine cesta od županijskog i lokalnog značaja za županiju, njih 21,5 % nije asfaltirano te njihovo saniranje, rekonstruiranje i izgradnja obilaznih pravaca predstavljaju prioritet u unaprjeđenju cestovne infrastrukture čime bi se prometno rasteretila gradska središta.

Jedan od prioriteta ovog sektora je poboljšati i razviti povezanost cestovnog prometa s drugim vidovima prometa te stvaranje točaka intermodalne razmjene putničkog prijevoza.

Posebna pozornost posvećena je ulaganjima u željeznički promet odnosno povećanju njegovog korištenja i važnost razvijene željezničke mreže.

U Sisačko-moslavačkoj županiji nalazi se središnji dio mreže riječnih putova u Hrvatskoj. Riječni promet dio je prometne infrastrukture te čak i prema sadašnjim mogućnostima (uređenje plovnog puta i transportnih kapaciteta) predstavlja najznačajniji i najjeftiniji oblik prijevoza u odnosu na cestovni i željeznički prijevoz. Mreža unutarnjih vodenih puteva Sisačko-moslavačke županije predstavlja značajan, ali istovremeno i neiskorišteni dio bogatstva. Potencijal za javni promet predstavljaju Luka Sisak - bazen Crnac (naftna luka) i bazen Galdovo (brodogradilišno pristanište). Županija namjerava oživjeti riječni promet te dalje razvijati luku Sisak u smislu privlačenja poslova i korištenja prednosti povoljnijeg i za okoliš prihvatljivijeg oblika prijevoza.

Riječni prijevoz je također prepoznat i kao prilika za razvoj turizma.

Na području županije moguća je gradnja manjih športskih i gospodarskih uzletišta, heliodroma u skladu s prostornim planovima uređenja gradova i općina.

Vidljivo je da postoji neravnomjernost u korištenju širokopojasnog pristupa između urbanih i ruralnih područja županije te je posebno važno omogućiti razvoj širokopojasnog pristupa internetu u slabije naseljenim i manje razvijenim dijelovima županije.

Za ulaganja u moderne mreže u takvim područjima operateri imaju manji poslovni interes, ali se za te namjene pruža prilika korištenjem sredstava iz fondova EU.

Opis

Prioritetom je planirano poticanje održive prometne mobilnosti, odnosno niz poticajnih mjera koje unaprjeđuju kvalitetu prijevoza (cestovnog, riječnog, željezničkog), povećavaju sigurnost putnika te rješavaju niz životnih problema stanovnika udaljenih područja. Predviđene su i mjere kojima je cilj povećanje infrastrukturnih ulaganja te izgradnja novih prometnica.

Također, predviđeni su projekti rekonstrukcije cesta malog opsega i na pojedinačnim točkama (uključujući pješačke i biciklističke staze/trake, puteve), kao i poboljšavanje pokrivenosti cesta prometnim znakovima, horizontalnom signalizacijom te njihova poboljšana vidljivost. Unutar ovog investicijskog prioriteta bit će predviđena i priprema projektne dokumentacije.

Infrastruktura potrebna za povećanje pokrivenosti i broja korisnika širokopojasnog interneta značajan je segment prioriteta.

Mjere

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P12. Unaprjeđenje komunikacijske i prometne povezanosti (mobilnosti)
Naziv mjere	M12.1.Poticanje održive prometne mobilnosti
Svrha	Doprinijeti uspostavi učinkovitih poticajnih mjera koje pružaju najveću moguću kvalitetu prijevoza (cestovnog, željezničkog, riječnog i dr.) sa stajališta dostupnosti, frekventnosti i sigurnosti prometa uz najmanje moguće troškove prijevoza (fiksne i varijabilne) na području Sisačko-moslavačke županije
Cilj i obrazloženje	Doprinijeti razvoju gospodarstva i jačanju konkurentnosti. Uspostaviti optimalni sustav javnog prometa koji omogućuje rješavanje niza životnih potreba stanovnika udaljenih i prometno izoliranih naselja u smislu dostupnosti institucija koje djeluju na području grada Siska (zdravstvene ustanove, srednje škole, odlazak na posao u tvrtke i ustanove u kojima je zaposlen dio stanovništva s ovog područja i dr.)
Rezultat i razvojni učinak	Poboljšana prometna povezanost i kvaliteta usluga u prometu
Nositelji mjere	Županija, JLS
Ciljne skupine	Poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Korisnici mjere	Županija, JLS, poduzetnički sektor
Mehanizam provedbe (metodologija)	Provedene aktivnosti za dodjelu bespovratnih sredstava projektima prijavljenim na javne pozive i natječaje.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj županijskih autobusnih linija na području Sisačko-moslavačke županije. Broj željezničkih stajališta na području SMŽ-a. Broj prevezenih putnika u riječnom prometu.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Broj županijskih autobusnih linija	Broj (kumulativ)	Održanje broja županijskih autobusnih linija za 2016. godinu prema podacima iz Upisnika izdanih dozvola za županijske autobusne linije za 2016. godinu	53	2020.	godišnje	SMŽ, UO za gospodarstvo i fondove EU
Broj željezničkih stajališta	Broj (kumulativ)	Održanje postojećeg broja željezničkih stajališta na području SMŽ-a, odnosno broj naselja obuhvaćenih željezničkim putničkim prometom	33	2020.	godišnje	HŽ Infrastruktura d.o.o.
Prijevoz putnika u riječnom prometu	Broj (kumulativ)	Broj prevezenih putnika u riječnom prometu prema podacima Luke Sisak	2800	2020.	godišnje	Lučka uprava Sisak

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P12. Unaprjeđenje komunikacijske i prometne povezanosti (mobilnosti)
Naziv mjere	M12.2. Poticanje prometnih infrastrukturnih projekata od strateškog značaja za SMŽ
Svrha	Podrška projekta poticajnim mjerama koje doprinose ujednačavanju kvalitete i razvijenosti prometne infrastrukture sukladno dokumentima prostornog uređenja na području Sisačko-moslavačke županije.
Cilj i obrazloženje	Doprinijeti uspostavi optimalnog sustava prometne (cestovne, željezničke, riječne i sl.) infrastrukture radi bolje povezanosti s čvorištima s većim volumenom prometa, ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti te razvoja turističke destinacije
Rezultat i razvojni učinak	Poboljšana prometna povezanost i kvaliteta usluga u prometu, povećana sigurnost u prometu te dostupnost turističke destinacije
Nositelji mjere	Hrvatske ceste, ŽUC, HŽ infrastruktura, Lučka uprava Sisak, Županija, JLS
Ciljne skupine	Županija, JLS, poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Korisnici mjere	Županija, JLS, poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Mehanizam provedbe (metodologija)	<p>Provedba regionalnih infrastrukturnih projekata (javni natječaji, potpisani ugovori, partnerstva).</p> <p>Državne ceste</p> <p>Gradnja novih cesta: autocesta Zagreb – Sisak – Dvor – Bihać - Split, tzv. turopoljsko-banovinski cestovni smjer; brza cesta Slunj – Topusko – Glina – Petrinja – Sisak – Kutina – Virovitica - Terezino Polje s odvojkom Karlovac – Gvozd – Glina, tzv. moslavačko-pokupski cestovni smjer; brza cesta: Sisak - Pokupsko - Karlovac (dolinom Kupe) - brza cesta Kutina – Garešnica - Daruvar.</p> <p>Za dionicu ceste od D45 do Ž124 (južna obilaznica Kutine) izrađena je</p>

studijsko-projektna dokumentacija. Državna cesta: Novska – Lipik; sjeverna i zapadna obilaznica Hrvatske Kostajnice; izlaz na autocestu - čvor Lipovljani

Županijske ceste

Izgradnja novih cestovnih pravaca: Hrvatska Kostajnica – Sunja – Gradusa (novi most na Savi) - Topolovac – Hrastelnica; Hrastelnica - Mahovo - Lijeva Martinska Ves - Lijevi Dubrovčak, Sisak - Desna Martinska Ves - Ruča – Veleševac; Lekenik - Jezero Posavsko - L. Dubrovčak - D. Dubrovčak – Ivanić-Grad; Gornji Dobretin - Donji Dobretin - Javornik – Dvor; trasa tranzitne prometnice Kinjačka - Gradusa Posavska – Gornja Letina – Donja Letina - Selišće Sunjsko – Bistrač; trasa Sunja - Kratečko - trasa zaobilaznice Voloder – Popovača - D. Vlahinička; obilaznice većih naselja (Kutina, Hrvatska Kostajnica, Novska, Jasenovac, Lipovljani, Kratečko, Popovača, Gvozd, Glina i drugih većih naselja, posebice sjedišta jedinica lokalne samouprave).

Željeznički promet

Okosnice željezničkog prometnog sustava županije su: međunarodna pruga M502 Zagreb Glavni kolodvor – Sisak – Novska (građevinska duljina pruge iznosi 116,757 km, jednim dijelom prolazi kroz Sisačko-moslavačku županiju) – planirana je modernizacija ove pruge; međunarodna pruga M104 (građevinska duljina pruge iznosi 185,405 km, jednim dijelom prolazi kroz Sisačko-moslavačku županiju, pruga ima dva kolosijeka) na pravcu Novska – Vinkovci – Tovarnik – Državna granica – (Šid); međunarodna pruga M103 Dugo Selo – Novska (građevinska duljina pruge iznosi 83,405 km, jednim dijelom prolazi kroz Sisačko-moslavačku županiju); regionalna pruga R102 Sunja – Volinja – državna granica – Dobriljan (građevinska duljina 21,575 km); lokalna pruga L204 Banova Jaruga – Daruvar – Pčelić odvojnica (građevinska duljina 95,752 km); lokalna pruga L210 Sisak Caprag – Petrinja (građevinska duljina 11,018 km, ova željeznička pruga je izvan funkcije do daljnjega zbog razaranja u Domovinskom ratu) - predviđa se njeno osposobljavanje i stavljanje u promet. Planira se: na potezu između Kutine i Lipovljana dvokolosiječnu prugu također treba izgraditi u koridoru pruge velikih brzina/propusne moći koji je smješten uz postojeću autocestu. Između Kutine i Banove Jaruge se zadržava jednokolosiječna pruga. Dio željezničke pruge između kolodvora Banova Jaruga i Lipovljani se demontira. Veza između nove dvokolosiječne pruge i jednokolosiječne pruge za Banovu Jarugu je predviđena unutar kolodvora Kutina.

Riječni promet

Luke za javni promet: luka Sisak otvorena je za javni promet i od državnog je značaja, luka za prekrcaj nafte u Sisku iako izdvojena, sastavni je dio lučkog kompleksa u Sisku; planirane luke županijskog značenja su Jasenovac i Petrinja.

	<p>Za Novu Luku Sisak planirana je izrada projektne dokumentacije radi izgradnje bazenske luke (izrada idejnog, glavnog (izvedbenog) projekta.</p> <p>Planirana je izrada projektne dokumentacije i uređenje dijela broda Biokovo.</p> <p>Na vodnim putovima rijeke Save i Kupe planiraju se sljedeća pristaništa: brodogradilišno pristanište Galdovo na lijevoj obali Save; javnopusničko pristanište na rijeci Kupi u Sisku; komunalno pristanište na rijeci Kupi u Sisku; turistička pristaništa u Parku prirode Lonjsko polje na lokacijama u Drenovom Boku, Krapju, Kratečkom, kod mosta na Strugu u selu Plesmo, na Lonji lokacija Čeperlin, na Lonji lokacija Kostrinja; pristanište za tijela državne uprave u Jasenovcu.</p> <p><i>*podatci u skladu s prijedlogom II. Izmjena i dopuna PP Sisačko-moslavačke županije</i></p>
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, ŽUC SMŽ, JLS, Ministarstava, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	<p>Broj regionalnih cestovnih infrastrukturnih projekata koji su planirani na području Sisačko-moslavačke županije.</p> <p>Broj regionalnih željezničkih infrastrukturnih projekata koji su planirani na području Sisačko-moslavačke županije.</p> <p>Broj regionalnih riječnih infrastrukturnih projekata koji su planirani na području Sisačko-moslavačke županije.</p>

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Broj regionalnih cestovnih projekata	Broj (kumulativ)	Broj planiranih regionalnih cestovnih infrastrukturnih projekata	19	2020.	godišnje	Hrvatske ceste, ŽUC
Broj regionalnih željezničkih projekata	Broj (kumulativ)	Broj planiranih regionalnih željezničkih infrastrukturnih projekata	11	2020.	godišnje	HŽ Infrastruktura
Broj regionalnih riječnih infrastrukturnih projekata	Broj (kumulativ)	Broj planiranih regionalnih riječnih infrastrukturnih projekata	13	2020.	godišnje	Lučka uprava Sisak

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P12. Unaprjeđenje komunikacijske i prometne povezanosti (mobilnosti)
Naziv mjere	M12.3. Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža
Svrha	Podrška razvoju informatičkog i društva znanja
Cilj i obrazloženje	Cilj je ove mjere razvoj korištenja interneta i širokopojasnog pristupa internetu. Imajući u vidu vezu između razvijenosti interneta i

	širokopojasnog pristupa internetu te ukupnog društvenog razvoja, unaprjeđenje ovog područja nužan je uvjet daljnjeg razvoja Sisačko-moslavačke županije. S obzirom na nedostatnu rasprostranjenost širokopojasnosti u slabije razvijenim područjima i njen značaj kao pokretača gospodarskog razvoja te nezaobilaznog čimbenika u osiguravanju učinkovitijeg zdravlja, obrazovanja, znanosti, kulture, turizma i ostalih gospodarskih grana, poticanje razvoja suvremenih komunikacijskih mreža ove vrste predstavlja zadovoljenje sve zahtjevnijih potreba korisnika za većim brzinama prijenosa podataka te uvođenjem novih tehnologija i postizanje zadovoljavajuće kakvoće usluga.
Rezultat i razvojni učinak	Poboljšana širokopojasna infrastruktura i broj korisnika te unaprjeđenje njihovog poslovanja, proizvoda i elektroničkih komunikacijskih usluga.
Nositelji mjere	HAKOM, Županija, JLS
Ciljne skupine	Županija, JLS, poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Korisnici mjere	Županija, JLS, poduzetnički i civilni sektor, građanstvo
Mehanizam provedbe (metodologija)	Javni poziv
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračuni: Županije, JLS, Ministarstava, EU fondovi
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Gustoća širokopojasnih priključaka (%) Broj širokopojasnih priključaka

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Gustoća širokopojasnih priključaka	%	Pokrivenost područja županije širokopojasne infrastrukture mreža	23,5 %	2020.	godišnje	HAKOM
Širokopojasni priključci	Broj (kumulativ)	Broj korisnika širokopojasnih priključaka	40 512	2020.	godišnje	HAKOM

P13. Demografska obnova i povećanje stope nataliteta

Cilj

Cilj je dugoročno provoditi mjere i aktivnosti za poboljšanje ukupne demografske slike u smislu zaustavljanja depopulacije i iseljavanja mladih te unaprjeđenja kvalitete života lokalnog stanovništva.

Opravdanje

Sisačko-moslavačka županija prema popisu stanovništva 2011. godine spada među županije koje imaju udio starog stanovništva veći od 15 %. U odnosu na ukupan broj stanovnika u županiji, udio osoba starijih od 60 godina iznosi 26,2 %, a prosječna starost stanovništva iznosi 43 godine. Temeljem navedenih podataka Sisačko-moslavačka županija spada među četiri najstarije županije u RH. Mladog stanovništva (0 - 14) godina u 2011. godini bilo svega 14,51 %. Broj stanovnika prema popisu stanovništva iz 2011. godine u odnosu na popis stanovništva iz 2001. godine smanjio se za 6,98 %. Glavni uzroci takvog depopulacijskog kretanja mogu se pripisati iseljavanju mladih osoba u potrazi za radnim mjestom, ali i otprije izraženom procesu deruralizacije.

Opis

Navedenim prioritetom nastojat će se usporiti stopu smanjenja broja stanovnika, povećati stopu nataliteta te potaknuti demografsku obnovu područja Sisačko-moslavačke županije. Cilj je potaknuti obitelji da se odluče na troje i više djece te im osigurati financijsku potporu.

Mjere

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P13. Demografska obnova i povećanje stope nataliteta
Naziv mjere	M13.1. Podrška obitelji
Svrha	S ciljem održivog razvoja Sisačko-moslavačke županije nužno je usporiti stopu smanjenja broja stanovnika te povećati stopu nataliteta u SMŽ-u
Cilj i obrazloženje	Osigurati financijsku potporu obiteljima s troje i više djece te na taj način potaknuti demografsku obnovu i povećanje stope nataliteta
Rezultat i razvojni učinak	Provedene mjere aktivne demografske politike Povećanje broja djece i smanjenje dobne starosti u SMŽ-u
Nositelji mjere	Sisačko-moslavačka županija
Ciljne skupine	Mlade obitelji s cijelog područja Sisačko-moslavačke županije
Korisnici mjere	Obitelji s troje i više djece
Mehanizam provedbe (metodologija)	Izrada kriterija i pravilnika Informiranje korisnika o trajnom javnom pozivu putem Centara za majku i dijete, pedijataru i sl. Dodjela financijske potpore uz jednostavnu proceduru Praćenje provedbe
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun Sisačko-moslavačke županije
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj obitelji s troje i više djece Vrijednost financijske potpore obiteljima s troje i više djece

Pokazatelj ishoda			Cijana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Obitelji s troje i više djece	Broj korisnika	Broj obitelji s troje i više djece – korisnici financijske potpore	250	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Financijska potpora	HRK	Ukupna vrijednost dodijeljene financijske potpore obiteljima s troje i više djece	2 000 000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje

P14. Borba protiv siromaštva

Cilj

U cilju izlaska iz permanentnog siromaštva planira se aktivnosti usmjeriti na bolju koordinaciju pružatelja socijalnih usluga, poboljšanje pristupa obrazovanju siromašnih učenika u riziku od daljnjeg socijalnog isključivanja, pomoć osobama koje se nađu u stanju beskućništva te podržavanjem mjera zapošljavanja, a posebno samozapošljavanja socijalno ugroženih osoba.

U tom smislu podržavat će se sve aktivnosti institucionalnog i vaninstitucionalnog poticanja uključivanja socijalnih kategorija stanovnika u tržište rada te primjenjivati mjere i aktivnosti primjerene Sisačko-moslavačkoj županiji prema nacionalnoj Strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključivosti u Republici Hrvatskoj 2014. - 2020. godine.

Opravdanje

Sisačko-moslavačka županija dio je ruralne središnje regije te je izložena visokoj stopi rizika od siromaštva. Suzbijanje siromaštva uvelike se odvija preko socijalnih transfera te se posredno može dobiti podatak o broju građana izloženima izravno uvjetima siromaštva. Dio socijalnih transfera namijenjen je olakšavanju drugih otežavajućih životnih okolnosti, poput invaliditeta. Udio primatelja zajamčene minimalne naknade u Sisačko-moslavačkoj županiji u odnosu na ukupan broj stanovnika je oko 5 %.

Opis

Ovim prioritetom će biti osigurani uvjeti za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih stanovnika Sisačko-moslavačke županije. Pomoć će posebice biti usmjerena školovanju socijalno ugroženih osoba, starijim osobama i onima sa zdravstvenim poteškoćama. Navedene aktivnosti provodit će nadležne institucije uz bolju i učinkovitiju koordinaciju s ciljem pravodobne pomoći.

Mjere

Strateški cilj	C3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života
Prioritet	P14. Borba protiv siromaštva
Naziv mjere	M14.1. Pomoć socijalno ugroženim skupinama stanovnika
Svrha	Osigurati uvjete za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih stanovnika.
Cilj i obrazloženje	Pomoći školovanje socijalno ugroženih osoba, pomoći osobama sa zdravstvenim poteškoćama u potrebnim zdravstvenim uslugama i pomoć socijalno ugroženim obiteljima kroz podmirenje osnovnih životnih potreba.
Rezultat i razvojni učinak	Smanjenje broja socijalno ugroženih osoba; doprinijeti smanjenju siromaštva.
Nositelji mjere	Sisačko-moslavačka županija
Ciljne skupine	Socijalno ugrožene skupine stanovnika
Korisnici mjere	Obitelji slabog imovinskog stanja
Mehanizam provedbe (metodologija)	Razmjena podataka između Centara za socijalnu skrb i jedinica lokalne i regionalne samouprave, osiguranje pravodobne intervencije i pomoći, dodjela pomoći.
Izvori financijskih sredstava za provedbu mjere	Proračun Sisačko-moslavačke županije
Razdoblje provedbe	2017. – 2020.
Pokazatelji za praćenje ostvarenja mjere	Broj zahtjeva za novčane potpore. Broj korisnika novčanih potpora. Iznos dodijeljenih sredstava.

Pokazatelj ishoda			Ciljana vrijednost		Učestalost praćenja	Izvor
Definicija	Jedinica	Opis	Vrijednost	Godina		
Zahtjevi za dodjelu novčane potpore	Broj (kumulativ)	Broj podnesenih zahtjeva za dodjelu novčane potpore prema prethodno utvrđenim kriterijima	1 000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Korisnici novčanih potpora	Broj (kumulativ)	Broj korisnika kojima je dodijeljena novčana potpora u skladu s prethodno utvrđenim kriterijima	1 000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje
Vrijednost dodijeljenih novčanih potpora	HRK	Ukupna vrijednost dodijeljenih novčanih potpora	2 000 000	2020.	godišnje	SMŽ, UO za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje

4. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA TERITORIJALNOM I URBANOM RAZVOJU

Sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji ('Narodne Novine' br. 76/07 i 38/09), Županijska skupština Sisačko-moslavačke županije je svojom Odlukom o osnivanju Zavoda za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije ('Službeni glasnik Sisačko-moslavačke županije' broj 03/08), osnovala javnu ustanovu Zavod za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije (u nastavnom tekstu: Zavod).

U postupku osnivanja Zavod je od bivšeg Županijskog zavoda za prostorno uređenje i graditeljstvo kao upravnog tijela Sisačko-moslavačke županije, preuzimanjem službenika i namještenika, poslova i zadaća te opreme, arhive i materijalno-tehničkih sredstava preustrojen u javnu ustanovu Zavod za prostorno uređenje sisačko-moslavačke županije.

Zavod kao javna ustanova započeo je s radom 1. studenoga 2008. godine.

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije obavlja stručno-analitičke poslove iz područja prostornog uređenja u nadležnosti županije, a osobito:

- izradu, odnosno koordinaciju izrade i praćenje provedbe prostornih planova područne (regionalne) razine

- izrada izvješća o stanju u prostoru

- vođenje informacijskog sustava prostornog uređenja i upravlja njime u okviru njegovih ovlasti

- pripremanje polazišta za izradu, odnosno stavljanje izvan snage prostornih planova užih područja

- pružanje stručne savjetodavne pomoći u izradi prostornih planova lokalne razine

- obavlja stručne analitičke poslove iz područja prostornog uređenja, ako to zatraže nadležno

Ministarstvo ili Župan

- druge poslove u skladu sa Zakonom i Statutom Zavoda.

Zavod izrađuje i prostorne planove uređenja gradova i općina, urbanističke planove uređenja od značaja za državu, odnosno županiju te obavlja stručne analitičke poslove iz područja prostornog uređenja, prema zahtjevu Ministarstva ili Župana.

Također, izrađuje projekte i studije u koordinaciji s tijelima državne uprave, upravnim tijelima Županije te gradovima i općinama.

POLITIKA ŽUPANIJE PREMA POSEBNIM PODRUČJIMA

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske i politikom regionalnog razvoja nastoji se osigurati povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te

ciljevima kohezijske politike Europske unije; potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstava strukturnih i investicijskih fondova Europske unije namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.

Zakonom o regionalnom razvoju određeni su sljedeći programi i mjere kojima je cilj doprinijeti društveno-gospodarskom razvoju, jačanju konkurentnosti i realizaciji vlastitih potencijala:

- **Razvrstavanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske («Narodne novine», broj 153/2009), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 27. prosinca 2013. godine donijela Odluku o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti. Ocjenjivanje stupnja razvijenosti iz stavka 1. ovoga članka provodi se svakih pet godina.

Prvu (I.) skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75 % prosjeka Republike Hrvatske čine: Bjelovarsko-bilogorska županija, Brodsko-posavska županija, Karlovačka županija, Koprivničko-križevačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Ličko-senjska županija, Međimurska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Sisačko-moslavačka županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija.

Na području Sisačko-moslavačke županije prema indeksu razvijenosti jedinice lokalne samouprave razvrstane su na sljedeći način:

I. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50 % prosjeka Republike Hrvatske:

Donji Kukuruzari, Dvor, Hrvatska Dubica, Sunja, Vrginmost

II. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka Republike Hrvatske:

Glina, Hrvatska Kostajnica, Jasenovac, Majur, Martinska Ves, Novska, Petrinja, Topusko

III. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka Republike Hrvatske:

Lekenik, Lipovljani, Kutina, Popovača, Sisak, Velika Ludina

U IV. i V. skupini razvijenosti nema niti jedne jedinice lokalne samouprave s područja Sisačko-moslavačke županije.

Potpomognutim područjem smatraju se gradovi i općine u I. i II. skupini, a takvih je na području Sisačko-moslavačke županije 13.

- **Program održivog društvenog i gospodarskog razvoja potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima**

Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, donosi Program održivog društvenog i gospodarskog razvoja potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima (u daljnjem tekstu: Program za potpomognuta područja) za razdoblje od četiri godine.

Programom za potpomognuta područja utvrđuju se mjere i projekti poticanja razvoja potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima, nositelji provedbe mjera i projekta, provedbene aktivnosti, izvori sredstava te metodologija praćenja provedbe i vrednovanja pojedinih mjera.

- **Prihodi od poreza na dobit**

Sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, prihod od poreza na dobit koji se ostvari na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. i II. skupinu, a prihod je države, isplaćivat će se tim jedinicama kao pomoć iz državnog proračuna u visini prihoda od poreza na dobit ostvarenog na njihovu području u godini koja prethodi godini izrade proračuna, osim jedinicama lokalne samouprave koje prvi put stječu status potpomognutog područja.

- **Naknada za eksploataciju mineralnih sirovina**

Naknada za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. i II. skupinu koja je prihod državnog proračuna Republike Hrvatske ustupa se u iznosu od 50 % gradu odnosno općini, a 50 % županiji na području koje se obavlja iskorištavanje, a koristi se namjenski za zaštitu okoliša i prirode te za gospodarski razvitak.

- **Naknada zbog zaštićenih prirodnih područja**

Jedinice lokalne samouprave na potpomognutim područjima koje na svom području imaju evidentirano zaštićeno prirodno područje kojim sukladno posebnom zakonu upravlja javna ustanova koja ostvaruje godišnji neto prihod od prodaje ulaznica za posjećivanje zaštićenog prirodnog područja veći od 15.000.000,00 kuna ostvaruju pravo na novčanu naknadu od strane javne ustanove nadležne za upravljanje prirodnim područjem.

Pravo na naknadu ostvaruje i jedinica lokalne samouprave koja nema status potpomognutog područja ako ima indeks razvijenosti manji od 100 % te ako je više od 25 % njezine površine evidentirano kao zaštićeno prirodno područje u nadležnosti javne ustanove koja ostvaruje godišnji neto prihod od prodaje ulaznica za posjećivanje zaštićenog prirodnog područja veći od 15.000.000,00 kuna.

- **Stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima**

Republika Hrvatska će poticati povratak, ostanak stanovništva na potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima te naseljavanje državljana Republike Hrvatske svih zanimanja, osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju spomenutih područja.

Pitanja utvrđivanja područja stambenog zbrinjavanja, programa stambenog zbrinjavanja, nositelja provedbe mjera iz programa, provedbenih aktivnosti, izvora sredstava te metodologije praćenja provedbe i vrednovanja pojedinih mjera uređuje se posebnim zakonom o stambenom zbrinjavanju.

Ruralna područja

Na lokalnoj razini (LAU 1/2 – općine, gradovi u Republici Hrvatskoj) područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika na km². Svi gradovi i općine Sisačko-moslavačke županije imaju gustoću stanovništva manju od 150 stanovnika na km² i zbog toga se klasificiraju kao ruralna područja.

Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020. određen je niz Mjera kojima se potiče razvoj ruralnih područja.

Države članice i regije EU dužne su osiguravati uravnoteženu provedbu politike ruralnog razvoja. Dodatno se osiguravaju i sredstva za provedbu inicijative LEADER. Taj Europski model ruralnog razvoja pokrenut 1991. godine temelji se na pristupu odozdo prema gore (*bottom up*), uvažavanju lokalnih osobitosti i uspostavi lokalnih razvojnih partnerstava (lokalna akcijska grupa – LAG) u kojem predstavnici svih triju sektora sudjeluju u razvoju i provedbi lokalne razvojne strategije. Strategija se provodi projektima usmjerenim na rješavanje specifičnih lokalnih pitanja. Sisačko-moslavačka županija podupire rad i aktivnosti svih LAG-ova na svom području.

Mjere za posebna područja Sisačko-moslavačke županije

Sve jedinice lokalne samouprave Sisačko-moslavačke županije pripadaju u barem dvije kategorije posebnih područja stoga Županija kontinuirano razvija i provodi nekoliko programa i projekata kojima se na izravan ili neizravan način potiče razvoj posebnih područja, posebice potpomognutih i ruralnih.

Bolja prometna povezanost udaljenih ruralnih područja s urbanim centrima. Temeljni cilj prometnog povezivanja je omogućiti stanovništvu na ruralnom području dostupnost usluga te time pridonijeti zaustavljanju odlaska stanovnika s tog prostora. Županija provodi i **program sufinanciranja javnog prijevoza skelom.**

Sufinanciranje Programa razvoja poljoprivrede provodi se izravnom dodjelom sredstava korisnicima poticaja za razne vrste poljoprivredne proizvodnje, a posebna se pozornost posvećuje poticanju razvoja ekološke poljoprivrede i organizaciji poljoprivrednih gospodarstava.

Zaštita od mina i eksplozivnih sredstava provodi se programima edukacije o opasnostima od mina te projektima razminiranja poljoprivrednog zemljišta za koje Županija koristi sredstva Programa ruralnog razvoja RH 2014. - 2020.

Sufinanciranje Programa razvoja turizma provodi se s ciljem razvoja selektivnih oblika turizma i podizanja kvalitete turističke ponude. Među selektivnim oblicima turizma posebna se pozornost posvećuje Ruralnom (seoskom) turizmu. Ruralni turizam se odvija na selu i u ruralnim sredinama uključujući tipične aktivnosti iz seoskog života, a cijelo područje Sisačko-moslavačke županije pripada pretežno ruralnom području (prema Strategiji ruralnog razvoja RH). Seoska gospodarstava vezana su uz raznolikost i atraktivnost prirodnih krajobraza kao što su Park prirode Lonjsko polje, doline rijeka Save, Une, Kupe, Lonje, Trebeža, Odre, Gline i Petrinjčice, gora: Zrinska, Petrova i Moslavačka gora, polja: Odransko i Sunjsko polje, šuma, zaštićenih krajolika, parkovnih površina, rezervata i ribnjaka.

Osim ovih programa, treba spomenuti i projekte **prekogračne suradnje** koji su se provodili ili počeli provoditi u Sisačko-moslavačkoj županiji, a kojima je jedan od ciljeva poticanje razvoja ruralnog područja.

5. PROVEDBA

Uspješna provedba mjerilo je kvalitete svake, pa tako i Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije. Uspješna provedba znači učinkovito upravljanje koje treba biti zasnovano na dobro osmišljenom i detaljnom te realnom i provedivom planu. Plan treba sadržavati podjelu odgovornosti, strategiju financiranja s naznačenim izvorima, vremenski plan te konkretne aktivnosti provedbe, praćenja i evaluacije.

ŽRS SMŽ se sastoji od razrađene hijerarhije razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera te popisa strateških projekata s razrađenim pokazateljima ishoda i učinka. I dok konačna uspješnost i vrijednost ŽRS-a uvelike ovisi o tome koliko su dobro „pogođeni“ ti osnovni sastavni dijelovi ŽRS-a – koliko dobro hijerarhija ciljeva strateški usmjerava razvoj na način koji iskorištava snage i prednosti te prevladava i zaobilazi slabosti i prepreke; u kojoj mjeri predlagani projekti doista pridonose harmoničnom ostvarivanju određenih prioriteta i mjera – ona znatno ovisi i o kvaliteti provedbe i upravljanja projektima jer i najkvalitetniji prijedlozi projekata mogu doživjeti neuspjeh ako je provedba loša. Posljedično, da bi ŽRS proces bio učinkovit i uspješan, njime se moraju osmisliti i osigurati i važni elementi njegove provedbe, uključujući: 1) provedbene institucije i mehanizme 2) financiranja 3) postupke za praćenje i

vrednovanje programa i projekta 4) procedure za redovito ažuriranje ŽRS-a 5) sljedeći koraci u provedbi ŽRS-a.

ŽRS će pridonijeti i uspješnijem privlačenju i natjecanju za financijska sredstva iz raznih potencijalnih izvora za financiranje razvoja i to od nacionalnih programa i institucija RH, onih u EU, zatim mnogih bilateralnih i multilateralnih, vlastitih županijskih i lokalnih izvora do privatnih ulaganja.

ŽRS je „promjenjiv” razvojni plan koji se sastoji od niza razrađenih projekata. Predložene procedure praćenja i vrednovanja imaju važnu ulogu u osiguravanju kako efikasnosti tako i trajne prilagođenosti/ažurnosti ŽRS-a u uvjetima okruženja koje se stalno mijenja. Redovito vrednovanje samog ŽRS-a predviđeno je svake godine. Praćenje ŽRS-a kao cjeline dio je sustava praćenja i vrednovanja pri čemu postoje i komponente kojima se prate pojedini projekti, skupovi projekata kojima se ostvaruju pojedine mjere i sl. Projekti i njihove faze prate se, vrednuju i adaptivno upravljaju u kraćim razmacima.

5.1. NAČELA I MEHANIZMI PROVEDBE

5.1.1. Načela provedbe

Provedba Županijske razvojne strategije bit će dosljedna načelima na kojima Strategija počiva, a koja su međusobno ovisna i komplementarna:

- **Načelo partnerstva i participacije** ima za cilj koordinirati i usmjeriti djelovanja mnogobrojnih aktera kako bi se postigli dugoročni ciljevi, povećala učinkovitost investicija i aktivnosti te izgradilo povjerenje i osjećaj zajedništva. Primjena ovog načela u provedbi ŽRS-a znači da će se daljnjoj izgradnji partnerstva i konsenzusa posvetiti posebna pozornost te također i podjela odgovornosti i financijskih obveza.

- **Načelo multi-sektorskog pristupa** ima za cilj povećati učinkovitost razvojnih projekata kroz nove poveznice gospodarstva i civilnog i javnog sektora, omogućavajući tako nalaženje inovativnih rješenja koja odgovaraju lokalnim potrebama i stvaraju sinergijske učinke. U provedbi to znači da će biti potrebno ojačati kapacitete i provesti promjene u organizaciji rada i metodologiji kako bi se osigurala primjena ovog načela u fazi provedbe projekata.

- **Načelo fokusiranja sredstava i «modeli uspješnosti»** ima za cilj usmjeriti ograničene resurse u one intervencije koje mogu potencijalno djelovati kao «kotač promjene», dakle proizvesti multiplicirajuće ili dodatne učinke. Primjena ovog načela u provedbi ŽRS-a odrazit će se najkonkretnije na proces selekcije projekata, ali značit će i jedno općenito i konstantno preispitivanje odluka odnosno transparentnu i demokratsku prioritizaciju potreba. Prioritizacija ne znači favoriziranje jedne opcije na račun druge koja se odbacuje već konsenzusni odabir koji je u danom trenutku odnosno okolnostima, najpovoljniji. Prioritizacija potreba je alternativa onome što se

u engleskom jeziku uvriježilo kao *watering can effect* ili učinak kantice za zalijevanje – svuda pomalo pa bez učinka. Kratkoročno je ova alternativa politički bezbolnija i time možda privlačnija pa je tim više važno obratiti pozornost na jačanje participacije i suradnje jer je to jedini način izgradnje društvene odgovornosti te povjerenja u institucije i donositelje odluka. Modeli uspješnosti koji su u osnovi trenutnog transformiranja postavljaju okvire i smjernice za budućnost te su izvor pouzdanja i povjerenja u «domaće», lokalne potencijale.

- **Načelo praćenja i procjene** ima za cilj podići učinkovitost na općoj i pojedinačnoj razini. Praćenje (monitoring) jest stalna analiza postignutog naspram planiranog kako bi se pravodobno obavile moguće korekcije i postigao rezultat. Procjena (evaluacija) je trenutna (prije, u tijeku ili nakon provedbe) analiza uspješnosti koja ima za cilj izvući lekcije za budućnost. Očito, bez praćenja i procjene nema pravog napretka i oni moraju biti sastavni dio provedbe. U praksi to podrazumijeva niz konkretnih aktivnosti koje se temelje na provjerenim tehnikama, metodama i alatima.

5.1.2. Provedbeni mehanizmi

Županijska razvojna strategija je instrument za planiranje vlastitih sredstava, ali i za nastupanje prema različitim izvorima financiranja i investitorima, uključujući Vladu Republike Hrvatske te fondove Europske Unije. Zato će se provedba ŽRS-a većim dijelom oslanjati na projekte javnog sektora koji imaju za cilj isključiti razvojne blokade i potaknuti, omogućiti i ubrzati razvoj privatnog i civilnog sektora koji će tako biti u mogućnosti realizirati komercijalne i socijalne razvojne mogućnosti i potencijale. Intervencije javnog sektora trebaju biti usmjerene na stvaranje poticajnog okruženja u kojem će razvijeni privatni sektor stvarati nove vrijednosti, kapital i radna mjesta temeljem vlastite konkurentnosti, a snažan civilni sektor pridonijeti izgradnji slobodnog i demokratskog društva. Iz tog razloga logično je da provedba ŽRS-a bude vođena od strane javnog sektora, poglavito Županije koja je tijelo zaduženo za promicanje razvoja cijele županije te je nositelj izrade ŽRS.

Iako je za očekivati da će u prvoj fazi provedbe Županija imati glavnu ulogu u provedbi, ispravna i ravnomjerna podjela odgovornosti bit će sastavni dio izrade Akcijskog plana. Premda su pojedine institucije privatnog, javnog i civilnog sektora ravnomjerno zastupljene u Županijskom partnerstvu koje je glavni partner u izradi i provedbi ŽRS-a, konkretne odgovornosti trebat će biti raspoređene i na druge institucije.

U županiji djeluje Razvojna agencija SI-MO-RA koja je u svojstvu Regionalnog koordinатора zadužena za izradu i provedbu ŽRS-a. Važno je također i iskustveno učenje tijekom pripreme ŽRS-a, odnosno stečena znanja i iskustvo u primjeni osnovnih načela regionalne politike EU i RH.

Glavna zadaća Razvojne agencije uključivat će: utvrđivanje odgovarajućih postupaka za upravljanje i koordinaciju; praćenje procesa i pomaganje provedbe cijelog ŽRS-a kroz osmišljavanje novih projekata i privlačenje dodatnih financijskih sredstava; facilitiranje učinkovitog komuniciranja između

županijske skupštine, Partnerskog vijeća i drugih interesnih skupina u tom procesu, kao i za rad i unaprjeđenje partnerstva. U svemu tome Razvojna agencija će poštovati načela transparentnosti, partnerstva, koncentracije i supsidijarnosti na kojima se temelji ŽRS.

PARTNERSKO VIJEĆE uz Župana i Županijsku skupštinu najvažnije je tijelo sustava za provedbu ŽRS-a. Partnerstvo je osnovano tijekom procesa pripreme ŽRS-a, a sastoji se od članova koji su nositelji interesa, odnosno sudionici razvoja županije. Ono predstavlja savjetodavnu skupinu koja se redovito sastaje i preporučuje ili odbacuje prijedloge pripremljene unutar ŽRS-a te predlaže preporuke Županijskoj skupštini radi osiguravanja većeg i kvalitetnijeg uključivanja zainteresiranih strana.

CIVILNO DRUŠTVO I JAVNE USTANOVE važni su sudionici u provedbi ŽRS-a. Civilno društvo kao sektor ima iskustvo u pripremi i provedbi projekata i često raspolaže međunarodnim izvorima financiranja. **JAVNE USTANOVE** koje se financiraju iz državnog proračuna i proračuna lokalne samouprave, imat će također važnu ulogu u privlačenju sredstava iz vanjskih izvora u Županiju jer zbog neprofitnog karaktera primaju bespovratna sredstva fondova EU. Istodobno, svojim organizacijskim kapacitetima i djelokrugom rada te su institucije sposobne raspolagati znatnim sredstvima dostupnim kroz zajmove investicijskih i razvojnih banaka. I civilni sektor i javne ustanove imat će vrlo važnu ulogu u razvijanju i promoviranju suradnje na razvojnim projektima jer omogućuju osnaživanje i uključivanje samih korisnika u njihovu provedbu.

Važna će biti suradnja civilnog sektora i javnih ustanova s **RAZVOJNOM AGENCIJOM** u razvoju i promoviranju tih projekata.

PRIVATNI SEKTOR je glavni pokretač razvoja i otvaranja novih radnih mjesta. Njegova je zadaća najteža i predstavlja najveći pojedinačni izazov koji će se morati rješavati u okvirima ovog ŽRS-a. Privatnom je sektoru nužno omogućiti okvir putem odgovorne i djelotvorne potpore države koja na taj način povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva, a konkurentno gospodarstvo otvara nova radna mjesta.

Provedbeni mehanizmi ŽRS-a koji će rezultirati razvojem SMŽ-a na način koji je opisan u ŽRS-u, izgrađivat će se provedbom mjera i projekata definiranih ŽRS-om. Glavni mehanizam za uspješnu provedbu jesu kriteriji odabira projekata koji su u skladu sa zahtjevima domaćih i međunarodnih izvora financiranja i definiranim razvojnim prioritetima, a onda i provedba (praćenje i vrednovanje).

FAZE PROVEDBE

Predviđa se da će provedba ŽRS-a teći kroz dvije konsektivne faze. Provedba ŽRS-a osmišljena je tako da omogući postupno uvođenje novih metoda rada i pristupa planiranju i provedbi regionalnog razvoja i time osigura punu učinkovitost Strategije.

Prva/pripremna faza provedbe fokusirat će se na sljedeće usporedne i komplementarne aktivnosti:

Daljnje jačanje partnerstva, izgradnja konsenzusa i osjećaja zajedništva prema ŽRS-u. Ova je aktivnost potrebna za kasnije učinkovito provođenje Strategije iz dva razloga:

Prvi je razlog što ciljeve Strategije nije moguće (niti je planirano) ostvariti isključivo županijskim sredstvima te će sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju Akcijski plan sadržavati financijske obveze više izvora.

Drugi je razlog multisektorska narav Strategije koja nameće potrebu ujednačenog i skladnog zajedničkog djelovanja velikog broja institucija i stvaranje novih poveznica politike. Ova aktivnost treba biti potaknuta i planski vođena od strane županijske administracije i Partnerskog vijeća, a trebala bi uključivati aktivnosti izgradnje mehanizama suradnje između različitih razina uprave te između uprave i civilnog odnosno privatnog sektora. Ne treba zaboraviti da je također potrebno uložiti napore na općenitom informiranju i promociji ciljeva ŽRS-a kako bi se javnost na vrijeme senzibilizirala i mobilizirala za sudjelovanje u provedbi ŽRS-a.

S tim je ciljem izrađena Komunikacijska strategija i ona čini sastavni dio ŽRS-a.

Izgradnja kapaciteta, organizacijske, metodološke i proceduralne prilagodbe.

Pokazuje se potrebnim dodatno poraditi na izgradnji kapaciteta i organizacijskim prilagodbama koje će učiniti ŽRS stvarnom i jedinom podlogom svih županijskih aktivnosti. Zadaće koje se trebaju obaviti u smislu izgradnje kapaciteta uključuju: izradu plana edukacije službenika te osposobljavanje na teme upravljanja projektnim ciklusom (engl. Project Cycle Management), informacijske tehnologije, postupci nabave i izrada dokumentacije, pravila praćenja i evaluacije i slično. Važna organizacijska prilagodba odnosi se na kanale komunikacije i koordinacije s lokalnom samoupravom koje treba unaprijediti te s tim u vezi nastaviti razvijati i primjenjivati jedinstvenu bazu projekata. U pogledu metodoloških reformi nameće se potreba standardiziranja procedure i dokumenata, izvještavanja, planova i programa rada odjela, prezentiranja projektnih ideja, metoda monitoringa i evaluacije i slično te vrlo važna informatizacija i uspostava geoinformacijskog sustava (GIS).

Razrada mjera

ŽRS predviđa racionalniji pristup orijentacijom na upravljanje mjerama. Prikupljanje, selekcija i prioritizacija projekata za cijelu ŽRS je prekompleksna i zahtijeva mnogo više resursa nego što Županija ima na raspolaganju. Mjere s druge strane, kao skupovi projekata koji se također mogu prioritizirati (vremenski), su idealan način da se premosti trenutačan jaz između tekućih programa rada Županije i projekata kakve zahtijevaju npr. fondovi EU. Tijekom razrade mjera usustaviti će se sve tekuće aktivnosti Županije te oplemeniti novima. Upravni odjeli Županije tako bi se ograničili na upravljanje mjerama, dok bi resursno zahtjevan posao prikupljanja, selekcije i/ili pripreme konkretnih projekata mogao biti prebačen na operativna tijela poput razvojne agencije i/ili jedinice lokalne samouprave.

Baza projekata

U SMŽ-u kao i u drugim županijama istodobno se pokreću i realiziraju mnoge ideje, inicijative i projekti i to s različitim razvojnim učincima, različitim prioritetima, sadržaja, dinamike, veličine i dr. Različiti su i predlagatelji tih ideja i projekata, a mnogo je raznovrsnih natječaja za njihovo financiranje, kako u sklopu programa državnih institucija tako i u programima EU. Sve to, uz uvijek ograničena i nedostatna financijska sredstva za razvoj, čini vrlo složen okvir u kojem trebaju djelovati nositelji županijskog razvoja i predlagatelji projekata. U takvim okolnostima, za učinkovito i uspješno upravljanje razvojnim projektima u SMŽ-u, od pripreme do provedbe i vrednovanja njihovih razvojnih učinaka, neophodno je imati na jednom mjestu sustavno organizirane sve županijske projektne aktivnosti.

Time se organizira i osigurava cjelovit i transparentan uvid u sve razvojne inicijative, projekte i projektne aktivnosti u SMŽ-u, omogućuje se uspješno vrednovanje i odabir razvojnih projekata radi ostvarivanja utvrđenih strateških ciljeva i prioriteta SMŽ-a, pridonosi se optimalnom korištenju raspoloživih financijskih resursa, vlastitih (županijskih i lokalnih), državnih, EU, privatnih i drugih, u skladu s mogućnostima i prilikama za financiranje tih projekata, omogućuje se praćenje i vrednovanje rezultata i učinaka projekta na razvoj SMŽ-a.

Sredstvo i alat koji u tu svrhu može na jednostavan i uspješan način poslužiti je organiziranje i rad Baze projekata SMŽ-a. Baza projekata je službeni registar svih razvojnih inicijativa i projekata u SMŽ-u. Drugim riječima, svaki projekt u SMŽ-u za koji se traži bilo suglasnost, potpora ili sufinanciranje, potrebno je da bude uvršten u Bazu projekata.

Postupak izrade baze projekata, kriteriji za odabir te obrasci i procedura usklađeni su s procedurama i naputcima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova za potrebe unosa u Središnju elektroničku bazu razvojnih projekata (Pravilnik o ustrojavanju, sadržaju i načinu vođenja središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja, NN br. 121. od 4.11.2015. godine). Sukladno odredbama navedenog Pravilnika ovlašteni unositelji podataka su regionalni koordinatori upisani u Upisnik regionalnih koordinatora i lokalnih razvojnih agencija.

Baza projekata je podloga i osnova za vrednovanje, odabir i predlaganje projekata Skupštini/Županu SMŽ-a zbog donošenja odluke o sufinanciranju i preporuka za kandidiranje za financijska sredstva iz raznih domaćih i stranih izvora. Baza se vodi u elektroničkom obliku, a svi postupci s projektima - prikupljanje i uvrštavanje, vrednovanje, odabir za predlaganje i praćenje - određeni su pravilima Baze projekata.

Bazom upravlja SI-MO-RA te je dužna usklađivati pravila za vođenje i upravljanje Bazom projekata sa smjernicama i propisima vezanim za politiku regionalnog razvoja Republike Hrvatske. SI-MO-RA

temeljem ovih pravila utvrđuje oblik i sadržaj obrasca s uputama za popunjavanje za prijavu na javni poziv za prikupljanje, vrednovanje i predlaganje županijskih razvojnih projekata.

Baza projekata otvorena je i dostupna svima na pregled i informiranje preko internetske stranice www.simora.hr.

Druga operativna faza provedbe podrazumijeva konkretnu provedbu projekata odnosno za županijsku administraciju, upravljanje mjerama u skladu s planom provedbe mjere i odobrenim proračunom. Usporedno s provedbom provode se aktivnosti monitoringa i evaluacije te povremeno ažuriranje Županijske razvojne strategije. Za razliku od prve faze provedbe u kojoj Županija ima vodeću ulogu, u ovoj fazi odgovornosti i financijski teret ravnomjernije je raspoređen i na druge institucije.

6. PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE

Praćenje i izvještavanje važni su elementi provedbe ŽRS-a koji imaju za cilj osigurati trenutačnu i buduću učinkovitost upravljanja i provedbe. Budući da ŽRS u cjelini teži biti sukladan s EU standardima i praksom, isto se mora primijeniti i na instrumente praćenja i provedbe (engl. *monitoring i evaluation-M&E*).

Sustav monitoringa i evaluacije često se pojednostavljeno prikazuje kao proces prikupljanja podataka u skladu s utvrđenim pokazateljima učinka i ishoda. Ipak, sustav monitoringa i evaluacije je mnogo više od toga i utvrđivanje indikatora i praćenje u skladu s njima samo je jedan manji element cijelog sustava čija će uspostava zahtijevati prikladnu obuku službenika i značajne organizacijske prilagodbe.

Razlikujemo sljedeće pojmove praćenja:

	Monitoring (engl. monitoring)	Evaluacija (engl. evaluation)	Revizija (engl. audit)
Što	Kontinuirana analiza napretka projekta prema planiranim rezultatima (analiza učinkovitosti i ekonomičnosti – planirani u usporedbi s ostvarenim rezultatima)	Procjena učinkovitosti, ekonomičnosti, učinka, relevantnosti i održivosti politika i akcija	Ocjena financijskog poslovanja i dokumentacije u smislu: I. legalnosti i regularnosti projektnih prihoda i rashoda II. ekonomičnosti trošenja III. svrsishodnosti trošenja
Zašto	Da se omogući informirano i pravodobno donošenje odluka tijekom provedbe	Da se izvuku pouke iz prošlosti i usmjere buduće akcije i politike	(za planiranu namjenu) Da se provjeri regularnost, ali i unaprijedi financijski menadžment

Za koga (uglavnom)	Interne i eksterne upravljačke strukture	Planeri i političari	“Autoriteti”, donatori, dužnosnici
Kako	Rapidna i kontinuirana analiza	Detaljna analiza	Verifikacija financijske dokumentacije

Sustav monitoringa i evaluacije sastojat će se dakle od sljedećih *glavnih aktivnosti*:

- kontinuiranog financijskog praćenja i povremene financijske kontrole (audit)
- kontinuiranog tehničkog praćenja i kontrole (monitoring)
- povremene analize i procjene uspjeha (evaluation).

Kako je vidljivo iz gornje tablice, ove tri aktivnosti razlikuju se po vremenu svoje provedbe (monitoring tehnički i financijski jest kontinuiran, a evaluacija i revizija povremena) te po kriterijima ocjene (monitoring se bavi procjenom provođenja aktivnosti, ostvarivanja rezultata, regularnosti procedura i sl., evaluacija ocjenjuje i dugoročne učinke i održivost, a revizija financijsku regularnost).

Imajući u vidu te razlike u smislu vremena provedbe i fokusa interesa, za svaku od ovih aktivnosti potrebno je definirati prikladne mehanizme provedbe, odnosno instrumente monitoringa i evaluacije koji se sastoje od:

- kvalitativnog okvira (što se mjeri – kriteriji procjene i pokazatelji)
- metodologije (kako se mjeri – izvori podataka te način prikupljanja i analiziranja informacija)
- odgovornosti (tko obavlja mjerenje)
- vremenskog okvira (kada se obavlja određeno mjerenje).

Osim što se mogu razlikovati tri glavne aktivnosti monitoringa i evaluacije (praćenje, procjena, financijska kontrola) od kojih svaka ima primjerene mehanizme provedbe, svaka od ovih aktivnosti treba se dalje prilagoditi razini mjerenja odnosno vremenskom okviru, jer se očito razlikuju metode npr. monitoringa za jednu posebnu mjeru i za jedan prioritet, odnosno ŽRS u cjelini. Prema tome, možemo razlikovati povezane i međuovisne aktivnosti:

- Monitoring / evaluacija / revizija ŽRS-a (vremenski okvir: 2 do 7 godina)
- Monitoring / evaluacija / revizija prioriteta (vremenski okvir: 1 do 2 godine)
- Monitoring / evaluacija / revizija mjera (vremenski okvir: 6 mjeseci do 1 godine)

Očito je da će planiranje instrumenata za svaku od ovih razina krenuti od najvišeg, dakle razine ŽRS-a, dok će instrumenti monitoringa i evaluacije za mjere (koji se podatci i kako prikupljaju, koje su odgovornosti i vremenski rokovi) biti dijelom detaljnog plana provedbe svake mjere, a nadograđivat će se na instrumente više razine.

Niže se predlaže nacrt instrumenata praćenja i procjene koje je u prvoj fazi provedbe potrebno razviti u detaljni plan:

Indikativni okvir monitoringa i evaluacije na razini ŽRS-a:

	Monitoring	Evaluacija	Revizija
Kvalitativni okvir	Provedba aktivnosti zacrtanih Strategijom	Učinak ŽRS: BDP, nezaposlenost, br. korisnika pomoći, fin.rezultati poduzetnika, izvoz, itd.	Utrošak sredstava prema proračunu; regularnost procedura i trošenja
Metodologija	Izveštavanje – ostvareni prema planiranim planovima aktivnosti	Prikupljanje statističkih podataka prema definiranim indikatorima, usporedba	Inspekcija financijske dokumentacije, revizorska izvješća
Odgovornosti	Upravni odjeli prema području djelatnosti	UO iz relevantnih izvora	Unutrašnja kontrola i vanjski revizori
Vremenski okvir	Godišnji izvještaji	Krajem svake godine	Krajem svake godine

Sukladno gornjem primjeru, potrebno je razviti okvir monitoringa i evaluacije za svaki od prioriteta, uz odgovarajuću prilagodbu pokazatelja (indikatora). Isto se odnosi na mjere na razini kojih je plan detaljniji i specifično usklađen s posebnostima područja.

Pokazatelji predstavljaju osnovicu za vrednovanje koja omogućuje mjerenje uspješnosti projekata.

Postoji nekoliko tipologija pokazatelja od kojih je za socioekonomske projekte najkorisnija ona koja se sastoji od: 1) ulaznih pokazatelja 2) izlaznih pokazatelja 3) pokazatelja rezultata i 4) pokazatelja dugoročnih učinaka.

ULAZNI POKAZATELJI pružaju informacije o financijskim, ljudskim, materijalnim, organizacijskim i drugim resursima korištenim za provedbu projekta. Primjeri su ulaznih pokazatelja: ukupan proračun za provedbu projekta, broj osoba koje rade na provedbi projekta, broj organizacija uključenih u provedbu projekta itd.

IZLAZNI POKAZATELJI ili **POKAZATELJI UČINKA** odnose se na izravne (opipljive) rezultate projektnih aktivnosti. Primjeri su izlaznih pokazatelja: kilometri izgrađenih cesta, povećanje kapaciteta lokalnog vodovoda, broj usavršenih polaznika tečaja itd.

POKAZATELJI REZULTATA ILI **POKAZATELJI ISHODA** izravno su povezani s ciljevima projekta. Oni pokazuju izravan ishod za korisnike projekta, a mogu se mjeriti fizičkim ili drugim jedinicama. Rezultati također omogućuju utvrđivanje učinkovitosti pojedinih projekata, tj. je li pojedini projekt ostvario predviđene ciljeve. Npr. ciljevi projekta izgradnje i/ili dogradnje vodoopskrbnog sustava mogu biti na primjer a) povećanje kapaciteta sustava b) povećanje kvalitete sustava (smanjenje redukcije, smanjeni kvarovi, kvalitetnija voda) ili c) povećana teritorijalna pokrivenost sustavom. Svaki od tih ciljeva izravno je povezan s jednim od rezultata projekta: povećanim kapacitetom, povećanom kvalitetom ili povećanom pokrivenošću.

POKAZATELJI DUGOROČNIH UČINAKA ukazuju na posljedice koje će projekt imati u dugom roku. Oni pokazuju posredne utjecaje projekata na veći dio stanovništva i na šire aspekte društvenog i gospodarskog razvoja (povećanje investicija, uvođenje novih usluga, promjene ponašanja pojedinaca ili tvrtki, povećanje zapošljavanja). Dugoročni su učinci povezani sa svrhom projekata tj. s krajnjom namjenom pokretanja projekata.

Obveze su Županije kontinuirano pratiti provedbu ŽRS-a, izvještavati o rezultatima provedbe ŽRS-a nadležno Ministarstvo (jedanput godišnje, najkasnije do 31. srpnja svake godine), donositi Plan razvojnih programa sukladno Zakonu o proračunu, a u kojem se iskazuju planirani rashodi proračuna Županije. Financijski okvir ŽRS-a usklađuje se svake godine s Planom razvojnih programa. U procesu izrade Financijskog okvira ŽRS-a, Županija surađuje s jedinicama lokalne samouprave, državnom upravom te svim ostalim potencijalnim izvorima financiranja provedbe ŽRS.

7. PARTNERSKO VIJEĆE

Partnersko vijeće Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020. osnovano je Odlukom župana Sisačko-moslavačke županije 31. ožujka 2016. godine. Osnivačka sjednica održana je 18. travnja 2016. godine u Sisku te je na njoj jednoglasno izabran predsjednik Partnerskog vijeća i usvojen je Poslovnik o radu Partnerskog vijeća za izradu i praćenje Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. – 2020. godine. Poslovnikom je uređen način izbora predsjednika i zamjenika predsjednika Partnerskog vijeća, način njegova rada i druga pitanja bitna za njegov rad, sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju RH i Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća.

Partnersko vijeće broji 21 člana i osnovano je kao savjetodavno tijelo s ciljem utvrđivanja zajedničkih prioriteta na razini jedinice područne (regionalne) samouprave, predlaganja strateških projekata te obavljanja drugih poslova u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju RH i prethodno navedenom Uredbom. Putem Partnerskog vijeća osigurava se ostvarenje načela partnerstva u pripremi i praćenju provedbe planskih dokumenata politike regionalnoga razvoja, u pripremi izvješća o napretku u provedbi tih dokumenata te u njihovom vrednovanju.

Administrativne i stručne poslove za potrebe rada partnerskog vijeća za područje županije obavlja regionalni koordinator odnosno Razvojna agencija SI-MO-RA.

Članovi Partnerskog vijeća imenovani su na razdoblje trajanja planskog dokumenta politike regionalnog razvoja, odnosno četiri godine. Član Partnerskog vijeća ima zamjenika koji zamjenjuje člana u slučaju

njegove spriječenosti. Zamjenik člana ima sva ovlaštenja člana Partnerskog vijeća te se imenuje se na isti način i u istom postupku kao i član Partnerskog vijeća.

Partnersko se vijeće u svome radu rukovodi načelima utvrđenima Zakonom o regionalnom razvoju RH. Partnersko vijeće posebno se rukovodi i sljedećim načelima:

– načelom ravnomjerne predstavljenosti partnera koje podrazumijeva da Partnersko vijeće omogućava predstavljenost ključnih dionika razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora na području za koje se osniva te da se u radu partnerskog vijeća onemogući pretežiti utjecaj samo jedne kategorije dionika

– načelom transparentnosti koje se odnosi na postupak utvrđivanja ključnih dionika, razvoja jednako kao i način rada Partnerskog vijeća

– načelom jednakosti članova partnerstva koje podrazumijeva da svaki član Partnerskog vijeća može iznijeti stajalište organizacije koju predstavlja te da to mišljenje na prikladan način bude uzeto u razmatranje

– načelo usuglašavanja koje podrazumijeva da se do odluka partnerskog vijeća dolazi putem pregovaračkog procesa kroz postizanje sporazuma između članova.

Temeljem Odluke Župana od 31. ožujka 2016. godine (KLASA: 022-06/16-01/01, URBROJ: 2176/01-02-16-2) članovi Partnerskog vijeća Sisačko-moslavačke županije za izradu i praćenje Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2017. - 2020. te Rješenjima o imenovanjima i razrješenjima članova od 6. i 8. lipnja 2016. godine, 27. listopada i 21. studenog 2017. godine su:

1) Grad Sisak

- članica gđa Snježana Tomašević
- zamjenica gđa Sandra Nikolić

2) Grad Kutina

- član g. Hrvoje Krmelić
- zamjenik g. Mišel Novosel

3) Grad Petrinja

- članica gđa Vlasta Vuglec
- zamjenik g. Mihael Jurić

4) Metalurški fakultet Sisak

- član g. Ladislav Lazić
- zamjenica gđa Zdenka Zovko Brodarac

5) Učiteljski fakultet Petrinja

- član g. Marko Badrić
- zamjenik g. Stjepko Rupčić

6) Libertas Kutina

- član g. Alen Kos

- zamjenik g. Ivan Dodić

7) Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Sisak

- član g. Boris Mesarić

- zamjenik gđa Brankica Grd

8) Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije

- za člana g. Adolf Cvanciger

- za zamjenika g. Ivica Ružička

9) Udruga OSI - osoba s invaliditetom Kutina

- za člana gđa Jozefina Kranjčec

- za zamjenicu gđa Ivana Šiško

10) LAG Zrinska gora - Turopolje

- za člana g. Božidar Antolec

- za zamjenika g. Siniša Bukal

11) LAG UNA

- za članicu gđa Klementina Karanović

- za zamjenicu gđa Milena Trkulja

12) Udruga mladih "Komarac" Jasenovac

- za člana g. Goran Dragić

- za zamjenika gđa Ivana Mačković Marenić

13) Applied Ceramics d.o.o. Sisak

- za člana g. Milan Sladojević

- za zamjenika gđa Krunoslava Kosina-Milutinović

14) Općina Lekenik

- za člana g. Ivica Perović

- za zamjenika g. Ivan Mužek

15) Općina Sunja

- za člana g. Anto Rajić

- za zamjenika g. Ivica Marić

16) Zavičajni klub Marinbrod

- za članicu gđa Štefica Ponder

- za zamjenicu gđa Marica Grudenić

17) Razvojna agencija SI-MO-RA d.o.o.

- za člana g. Mario Čelan
- za zamjenika gđa Andreja Šeperac

18) Drvni centar Glina

- za člana g. Elmor Baraković
- za zamjenika g. Amor Baraković

19) Sisačko-moslavačka županija

- za člana g. Roman Rosavec
- za zamjenika g. Ivan Celjak

20) Gljivarsko društvo Kneginja Sisak

- za člana g. Alan Đozić
- za zamjenicu gđa Vesna Butorac

21) Udruga Novi svijet za djecu i mlade Sisak

- za članicu gđa Lidija Tomljenović Kovačić
- za zamjenicu gđa Sonja Švigel

Detaljnije informacije o sastavu, načinu rada, održanim sastancima i doprinosima članova Partnerskog vijeća nalaze se u Dodatku 1. ŽRS SMŽ.

8. HORIZONTALNA NAČELA

Osim srednjoročnih programskih ciljeva važni su i tzv. dugoročni, horizontalni ciljevi, odnosno ciljevi koji bi se idealno trebali promicati u svim programima i projektima implementacije Županijske razvojne strategije, posebno onima financiranim iz fondova Europske unije, a uključuju održivi razvoj, suzbijanje diskriminacije, razvoj informacijskog društva, promociju jednakih mogućnosti i ljudskih prava, upravljanje okolišem i održivost, nastavak razvoja privatno-javnog partnerstva i učinkovite demokracije.

Jedan od najvažnijih horizontalnih ciljeva je razvoj informacijskog društva te korištenje suvremenih informacijsko-komunikacijskih i tehnoloških inovacija poput 3D tehnologije čija je primjena moguća u razvoju gotovo svih društvenih i gospodarskih područja i projekata na području Sisačko-moslavačke županije. Gotovo sve mjere ŽRS SMŽ u sebi sadrže potrebu jačanja kapaciteta dionika, osnaživanje postojećih institucija i poduzetnika pri čemu uvođenje, primjena i održavanje suvremenih ICT tehnologija ima iznimno važnu ulogu.

Za razvoj Sisačko-moslavačke županije nužno je promicanje jednakih mogućnosti pristupa obrazovanju, zapošljavanju i podizanje ukupne kvalitete života svih stanovnika, neovisno o njihovom spolu, dobi, etničkoj

pripadnosti i invaliditetu. Naglasak je na novim inicijativama i aktivnostima zajednice s ciljem promicanja socijalne integracije, uključenosti i suživota i to posebno pružanje podrške kod pristupa obrazovanju skupinama s posebnim potrebama, pružanje podrške kod pristupa zapošljavanju skupinama osoba u nepovoljnom položaju te podrška razvoju socijalnih usluga i sposobnosti pružatelja tih usluga u borbi protiv socijalne isključenosti i siromaštva. Ovaj prioritet je, kao horizontalni prioritet, uključen u sve prioritete i mjere kako bi se, sukladno razvoju županije, razvijao i položaj ugroženih ili marginaliziranih skupina u društvu.

Koncept održivog razvoja podrazumijeva korištenje resursa kako bi se zadovoljile potrebe ljudi istovremeno čuvajući okoliš. Održivim razvojem čuvamo resurse za buduće generacije. Koncept obuhvaća tri uzajamno povezana dijela: održivi okoliš, ekonomsku održivost i društveno-političku održivost. Ovi principi moraju biti čvrsto integrirani u svim projektima kako bi održivi razvoj uistinu zaživio. Dobri primjeri su razvoj zelenog poduzetništva, očuvanje i održivo korištenje okoliša, krajolika i prirodne baštine, ulaganje u obnovljive izvore energije, ali i projekti usmjereni na jačanje i umrežavanje civilnog društva te jačanje koordinacije tijela regionalne/lokalne samouprave i njihovu suradnju s građanima.

9. IZVJEŠĆE O PRETHODNOM VREDNOVANJU

AC PLUS d.o.o. 10000 Zagreb, Bijenička c.49/Martićeve 67/1

Tel/Fax:01/7999709 IBAN :HR84 24020061100405122 OIB 78333787947

SAŽETAK IZVJEŠĆA O PRETHODNOM VREDNOVANJU ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE 2017.-2020.

Uvod

Proces prethodnog vrednovanja Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017.-2020. započeo je 31. svibnja 2016. godine prema važećem Zakonu o regionalnom razvoju („Narodne novine“, broj. 147/14) i Pravilniku o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja („Narodne novine“, broj: 121/15). Prilikom vrednovanja Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije uzet je u obzir i Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija.

Tijek procesa prethodnog vrednovanja

Svrha prethodnog vrednovanja županijskih strategija kao temeljnog planskog dokumenta politike regionalnog razvoja je poboljšati kvalitetu postupka izrade i sadržaja pojedine strategije. Da bi se to postiglo, prethodno vrednovanje se realiziralo paralelno i koordinirano s procesom izrade svake pojedine faze Strategije kako bi se osigurali pravovremeni komentari, nalazi i preporuke, tj. konstruktivni i relevantni doprinosi, uključujući i sve potrebne smjernice tijekom cjelokupnog procesa izrade Strategije. Kvaliteta zaprimljenih nacrti Strategije vrednovala se temeljem primjene sljedećih kriterija vrednovanja: važnost, djelotvornost, učinkovitost, usklađenost, dosljednost i komplementarnost.

Evaluacija je obuhvatila sve faze izrade Strategije, a naručitelju su isporučena četiri privremena izvješća. Prvo izvješće prethodnog vrednovanja trasiralo je metodološki pristup za realizaciju spomenute svrhe prethodnog vrednovanja kao i za realizaciju osnovnog cilja cjelokupnog procesa prethodnog vrednovanja. Sadržaj prve ex ante evaluacije odnosio se na dijelove: Analiza/ Ocjena stanja, Rezultate provođenja prijašnjih strategija, Sažetak analize/ ocjene stanja i SWOT analizu. Sadržaj druge evaluacije uključivao je dorađenu Analizu/ocjenu stanja, Sažetak analize/ ocjene stanja i SWOT analizu. Treća evaluacija uključila je viziju, ciljeve, prioritete, mjere, Akcijski plan provedbe i Komunikacijsku strategiju. Četvrta evaluacija odnosila se na Akcijski plan i financijski okvir.

U postupku prethodnog vrednovanja koordinatorima izrade, predstavnicima Sisačko – moslavačke županije dostavljene su primjedbe i prijedlozi u cilju postizanja metodološke

utemeljenosti, opravdanosti izrade Strategije, relevantnosti pokazatelja te konzistentnosti i koherentnosti ciljeva, prioriteta i mjera. U toku evaluacijskog procesa održano je nekoliko sastanaka sa koordinatorima izrade, predstavnicima Županije te s članovima radnog tima.

Osnovne primjedbe prve evaluacije odnosile su se na nedostatke i nedovoljno argumentirane zaključke o uzrocima analiziranih pojava, procesa i tendencija. Značajni nedostatak prve verzije Analize stanja/ Ocjene bio je u nedostatku relevantnog vremenskog obuhvata. Kao rezultat uvažavanja primjedbi i prijedloga iz prvog evaluacijskog izvješća, u nastavku i doradi izrade napravljen je kvalitativni pomak, posebno u području poboljšanja strukture sadržaja i vremenskog obuhvata analize te komparativnih analiza i razvojnih pokazatelja. Preporuke su uvažene što je dovelo do logične poveznice između analize, uočenih razvojnih problema te identificiranih razvojnih potreba. Ukazalo se na potrebu dorade SWOT elemenata jer su neki od njih bili neprecizno postavljeni. U okviru drugog privremenog izvješća vrlo konkretne i detaljne primjedbe odnosile su se na dorađene dijelove Analize stanja i SWOT analize. Dorađena SWOT matrica ocijenjena je kao pregledna i jasna te izvrsna osnova za identifikaciju vizije, ciljeva, prioriteta, mjera i drugog. U trećem privremenom izvješću evaluatori su posebnu pažnju usmjerili na relevantnost ciljeva, prioriteta i mjera. Najveći dio mjera kreiran je na način da su usmjerene ka rješavanju utvrđenih slabosti i problema, vodeći pri tome računa i o identificiranim prijetnjama Sisačko-moslavačkoj županiji. U četvrtom izvješću naglasak je na Akcijskom planu i financijskom okviru. Što se tiče financijskih resursa, uočeni je strukturni problem nemogućnosti definiranja predvidljivih financijskih sredstava iz izvora koji nisu županijskog proračun. Stoga je financijska tablica sa iznosima financiranja pojedinih prioriteta i mjera dosta indikativna i podložna promjenama u tijeku planiranja proračuna, kako županije tako i jedinica lokalne samouprave te ostalih institucija koje su predviđene kao izvor sredstava.

Posebna je pažnja tijekom procesa prethodnog vrednovanja bila usmjerena osiguravanju neophodne povezanosti odnosno usklađenosti svih ciljeva, prioriteta i mjera Strategije s drugim relevantnim europskim i nacionalnim strateškim dokumentima, uključujući usklađenost s ciljevima svih drugih javnih intervencija koje su povezane s problematikom koja se odnosi na ovu Strategiju.

Vrednovanje konačne verzije Županijske razvojne strategije

Konačna verzija Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije izrađena je sukladno važećem ZRR. U velikoj su mjeri uvažene ključne primjedbe i prijedlozi evaluatora, pa su tako u okviru Sažetka Analize stanja korektno navedene najznačajnije spoznaje do kojih se došlo u osnovnom materijalu „Analiza stanja“. Iz Sažetka analize stanja mogu se uočiti osnovna obilježja razvojnih procesa i razvojnih tendencija po pojedinim područjima važnim za ukupan razvoj Županije i buduće smjernice razvoja. Jasno su naglašeni najznačajniji razvojni problemi i ukazano je na nedovoljnu iskorištenost potencijala što predstavlja dobru osnovu za SWOT analizu. Ona u konačnoj verziji predstavlja logičnu poveznicu između društveno – ekonomske zbilje i realno postavljenih razvojnih izazova do 2020 godine.

Budući razvoj županije definiran je kroz prijedlog vizije, te strateške ciljeve, prioritete i mjere. Prioriteti razvoja Županije detaljno se fokusiraju na tri osnovna cilja (Gospodarski rast i zapošljavanje, Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine te Razvoj infrastrukture i

unaprjeđenje kvalitete života). Ciljevi su dobro postavljeni i dovoljno sveobuhvatni u odnosu na uočene probleme te ukazuju želju za poboljšanjem stanja u odnosu na trenutno. Jasna je logika intervencije, odnosno povezanost između postavljenih ciljeva, prioriteta i mjera koje je potrebno poduzeti kako bi došlo do ostvarenja prosperiteta. Odabrani pokazatelji dorađeni su i poboljšani u konačnoj verziji i predstavljaju relevantan instrument za ocjenjivanje realizacije pokazatelja učinaka i pokazatelja ishoda. Utvrđeni su konkretni pokazatelji ishoda, ciljane vrijednosti za sve ciljeve, pokazatelje i mjere te je razrađen proces njihova praćenja provedbe. Financijski okvir je utvrđen za cijelo razdoblje provedbe Strategije te je podijeljen prema izvorima financiranja. Potrebno je kontinuirano voditi računa o svim mogućnostima financiranja provedbe ŽRS SMŽ, te eventualnim izmjenama redoslijeda njihove provedbe kako bi se izbjegla situacija u kojoj provedba strategije u određenom trenutku ovisi isključivo o ova dva izvora financiranja. Prilikom provedbe Strategije nužno je voditi računa o uravnoteženoj realizaciji svih mjera kako bi se postigli optimalni učinci na razvoj.

Mjere su oblikovane kao pojedine aktivnosti čija je realizacija predviđena Akcijskim planom Strategije. Akcijski plan obiluje nizom aktivnosti, programa i projekata koje se namjeravaju provesti do 2020. godine. U dokumentu je jasna i dobro određena interventna logika, a dokument je i u ovom dijelu konzistentan. Komunikacijskom strategijom identificirani su komunikacijski ciljevi, ciljne skupine na koju se usmjerava komunikacija te prikladni komunikacijski alati. Komunikacijskom strategijom se žele priopćiti informacije, podići svijest i razumijevanje o njevoj važnosti te omogućiti identificiranim ciljnim skupinama razumijevanje ciljeva i svrhe Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije.

ZAKLJUČAK

Sa svoja tri glavna cilja te sa svojim prioritetima i mjerama, Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020. usklađena je sa svim relevantnim EU i nacionalnim strategijama i programima. Ona je razvojni dokument svih stanovnika županije, kao i svih njenih gradova i općina. Evaluatori su, tijekom provedbe postupka vrednovanja, održavali redovitu komunikaciju s Izrađivačem, davali upute i savjete korisne za izradu prijedloga ŽRS SMŽ, a sve u cilju poboljšanja procesa i prijedloga Strategije. Na temelju cjelokupnog procesa prethodnog vrednovanja, te provedenog vrednovanja konačnog prijedloga teksta Županijske razvojne strategije Sisačko- moslavačke županije preporuča se usvojiti predloženi nacrt Županijske razvojne strategije Sisačko – moslavačke županije 2017- 2020, te početi provoditi Akcijski plan.

U Zagrebu, 21. svibnja 2018.

Vlatka Čolak, mag. oec.

Anita Klanac, MBA

10. IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ - SAŽETAK

Strateška studija utjecaja na okoliš

Županijske razvojne strategije Sisačko-

moslavačke županije 2017.-2020

Netehnički sažetak

Zagreb, ožujak 2018.

Naziv dokumenta:

Strateška studija utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. – netehnički sažetak

Nositelj izrade Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020:

Upravni odjel za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove Europske unije

Sisačko-moslavačke županije

S. i A. Radića 36

44 103 Sisak

IRES EKOLOGIJA d.o.o. za zaštitu prirode i okoliša,

Prilaz baruna Filipovića 21

Izrađivač Studije:

10 000 Zagreb

ODGOVORNA OSOBA IZRAĐIVAČA

IRES EKOLOGIJA d.o.o. za zaštitu prirode i okoliša

ires ekologija d.o.o.
za zaštitu prirode i okoliša
Prilaz baruna Filipovića 21
10000 Zagreb

Voditelj izrade Studije:

Mirko Mesarić, dipl. ing. biol.

mr. sc. Marijan Gredelj

Zagreb, ožujak 2018.

Ovaj proizvod izrađen je pod nadzorom BUREAU VERITAS CROATIA odobrenog sustava upravljanja kvalitetom koji je sukladan:

- normi ISO 9001 - broj certifikata: CRO20168Q
- normi ISO 14001- broj certifikata: CRO19455E

Sadržaj

1 Uvod	169
1.1 Svrha i ciljevi Strategije.....	169
2 Okolišne značajke područja na koja provedba Strategije može značajno utjecati	173
3 Utjecaji Strategije na okoliš	174
3.1 Procjena utjecaja Strategije na sastavnice okoliša.....	174
3.2 Procjena utjecaja na okolišne ciljeve	209
4 Mjere zaštite okoliša	210
5 Zaključak	212

1 UVOD

Strateška procjena utjecaja na okoliš (dalje u tekstu: SPUO) je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana ili programa. Provedbom SPUO-a stvara se osnova za promicanje održivog razvoja kroz objedinjavanje uvjeta za zaštitu okoliša u strategije, planove i programe pojedinog područja. Time se omogućuje da se mjerodavne odluke o prihvaćanju strategija, plana i programa donose uz poznavanje mogućih značajnih utjecaja koje bi strategija, plan i program svojom provedbom mogli imati na okoliš, a nositeljima zahvata pružaju se okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenje odluka (Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15)).

Izrađivač Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020. (dalje u tekstu: Strategija) je Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije. Postupak SPUO prema *Odluci o provođenju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš za „Županijsku razvojnu strategiju Sisačko-moslavačke županije 2017. - 2020.“* (Klasa: 302-01/16-01/02, Ur. broj: 2176/01-02-16-05) provodi Upravni odjel za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove Europske unije Sisačko-moslavačke županije.

Postupak SPUO za Strategiju provodi se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša, Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17) i Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (NN 64/08). Ovim postupkom se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi koji mogu nastati provedbom Strategije.

U postupku SPUO izrađuje se Strateška studija utjecaja na okoliš (dalje u tekstu: Studija), stručna podloga koja se prilaže uz Strategiju te obuhvaća sve potrebne podatke, obrazloženja i opise u tekstualnom i grafičkom obliku. Studijom se određuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi koji mogu nastati provedbom Strategije. Namjera je osigurati da posljedice po okoliš i zdravlje ljudi budu ocijenjene za vrijeme pripreme Strategije, prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak njezina donošenja.

1.1 SVRHA I CILJEVI STRATEGIJE

Strategija je temeljni strateški planski dokument jedinice područne (regionalne) samouprave u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za područje županije u svrhu jačanja njenih razvojnih potencijala, s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja te na razvoj slabije razvijenih područja.

Strateškim okvirom Strategije određena je prioritizacija identificiranih potreba i definirane su one na koje se treba usmjeriti. Nakon što su se analizom stanja i SWOT analizom prepoznale prioritetne razvojne

potrebe, promjene koja se žele postići na razini Sisačko-moslavačke županije (dalje u tekstu: Županija) izražene su u obliku vizije i hijerarhije ciljeva, prioriteta i mjera.

Vizija razvoja županije do 2020. godine

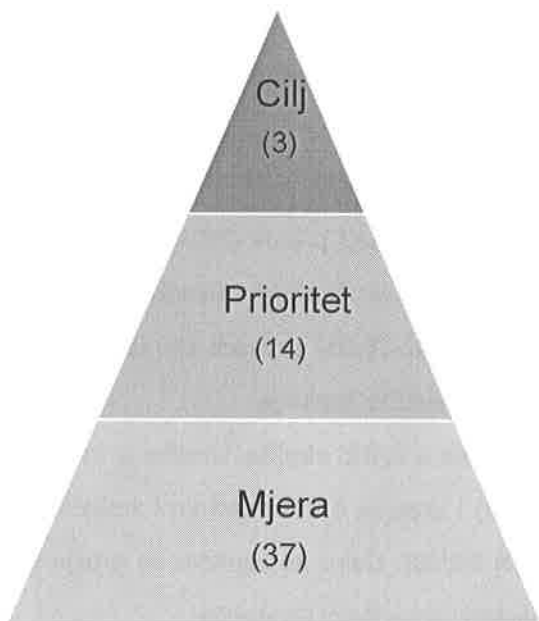
Županija gospodarskog rasta temeljenog na inovativnoj, elektroničkoj i izvozno orijentiranoj industriji, poljoprivrednoj proizvodnji i prerađivačkoj industriji, turističko odredište prepoznatljive očuvane povijesne i kulturne baštine i očuvanih jedinstvenih prirodnih resursa, jedinstvenog doživljaja, razvijene infrastrukture,

poželjna ulagačima te za rad i življenje.

Hijerarhijska struktura ciljeva, prioriteta i mjera

Za svaki strateški cilj definirani su očekivani rezultati, tj. pokazatelji učinka koje treba postići kako bi se ostvario svaki cilj. Ciljevi su konzistentni i sažeti, sadrže opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih te doprinose ostvarenju vizije.

Prioriteti razvoja županije sadrže razradu ciljeva te logično proizlaze iz vizije i ciljeva. Oni konkretiziraju i utvrđuju sve sastavnice ciljeva. Prioritet po svom sadržaju objedinjuje određeni broj mjera koje su tematski slične i komplementarne te čija će provedba doprinijeti ostvarenju prioriteta.

Tri cilja koja doprinose ostvarenju vizije su:

Mjere za razvoj Županije su prikazane kao intervencije i aktivnosti u nekom sektoru/području i predstavljaju okvir za pripremu i izradu konkretnih razvojnih projekata. Mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu.

- Cilj 1. Gospodarski rast i zapošljavanje
- Cilj 2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
- Cilj 3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života.

1.1.1 Cilj 1. Gospodarski rast i

zapošljavanje

Relevantnost

Već niz godina područje županije stagnira u svim važnijim pokazateljima gospodarskog rasta, nastavljen je pad gospodarskih aktivnosti i broja zaposlenih. Strateškim ciljem potaknut će se gospodarski rast i ubrzati zapošljavanje.

Očekivani načini postizanja cilja

Nizom predloženih prioriteta i mjera planirano je doprinijeti gospodarskom rastu i povećanju broja zaposlenih. Nositelji mjera određeni su u skladu sa svojim kompetencijama, djelokrugom i mogućnostima. Odrednica svih prioriteta i mjera je

međusektorska povezanost i dugoročna suradnja.

Dosljednost

Strateški cilj utemeljen je na strategiji Europa 2020, posebice na ciljevima koji uključuju zapošljavanje, istraživanje i razvoj, klimatske promjene/energiju, obrazovanje, socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva.

Slika 1.1 Pripadajući prioriteti strateškom cilju C1.

Gospodarski rast i zapošljavanje (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

1.1.2 Cilj 2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine

Relevantnost

Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine temeljna su odrednica održivog razvoja Županije. Pitanje zaštite raznovrsnih i vrijednih prirodnih resursa zahtijeva osiguranje kvalitetne infrastrukture, ponajprije sustava gospodarenja otpadom te sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Očekivani načini postizanja cilja

Ulaganja u zaštitu okoliša podrazumijevaju mjere zaštite, praćenja i vrednovanja kakvoće vode, zraka tla i dr., poboljšanje sustava vodoopskrbe i odvodnje, sredstva za razminiranje, gospodarenje otpadom, upravljanje rizicima te ublažavanje posljedica klimatskih promjena. Ulaganja u kulturnu baštinu koja podrazumijeva njenu obnovu i revitalizaciju u skladu s gospodarskim ciljevima, razvoj inovativnih usluga i proizvoda te zaštitu i održivo korištenje prirodne baštine.

Dosljednost

Zaštićena i očuvana priroda osigurat će postojanost temeljnih vrijednosti i potencijala za daljnji razvitak Županije, kao i njenu afirmaciju u okruženju kao područja s razvijenom svijesti o značaju očuvanja prirodnog bogatstva koje pametnim, promišljenim i održivim korištenjem osigurava višestruke razvojne pravce.

P8. Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša

C2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine

P9. Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine

Slika 1.2 Pripadajući prioriteti strateškom cilju C2.

Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

1.1.3 Cilj 3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života

Relevantnost

Osiguranje adekvatne infrastrukture predstavlja jedan od temeljnih preduvjeta za razvoj gospodarstva. Kvalitetna infrastruktura u tome smislu osigurava preduvjete koji omogućavaju nove investicije i povećanje broja radnih mjesta. Odgovarajuća infrastruktura utjecat će i na povećanje razine kvalitete života stanovnika.

P12. Unaprjeđenje komunikacijske prometne povezanosti (mobilni)

P 11. Razvoj zdravstvene infrastrukture i usluga

P13. Demografska obnova i povećanje stope nataliteta

C1. Gospodarski rast i zapošljavanje

P 10. Unaprjeđenje socijalne uključenosti

P14. Borba protiv siromaštva

Očekivani načini postizanja cilja

Očekivani način postizanja cilja utvrđen je u zajedničkom osmišljavanju, pripremi i provedbi niza mjera koje su usmjerene unaprjeđenju socijalne uključenosti, razvoju zdravstvene infrastrukture i usluga, unaprjeđenju komunikacijske i prometne povezanosti te posebice mjerama koje se odnose na demografsku obnovu i povećanje stope nataliteta i borbe protiv siromaštva.

Dosljednost

Cilj je utemeljen u nizu strategija i operativnih programa infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.) na različitim razinama.

Slika 1.3 Pripadajući prioriteti strateškom

2. OKOLIŠNE ZNAČAJKE PODRUČJA NA KOJA PROVEDBA STRATEGIJE MOŽE ZNAČAJNO UTJECATI

U poglavlju 3. opisane su sastavnice okoliša na koje provedba Strategija može imati utjecaj. U ovom poglavlju navode se potencijalne promjene koje mogu nastati u okolišu uslijed ispoljavanja pojedinih utjecaja Strategije.

Potencijalno negativni utjecaji Strategije mogući su prilikom smještanja novih zahvata u prostor, čime dolazi do gubitka staništa i divljih vrsta, trajnih promjena uvjeta u staništima, uznemiravanja divljih vrsta i slično.

Izgradnja planiranih akumulacija može, ovisno o tehnologiji i smještaju, dovesti do narušavanja hidroloških karakteristika vodotoka na kojima se nalaze te mijenjanja okolnih stanišnih uvjeta, čime se nepovoljno djeluje na vrste koje su rasprostranjene na utjecanom području.

Na strateškoj razini procjene, kada isključimo specifične utjecaje koji su ograničeni ili zakonskom regulativom ili se razmatraju na razini procjene utjecaja na okoliš, Strategija ima potencijalno pozitivan utjecaj na kvalitetu zraka i klimatološke značajke uslijed provedbe mjera koje doprinose smanjenju emisije stakleničkih plinova ili ublažavanju postojećih utjecaja.

Također, provedbom mjera Strategije očekuju se pozitivni utjecaji na okoliš uslijed provedbe mjera vezanih uz zaštitu voda i zaštitu od štetnog djelovanja voda. Osim toga, značajne pozitivne utjecaje može generirati realizacija cjelovitog sustava gospodarenja otpadom te poticanje održivog korištenja prirodnih resursa.

Dodatni pozitivni utjecaji Strategije ogledaju se u poboljšanju uvjeta za razvoj okolišno prihvatljivijih tehnologija, razvoju socijalnih usluga, unaprjeđenju zdravstva te poticanju gospodarskog razvoja županije.

Kvaliteta zraka i klimatološke značajke	Smanjenje izvora onečišćujućih tvari u zrak (+)
	Smanjenje izvora stakleničkih plinova (+)
Tlo	Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša (+)
	Sanacija postojećih onečišćivača tla (+)
Površinske i podzemne vode	Zaštita površinskih i podzemnih voda (+)
	Zaštita od poplava (+)
	Smanjenje pritiska na stanje površinskih i podzemnih voda (+)
	Onečišćenje površinskih i podzemnih voda (-)
Priroda	Zauzimanje, degradacija i fragmentacija staništa (-)
	Povećanje pritiska na bioraznolikost intenziviranjem poljoprivrede (-)
	Unaprjeđenje stanišnih uvjeta (+)
	Uznemiravanje i ugrožavanje divljih vrsta (-)
Krajobraz	Vizualni utjecaji uslijed smještanja zahvata u prostoru (+/-)
Kultura	Obnova i prepoznavanje kulturno-povijesne baštine kroz razne instrumente (+)
Turizam	Kvalitativno i kvantitativno obogaćivanje turističke ponude te stvaranje sveobuhvatnog turističkog proizvoda (+)
	Povećanje turističkog prometa (+)
Poljoprivreda	Unaprjeđenje poljoprivrednog sektora (+)
	Veća iskoristivost poljoprivrednog zemljišta (+)
Šumarstvo	Smanjen udio divljih odlagališta u šumskim ekosustavima (+)
	Prenamjena i fragmentacija šumskog zemljišta (-)
	Provedba šumskouzgojnih radova (+)
Divljač i lovstvo	Razvoj lovnog gospodarenja (+)
Socio-ekonomske značajke	Veća uključenost svih društvenih skupina u opće gospodarske i društvene tokove (+)
	Energetska neovisnost i ušteda (+)
	Poboljšano poduzetničko okruženje (+)
	Povećanje poduzetničke aktivnosti (+)
	Veća mogućnost zapošljavanja i disperzije radnih mjesta (+)

3 UTJECAJI STRATEGIJE NA OKOLIŠ

3.1 PROCJENA UTJECAJA STRATEGIJE NA SASTAVNICE OKOLIŠA

Mjera Strategije M12.2. Poticanje prometnih infrastrukturnih projekata od strateškog značaja za Županiju usklađena je s Prostornim planom županije, odnosno aktivnosti planirane navedenom mjerom u cijelosti su dio II. Izmjena i dopuna Prostornog plana županije za koji je proveden postupak strateške procjene utjecaja na okoliš. Mjere zaštite okoliša koje su definirane u postupku strateške procjene II. Izmjena i dopuna Prostornog plana županije (te su dio Plana) za prometnu infrastrukturu

moraju se poštivati prilikom realizacije Strategije. Socijalni utjecaji navedene mjere obrađeni su u poglavlju 7.2.10.

Mjera M4.1. Istraživanje i razvoj novih izvora energije odnosi se na Demonstracijsku (DEMO) fuzijsku elektranu. Hrvatska je, uz Španjolsku i Poljsku, kandidat za smještaj jedinstvenog uređaja DONES (DEMO Oriented Neutron Source). Riječ je o ključnom uređaju za razvoj fuzije. DONES je uređaj nužan za testiranje otpornosti na zračenje svih materijala za Demonstracijsku fuzijsku elektranu koja bi se gradila nakon 2035. godine. S obzirom da se radi o tehnologiji čijem korištenju prethode mnoga istraživanja i konačna odluka o zemlji domaćinu navedene elektrane, u Studiji se ne može procijeniti potencijalni utjecaj navedene tehnologije. Sama gradnja elektrane započet će nakon perioda trajanja predmetne Strategije.

3.1.1 Kvaliteta zraka i klimatska obilježja

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničar
Smanjenje emisije stakleničkih plinova	+	x	✓	x	x	✓	✓	x	x
Promjene mikroklimatskih uvjeta	-	x	✓	x	✓	x	x	x	x

Legenda: + utjecaj je pozitivan, - utjecaj je negativan, ✓ utjecaj ima tu značajku, x utjecaj nema tu značajku

Smanjenje emisije stakleničkih plinova

Provedbom mjera M4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, M4.3. Poticanje učinkovitog upravljanja energijom, M8.2. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom te M8.4. Očuvanje i unaprjeđenje kvalitete okoliša i prirode pozitivno se djeluje na kvalitetu zraka i klimatske značajke s obzirom da navedene mjere direktno ili indirektno dovode do smanjenje izvora onečišćujućih tvari, uključujući stakleničke plinove.

Mjerom M8.4. potiče se racionalno upravljanje prirodnim resursima (uključujući zrak), poboljšanje kvalitete zraka, povećanje udjela obnovljivih izvora energije i održavanje mjernih postaja te uspostava mjerenja svih parametara kakvoće zraka. Ove aktivnosti mogu posredno dovesti do pozitivnih utjecaja na kvalitetu zraka na području županije.

Korištenje obnovljivih izvora energije (energija sunca, vjetra, vode, biomase) i okolišno prihvatljivih tehnologija (poticanje obrta na korištenje solarnih kolektora, električnih vozila) značajno smanjuje emisije stakleničkih plinova i drugih onečišćivača u zrak, što utječe na poboljšanje kvalitete zraka na lokalnoj i regionalnoj razini. Iako elektrane koje koriste energiju vjetra, sunca i vode ne emitiraju CO₂ prilikom generiranja električne energije, emisija stakleničkih plinova je povezana s ostalim fazama cjelokupnog ciklusa elektrane: proizvodnja panela, prijevoz materijala te instalacija i

održavanje postrojenja. No, kako se radi o emisijama koje su između 80 i 95 % manje nego kod elektrana na fosilna goriva (Union of Concerned Scientist, 2013.), ovim mjerama se značajno pozitivno djeluje na okoliš. Kada govorimo o biomasi, navodi se da je opterećenje atmosfere s CO₂ pri korištenju biomase kao goriva zanemarivo, budući da je količina emitiranog CO₂ prilikom izgaranja jednaka količini apsorbiranog CO₂ tijekom rasta biljke. Biljke za razvoj koriste ugljični dioksid iz atmosfere, koji se na kraju životnog ciklusa biljke vraća natrag u atmosferu. Bilo da se stabla spaljuju ili se prirodno raspadaju, otpuštaju istu količinu ugljičnog dioksida. Ideja je da, ako se stabla korištena za biomasu sade brzinom kojom se biomasa spaljuje za dobivanje energije, ciklus ugljika teoretski ostaje u ravnoteži, stoga se biomasa može smatrati "neutralnim izvorom energije".

Implementacija mjere kojom se potiče energetska učinkovitost (M4.3.) ima pozitivan učinak na kvalitetu zraka. Manja potrošnja energije za npr. grijanje i hlađenje stambenih zgrada smanjuje upotrebu fosilnih goriva, što u konačnici dovodi do smanjenja emisija u zrak. Također, planirano povećanje udjela električnih i hibridnih motornih vozila doprinijet će smanjenju pritiska na zrak u urbanim područjima.

U sektoru gospodarenja otpadom aktivnosti Strategije unutar mjere M8.2. se odnose na sanaciju divljih odlagališta, poticanje recikliranja i odvajanje otpada čime se doprinosi smanjenju količina biorazgradivog otpada na odlagalištima, što uvelike može smanjiti lokalno onečišćenje zraka koje dolazi s odlagališta otpada. Odlagališta otpada izvor su stakleničkih plinova pa stoga lokalno utječu na promjene klime (anaerobna razgradnja krutog organskog otpada deponiranog na odlagalište otpada rezultira emisijom metana (CH₄) i ugljikovog dioksida (CO₂) u atmosferu). Merkantani i prašina najznačajniji su onečišćivači s odlagališta, koji mogu značajno promijeniti lokalnu kvalitetu zraka. Sanacija odlagališta i poboljšanje sustava gospodarenja otpadom stoga pozitivno doprinose ublažavanju pritiska na kvalitetu zraka.

Promjene mikroklimatskih uvjeta

Planirane akumulacije s druge strane mogu imati potencijalno negativan utjecaj na mikroklimatska obilježja na području županije s obzirom da može doći do promjene uvjeta vlažnosti zraka. Osim toga, uslijed realizacije akumulacija iskrčit će se dio šumskog područja, čime se također djeluje na mikroklimatske uvjete, s obzirom da šume predstavljaju značajan resurs za skladištenje ugljika pa se može zaključiti da bi se uslijed smanjenja površina šumskog područja za potrebe realizacije akumulacija potencijalno negativno djelovalo na mogućnosti skladištenja ugljika. Ipak, kad uzmemo u obzir veličinu planiranih akumulacija te šumsko područje koje će biti potrebno iskrčiti, zaključeno je da se radi o zanemarivim utjecajima na klimatska obilježja Županije.

Navedeni utjecaji na kvalitetu zraka se dugoročno odražavaju na klimatske značajke. U sljedećoj tablici prikazan je odnos Strategije s identificiranim pokretačima klimatskih promjena unutar

obuhvata županije. Pokretači su identificirani koristeći dokument Europske komisije Guidance on integrating climate change and biodiversity into Strategic Environmental Assessment.

Tablica 3.1 Analiza utjecaja Strategije na klimatske promjene

Prepoznati pokretači koji doprinose klimatskim promjenama	Odnos sa Strategijom
Potrebe za energijom u industriji	Strategija ne dovodi direktno do povećanja potrebe za energijom u industriji. S druge strane Strategijom se potiče korištenje obnovljivih izvora energije kao i bolja energetska učinkovitost, što se u konačnici može odraziti i na smanjeno korištenje fosilnih goriva za energiju u industriji.
Potrebe za energijom u kućanstvu	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije te povećanje energetske učinkovitosti doprinose uštedi energije, odnosno posredno djeluju na smanjenje potreba za energijom u kućanstvu.
Emisije stakleničkih plinova iz sektora gospodarenja otpadom	Uspostavom sustava cjelovitog gospodarenja otpadom doprinosi se između ostalog i smanjenju emisija stakleničkih plinova, prvenstveno smanjenjem udjela biorazgradivog otpada na odlagalištima te sanacijom divljih odlagališta otpada.
Emisije stakleničkih plinova uslijed proizvodnje energije	Očekuje se smanjenje emisija stakleničkih plinova uslijed proizvodnje energije, s obzirom da se Strategijom potiče upotreba obnovljivih izvora energije.

Kumulativni utjecaji

Zajedničkim djelovanjem mjera Strategije intenzivira se pozitivan utjecaj koji se odnosi na smanjenje stakleničkih plinova te poticanje energetske učinkovitosti čime se posredno djeluje na smanjenje izvora stakleničkih plinova. Osim međusobnog djelovanja mjera Strategije, pozitivan utjecaj na kvalitetu zraka i klimatske značajke, kumulativan je i s drugim aktivnostima koje za cilj imaju smanjenje emisije onečišćivača u zrak, a proizlaze iz drugih strateško-planskih dokumenata na području Županije.

Utjecaj klimatskih promjena na Strategiju

Mjere M3.1. Poticanje proizvodnje bilja i stvaranja dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda te M3.2. Korištenje poljoprivrednih površina odnose se na jačanje i održivi razvoj poljoprivrede, sektora koji je izravno izložen klimatskim promjenama. Najizglednije posljedice klimatskih promjena očitovat će se u smanjenju prinosa biljnih kultura kao i bržem razmnožavanju i širenju biljnih bolesti, što za posljedicu ima povećanu upotrebu pesticida. Mjera M3.4. Ekološka poljoprivredna proizvodnja ublažava neke od navedenih posljedica klimatskih promjena.

U sektoru energetike očekuje se smanjenje proizvodnje električne energije u hidroelektranama zbog smanjenja srednje godišnje količine oborina, povećanje potrošnje toplinske energije za potrebe hlađenja zbog povećanja srednje temperature zraka, smanjenje proizvodnje energije u termoelektranama radi nedovoljno učinkovitog hlađenja postrojenja zbog smanjenja srednje godišnje količine oborina, oštećenje energetske postrojenja i infrastrukture zbog ekstremnih vremenskih događaja – ledolomi, poplave, orkanski vjetrovi, šumski požari. Mjerom M4.1. Istraživanje i razvoj novih izvora energije smanjit će se ranjivost Županije na posljedice klimatskih promjene dok su mjere M4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije te M4.3. Poticanje učinkovitog upravljanja

energijom zapravo mjere prilagodbe klimatskim promjenama te mjere ublažavanja posljedica klimatskih promjena.

Mjera M8.2. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom pozitivno djeluje na kvalitetu zraka i klimatske značajke s obzirom da direktno ili indirektno dovodi do smanjenja izvora onečišćujućih tvari, uključujući stakleničke plinove. Ova mjera zajedno s Mjerama 12.2. Poticanje prometnih infrastrukturnih projekata od strateškog značaja za Županiju te M12.3. Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža u određenoj su mjeri pod utjecajem klimatskih promjena s obzirom na to da će njihove raspodjele i intenziteti utjecati na svu izgrađenu infrastrukturu. Ipak, ukoliko se nova infrastruktura gradi prema načelima zelene gradnje i održivosti tada je ta infrastruktura prilagođena klimatskim promjenama te može doći i do ublažavanja efekata klimatskih promjena.

Mjera M8.3. Zaštita voda i zaštita od štetnog djelovanja voda pod izravnim je utjecajem klimatskih promjena koje donose povećanje temperature i smanjenje srednje godišnje količine oborine, ali i intenziviranje i učestalost kratkotrajnih jakih oborina što za posljedicu ima smanjenje vodnih zaliha te pojave poplava posebno u urbanim područjima i riječnim slivovima.

Sektor šumarstva i bioraznolikosti također je pogođen posljedicama klimatskih promjena stoga je mjera M9.2. Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i ekološkom mrežom NATURA 2000 pod utjecajem potapanja obalnih staništa, isušivanja vlažnih kopnenih staništa, povećanja aridnih staništa, smanjenja areala te eventualnim nestankom nekih staništa i vrsta. Porast temperature i smanjenje količine oborine također može dovesti i do pojave invazivnih stranih vrsta kao i do veće učestalosti i dulje sezone šumskih požara.

3.1.2 Georaznolikost

Analizom mjera planiranih Strategijom nisu utvrđene aktivnosti koje bi potencijalno mogle ugroziti vrijedne oblike georaznolikosti na području županije. Zbog navedenog, procijenjeno je da se provedbom Strategije neće utjecati na ovu sastavnicu okoliša.

3.1.3 Bioraznolikost i zaštićena područja

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan		Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
			Posredan						
Povećanje količine hranjivih tvari u staništima	-	✓	✓	x	x	✓	x	x	x
Unos pesticida u staništa	-	✓	✓	x	x	✓	x	x	x

Gubitak staništa	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Degradacija staništa	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Širenje invazivnih stranih vrsta	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Narušavanje značajki zaštićenih područja	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Omogućavanje adekvatnijeg upravljanja prirodnim resursima	+	x	✓	x	x	✓	x	x	x
Poboljšanje stanišnih uvjeta	+	✓	✓	x	x	✓	x	x	x
Smanjenje emisije stakleničkih plinova	+	x	✓	x	x	✓	x	x	x
Osvješčivanje javnosti o zaštiti okoliša	+	x	✓	x	x	✓	x	x	x
Omogućavanje pravovremenog reagiranja na nepovoljne promjene u staništima	+	x	✓	x	x	✓	x	x	x

S obzirom na kompleksnost utjecaja, ovo poglavlje je koncipirano prema prioritetima, odnosno mjerama Strategije (dok je u drugim poglavljima prikaz prema tipu utjecaja), tako da su za prioritete s pripadajućim mjerama opisani utjecaji koji se njegovom realizacijom potencijalno generiraju.

Prioritet 3

Mjerom M3.1 Strategije planira se potaknuti proizvodnju bilja te doradu, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda kroz istraživanje potreba u poljoprivrednoj proizvodnji, edukacije, manifestacije, poticaje. Kao konačni ishod realizacije mjere očekivan je porast broja poljoprivrednih gospodarstava (PG), povećanje udjela PG-a s moderniziranom proizvodnjom te porast broja dodijeljenih potpora za smanjenje rizika u biljnoj proizvodnji gospodarstvenicima. Razvoj poljoprivrede uglavnom je praćen intenzivnim uzgojem, što s aspekta okoliša nije povoljno, jer doprinosi povećanju količine nutrijenata i pesticida na poljoprivrednim površinama te posredno (voda, tlo) i neposredno može utjecati na stanišne uvjete i divlje vrste područja. Uzimajući u obzir poplavni karakter velikog dijela županije (povećana opasnost od širenja nutrijenata i pesticida na okolna staništa), postojeća prisutna onečišćenja, veliku bioraznolikost te činjenicu da poljoprivredne i okolne površine divlje vrste koriste kao obitavališta ili hranilišta, negativni utjecaji intenziviranja poljoprivrede ne mogu se zanemariti. Nepovoljan utjecaj razvoja poljoprivrede moguć je i realizacijom mjere M3.2 kojom se uz korištenje zapuštenih zemljišta planira i okrupnjavanje poljoprivrednih površina, što je također uglavnom praćeno intenziviranjem poljoprivredne proizvodnje, ali i potencijalnom ugrozom divljih vrsta kojima je stanište rubna vegetacija obradivih površina. Naime, realizacija mjere dovela bi do gubitka dijela ovakvih staništa u županiji. Nepovoljni utjecaji intenziviranja poljoprivrede bili bi izraženiji u zaštićenim područjima županije zbog očuvanosti njihovih prirodnih značajki.

Međutim, cijeli Prioritet 3 Strategije temelji se na razvoju održive i ekološke poljoprivrede, što je osobito naglašeno mjerom M3.4. Prema definiciji iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, ekološka proizvodnja je sveobuhvatni sustav upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima i proizvodnjom hrane koji ujedinjuje najbolju praksu zaštite okoliša, visoku razinu bioraznolikosti, očuvanje prirodnih resursa, primjenu visokih standarda za dobrobit životinja i proizvodne metode koje su prikladne s obzirom na to da neki potrošači

prednost daju proizvodima proizvedenim uz primjenu prirodnih tvari i procesa. Ekološka proizvodnja osigurava javna dobra koja doprinose zaštiti okoliša i dobrobiti životinja, kao i ruralnom razvoju.

Sukladno navedenom, uz poštivanje zakonskih propisa, procjenom na strateškoj razini se može zaključiti da realizacija navedenih mjera ne bi imala značajno negativan utjecaj na bioraznolikost i zaštićena područja, dok se s primjenom okolišno prihvatljivih poljoprivrednih tehnologija, dugoročno gledajući, očekuje povoljan utjecaj realizacije mjera Prioriteta 3, posebno kroz mjeru M3.3, kojom bi se spriječila daljnja sukcesija i gubitak travnjačkih staništa i omogućilo održavanje ribnjaka koji predstavljaju vrijedna staništa divljih vrsta, osobito ptica.

Intenzitet pozitivnih utjecaja provedbe mjera predviđenih Prioritetom 3 moguće je dodatno istaknuti uz mjere zaštite kojima bi se potencijalno negativni utjecaji ublažili, a odnose se na aktivnosti predviđene mjerom M3.2.

Prioritet 4

Obnovljivi izvori energije (OIE) su okolišno prihvatljivi, jer gotovo neutralna bilanca ugljičnog dioksida (CO₂) doprinosi dekarbonizaciji energenata i ublažavanju zagrijavanja Zemljine atmosfere, ali na lokalnoj razini elektrane OIE-a mogu narušiti stanje bioraznolikosti na užem i širem području smještaja, što ovisi o velikom broju parametara.

Hidroelektrane

Hydroenergija je jedan od glavnih pokretača modifikacije vodenih i obalnih staništa, gubitka povezanosti unutar vodotoka i značajnog štetnog djelovanja na populacije riba.

Modifikacije staništa variraju od malih za protočne hidroelektrane do vrlo velikih za hidroelektrane s umjetnim jezerima, no utjecaji mogu biti značajni i za protočne hidroelektrane ako su smještene na osjetljive lokacije (recimo na lokacijama gdje se vrste riba mrijeste) ili imaju kumulativne utjecaje s postojećim hidroelektranama. Razina utjecaja poglavito ovisi o stanju okoliša (npr. postrojenje smješteno na reguliranim vodotocima s lošim ekološkim stanjem imat će značajno manji utjecaj na vrste i staništa nego postrojenje smješteno na vodotocima u gotovo prirodnom stanju).

Utjecaji hidroelektrana na prirodu mogu se grupirati u jednu od sljedeće dvije kategorije:

- Promjene staništa: Izgradnja ili obnavljanje hidroelektrana na različite načine mijenjaju riječne ekosustave. Promjene mogu uključivati ne samo direktni gubitak staništa već i njegovu degradaciju (kroz promjene u funkcionalnosti staništa i njegovoj otpornosti) i fragmentaciju.
- Izravan utjecaj na vrste: životinjskim se vrstama može spriječiti nesmetano kretanje u vodotoku korištenjem određenih vrsta turbina ili izgradnjom brana i preljeva onemogućiti njihovo migriranje. Ovi utjecaji mogu uključivati usmrćivanje ili ozljede jedinki kao i njihov razmještaj te efekt pregrade.

Vjetroelektrane

Utjecaji vjetroelektrana imaju određene negativne posljedice na okoliš, prvenstveno na ptice i šišmiše. Skupine ptica koje su pod najvećim rizikom od stradavanja su ptice grabljivice, dok kod šišmiša nema značajne razlike među vrstama. Osim kolizije ptica i šišmiša s elisama vjetroagregata, što se smatra glavnim negativnim utjecajem, vjetroelektrane bukom i vibracijama fragmentiraju stanište.

Solarne elektrane

Mogući utjecaji solarnih elektrana proizlaze prvenstveno iz zauzimanja staništa čime se mijenjaju njegove prirodne karakteristike. Osim toga, objekti solarnih elektrana mogu ugroziti faunu kroz efekt zasljepjivanja, efekt lažnih vodenih površina kao i stradavanjem jedinki uslijed generiranja visokih temperatura. Ovisno o lokaciji, solarne elektrane utječu na okolno stanište, kako samom površinom tako i izgradnjom potrebne infrastrukture (pristupni putovi, priključak na elektroenergetski sustav).

U opisu Prioriteta 4 Strategije se navodi da su identificirana 4 područja za ulaganja od iznimne važnosti za Sisačkomoslavačku županiju:

- energetska obnova javnih zgrada
- povećanje energetske učinkovitosti i povećanje kapaciteta Lječilišta Topusko upotrebom geotermalne energije • zamjena postojećeg sustava javne rasvjete energetski učinkovitim tehnologijama
- elektrifikacija ruralnih naselja sunčanim elektranama.

Obzirom na definiranost mjere M4.2 nije moguće procijeniti nepovoljne utjecaje na bioraznolikost i zaštićena područja Županije, ali ih nije moguće ni isključiti, što navodi na potrebu detaljnije procjene utjecaja prilikom planiranja konkretnih projekata. Za aktivnosti koje se ne odnose na izgradnju elektrana, a obuhvaćene su mjerama M4.2 i M4.3, očekuje se generiranje pozitivnih utjecaja na bioraznolikost područja županije, ali i šire.

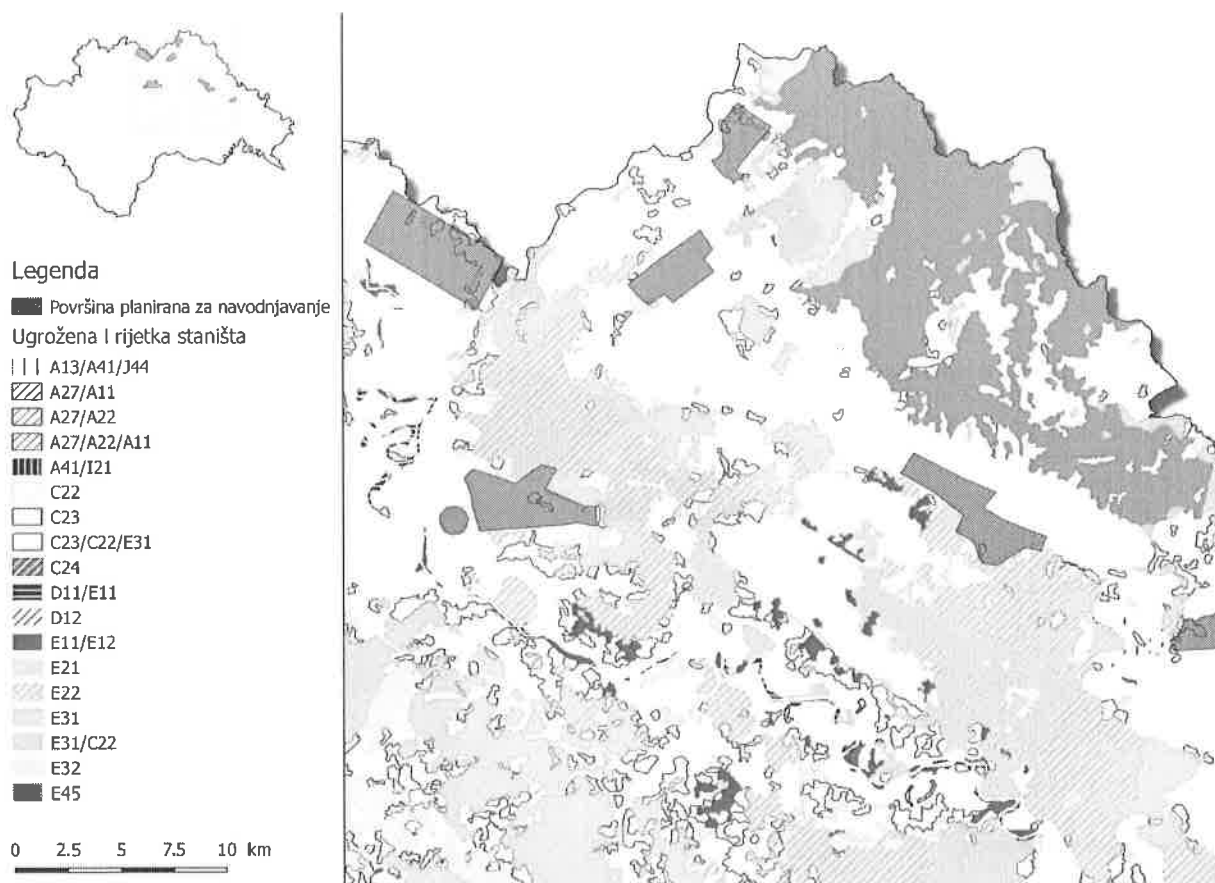
Prioritet 8

Mjerom M8.1 Strategije se planira povećati površina razminiranih zemljišta što će potencijalno generirati pozitivne utjecaje na bioraznolikost, kako kroz smanjivanje ugroze od mina zaostalih nakon Domovinskog rata koja prijete velikim sisavcima, ali i kroz omogućavanje boljeg praćenja i upravljanja divljim vrstama i staništima koja su trenutno nedostupna. Razminiranjem područja mogući su i negativni utjecaji na divlje vrste kroz pojavu stresa uzrokovanog ljudskom prisutnošću, jer su ovakva staništa već dugi niz godina bez prisutnosti ljudi te ih divlje vrste koriste kao mirna utočišta. Međutim, ovi negativni utjecaji su zanemarivi u komparaciji s očekivanim pozitivnim utjecajima.

Realizacijom mjere M8.2 očekuju se neposredni pozitivni utjecaji na bioraznolikost kroz sanacije divljih odlagališta koja predstavljaju pritisak na divlje vrste i staništa, dok će se provođenjem ostalih aktivnosti obuhvaćenih navedenom mjerom dugoročno posredno pozitivno utjecati na ukupnu bioraznolikost područja, kroz poboljšanje stanja voda, tla i zraka.

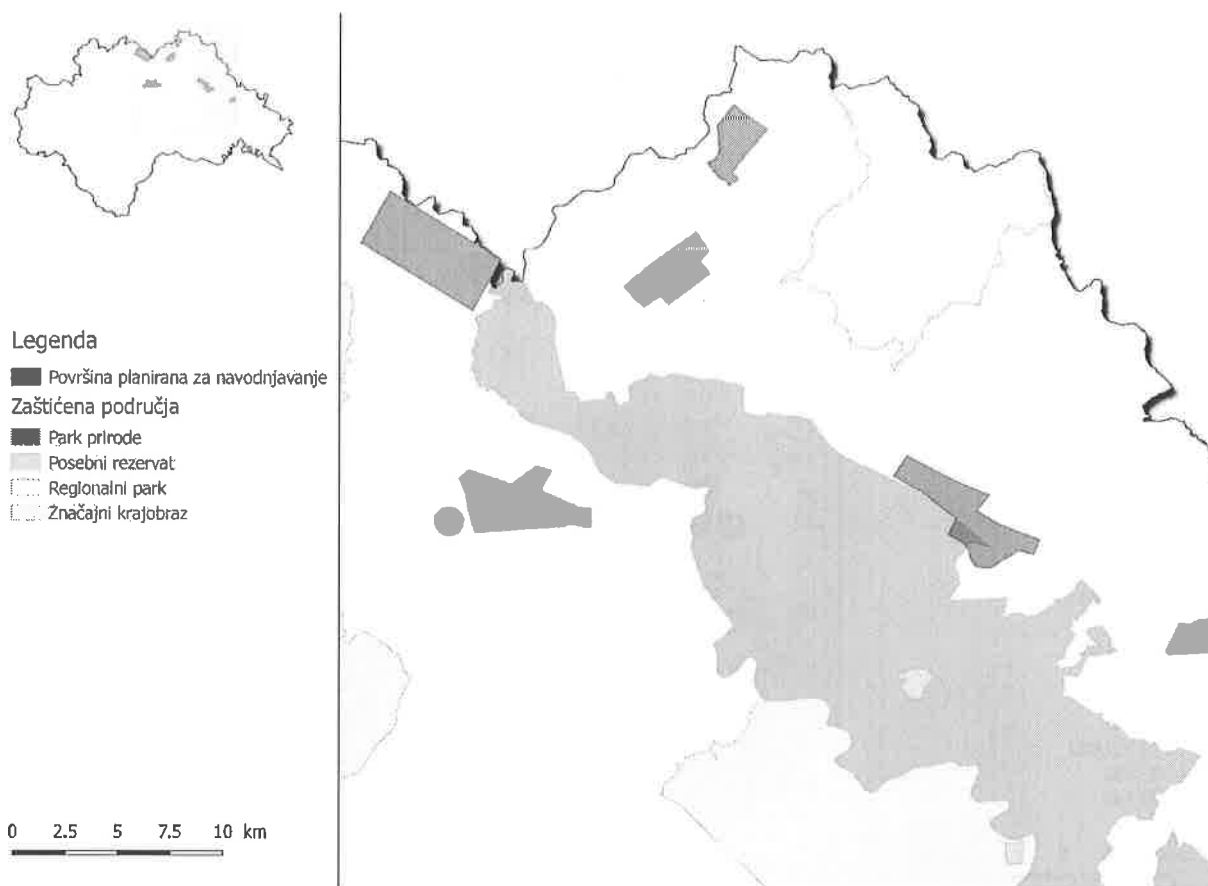
Mjerom M8.3 predviđa se izgradnja vodnih građevina za obranu od poplava (nasipi, obaloutvrde, ustave, kanali, zaštitni zidovi, pregrade, uređenja korita i dr.) što predstavlja potencijalnu prijetnju staništima na prostoru Županije, osobito onima koja su osjetljiva na promjene vodnog režima. Naime, promjene stanišnih uvjeta u blizini vodotoka mogu rezultirati značajnim posljedicama na površine rijetkih i ugroženih šumskih, obalnih, močvarnih i drugih staništa u Županiji. Osim narušavanja i gubitka dijela ovih staništa, posredno negativan utjecaj bi se odrazio i na vrste koje naseljavaju navedena staništa, što se osobito odnosi na faunu vodozemaca, riba i ptica koja obuhvaća veliki broj ugroženih vrsta. Strategijom nije definiran tip zahvata niti prostorni obuhvat predviđenih projekata te stoga nije moguće isključiti značajno negativne utjecaje realizacije mjere M8.3 na bioraznolikost i zaštićena područja u Županiji. Uz primjenu mjera zaštite predloženih Studijom, značajno negativni utjecaji se mogu ublažiti i svesti na prihvatljivu razinu.

Navedenom mjerom planira se i izgradnja sustava navodnjavanja na području Martinske Vesi zahvatima vode iz rijeke Save (1750 ha) na području Topolovca i Šašne Grede (ukupno 3100 ha), zatim srednjih sustava navodnjavanja s izvorima vode iz manjih vodotoka i akumulacija na području Vlahiničke, Čaire, Krivajca i Ludine (ukupno 2500 ha) te manjih sustava navodnjavanja korištenjem podzemnih voda na oko 1200 ha. Uvidom u prostorne podatke planiranih površina za navodnjavanje i karte staništa Republike Hrvatske (Slika 3.1) utvrđeno je da se ta zemljišta nalaze uglavnom uz ugrožena i rijetka staništa, ali se na nekim područjima i preklapaju. Računalna analiza podataka je pokazala da je navodnjavanjem zamjetnije obuhvaćen jedino mozaični stanišni tip *Mezofilne livade Srednje Europe / Vlažne livade Srednje Europe / Mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume* (NKS: C.2.3./C.2.2./E.3.1.) s oko 3 % ukupnog udjela površine ovog stanišnog tipa u županiji, ali detaljnijim uvidom u digitalnu ortofoto kartu uočeno je da se veliki udio površine označene kao ovaj stanišni tip odnosi na obrađivana zemljišta. Shodno navedenom, uz činjenice da su pojedine sastavnice ovog mozaičnog stanišnog tipa prisutne sa zamjetnijim udjelima u županiji i potrebu vlažnih livada za stalnim vlaženjem, očekivani negativni utjecaji navodnjavanja su posljedica intenziviranja poljoprivrede. Uzimajući u obzir poštivanje zakonskih i podzakonskih propisa koji se odnose na upotrebu gnojiva i pesticida, Strategijom planirani razvoj ekološke poljoprivrede u županiji te prethodno navedeno, očekivani negativni utjecaj navodnjavanja na bioraznolikost je umjerenog karaktera.

Slika 3.1 Prostorni odnos predviđenih površina za navodnjavanje i ugroženih i rijetkih staništa u Županiji (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

Negativni utjecaji na zaštićena područja u županiji mogući su jer se pojedine površine predviđene za navodnjavanje nalaze u blizini Parka prirode Lonjsko polje ili dijelom ulaze u njegovo rubno područje (zemljište planirano za navodnjavanje južno od Kutine) (Slika 3.2) pa bi intenziviranje poljoprivrede moglo dovesti do promjene stanišnih uvjeta u dijelovima ovog zaštićenog područja, ali očekivani generirani utjecaji ne bi imali značajan karakter.

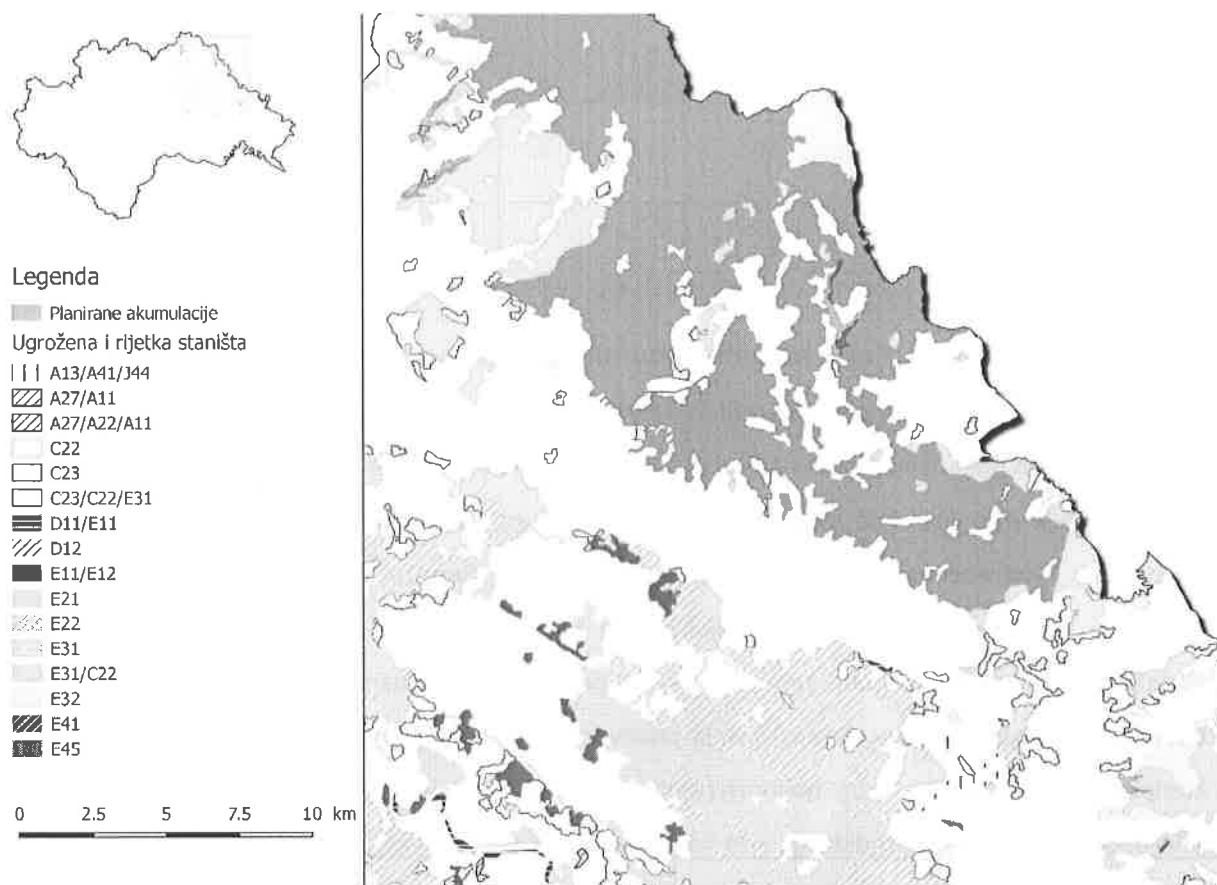
Slika 3.2 Prostorni odnos predviđenih površina za navodnjavanje i zaštićenih područja u Županiji (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

Prethodno opisani utjecaji planiranog navodnjavanja površina ne odnose se na akumulacije za navodnjavanje predviđene

Strategijom. Izgradnja akumulacija dovest će do djelomičnog gubitka zaštićenih šumskih staništa i mezofilnih livada (Slika 3.3), ali površine koje će se izgubiti neće značajno utjecati na stanje tih stanišnih tipova u Županiji (*Mezofilne livade Srednje Europe* – 0,05 %, *Mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume* – 0,07 %, *Mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume* – 0,07 %).

Izgradnjom akumulacija osim gubitka postojećih staništa, stvorit će se nova umjetna staništa koja su vrlo pogodna za naseljavanje invazivnih stranih vrsta, ali obzirom na karakter područja, postojeće akumulacije i prisutne invazivne vrste, predviđene aktivnosti ne bi dovele do značajnijih promjena. Akumulacije su planirane na vodotocima i zasigurno će imati utjecaj na njihovu bioraznolikost, ali obzirom da vodotoci imaju karakter potoka koji su već pod utjecajem različitih hidrotehničkih zahvata i povećanih količina onečišćivala (osim potoka Ludinica koji je ocijenjen s vrlo dobrim ekološkim stanjem), realizacijom planiranih aktivnosti ne očekuju se značajne promjene postojećeg stanja bioraznolikosti ovog dijela županije.

Zaključno gore navedenom, analizom podataka na strateškoj razini utvrđeno je da će akumulacije za navodnjavanje generirati umjereno negativne utjecaje na bioraznolikost, dok utjecaji na zaštićena područja nisu evidentirani.

Slika 3.3 Prostorni odnos planiranih akumulacija i ugroženih i rijetkih staništa u Županiji (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

Realizacijom mjera M8.4 i M8.5 očekuje se posredno pozitivan utjecaj na očuvanje bioraznolikosti i zaštićenih područja u županiji kroz razvoj projekata koji će omogućiti pravilnije i pravovremeno reagiranje na nepovoljne promjene u okolišu, kao i kroz uključivanje i osvješćivanje javnosti različitih dobnih skupina o važnosti zaštite okoliša.

Prioritet 9

Mjera M9.2 izravno je usmjerena unaprjeđenju upravljanja zaštićenim područjima i područjima obuhvaćenim ekološkom mrežom u županiji te se realizacijom predviđenih aktivnosti, obzirom na ciljane vrijednosti opisane u Strategiji ne očekuju negativni utjecaji na značajke navedenih područja, dok je generiranje pozitivnih utjecaja moguće uslijed osvješćivanja javnosti o vrijednostima istih i ulaganja u njihovu zaštitu.

3.1.4. Krajobrazna obilježja

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
Promjena (degradacija) prirodnih, kulturnih i vizualno-doživljajnih kvaliteta krajobraza	-	✓	x	x	x	✓	✓	x	x
Poboljšanje vizualno-doživljajnih kvaliteta krajobraza	+	✓	x	x	x	✓	x	x	x

Legenda: + utjecaj je pozitivan, - utjecaj je negativan, ✓ utjecaj ima tu značajku, x utjecaj nema tu značajku

Promjena (degradacija) prirodnih, kulturnih i vizualno-doživljajnih kvaliteta krajobraza

Mjera M3.2. Korištenje poljoprivrednih površina definira okrupnjivanje poljoprivrednog zemljišta što potencijalno negativno utječe na krajobrazne karakteristike područja. Vinogradi, voćnjaci, livade i obradiva polja (oranice) čine različite prostorne strukture, koje artikuliraju s naseljima i prirodnim prostorima (vodotocima, šumama) stvarajući prostorni identitet županije. Sve ove prostorne strukture, u interakciji s prirodnim krajobrazima i naseljima, čine prostor zanimljivim i vizualno atraktivnim. Neki uzorci svojim karakteristikama predstavljaju vizualno vrlo vrijedan prostor, koji u budućnosti, uslijed mogućeg intenziviranja proizvodnje i okrupnjavanja posjeda, može izgubiti svoju kompleksnost. Dinamika ruba poljoprivrednih površina, koji je artikuliran naseljem i obrubnom prirodnom vegetacijom, predstavlja vrlo kompleksne prostorne slike, koje su toliko upečatljive da su nosilac prostornog identiteta.

S obzirom da se svaka krajobrazna regija odlikuje ključnim krajobraznim uzorcima, pri okrupnjivanju poljoprivrednog zemljišta dolazi do trajnog utjecaja na krajobrazne karakteristike. Kako je korištenje poljoprivrednih površina presudno za njegovo očuvanje, jedini način očuvanja identiteta prostora je revitalizacija poljoprivrede uz poštivanje krajobraznih uzoraka određenog područja županije.

Mjera M4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije može potencijalno negativno utjecati na krajobrazne karakteristike županije. Svaka vrsta obnovljivih izvora energije (hidroelektrana, solarna elektrana i dr.) generira različiti utjecaj. Jačina pojedinog utjecaja ovisi i o prostornom smještaju, odnosno o prirodnim, kulturnim i vizualnim karakteristikama krajobraza. Neposredan utjecaj moguć je kroz promjene značajki prirodnog reljefa, što će posredno utjecati na promjenu strukturalnih i vizualnih značajki krajobraza te njihovu kvalitetu. Moguć je gubitak ili promjena više ključnih krajobraznih uzoraka unutar određenog područja koje se odražava na vrijednosti promatranog područja.

Mjera M8.3. Zaštita voda i zaštita od štetnog djelovanja voda generira potencijalno negativne utjecaje na krajobraz koji se očituju kroz: uređenje vodotoka, uspostavu sustava obrane od poplava

(nasipi, ustave, kanali, zaštitni zidovi, pregrade, uređenja korita i dr.), navodnjavanje i realizaciju akumulacija. Predviđeni zahvati narušavaju kvalitete krajobraza s obzirom da se radi o pravocrtnim regulacijama vodotoka i sustavima navodnjavanja koji često ne prate krajobrazne uzorke zahvaćenih područja. Mozaici polja svojom strukturom stvaraju zanimljiv uzorak koji raščlanjuje prostorne cjeline te čini krajobraz prepoznatljivim i kompleksnim. U slučaju loše provedbe sustava navodnjavanja može doći do pojave erozije, smanjenja i isušivanja postojećih vodenih ploha čime se djeluje na krajobrazne vrijednosti područja. Na taj način može doći do degradacije kulturnih krajobraza županije čija se specifičnost očituje u kombinaciji reljefa, načina korištenja zemljišta, prostornih uzoraka polja i naselja, tla i vegetacije. Uređenje vodotoka te uspostava sustava obrane od poplava (nasipi, ustave i dr.) ima snažan utjecaj na ujednačavanje vodostaja pritoka, sami oblik vodotoka te okolna polja, a takvi zahvati nepovratno zadiru u ambijentalnu vrijednost prirodnih krajobraza čime se gubi njihova raznolikost. Moguć je gubitak uzoraka uskog i lagano meandrirajućeg vodenog toka, kojeg prate linijski vegetacijski potezi te polja koja se nalaze u neposrednoj blizini.

Poboljšanje vizualno-doživljajnih kvaliteta krajobraza

Mjera M8.2. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom generira pozitivan utjecaj na krajobraz uslijed sanacije divljih odlagališta otpada te odvojenog skupljanja otpada, odnosno uspostave reciklažnih dvorišta. Navedeno će izravno utjecati na prirodne, kulturne i vizualne kvalitete krajobraznih regija županije.

Divlja odlagališta, koja se očituju kroz sklonost povećanju i brzom gomilanju otpada na određenom mjestu, dovode do narušavanja kvaliteta krajobraza i stvaranja negativnih akcenata u prirodnom krajobrazu. Vizualna promjena je ujedno i promjena strukture krajobraza, koja se manifestira u povećanju konkavne antropogene forme mase otpada, a od okolnog krajobraza ističe se volumenom, teksturom i bojom.

Sustav odvojenog prikupljanja otpada te uspostava reciklažnih dvorišta spriječit će daljnju degradaciju krajobraza te posredno utjecati na smanjenje divljih deponija što doprinosi kvalitetama krajobraza određenog područja. Osim toga, odvojeno prikupljanje otpada dovest će do generiranja manjih količina otpada za konačno odlaganje, čime se utječe na samu veličinu odlagališta, odnosno njegov vizualni utjecaj.

Kumulativni utjecaji

Kumulativni utjecaji na krajobraz županije mogući su uslijed neplanske provedbe zahvata u prostoru koji mogu narušiti kvalitetu krajobraza na širem području županije. Kako bi se razvoj posebno infrastrukturni, planiran Strategijom odvijao u skladu s očuvanjem krajobraznih vrijednosti, potrebno je identificirati osjetljiva područja i u skladu s tim planirati buduće projekte u županiji.

3.1.5 Tlo

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
Poboljšanje kvalitete tla	+	✓	✓	x	x	✓	x	x	x
Degradacija fizikalnih i kemijskih značajki tla	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x

Poboljšanje kvalitete tla

Provedbom mjere M3.4. Ekološka poljoprivredna proizvodnja moguć je pozitivan utjecaj na tlo. U usporedbi s konvencionalnom poljoprivredom tlo koje se nalazi pod ekološkom proizvodnjom ima veću koncentraciju organske tvari, deblji humusno-akumulativni sloj, veći udio polisaharida i manje je podložno oštećenjima i eroziji (Regenold i sur., 1987). Nadalje, istraživanje koje su proveli Grantina i sur. (2011.) je pokazalo da se nakon 2 godine u tlu koje je bilo pod ekološkom poljoprivredom broj bakterija povećao za 70 %. S obzirom da je brojnost bakterija pokazatelj stanja tla može se zaključiti kako se s povećanjem brojnosti bakterija povećava i kvaliteta tla.

Provedbom mjere M8.2. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom moguće je smanjenje opterećenja na tlo u vidu smanjenja broja divljih odlagališta otpada koja djeluju negativno na ovu sastavnicu. Nadalje, mjerom M.8.4. planira se sprječavanje svih vrsta onečišćenja okoliša kao i uspostava i održavanje sustava mjerenja, praćenja i vrednovanja sastavnica okoliša što posredno, kao razvojna mjera, djeluje na kvalitetu tla. Uspostavom navedenog sustava očekuje se dobivanje veće količine informacija o stanju tla u županiji čime se mogu razviti adekvatniji načini ophođenja ovim prirodnim resursom.

Temeljem navedenog procjenjuje se da se provedbom navedenih mjera može očekivati pozitivan utjecaj na sastavnicu tlo.

Degradacija fizikalnih i kemijskih značajki tla

Provedbom mjere M.3.2. Korištenje poljoprivrednih površina planira se razvoj poljoprivredne proizvodnje kroz smanjenje površina zapuštenih zemljišta i okrupnjenje zemljišnih čestica. Uslijed provedbe navedene mjere moguć je negativan utjecaj na sastavnicu tlo u vidu intenzifikacije poljoprivredne proizvodnje. Intenzifikacija poljoprivredne proizvodnje može rezultirati prekomjernom gnojivom i prekomjernim korištenjem zaštitnih sredstava što, uslijed ispiranja, može narušiti kemijske značajke tla. Nadalje, intenzivna poljoprivreda podrazumijeva i korištenje teške mehanizacije (traktor, kombajn, ...) što uslijed neadekvatne obrade može rezultirati zbijanjem tla čime se narušavaju njegove fizikalne karakteristike. S obzirom na navedeno, provedbom ove mjere moguć je umjeren negativan utjecaj na sastavnicu tlo. Međutim, ako se paralelno s provedbom ove mjere bude provodila i mjera M3.4., očekivani intenzitet negativnog utjecaja bio bi manji.

3.1.6 Površinske i podzemne vode

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan	Posedan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
Onečišćenje površinskih i podzemnih voda	-	✓	x	x	x	✓	✓	x	x
Narušavanje hidromorfološkog stanja vodnih tijela	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Smanjenje postojećih pritisaka na ekološko i kemijsko stanje vodnih tijela	+	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Podizanje razine zaštite od poplava	+	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Zaštita voda za ljudsku potrošnju	+	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Osvještavanje javnosti o zaštiti okoliša	+	x	✓	x	x	✓	x	x	x

Onečišćenje površinskih i podzemnih voda

Onečišćenje vodnih tijela površinskih i podzemnih voda na području županije očekuje se uslijed provedbe 3. prioriteta Strategije kojim se planira razvoj poljoprivrede. Mjere koje su relevantne za ovaj utjecaj su mjera M3.1. Poticanje proizvodnje bilja i stvaranja dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, mjera M3.2. Korištenje poljoprivrednih površina, mjera M3.3. Ulaganja u stočarsku proizvodnju i mjera M3.4. Ekološka poljoprivredna proizvodnja.

Navedenim mjerama planirane su aktivnosti kojima je krajnji cilj razvoj poljoprivrede unutar županije. Razvojem poljoprivrede, odnosno intenziviranjem poljoprivredne proizvodnje pojačat će se i pritisci koji iz nje proizlaze. Gledano s aspekta zaštite voda, glavni pritisci na vodna tijela iz poljoprivrede su različita onečišćivala koja nastaju prilikom poljoprivredne proizvodnje. Treba napomenuti da je mjerom M3.4. predviđen razvoj ekološke poljoprivredne proizvodnje koja, ako se poštuju propisi ekološke proizvodnje, generira bitno manje negativne utjecaje na ekološko i kemijsko stanje vodnih tijela. Ipak, i kod provedbe ekološke poljoprivredne proizvodnje, generiranje negativnih utjecaja na okolna vodna tijela ne može se isključiti.

Za ekološko stanje vodnih tijela najrizičnija onečišćivala su umjetna gnojiva. Kemijski gledano, ova gnojiva su spojevi dušika i fosfora koji, dospiju li u okolna vodna tijela, služe kao nutrijenti te u previsokim koncentracijama mogu dovesti do pojave procesa eutrofikacije. Prilikom ovog procesa dolazi do intenzivnog rasta algi, što uzrokuje smanjenje količine kisika u vodi (hipoksija) te posljedično i do postupnog izumiranja organizama u vodnom tijelu.

Važno je napomenuti da je kao glavni okolišni problem voda na području županije prepoznato upravo onečišćenje vodnih tijela ukupnim dušikom i fosforom. Veći broj vodotoka na istoku županije ocijenjen je kao vrlo lošeg ili lošeg ekološkog stanja zbog previsokih koncentracija ovih elemenata u vodi te je u svrhu zaštite voda istočni dio županije proglašen Područjem podložnim onečišćenju nitratima poljoprivrednog porijekla. Zbog navedenog, svako daljnje jačanje poljoprivredne

proizvodnje na ovom području pojačat će i postojeće pritiske na već značajno opterećena vodna tijela te je uslijed provedbe ovih mjera moguć značajno negativan utjecaj na vodna tijela županije.

S gledišta kemijskog stanja vodnih tijela također je moguće onečišćenje voda različitim onečišćivačima. Razvojem poljoprivredne proizvodnje u županiji također će se povećati i mogućnost narušavanja kemijskog stanja vodnih tijela uslijed korištenja tvari kao što su insekticidi. Jedan od insekticida koji je detektiran u vodnim tijelima županije u previsokim koncentracijama, a što je bilo uzrokom nepovoljne ocjene kemijskog stanja navedenih vodnih tijela, je endosulfan. Radi se o insekticidu koji se koristi u poljoprivredi, a njegovo je korištenje unutar zemalja EU zabranjeno. Unatoč zabrani, njegova prisutnost u vodnim tijelima županije potencijalno ukazuje na njegovu daljnju uporabu na poljoprivrednim zemljištima. Daljnjim razvojem poljoprivrede vodna tijela će se potencijalno dodatno opteretiti spojevima ovoga tipa te postoji mogućnost značajnog negativnog utjecaja.

U svrhu ublažavanje negativnih utjecaja koji su mogući uslijed razvoja poljoprivrede propisane su mjere zaštite voda.

Narušavanje hidromorfološkog stanja vodnih tijela

Hidromorfološko stanje vodnih tijela površinskih voda predstavljeno je sa četiri pokazatelja: hidrološkim režimom, kontinuitetom toka, morfološkim uvjetima i indeksom korištenja. Negativni utjecaji na neke od ovih pokazatelja potencijalno su mogući uslijed provedbe mjere M4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i mjere M8.3. Zaštita voda, navodnjavanje i zaštita od štetnog djelovanja voda.

Negativni utjecaji prilikom provedbe mjere M4.2. očekuju se samo u slučaju iskorištavanja hidroenergije na području Županije, odnosno izgradnje hidroelektrana. Intenzitet ovog utjecaja ovisi primarno o tehnologiji izvedbe hidroelektrane i njezinoj lokaciji.

Utjecaj na morfološke uvjete rijeke ili potoka očekuju se kod svih tipova hidroelektrana, budući da je za potrebe njihove izgradnje potrebno provesti fizičke zahvate na koritu. Ovim zahvatima potencijalno se mijenja geometrija korita, podloga korita, vegetacija u koritu i drugo, a što sve nepovoljno utječe na ekološko stanje vodotoka.

Dodatni negativni utjecaji očekuju se u slučaju izgradnje hidroelektrana akumulacijskog tipa. Za potrebe rada hidroelektrane ovog tipa potrebno je izgraditi akumulacijsku branu koja predstavlja umjetnu pregradu unutar vodotoka. S obzirom da su rijeke i potoci dugački linearni ekosustavi, oni su izrazito osjetljivi na presijecanje te prisutnost poprečnih prepreka u njima predstavlja ozbiljan pritisak, budući da je spriječen prirodan tok vode, nanosa, vodenih organizama i drvenih ostataka. Ovi negativni utjecaji prikazuju se pokazateljem kontinuiteta toka, čija će se vrijednost potencijalno smanjiti u slučaju izgradnje akumulacijskih hidroelektrana.

Izgradnjom brana također se utječe na hidrološki režim vodnog tijela budući da sama brana utječe na karakter toka vodotoka. Također se može očekivati pojava „divljanja“ protoka u koritu, odnosno vrlo brzog povećanja protoka uslijed ispuštanja vode iz akumulacijskih jezera hidroelektrana.

Negativni utjecaji na hidromorfološke pokazatelje također su mogući prilikom provedbe mjere M8.3. Ovom mjerom planirani su projekti zaštite od štetnog djelovanja voda kao i povećanje površine za navodnjavanje unutar županije. U okviru provedbe projekata zaštite od štetnog djelovanja voda planirana je izgradnja niza vodnih građevina za obranu od poplava kao što su nasipi, obaloutvrde, ustave, kanali, zaštitni zidovi, pregrade i dr. Ovisno o tipu vodnih građevina koje će se izgraditi u svrhu zaštite od poplava, očekuju se utjecaji na morfološke uvjete, kontinuitet toka i hidrološki režim vodnih tijela. Utjecaji na kontinuitet toka i hidrološki režim očekuju se kod izgradnje regulacijskih vodnih građevina, kao što su ustave i pregrade budući da iste mijenjaju karakter toka vodotoka, dok se utjecaji na morfološke uvjete očekuju kod izgradnje svih oblika vodnih građevina za obranu od poplava.

Negativni utjecaji povećanja površina za navodnjavanje očekuju se zbog zahvaćanja površinskih i podzemnih voda te zbog izgradnje akumulacija. Kod površinskih voda utjecaj zahvaćanja i preusmjeravanja vode na količinu vodenog toka izražen je indeksom korištenja koji mjeri udio zahvaćene ili preusmjerene vode u odnosu na dugogodišnji prosječni protok kao referentnu vrijednost. Zbog navedenog, crpljenjem vode negativno će se utjecati na pokazatelj indeksa korištenja, a posljedično tome i na ekološko stanje voda. Kod podzemnih voda, njihovim crpljenjem utječe se na količinsko stanje tijela podzemnih voda. Ipak, kako se na četiri vodna tijela na području županije trenutno zahvaća prosječno oko 1,8 % obnovljivih zaliha voda, odnosno kako su trenutne obnovljive zalihe podzemnih voda više nego dovoljne za navodnjavanje poljoprivrednih površina, ovaj utjecaj neće biti značajan.

Izgradnja akumulacija za potrebe navodnjavanja, gledano s hidromorfološkog aspekta, ima gotovo jednake utjecaje kao i izgradnja akumulacija za potrebe rada hidroelektrana. Glavni negativni utjecaji također su posljedica izgradnja brana koja predstavlja umjetnu pregradu u koritu vodotoka te negativno utječe na morfološke uvjete, hidrološki režim i kontinuitet toka vodnog tijela.

Za razliku od ostalih dosad navedenih vodnih građevina, Strategijom je definiran broj i lokacija akumulacija za potrebe navodnjavanja. Radi se o četiri akumulacije: Ludina, Vlahnička, Čaire i Krivajac. Od navedenih, akumulacija Ludina nalazi se na vodotoku vrlo dobrog ekološkog stanja, akumulacije Vlahnička i Krivajac na vodotocima dobrog ekološkog stanja, a akumulacija Čaire na vodotoku vrlo lošeg ekološkog stanja. Uzrok vrlo lošeg ekološkog stanja vodotoka na lokaciji planirane akumulacije Čaire su fizikalno-kemijski pokazatelji (BPK₅, ukupni dušik, ukupni fosfor) na koje izgradnja akumulacije neće imati dodatnog utjecaja te je s tog aspekta njezina izgradnja

prihvatljiva. Međutim, vodotok je također dobio ocjenu dobrog stanja za pokazatelje hidrološkog režima i morfoloških uvjeta. Dobro stanje za ova dva pokazatelja također su dobili vodotoci na lokaciji akumulacija Vlahnička i Krivajac. Budući da su ovi vodotoci već pod određenim hidromorfološkim opterećenjem (nisu zadovoljili uvjete za najvišu moguću ocjenu hidromorfološkog stanja – vrlo dobro) izgradnjom akumulacija na ovim vodotocima dodatno će se pojačati postojeći pritisci na hidromorfološko stanje. Kako postoji mogućnost sniženja ocjene hidromorfološkog stanja na nižu razinu (kod jednog vodnog tijela s vrlo dobrog na dobro, a kod preostala tri s dobrog na umjereno) te da bi se sniženjem ocjene hidromorfološkog stanja kod tri od četiri vodotoka time snizila i ocjena ekološkog stanja, a posljedično i ocjena ukupnog stanja, ne može se isključiti mogućnost značajnog negativnog utjecaja izgradnje akumulacija za potrebe navodnjavanja.

Smanjenje postojećih pritisaka na ekološko i kemijsko stanje vodnih tijela

Smanjenje pritisaka na ekološko i kemijsko stanje površinskih, odnosno kemijsko stanje podzemnih voda očekuje se uslijed provedbe mjera M8.2. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom i M8.3. Zaštita voda, navodnjavanje i zaštita od štetnog djelovanja voda.

U okviru mjere M8.2. ovaj utjecaj prepoznat je zbog provedbe aktivnosti sanacije postojećih odlagališta i divljih odlagališta otpada. Odlagališta otpada, uređena i divlja, predstavljaju točkaste onečišćivače okoliša koji, ovisno o tipu otpada koji se na njima deponira, može biti različitog intenziteta. Divlja odlagališta otpada u teoriji predstavljaju značajnije onečišćivače površinskih i podzemnih voda jer ne sadrže temeljni zaštitni sustav koji bi spriječio procjeđivanje otpadnih voda iz odlagališta u podzemlje, a time i podzemne vode. Međutim, uređena odlagališta otpada također mogu predstavljati značajne onečišćivače okoliša u slučaju nepravilne izgradnje ili pojave pukotina na zaštitnom sustavu kad dolazi do procjeđivanja otpadnih voda u okoliš. Zbog navedenog, sanacijom odlagališta otpada na području županije smanjiti će se postojeći pritisci na stanje voda, a što će imati pozitivan utjecaj na ekološko i kemijsko stanje površinskih i podzemnih voda.

Smanjenje postojećih pritisaka na stanje vodnih tijela prilikom provedbe mjere M8.3. očekuje se uslijed povećanja udjela priključenosti stanovništva na sustave odvodnje i obrade otpadnih voda. Na područjima na kojima ne postoji sustav za odvodnju otpadnih voda, postojeći izvori otpadnih voda (kućanstva, industrija, ugostiteljstvo itd.) primorani su otpadne vode zbrinjavati na druge načine, izgradnjom sabirnih i septičkih jama. Ovi objekti često su nepravilno izgrađeni ili održavani te dolazi do procjeđivanja otpadnih voda u podzemlje, a posljedično i do onečišćenja podzemnih voda. Izgradnjom sustava za odvodnju otpadnih voda i pripadajućeg sustava za obradu otpadnih voda, uklonit će se potreba za korištenjem objekata ovoga tipa, čime će se odstraniti i postojeći pritisci na ekološko i kemijsko stanje okolnih voda.

Podizanje razine zaštite od poplava

Pozitivni utjecaji u smislu podizanja razine zaštite od poplava vezani su uz provedbu mjere M8.3. Zaštita voda, navodnjavanje i zaštita od štetnog djelovanja voda.

Jedan od okolišnih problema županije je i neadekvatna razina zaštite od poplava unutar njenih granica. Područje županije prostire se kroz tri branjena područja Provedbenog plana obrane od poplava. Radi se o branjenim područjima 5, 9 i 10. Od navedenih područja samo je unutar branjenog područja 9 procijenjeno da je ostvarena zadovoljavajuća razina zaštite od poplava. U preostala dva područja procijenjeno je da ostvarena razina zaštite od poplava nije na zadovoljavajućoj razini zbog većeg broja slabih mjesta u sustavu obrane od poplava, a što može rezultirati ugrozom ljudskih života ili uništavanjem ljudske imovine prilikom pojave velikih voda.

Zbog navedenog, povećanjem broja projekata zaštite od štetnog djelovanja voda unutar županije, odnosno izgradnjom vodnih građevina za obranu od poplava (nasipi, obaloutvrde, ustave, kanali, zaštitni zidovi, pregrade, korita i dr.) umanjit će se postojeća opasnost i rizik od poplava, a što će imati pozitivan utjecaj na podizanje razine zaštite od poplava.

Zaštita voda za ljudsku potrošnju

Provođenjem mjere M8.3. planirano je i povećanje broja odluka o zaštiti izvorišta na području Županije. Izvorišta vode za ljudsku potrošnju namjeravaju se zaštititi proglašavanjem zona sanitarne zaštite izvorišta. Proglašavanjem navedenih zona određuju se područja ograničenja, nadzora i zaštite voda, a zbog čega će ova mjera strategije biti pozitivnog utjecaja na zaštitu vode za ljudsku potrošnju.

Osvještavanje javnosti o zaštiti okoliša

Mjerom M8.5. planirane su aktivnosti kojima je cilj informiranje i edukacija javnosti o području zaštite okoliša kao i potpora udruga čiji je cilj zaštita okoliša. Sve navedeno potencijalno može rezultirati općenitim unaprjeđenjem stanja okoliša na području županije, a shodno tome i unaprjeđenjem stanja voda. Zbog navedenog procijenjeno je da će provedbom ove mjere doći do pozitivnog utjecaja na ovu sastavnicu okoliša.

Kumulativni utjecaji

Kumulativni utjecaji očekuju se uslijed provedbe mjera prioriteta 3, čiji je cilj jačanje poljoprivrede na području županije. Ovim mjerama kreirat će se novi onečišćivači okoliša koji će negativno utjecati na ekološko i kemijsko stanje vodnih tijela. Budući da su vodna tijela županije već značajno opterećena onečišćivalima iz poljoprivrede, uslijed provedbe ovoga prioriteta doći će do pojave kumulativnog djelovanja postojećih poljoprivrednih onečišćivača s onima koja će se tek generirati.

3.1.7 Poljoprivreda

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan		Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
		✓	✗						
Unaprjeđenje poljoprivrednog sektora	+	✓	✓	x	x	✓	x	x	x

Unaprjeđenje poljoprivrednog sektora

Mjera M3.1. Poticanje proizvodnje bilja i stvaranja dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda imat će pozitivan utjecaj na poljoprivredu s obzirom da se dodatnim ulaganjima u poljoprivrednu proizvodnju može povećati konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava, veća zapošljivost u poljoprivrednom sektoru, a ujedno može biti i poticaj za ostanak mladih u ruralnim područjima.

Mjerom M3.2. Korištenje poljoprivrednih površina stvorili bi se preduvjeti za povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava, povećane ukupne obradive površine, okrupnjene zemljišne čestice i olakšano restrukturiranje i modernizacija, čime bi se omogućio gospodarski rast i razvoj ljudskih potencijala.

Mjerom M3.3. Ulaganja u stočarsku proizvodnju i proizvodnju riba omogućio bi se rast broja dionika u stočarskoj proizvodnji i akvakulturi, modernizacija stočarske proizvodnje i akvakulture te bi se spriječilo smanjenje stočnog i ribljeg fonda, što bi doprinijelo razvoju stočarstva i slatkovodnog ribarstva u županiji.

Mjerom M3.4. Ekološka poljoprivredna proizvodnja potiče se poljoprivredno gospodarenje u skladu s načelima i pravilima ekološke poljoprivrede. Uz bolju organizaciju, ekološka poljoprivreda mogla bi biti jedna od mjera spašavanja opustošenih područja koja su zahvaćena depopulacijom, način revitalizacije sela te poboljšanje kvalitete života i smanjenja migracija. Poticanjem ovakvog načina gospodarenja doći će do nastanka novog tržišta, postizanja viših cijena proizvoda, smanjena intenziteta iskorištavanja, zaštite okoliša, postojanosti kvalitete tla, ravnopravnost na domaćem, ali i stranom tržištu (Pejnović i dr., 2012.). Prema Darnhofer (2005.) ekološka poljoprivreda može potaknuti restrukturiranje djelatnosti na poljoprivrednom gospodarstvu, što znači preusmjeravanje resursa prema širem rasponu aktivnosti, a to bi posljedično dovelo do veće uključenosti u lokalnu ekonomiju. Osim ekonomskih razloga, ekološka poljoprivreda može biti i strategija za smanjivanje rizika, ponovno dobivanje kontrole nad resursima i povećanje kvalitete života i rada.

Mjerom M3.5. Poticanje neproizvodnih aktivnosti u svrhu povećanja vrijednosti poljoprivrednih proizvoda i prerađevina omogućit će se povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, što će povećati dodanu vrijednost poljoprivrednih proizvoda i stvoriti preduvjete za dodatno zapošljavanje u poljoprivredi.

Mjera M4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energija može imati potencijalno pozitivan utjecaj na poljoprivredu, ako se dio neobrađenih poljoprivrednih površina županije počne obrađivati i koristiti za proizvodnju biomase. Prema Dundoviću (2008.), u Republici Hrvatskoj bi se tehnologijama prve generacije moglo dobiti oko 300 000 tona biogoriva, a tehnologijama druge generacije iz 30 % postojeće biomase može se dobiti 128 000 tona biogoriva. Također, dodatnih 244 000 tona biogoriva može se dobiti iz 25 % raspoloživih količina stajskog gnojiva, što sve zajedno iznosi 974 000 tona biogoriva na razini države. U županiji postoji veliki potencijal za proizvodnju biomase s obzirom na značajnu površinu neobrađenog poljoprivrednog zemljišta.

Provedbom mjere M8.1. Razminiranje poljoprivrednih, šumskih i ostalih površina županije povećat će se udio obrađenih poljoprivrednih površina, s obzirom da se unutar županije trenutno nalazi 26,1 km² minski sumnjivih poljoprivrednih područja.

Mjerom M8.2. Uspostava cjelovitog gospodarenja otpadom utječe se na smanjenje onečišćenja tla te na smanjenje ugrožavanja postojeće poljoprivredne proizvodnje u blizini odlagališta otpada.

Mjera M8.3. Zaštita voda i zaštita od štetnog djelovanja voda djelovat će pozitivno na poljoprivrednu proizvodnju. Naime, velike površine poljoprivrednog zemljišta se redovito poplavljuju, čime nije u potpunosti ispunjen proizvodni potencijal poljoprivrednog zemljišta. Također, ova mjera uključuje i navodnjavanje većih površina poljoprivrednog zemljišta županije. Navodnjavanjem će se poboljšati uvjeti za poljoprivrednu proizvodnju, što će omogućiti pozitivni pomak proizvodnih i ekonomskih rezultata poljoprivrednog sektora u županiji. Pozitivni pomaci se ogledaju u stvaranju uvjeta za uvođenje djelotvornijih proizvodnih tehnologija i novih proizvoda u postojećem sustavu poljoprivredne proizvodnje. Time se postiže troškovno konkurentna proizvodnja onih proizvoda koje tržište traži te će se navodnjavanjem većih poljoprivrednih površina u Županiji stvoriti bolji proizvodni uvjeti.

S obzirom na sve navedeno, provedbom Strategije očekuje se pozitivan utjecaj na poljoprivredu u vidu unaprjeđenja poljoprivrednog sektora u županiji.

3.1.8 Šumarstvo

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan			Srednjoročan		Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
		Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan						
Veća iskoristivost šumske biomase u gospodarske svrhe	+	✓	x	x	x	✓	x	x	x	
Provedba šumskouzgojnih radova	+	x	✓	x	x	✓	x	x	x	
Smanjen udio divljih odlagališta u šumskim ekosustavima	+	✓	x	x	x	✓	x	x	x	
Promjena vodnog režima	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x	

Prenamjena i fragmentacija šuma i šumskog zemljišta	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Legenda: + utjecaj je pozitivan, - utjecaj je negativan, ✓ utjecaj ima tu značajku, x utjecaj nema tu značajku

Veća iskoristivost šumske biomase u gospodarske svrhe

Mjere M.4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i M.4.3 Poticanje učinkovitog upravljanja energijom imat će pozitivan utjecaj na kvalitetu zraka na lokalnoj i regionalnoj razini. S obzirom da jedan od razloga ugroženosti šuma predstavlja onečišćenje zraka, provedbom ovih mjera djelovat će se pozitivno na šume i šumarstvo. Također, mjera M.4.2. obuhvaća poticanje korištenja biomase kao obnovljivog izvora energije, što može imati pozitivan utjecaj na šumarstvo kao gospodarsku granu, odnosno povećat će se iskoristivost šumske biomase u gospodarske svrhe. Najčešći oblici drvene biomase koji se koriste u energetske svrhe su ogrjevno drvo, sječka, kora, piljevina, blanjevina, briketi i peleti. U hrvatskom šumarstvu postoje velike mogućnosti za proizvodnju obnovljivih izvora energije. Prema Dundoviću (2008.) koji je iznosio podatke na razini Republike Hrvatske, za proizvodnju bioenergije godišnje se može koristiti 45 % ili oko 3 milijuna m³ energetske drva, dok bi u šumi kao otpad ostalo 15 % ili blizu milijun m³ drvene biomase. Autor iznosi kako bi se intenzivnijim gospodarenjem, odnosno povećanjem etata, mogla povećati i biomasa za obnovljivu energiju na 56 % ili oko 4,2 milijuna m³. S obzirom da je na području županije ustanovljena drvena zaliha od 28 milijuna m³, s etatom 500 000 m³ etata, vidljivo je kako se na ovom području nalazi veliki potencijal za proizvodnju obnovljivih izvora energije. Prilikom pridobivanja drva u svrhu proizvodnje obnovljivih izvora energije, važno je poštivati smjernice potrajnog gospodarenja šumama, kako ne bi došlo do narušavanja prirodne strukture, raznolikosti i stabilnosti privatnih i državnih šuma u županiji.

Provedba šumskouzgojnih radova

Mjera 8.1. Razminiranje poljoprivrednih, šumskih i ostalih površina županije djelovat će pozitivno na šume i šumarstvo. Naime, već ranije se spominjala površina od približno 6800 ha šumskih površina koje su minirane te je naznačeno da se u tim šumama odvijaju samoregulacijski procesi. Razminiranjem šumskih područja omogućit će se provedba šumskouzgojnih radova. Na taj način će se, uz zadržavanje prirodnosti šumskog ekosustava, povećavati i vrijednost prirasta, drvene zalihe, kao i općekorisnih vrijednosti šuma. Uz povećanje kvalitete ovih šumskih područja, povećat će se i razina iskoristivosti drvene zalihe u županiji.

Smanjen udio divljih odlagališta u šumskim ekosustavima

Provedbom mjere 8.2. Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom planira se sanacija divljih odlagališta otpada, čime će se smanjiti količina otpada u šumskim ekosustavima. Problematika divljih odlagališta otpada osobito je izražena u šumama šumoposjednika, posebice u neuređenim šumama za koje nisu doneseni programi gospodarenja. Sanacija odlagališta otpada u šumi djelovat će

pozitivno na šume i šumarstvo, s obzirom da otpad u šumi narušava zdravlje šuma i utječe na bioraznolikost. Također, ono je izvor različitih onečišćenja, mogući uzrok šumskih požara, a ujedno narušava estetski izgled šumskog krajobraza.

Promjena vodnog režima

Mjera 8.3. Zaštita voda i zaštita od štetnog djelovanja voda, odnosno dio koji se odnosi na izgradnju vodnih građevina za obranu od poplava (nasipi, obaloutvrde, ustave, kanali, zaštitni zidovi, pregrade, uređenja korita i dr.) i sustava za navodnjavanje može imati potencijalno negativan utjecaj na šume i šumarstvo. Izgradnjom vodnih građevina najveći utjecaji se mogu očekivati u području nizinskih poplavnih šuma, s obzirom da je u tim šumskim ekosustavima voda odlučujući ekološki čimbenik koji utječe na sastav drveća. Svaki hidrotehnički zahvat u takvim šumskim područjima utječe na promjene u razini podzemnih i površinskih voda. U šumskim sastojinama koje su se prilagodile stanišnim uvjetima sa stagnirajućom vodom, izostanak poplava može dovesti do njihova sušenja. Također, promjene u razini podzemne vode (dubokim zasijecanjem u teren) mogu dovesti do sušenja sastojina, posebice srednjodobnih i starijih sastojina čiji se korijenov sustav nije u stanju prilagoditi novonastalim uvjetima. Najosjetljivija vrsta na promjene u razini podzemnih voda je gospodarski i ekološki najvrjednija vrsta nizinskih šuma – hrast lužnjak. Promjene vodnog režima poplavne i podzemne vode mogu dovesti do smanjenja prirasta, fiziološkog slabljenja i predispozicije za napad insekata i gljiva, što u konačnici može prouzrokovati sušenja većih razmjera. Na području županije nizinski šumski ekosustavi ugroženi su hidrotehničkim zahvatima uslijed kojih je došlo do odumiranja i sušenja većih površina šumskih zajednica hrasta lužnjaka. Provedbom hidrotehničkih zahvata moglo bi doći do dodatnog narušavanja stabilnosti ovih vrijednih nizinskih šumskih kompleksa, a što bi se posebno odrazilo na smanjenje općekorisnih funkcija šuma te kvalitetu drvne zalihe. Gubitak općekorisnih funkcija bio bi najizraženiji u vidu smanjenja ekoloških funkcija šuma poput: protuerozijske funkcije, uravnoteženja vodnih odnosa, sprječavanja bujica i visokih vodnih valova. S obzirom na sve navedeno, provedbom mjere 8.3. ne može se isključiti značajno negativan utjecaj na šume i šumarstvo. Stoga je važno poštivati mjere propisane Studijom kako bi provedba ove mjere bila na prihvatljivoj razini.

Na promjene vodnog režima može utjecati i realizacija hidroelektrana, planirana mjerom M.4.2., ako se planiraju akumulacijske hidroelektrane. Utjecaji akumulacijskih hidroelektrana ispoljavaju se kroz promjene u razini podzemnih voda, što ima velik utjecaj na sušenje šuma. Na području županije značajne su šume hrasta lužnjaka koje bi posebno mogle biti ugrožene uslijed realizacije navedene mjere, s obzirom da je hrast lužnjak iznimno osjetljiv na promjene razine podzemnih voda. S obzirom da mjera nije specificirala o kojim obnovljivim izvorima se radi, odnosno o kojim potencijalnim tipovima hidroelektrana, značajni utjecaji na šume se ne mogu isključiti.

Prenamjena i fragmentacija šuma i šumskog zemljišta

Izgradnjom akumulacija doći će do prenamjene i fragmentacije šuma i šumskog zemljišta. Prenamjenom šumskog zemljišta površina se trajno izdvaja iz šumskogospodarskog područja, a fragmentacijom šumskog područja dolazi do tzv. rubnog efekta. Naime, otvaranjem novog šumskog ruba krčenjem dijela šumske sastojine, mijenjaju se mikroklimatski stanišni uvjeti (veća insolacija, smanjena vlažnost) u tom dijelu sastojine što kroz određeni vremenski period rezultira slabijom vitalnošću te sušenjem stabala. Utjecaj fragmentacije i prenamjene bit će slabije izražen jer planirane akumulacije samo manjim dijelom zadiru u šumske površine, tj. uglavnom zahvaćaju rubove šumskih sastojina. Osim navedenog, poznato je kako akumulacije zadržavanjem vode mogu imati utjecaj u promjeni vodnog režima poplavnih i podzemnih voda, što se može negativno odraziti i na šumska staništa. Izgradnja akumulacija planira se provoditi u području gospodarskih jedinica Jamaričko brdo, Kutinske prigorske šume i Popovačke prigorske šume. Uvidom u interaktivnu kartu Hrvatskih šuma (<http://javni-podaci-karta.hrsume.hr/>) vidljivo je kako u tim gospodarskim jedinicama dominiraju šumske zajednice hrasta kitnjaka i običnog graba te obične bukve. Navedene šumske zajednice su izvan dohvata poplavnih i visokih podzemnih voda te se potencijalna promjena vodnog režima ne bi negativno odrazila na njihovu stabilnost i daljnji razvoj. S obzirom na sve navedeno, izgradnja planiranih akumulacija imala bi umjereno negativan utjecaj na šume i šumarstvo. Navodnjavanje poljoprivrednih površina iz rijeke Save i korištenje podzemnih voda neće se negativno odraziti na šume i šumarstvo, s obzirom da se ne očekuje crpljenje površinskih i podzemnih voda u količinama koje bi utjecale na promjenu vodnog režima nizinskih poplavnih šuma.

3.1.9 Divljač i lovstvo

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan		Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
			Posredan						
Narušavanje staništa lovnih vrsta	-	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Omogućavanje adekvatnijeg gospodarenja s divljači	+	✓	x	x	x	✓	x	x	x

Narušavanje staništa lovnih vrsta

Izraženiji negativni utjecaji na lov i ribolov narušavanjem staništa lovnih vrsta mogu nastati realizacijom mjera koje se odnose na razvoj elektrana obnovljivih izvora energije i vodnih građevina za obranu od poplava (mjere M4.2 i M8.3). Navedeni utjecaji jednaki su potencijalnim negativnim utjecajima opisanim u poglavlju 3.1.3, a mjerama zaštite bioraznolikosti predloženim Studijom ublažit će se i negativni utjecaji na divljač.

Omogućavanje adekvatnijeg gospodarenja s divljači

Do zamjetnijih pozitivnih utjecaja na lovstvo može dovesti realizacija mjere M8.1 kojom će se kroz razminiranje područja omogućiti adekvatnije gospodarenje s divljači. Negativni utjecaji minski sumnjivih područja na lovstvo ogledaju se u nemogućnosti korištenja ovih područja od strane lovaca, kao i nekontroliranim rastom populacija nekih vrsta što se može opisati na primjeru čaglja (*Canis aureus*). Naime, čagalj često koristi minirane dijelove lovišta u kojima nalazi mir potreban za dnevni odmor i odgoj mladunčadi. Međutim, ova staništa koristi i ranjena divljač tražeći mir i siguran zaklon te završi kao lak plijen čagljevima. Ovako ranjena divljač u minskim poljima lovcima je nedostupna, a čini dobar izvor lako dostupne hrane i omogućuje vrlo visoku gustoću populacije čaglja.

Mjera M9.3 izravno je usmjerena unaprjeđenju lovstva te su jedini očekivani utjecaji do kojih može doći realizacijom ove mjere pozitivni.

3.1.10 Kulturno-povijesna baština

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
Narušavanje/degradacija objekata kulturne baštine utjecajem na neposredan okoliš	-	✓	✓	x	x	✓	x	x	x
Obnova kulturnih dobara kroz prihode iz turizma	+	✓	✓	x	x	✓	x	x	x

Legenda: + utjecaj je pozitivan, - utjecaj je negativan, ✓ utjecaj ima tu značajku, x utjecaj nema tu značajku

Narušavanje/degradacija objekata kulturne baštine utjecajem na neposredan okoliš

Mjere M.4.2. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i M.4.3 Poticanje učinkovitim upravljanjem energijom mogu potencijalno negativno utjecati na sastavnicu Kulturno-povijesna baština. Stupanj jačine utjecaja ovisit će o promatranom području te o vrsti i broju obuhvaćenih kulturnih dobara. Arheološka baština pri planiranju novih energetskih građevina pripada grupi izravno ugroženih kulturnih dobara zbog nedovoljne istraženosti te dokumentiranja i prezentiranja istih.

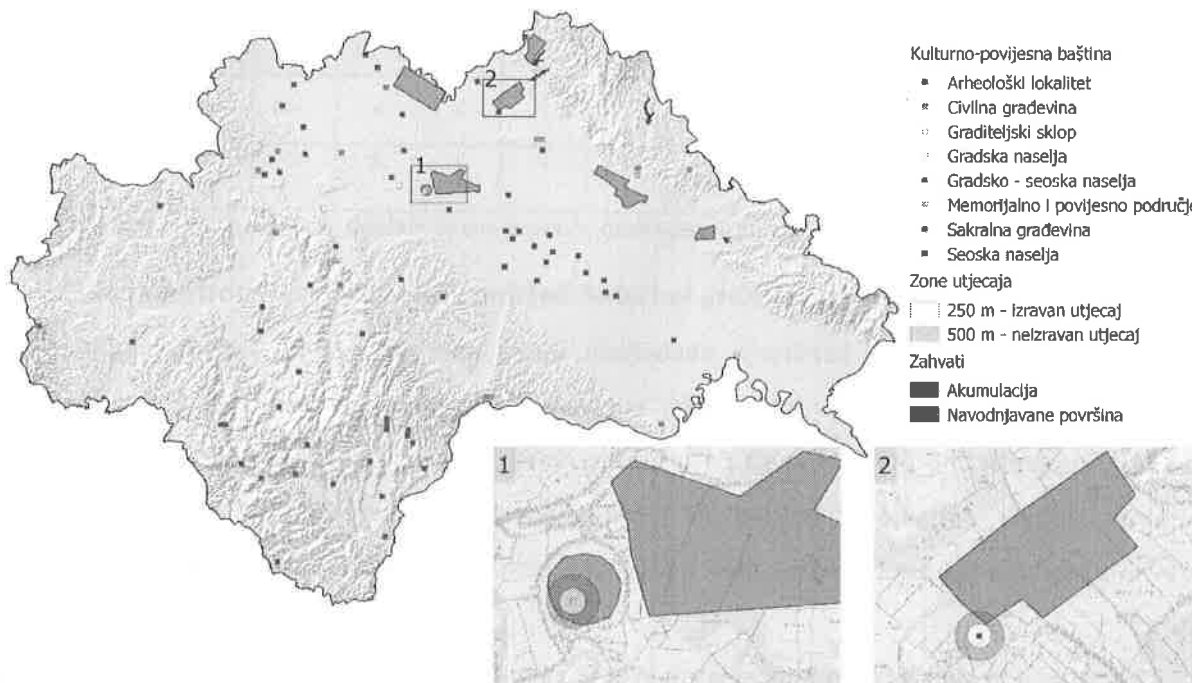
Degradacija ili potencijalno uništenje objekta ili cjeline ovisi o vrsti obnovljivih izvora iz razloga što različiti oblici generiraju različite utjecaje.

Mjera M.8.3 Zaštita voda i zaštita od štetnog djelovanja vode može potencijalno negativno utjecati na sastavnicu kulturnopovijesna baština jer navedena mjera unutar svog mehanizma provedbe definira navodnjavanje poljoprivrednih površina, akumulacije te radove uređenje vodotoka i uspostavu sustava obrane od poplava. Moguća je ugroženost objekata većim infrastrukturnim radovima u zonama izravnog utjecaja (250 m od kulturnog dobra) te u zoni neizravnog utjecaja (500

m od kulturnog dobra). Navodnjavanje poljoprivrednih površina imat će potencijalno negativan utjecaj na dva kulturna dobra u zonama 250 m i 500 m od kulturnog dobra. Zona izravnog utjecaja odnosi se na objekt kulturno-povijesne baštine kategorije povijesna građevina – kompleks dvorca Keglević u Topolovcu, dok se zona neizravnog utjecaja odnosi na objekt kulturno-povijesne baštine kategorije povijesna graditeljska cjelina seoskog naselja Donja Jelenska (Slika 3.4). Zbog blizine zahvata, koji mogu dovesti do ugroženosti kulturnog dobra, propisane su mjere ublažavanja negativnih utjecaja.

Obnova kulturnih dobara kroz prihode iz turizma

Mjera M.9.1. Njegovanje i održivo korištenje kulturne baštine može pozitivno djelovati na sastavnicu *Kulturno-povijesna baština* jer se mjera odnosi na identifikaciju, zaštitu i očuvanje kulturne baštine, kao potencijala za razvoj lokalnih sredina u vidu širenja turističkih usluga. Uključivanje lokaliteta kulturne baštine u aktivnu turističku ponudu dovest će do dodatnih prohoda koji će stvoriti pozitivne uvjete za ulaganja u njihovu zaštitu. Uz navedeno, posredan pozitivan utjecaj očekuje se kroz gospodarsko korištenje baštine, što utječe na podizanje svijesti i razumijevanje šire javnosti o njezinoj važnosti kroz identitet, zajedništvo i društvenu koheziju.

Slika 3.4 Prikaz Kulturnih dobara županije i zona navodnjavanja poljoprivrednih površina (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

3.1.11 Socio-ekonomske značajke

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
Povećanje ekonomske sigurnosti građana	+	✓	✓	x	✓	x	x	x	x
Povećanje zapošljivosti	+	✓	✓	x	✓	x	x	x	x
Poboljšanje obrazovne strukture stanovnika	+	x	✓	x	✓	x	x	x	x
Povećanje energetske učinkovitosti u gospodarstvu i stanovanju	+	x	✓	x	✓	x	x	x	x
Održiviji prostorni razvoj	+	x	✓	x	✓	x	x	x	x
Veća socijalna uključenost	+	✓	x	x	✓	x	x	x	x
Poboljšanje kvalitete i dostupnosti socijalnih usluga	+	✓	x	x	✓	x	x	x	x
Poboljšanje prometne povezanosti i kvalitete usluga u prometu	+	✓	x	x	✓	x	x	x	x
Povećana dostupnost informacijske i komunikacijske infrastrukture	+	✓	x	x	✓	x	x	x	x
Usporavanje stope smanjenja broja stanovnika	+	✓	✓	x	✓	x	x	x	x
Smanjenje rizika za zdravlje stanovnika	+	x	✓	x	✓	x	x	x	x
Poboljšanje kvalitete života stanovnika	+	x	✓	x	✓	x	✓	x	x
Sigurniji životni uvjeti građana	+	✓	✓	x	✓	x	x	x	x
Povećanje indeksa razvijenosti	+	x	x	x	✓	x	✓	x	x

Legenda: + utjecaj je pozitivan, - utjecaj je negativan, ✓ utjecaj ima tu značajku, x utjecaj nema tu značajku

Povećanje ekonomske sigurnosti građana

Mjera M1.1. neposredno će utjecati na povećanje broja korisnika poticajnih instrumenata za nove investicije koji će posljedično utjecati na uspostavu novih proizvoda i usluga te mogućnost povećanja broja proizvodnih subjekata u sektoru elektronske i druge prerađivačke industrije koji pretežito izvoze svoje proizvode i usluge. Trendovi u svijetu ukazuju na to da su tehnološki napredak, znanje, obrazovanje i stručno osposobljavanje kao i drugi čimbenici kvalitete, generatori rasta koji uzrokuju promjene na putu razvoja i jačanja konkurentnosti te poticanja investicija. Investicije imaju veliku važnost za stvaranje pozitivne poduzetničke klime te daljnje restrukturiranje i modernizaciju gospodarstva županije.

Mjera M1.2. će doprinijeti modernizaciji postojećih proizvodnih kapaciteta koja će poboljšati ponudu proizvoda i usluga namijenjenih izvozu. Postignuto povećanje ukupne stope izvoza roba i usluga s područja Županije imati će pozitivan ekonomski učinak na njeno gospodarstvo. Isti učinak na gospodarski rast i povećanje produktivnosti ostvariti će realizacija mjere M1.3. i M2.2. koje, jačajući djelatnosti istraživanja, razvoja i inovacija proizvodnog i uslužnog sektora te razvojem poduzetničke infrastrukture, otvaraju velike mogućnosti za razvoj i primjenu novih tehnologija i znanja odnosno

proizvoda, usluga i procesa visoke dodane vrijednosti, kroz suradnju akademske, poslovne i tehnološke zajednice.

Mjera M2.1. i M7.2. pozitivno će utjecati na jačanje poticajnog poslovnog i investicijskog okruženja te će omogućiti lakše pokretanje novih obrta i poduzeća. Stvaranjem veće dodane vrijednosti u proizvodnom sektoru te učinkovitije poslovanje očuvat će se postojeća te stvoriti veće mogućnosti za zapošljavanje nezaposlenih osoba.

Bitan segment rasta gospodarstva predstavlja i primarni sektor, odnosno ulaganja u poljoprivredu poticanjem rasta i razvoja poljoprivrednih gospodarstava, ulaganjem u sustave kvalitete, udruživanjem proizvođača te marketingom poljoprivrednih proizvoda (mjera M3.1., 3.2., 3.3., 3.5. te aktivnost navodnjavanja poljoprivrednih površina u mjeri 8.3.). Bolji preduvjeti za pozicioniranje na tržištu poljoprivrednih proizvoda pozitivno utječu na povećanje proizvodnje, dorade, skladištenja i prerade poljoprivrednih proizvoda te veći povrat uloženi sredstava nužan za ulaganje u daljnju proizvodnju i razvoj. Posredan utjecaj ovakvih rezultata ogleda se u boljoj konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača i njihovih proizvoda na tržištu, većem broju prerađivačkih objekata i zaposlenih u poljoprivredi, većim prihodima poljoprivrednih proizvođača te razvijenom sektoru poljoprivredno-prehrambene proizvodnje. Posredan utjecaj dugoročno pozitivno utječe na održivost poljoprivrednih gospodarstava te, u konačnici, na opće gospodarske i socioekonomske pokazatelje županije.

Aktivnostima mjera M7.1. i 7.2. potaknut će rješavanje razvojnih poteškoća unutar županije te ubrzati realizaciju strateških razvojnih ciljeva. Priprema i provedba zajedničkih razvojnih projekata pozitivno će utjecati na učinkovito i ravnomjerno upravljanje razvojnim resursima i zajednički rad na stvaranju radnih mjesta te boljem gospodarskom okruženju.

Poboljšanje obrazovne strukture stanovnika

Osvremenjivanjem uvjeta rada odgojno-obrazovnih ustanova ulaganjem u razvoj prostornih (infrastruktura i opremljenost) i usavršavanje kadrovskih kapaciteta za lakše prepoznavanje potreba tržišta rada te primjenom novih kurikuluma za obrazovanje za zanimanja potrebnih na tržištu rada, omogućit će se modernizacija nastavnog procesa te razvijanje kompetencija i konkurentnosti ljudskih potencijala za bolje snalaženje na tržištu rada u skladu s potrebama i zahtjevima poslodavaca te smjerovima i mogućnostima razvoja cijelog područja županije. Podizanje obrazovnog standarda mjerama M6.1. i 6.2. ima potencijal pozitivno utjecati na poboljšanje obrazovne strukture stanovništva.

Aktivnostima prilagodbe cjelokupnog sustava obrazovanja potrebama tržišta rada i razvoja gospodarstva županije pozitivno će se utjecati na povećanje zapošljivosti stanovnika, posebice mlađih dobnih skupina nakon završetka školovanja kojih je na području županije sve manje. Usluge aktivacije korisnika na tržištu rada omogućavaju društvenu integraciju i samostalnost življenja.

Aktivnostima edukacije mjere M2.2. će se pozitivno utjecati na jačanje ljudskih kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija sa svrhom educiranja i stručnog osposobljavanja radnika za suvremeno tržište rada. Omogućavanje prekvalifikacije i prilagodba kompetencija radnika u poduzetništvu stvara podršku i jača kapacitete za razvoj i obavljanje poslova i usluga potrebnih suvremenim zahtjevima tržišta te čuva radna mjesta radnika, ali i omogućuje nova zapošljavanja.

Bolji uvjeti života i rada stanovnika pozitivno će se odraziti na demografske i gospodarske trendove u županiji.

Povećanje energetske učinkovitosti u gospodarstvu i stanovanju

Uspostavom sustava poticanja korištenja obnovljivih izvora energije (mjera M4.2) neposredno će se utjecati na povećanje kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, a time i broja korisnika energije iz obnovljivih izvora. Aktivnosti u okviru mjera M4.2. i M4.3. omogućit će energetske uštede (smanjenje potrošnje energije i sprječavanje energetske gubitaka) te pozitivno utjecati na poboljšanje energetske učinkovitosti u neposrednoj potrošnji energije u stambenim i nestambenim zgradama, industriji i gradnji energetske učinkovitih objekata. Omogućeno postizanje održive opskrbe obnovljivom energijom pozitivno utječe na sigurnost opskrbe električnom energijom i smanjenje troškova uvoza, odnosno energetske neovisnost, što ima dodatan posredan učinak na konkurentnost gospodarstva (veća industrijska konkurentnost, pozitivni lokalni energetske učinci kroz otvaranje novih radnih mjesta te financijske uštede).

Održiviji prostorni razvoj

Mjera M7.3. odnosno njeni rezultati i razvojni učinci osnaživanja kapaciteta za strateško i prostorno planiranje te, posljedično, povećana učinkovitost strateškog i prostornog planiranja i razine dostupnosti informacija pozitivno će utjecati na unaprjeđenje vrednovanja, održivog planiranja i upravljanja postojećim prostornim resursima županije. Isto tako će se omogućiti uključivanje ključnih dionika i građana u procese cjelovitog planiranja prostora. Postizanje učinkovitog upravljanja strateškim i prostornim razvojem omogućit će povećanje razine kvalitete pruženih usluga građanima, čime će se ostvariti principi transparentnosti i dobrog upravljanja. Time će se posredno utjecati na odmjereno korištenje prostora, što će dugoročno poboljšati kvalitetu života stanovništva županije.

Veća socijalna uključenost

Realizacijom aktivnosti mjere M10.1. Briga o posebnim skupinama u sustavu obrazovanja neposredno će se utjecati na vlastite obrazovne potencijale učenika s teškoćama u razvoju unaprjeđenjem inkluzivnog obrazovanja te će se darovitim učenicima omogućiti ispunjavanje svojih cjelokupnih potencijala. Time će se dugoročno pozitivno utjecati na njihovu veću socijalnu uključenost te profesionalno usmjeravanje, kako bi u potpunosti ostvarili svoj puni profesionalni razvoj, te, u konačnici, bili adekvatno uključeni na tržište rada. Socijalna uključenost je važna za

samopoštovanje pojedinca, njegovo psihičko i fizičko zdravlje, smislen život, blagostanje i sreću. Posebno je to važno za posebne skupine, jer će im se pružiti sloboda vezana uz sudjelovanje u društvenom životu zajednice, osjećaj pripadnosti i pomoć oko potreba za radnom aktivacijom kako bi im se omogućila potpuna socijalna integracija i samostalnost te izbjegla ovisnost o socijalnim davanjima.

Poboljšanje kvalitete i dostupnosti socijalnih usluga

Unaprjeđenje institucionalnog i izvaninstitucionalnog sustava socijalne zaštite (infrastrukture, ljudskih kapaciteta te raznih usluga i programa), uz ostale benefite i socijalna ulaganja koja mogu ostvariti osobe starije životne dobi te marginalizirane i ostale skupine u nepovoljnom društvenom položaju, mjerama M10.2. Potpora sustavu socijalne skrbi i razvoju izvaninstitucionalnih usluga i 14.1. Pomoć socijalno ugroženim skupinama stanovnika, pozitivno će se utjecati na poboljšanje dostupnosti socijalnih usluga te veći socijalni angažman, povezanost i potporu pružatelja usluga socijalne zaštite za savladavanje problema i prepreka s kojima se spomenute skupine suočavaju u svakodnevnom životu.

Poboljšanjem dostupnosti socijalnih usluga pozitivno će se utjecati na veće mogućnosti korištenja socijalnih usluga i pomoći onih korisnika koji do sada možda nisu bili u mogućnosti koristiti iste, čime će se osigurati uvjeti za podmirenje osnovnih životnih potreba, prevenirati njihova daljnja socijalna isključenost te smanjiti rizik od siromaštva socijalno ugroženih skupina stanovnika. Mjerama poticanja zapošljavanja socijalno ugroženih osoba postići će se štednje u sustavu socijalne skrbi. Realizacijom aktivnosti iz mjera M10.2. i 14.1. pozitivno se utječe i na povećanje zapošljivosti stanovništva.

Poboljšanje prometne povezanosti i kvalitete usluga u prometu

Realizacijom aktivnosti mjera M12.1. Poticanje održive prometne mobilnosti i M12.2. Poticanje prometnih infrastrukturnih projekata od strateškog značaja za županiju nastoji se ujednačiti razvijenost prometne infrastrukture (cestovne, željezničke, riječne), uspostaviti optimalni sustav javnog prijevoza te postići najveća moguća kvaliteta prijevoza sa stajališta dostupnosti, frekventnosti i sigurnosti prometa uz najmanje moguće troškove prijevoza. Snažnija prometna integriranost i povezanost naselja unutar županije te s regionalnim prometnim pravcima u zemlji, poboljšanje dostupnosti gradskih sadržaja lokalnom stanovništvu, rješavanje zagušenosti koja koči gradsku i unutar županijsku mobilnost, smanjenje vremena trajanja putovanja i stres te rješavanje niza životnih potreba stanovnika udaljenih i prometno izoliranih naselja, pozitivni su učinci poboljšanja prometne povezanosti i kvalitete usluga u prometu u Županiji.

Organiziraniji i funkcionalniji javni prijevoz pozitivno utječe na životne potrebe starijeg stanovništva, čije će daljnje povećanje uvjetovati povećanu potražnju. Dostupnost koju pruža javni

gradski prijevoz fundamentalni je pogon za stvaranje veće uključenosti društva u opće gospodarske i društvene tokove, posebno kada je riječ o populacijski i gospodarski regresivnim područjima županije koja su ujedno i prometno izolirana. Realizacijom aktivnosti ovih mjera može se očekivati pozitivan utjecaj na ostanak stanovništva na ovim prostorima. Efikasnija mobilnost pridonosi većoj kvaliteti života te ima širi posredan ekonomski utjecaj u vidu ostvarivanja gospodarskog napretka (npr. razvoja turističke destinacije, privlačenje poduzetnika) te poticanja zapošljavanja.

Povećana dostupnost informacijske i komunikacijske infrastrukture

Mjera M12.3. Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža poboljšat će pokrivenost područja županije širokopojasnom mrežnom infrastrukturom i povećati broj korisnika širokopojasnih priključaka. Stabilnija internetska mreža i pristup bržem internetu pozitivno će utjecati na unaprjeđenje kvalitete poslovanja privatnog i javnog sektora te veći broj raznovrsnih proizvoda i učinkovitijih usluga za stanovništvo, ali i kvalitetu života stanovnika (posebice u slabije razvijenim područjima županije). Uslijed stvaranja većeg interesa informacijskog i komunikacijskog sektora za ulaganja na području županije može se očekivati pozitivan utjecaj na gospodarske pokazatelje.

Usporavanje stope smanjenja broja stanovnika

Financijskim potporama osiguranim mehanizmima provedbe mjere M13.1. Podrška obitelji nastoji se povećati stope nataliteta u županiji čime bi se dugoročno utjecalo na pomlađivanje stanovnika odnosno smanjenje visokih vrijednosti pokazatelja starosti stanovnika te, u konačnici, na trendove ukupnog kretanja stanovnika županije koji vode demografskoj stabilnosti. Povoljan učinak prirodnog povećanja stanovnika i ostanka mlađih, reproduktivnih i radno sposobnih dobnih skupina na području županije odražava na sve aspekte društva, a posebno gospodarstvo, smanjujući udjele radno neaktivne populacije čime se ne stvaraju ekonomski i socijalni troškovi te se omogućuje održivo funkcioniranje jedinica lokalne samouprave, posebice ruralnih sredina unutar njih.

Sigurniji životni uvjeti građana

Aktivnostima izbjegavanja rizičnih situacija u razdoblju dok cijeli minski sumnjivi prostor ne bude očišćen te konačno smanjenje minski sumnjivog prostora i površina zemljišta pod minama (mjera M8.1.) pozitivno će utjecati na sigurnije životne uvjete stanovništva te smanjenje broja žrtava uzrokovanih stradanjima od mina. Očišćene minske površine vraćanju se zajednici na uporabu čime se stvaraju uvjeti za razvoj, obnovu i integraciju tih područja te ponovno pokretanje gospodarskih aktivnosti na tim područjima (npr. razvoj poljoprivrede, šumarstva).

Postizanjem višeg stupnja zaštite stanovništva i materijalnih dobara od štetnog djelovanja voda, realizacijom aktivnosti mjere M8.3., pozitivno će se utjecati na smanjenje materijalnih šteta i ljudskih žrtava uzrokovanih poplavama te smanjenje površine poplavljenih područja. Time se posredno utječe na povećanu kvalitetu života i poslovanja na poplavama ugroženim područjima.

Smanjenje rizika za zdravlje stanovnika

Ekološka poljoprivredna proizvodnja visoke dodane vrijednosti (mjera M3.4.) ima dugoročno pozitivan utjecaj na zdravlje ljudi.

Intenziviranje korištenja energije iz obnovljivih izvora (mjera M4.2 i 4.3.) i povećanjem udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije ima pozitivan posredan utjecaj na smanjenje onečišćujućih tvari na okoliš (prvenstveno zrak), čime se dugoročno pozitivno utječe na zdravlje stanovnika Županije i produljenje očekivanog trajanja života.

Očuvanje kakvoće površinskih i podzemnih voda, zaštita izvorišta, povećanje broja stanovnika koji imaju mogućnost kontinuiranog pristupa potrebnoj količini pitke vode iz javnog vodoopskrbnog sustava te povećanje udjela priključenosti na javne sustave odvodnje i obrade aktivnosti su mjere M8.3. koje pozitivno utječu na ispravnost i izdašnost opskrbe vodom čime se smanjuje opasnost od onečišćenja vodnih resursa i ugrožavanja zdravlja ljudi. Povećanje stupnja opskrbljenosti dovoljnom količinom vode zadovoljavajuće kakvoće za postojeće i razvojne potrebe stanovništva poboljšava uvjete života ljudi, ali i ima velike gospodarske i društvene koristi.

Postizanje sustavne kontrole faktora rizika za zdravlje (onečišćujuće tvari u zraku, vodi, tlu, buka, svjetlosno onečišćenje, štetni utjecaj kemikalija) koji prate učestalost prekoračenja maksimalno dopuštenih vrijednosti (mjera M8.4.) svodi se razina rizika za okoliš na najmanju moguću mjeru i čuvaju se vrijednosti na razini obujma i kakvoće koji ne ugrožavaju zdravlje i život čovjeka. Isti učinak postiže se stvaranjem sustava za cjelovito gospodarenje otpadom (mjera M8.2.) odnosno neposrednim smanjenjem količina otpada koji se odlaže, zagađenja tla i emisija stakleničkih plinova.

Edukacijom djece i mladih te informiranjem javnosti, ekološkim akcijama i projektima zaštite okoliša i prirode (mjere M8.4., 8.5. i 9.2.) osigurava se provedba mjera zaštite i prevencije od zagađenja, kao preduvjeta za osiguranje zdrave životne i radne sredine, potiče se razvoj okolišno prihvatljivih tehnologija, senzibilizira javnost (stanovništvo i gospodarstvenike) o potrebi očuvanja okoliša i prirode, integrira se briga za okoliš u sve gospodarske grane te se ukazuje na mogućnosti i smjerove kojima bi se trebalo razvijati kako bi se smanjili pritisci na okoliš čime bi se ga se učinilo što zdravijim, prirodnijim i ugodnijim za boravak.

Povećanje ukupne kvalitete pružanja zdravstvene zaštite (mjera M11.1) bitan je element životnog standarda stanovnika, posebno u uvjetima sve starije populacije koja ima veću potrebu za zdravstvenim/medicinskim uslugama. Stoga će ulaganja u infrastrukturu i opremljenost, ekipiranost zdravstvenog sektora te mogućnost provedbe programa prevencije bolesti i jačanja svijesti stanovnika, osim neposrednog utjecaja na poboljšanje kvalitete i ravnomjernije dostupnosti zdravstvenih usluga, zdravstvene skrbi te povećanja zapošljivosti, posredno pozitivno utjecati na njihovo psihofizičko zdravlje i produljenje očekivanog trajanja života.

Povećanje indeksa razvijenosti

Veća zaposlenost i izobrazba stanovnika, razvoj proizvoda i usluga više dodane vrijednosti, povećanje poduzetničke konkurentnosti, povećanje interesa ulagača u područje Županije, bolja opća zdravstvena i socijalna situacija, podizanje kvalitete života te demografska revitalizacija pozitivni su učinci ostvarenja mjera unutar prioriteta strateškog razvoja županije koji kumulativno utječu na povećanje indeksa razvijenosti županije odnosno ravnomjerniji regionalni razvoj županije unutar regije središnja Hrvatska.

3.1.12 Turizam

Utjecaj	Pozitivan/ Negativan	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Sinergijski	Prekograničan
Unaprjeđenje turističkog lanca vrijednosti	+	✓	✓	x	✓	x	x	x	x
Bolje pozicioniranje na tržištu kontinentalnih destinacija u okruženju	+	x	✓	x	✓	x	x	x	x
Povećanje turističke potražnje	+	x	x	x	✓	x	x	✓	x
Gospodarski rast i povećanje zaposlenosti	+	x	x	x	✓	x	x	✓	x

Legenda: + utjecaj je pozitivan, - utjecaj je negativan, ✓ utjecaj ima tu značajku, x utjecaj nema tu značajku

Povećanje turističke potražnje

Razvoj turističke djelatnosti dio je ukupnog gospodarskog razvoja županije. Glavni motiv tog razvoja je u rastu prihoda i zaposlenosti koji turizam generira. Osim navedenog, on doprinosi konkurentnosti ostalih gospodarskih sektora jer se isporuka turističkih proizvoda i usluga sastoji od niza međusobno povezanih proizvoda i usluga ostalih djelatnosti. Turizam tako ima multiplikativni gospodarski učinak na gospodarstvo županije. Za postizanje željenih rezultata razvoja turizma potrebno je ostvariti određene pretpostavke, prije svega receptivne (smještajni kapaciteti, posjetiteljska infrastruktura), komunikativne (prometna infrastruktura i povezanost) te iskustvene (materijalna i nematerijalna baština, prirodne atrakcije).

Aktivnosti mjere M5.1. Povezivanje sudionika turističkog razvoja i obogaćivanje turističke ponude neposredno doprinose ostvarenju iskustvenih pretpostavki turističkog razvoja stvaranjem novih i obogaćivanjem postojećih turističkih proizvoda. Stvaranje novih turističkih usluga i sadržaja, s obzirom na resursno-atraktivne potencijale kojima županija raspolaže i različite ciljane segmente turista, ostvarit će i mjera M5.3. Poticanje razvoja selektivnih oblika turizma. Obogaćivanju turističke ponude razvojem selektivnih oblika turizma (kulturni i lovni turizam) doprinose i aktivnosti mjere M9.1. Njegovanje i održivo korištenje kulturne baštine i mjera M9.3. Unaprjeđenje lovstva. One korištenjem prirodnih i kulturno-povijesnih resursa u turističke svrhe pospješuju prepoznatljivost

županije. Korištenje zaštićenih prirodnih resursa u turističke svrhe prepoznaje se u mjeri M9.2. Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima i ekološkom mrežom NATURA 2000. Aktivnostima u mjeri M9.2. pozitivno se utječe na povećanje atraktivnosti prirodne baštine, razvoj ekoturizma te u konačnici, unaprjeđenje turističkog lanca vrijednosti na prostoru zaštićenih prirodnih vrijednosti.

Širenje turističkih usluga i proizvoda otvara mogućnost razvoja gospodarskih aktivnosti vezanih uz prirodne i kulturne vrijednosti (obiteljska poljoprivredna gospodarstva, proizvođači ekoloških proizvoda, obrti – proizvodnja suvenira i sl.) te ulaganja u infrastrukturu (posjetiteljsku i smještajnu). Stoga se posredni utjecaj ostvarenja aktivnosti iz mjera M5.1. i M5.3. ogleda u mogućnosti razvoja i unaprjeđenja smještajnih i ostalih turističkih kapaciteta. Podizanjem kvalitete smještajnih kapaciteta i proširenjem ponude unutar smještajnih objekata, moguće je povećati iskorištenost kapaciteta i povećati potrošnju turista. Razvoj posjetiteljske infrastrukture ostvaruje se realizacijom aktivnosti iz mjere M5.2. Unaprjeđenje promocije turističke ponude na području županije. Time se pozitivno utječe na ostvarenje receptivne pretpostavke razvoja turizma.

Mogućnosti prometa u zadovoljavanju turističkih potreba determinirane su veličinom i stanjem prometne infrastrukture i prometnih kapaciteta, kao i njihovom sposobnošću da svojim uslugama udovolje zahtjevima potražnje. Prometni sustav pojavljuje se kao čimbenik unaprjeđenja ili limitiranja razvoja turizma. Stoga će razvoj i opremanje putničkih terminala i pratećih objekata, sustavno unaprjeđenje infrastrukture i prometne usluge te ravnomjerni razvitak cestovnog, željezničkog i riječnog sektora unutar prometnog sustava u županiji pozitivno utjecati na dostupnost turističkih destinacija, udobnost, brzinu i sigurnost putovanja te mobilnost turista unutar destinacija. Mjerom M12.2. Poticanje prometnih infrastrukturnih projekata od strateškog značaja za županiju zadovoljena je komunikativna pretpostavka razvoja turizma u županiji, dok će se mjerom M12.3. Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža riješiti problem loše pokrivenosti signalom za mobilnu telefoniju i internet, izuzetno bitan u ruralnom dijelu županije.

Povećanju prepoznatljivosti županije kao atraktivne turističke destinacije, koja svoj razvoj temelji na kvalitetnoj i modernoj ponudi, korištenju prirodnih resursa i iskorištavanju kulturnih potencijala pridonose i aktivnosti promocije turističke ponude iz mjere M5.2. Povećanje prepoznatljivosti dugoročno osigurava županiji bolje pozicioniranje na tržištu kontinentalnih destinacija u okruženju.

Pozitivni učinci ostvarenja navedenih pretpostavki sinergijski utječu na povećanje turističke potražnje (praćene brojem dolazaka i noćenja), povećanje potrošnje po posjetitelju koja se prvenstveno realizira dužinom boravka, jačim turističkim poslovanjem na razini cijele godine te posljedično generiranjem novčanih prihoda svih subjekata koji sudjeluju u tom procesu. Rast prihoda i stvaranje novih radnih mjesta koji generira rast turističke potražnje usmjerava gospodarski razvoj županije prema novim kvalitetama, kao što je tercijarizacija. Razvoj pojedinih selektivnih vrsta

turizma (seoski, lovni, ribolovni, ekoturizam, eno i gastro turizam) naročito doprinosi socioekonomskom razvoju najranjivijeg ruralnog područja Županije.

3.2 PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠNE CILJEVE

Ostvarenost okolišnih ciljeva analizirana je putem procjene utjecaja svih mjera na okoliš i prirodu u poglavlju 7.2 Procjena utjecaja Strategije na sastavnice okoliša.

3.2.1 Okolišni cilj 1. Dobro stanje tla, voda i zraka

Utjecaj Strategije na okolišni cilj Dobro stanje tla, voda i zraka razmatran je kroz osvrt na postojeće okolišne probleme tla, voda i zraka kao i prepoznatih utjecaja na navedene sastavnice okoliša. Strategija definira mjere kojima se doprinosi zaštiti okoliša, ali pojedine mjere ujedno generiraju negativne utjecaje koji mogu narušiti stanje tla i voda. Najznačajniji utjecaji odnose se na razvoj poljoprivrede i s tim povezano onečišćenje, a za navedene utjecaje Studijom su propisane adekvatne mjere zaštite. S tim u vezi, procjenjuje se da se provedbom Strategije neće narušiti cilj Dobro stanje tla, voda i zraka.

3.2.2 Okolišni cilj 2. Dobro stanje vrsta i staništa

Okolišni cilj Dobro stanje vrsta i staništa proizlazi iz potrebe za očuvanjem bioraznolikosti, zaštićenih područja i područja ekološke mreže, odnosno definiran je kako bi se identificirali potencijalni konflikti razvoja sa ciljevima zaštite prirode. Uslijed provedbe Strategije mogući su utjecaji na vrste i staništa, odnosno potencijalno narušavanje navedenog okolišnog cilja. Međutim, za prepoznate negativne utjecaje popisane su adekvatne mjere zaštite, čijim se pridržavanjem djeluje u smjeru očuvanja cilja Dobro stanje vrsta i staništa.

3.2.3 Okolišni cilj 3. Prilagodba klimatskim promjenama

Strategijom je prepoznat značaj djelovanja u smjeru prilagodbe klimatskim promjenama te ublažavanja posljedica klimatskih promjena, kroz prioritete Strategije Razvoj novih i obnovljivih izvora energije i učinkovito upravljanje energijom, Održiva i ekološka poljoprivreda i razvoj prerađivačkih kapaciteta poljoprivredne proizvodnje, Očuvanje i unaprjeđenje zaštite okoliša te Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine. Provedbom Strategije nisu evidentirani značajno negativni utjecaji na klimatske značajke stoga se zaključuje da je Strategija u skladu s okolišnim ciljem Prilagodba klimatskim promjenama. Međutim, Studijom su utvrđeni sektori visoko ranjivi na

klimatske promjene, a za neke od njih Strategija ne propisuje mjere prilagodbe stoga su ovom Studijom propisane dodatne mjere prilagodbe klimatskim promjenama.

3.2.4 Okolišni cilj 4. Osiguranje kvalitetnih uvjeta za život stanovništva

Društvena infrastruktura i usluge važna su komponenta društvenog standarda zajednice koja značajno utječe na podizanje obrazovnog, zdravstvenog i kulturnog standarda te uz dostupnost i kvalitetu stanovanja na ukupnu kvalitetu života svih društvenih skupina. Bolja opća zdravstvena i socijalna situacija dugoročno osigurava bolje uvjete života za lokalno stanovništvo.

Mjere Strategije kojima se potiče energetska učinkovitost i održivo korištenje prirodnih resursa te razvoj gospodarstva omogućavaju razvoj kvalitetnih uvjeta za život stanovništva. Uzimajući u obzir utjecaj Strategije na socio-ekonomske značajke procjenjuje se da je ostvaren okolišni cilj Osiguranje kvalitetnih uvjeta za život stanovništva.

3.2.5 Okolišni cilj 5. Očuvanje i održivo korištenje krajobraza i kulturne baštine

Strategija definira niz mjera kojima se potiče promocija i zaštita kulturno-povijesne baštine. To se posebno odnosi na mjere unutar prioriteta Održivo korištenje prirodnih resursa i kulturne baštine. Procjenom utjecaja Strategije na kulturno-povijesnu baštinu i krajobrazne značajke identificirani su i potencijalno negativni utjecaji na navedene sastavnice okoliša, međutim uz poštivanje mjera i preporuka definiranih Studijom, ne očekuju se sukobi s načelima zaštite krajobraza i kulturne baštine. S obzirom na navedeno, smatra se da je Strategija u skladu sa ciljem Očuvanje i održivo korištenje krajobraza i kulturne baštine.

4 MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA

U ovom poglavlju prikazuju se mjere zaštite okoliša koje bi se trebale provesti za okolišno prihvatljivu realizaciju Strategije.

Tema	Mjera zaštite okoliša i prirode
Obnovljivi izvori energije	Kako bi se utvrdile smjernice razvoja obnovljivih izvora energije u županiji uz izbjegavanje značajnih pojedinačnih i kumulativnih utjecaja na divlje vrste i staništa, šumska područja te površinske i podzemne vode, potrebno je izraditi Plan korištenja obnovljivih izvora energije na području Sisačko-moslavačke županije.
Razvoj poljoprivrede	Povećanje pod poljoprivrednim površinama planirati sukladno Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020., posebno uvažavajući prioritete koje se odnose na obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom, a uključuju obnovu, očuvanje i povećanje bioraznolikosti i stanja europskih krajobraza, očuvanje prirode, zaštitu voda te zaštitu tla.

	<p>S ciljem očuvanja ili povećanja bioraznolikosti na poljoprivrednim područjima poželjno je uspostaviti mikrostaništa i elemente krajobraza koji ujedno služe kao staništa i kao koridori za povezivanje populacija brojnih vrsta poljoprivrednih staništa. Aktivnosti uspostavljanja novih ili obnavljanja zapuštenih staništa živica, cvjetnih traka, drvoreda i šumaraka značajno doprinose poboljšanju funkcija i usluga poljoprivrednih ekosustava.</p>
	<p>S ciljem smanjivanja negativnog utjecaja poljoprivrede na vode i tlo, poljoprivrednu proizvodnju na cijelom području županije prilagoditi I. Akcijskom programu zaštite voda od onečišćenja uzrokovanog nitratima poljoprivrednog podrijetla.</p>
	<p>Prilikom projektiranja planiranih akumulacija za navodnjavanje poljoprivrednih zemljišta, akumulacije projektirati na način da se njihovom izgradnjom ne uzrokuje sniženje ocjene pojedinih hidromorfoloških elemenata vodnih tijela.</p>
Infrastrukturni razvoj	<p>Sve infrastrukturne projekte koji proizlaze iz mjera Strategije, planirati uzimajući u obzir potencijalne klimatske pojave na području realizacije mjere. Projektiranje zahvata potrebno je realizirati sukladno neformalnim smjernicama: „<i>Non-paper Guidelines for Project Managers: making vulnerable investments climate resilient</i>“ (Europska komisija, Glavna uprava za klimatsku politiku).</p>
	<p>Izraditi stručne podloge krajobrazne tipologije radi identifikacije i upravljanja krajobraznom raznolikosti županije.</p>
	<p>Ishoditi mišljenje nadležnog konzervatorskog odjela za sve projekte/zahvate koji se nalaze unutar zone izravnog ili neizravnog utjecaja na kulturno-povijesnu baštinu te postupiti prema njihovim uputama.</p>
Obrana od poplava	<p>Tijekom pripreme projekata koji se odnose na zaštitu od štetnog djelovanja voda provesti hidrološka i hidrogeološka istraživanja u svrhu identifikacije potencijalnih utjecaja i iznalaženja najprihvatljivije varijante za zaštitu vrsta i staništa.</p>
	<p>Aktivnosti obrane od poplava potrebno je provoditi uz izbjegavanje narušavanja i gubitka rijetkih i ugroženih stanišnih tipova ili uz minimalno zadiranje u njihove stanišne uvjete.</p>
	<p>Prilikom planiranja zaštite od poplava prednost dati iskorištavanju prirodnih retencija i vodotoka bez narušavanja njihovih prirodnih značajki.</p>
	<p>Prije svakog hidrotehničkog zahvata istražiti kretanje razina postojećeg stanja podzemnih voda u području nizinskih poplavnih šuma te stanje šumskih sastojina u okolnom području.</p>
Gospodarenje otpadom	<p>Prilikom sanacije odlagališta otpada i planiranja novih izraditi projekte krajobraznog uređenja.</p>
Prilagodba klimatskim promjenama	<p>Kako bi se zadržala postojeća I. kategorija i poboljšala II. kategorija kvalitete zraka te ublažile klimatske promjene potrebno je izraditi Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama Sisačko-moslavačke županije</p>
	<p>Kao mjera prilagodbe klimatskim promjenama za sektor šumarstva identificirati vrste i provenijencije šumskog drveća koje su genetski najbolje prilagođene utjecaju klimatskih promjena, a od gospodarske su važnosti</p>
	<p>U sektoru poljoprivrede razvijati svijest o uzgoju vrsta, sorti i pasmina otpornijih na klimatske promjene.</p>

5. ZAKLJUČAK

Strategija je planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja predmetnog područja te je ona dokument koji određuje opće smjernice održivog društveno-gospodarskog razvoja područja županije kroz sljedeće ciljeve:

- Cilj 1. Gospodarski rast i zapošljavanje
- Cilj 2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine
- Cilj 3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života.

Procjena utjecaja Strategije na okoliš provedena je kroz analizu mjera Strategije i pratećih indikativnih aktivnosti na sastavnice okoliša odnosno na okolišne ciljeve koji su definirani sukladno obvezama nacionalnih i međunarodnih strateških dokumenata te ugovora:

- dobro stanje tla, voda i zraka
- dobro stanje vrsta i staništa
- prilagodba klimatskim promjenama
- osiguranje kvalitetnih uvjeta za život stanovništva
- očuvanje i održivo korištenje krajobraza i kulturne baštine.

Kroz postupak procjene utjecaja Strategije na okoliš identificirano je da su mjere Strategije u najvećoj mjeri pozitivne za okoliš, ali su ujedno i identificirani pojedini potencijalno značajno negativni utjecaji za koje su propisane mjere ublažavanja ili izbjegavanja utjecaja.

Sa stajališta strateške procjene utjecaja na okoliš, mjere koje se planiraju provesti Strategijom zadovoljavaju uvjete zaštite okoliša i prirode ukoliko se realiziraju sukladno **mjerama zaštite okoliša** koje su propisane u Studiji.

DODATCI ŽRS-u:

**DODATAK 1: REZULTATI KONZULTACIJA S PARTNERSKIM VIJEĆEM ZA
PODRUČJE ŽUPANIJE**

DODATAK 2: CJELOVITA ANALIZA STANJA

DODATAK 3: IZVJEŠTAJ O PRETHODNOM VREDNOVANJU

DODATAK 4: IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ OCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ

DODATAK 5: AKCIJSKI PLAN I FINACIJSKI OKVIR

DODATAK 6: KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA

